

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΣΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ,
ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ**

**Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΝΙΑΙΑ
ΑΓΟΡΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.
ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ**

Πανωραία Μπουντουβή

Επιβλέπων καθηγητής: Αριστοτέλης Τζιαμπίρης

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών
του Πανεπιστημίου Πειραιώς ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση
Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στην Ενέργεια: Στρατηγική, Δίκαιο και
Οικονομία

Πειραιάς, Νοέμβριος 2017

Η υπογράφουσα Πανωραία Μπουντουβή βεβαιώνω ότι το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη διπλωματική εργασία είναι αποκλειστικά δικό μου. Όποιες πληροφορίες και υλικό που περιέχονται και έχουν αντληθεί από άλλες πηγές, έχουν καταλλήλως αναφερθεί στην παρούσα διπλωματική εργασία. Επιπλέον, τελώ εν γνώσει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ότι δεν συντρέχουν όσα βεβαιώνονται από μέρους μου, μου αφαιρείται ανά πάσα στιγμή αμέσως ο τίτλος.

Πανωραία Μπουντουβή

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ θερμά τον Καθηγητή κο Αριστοτέλη Τζιαμπίρη που ανέλαβε την επίβλεψη της διπλωματικής μου εργασίας για την καθοδήγησή του και την συμβολή του στην επίλυση των όποιων δυσκολιών αντιμετώπισα κατά τη διάρκεια της εκπόνησής της. Ευχαριστώ επίσης τον Καθηγητή κο Νικόλαο Φαραντούρη του οποίου η καθοδήγηση έπαιξε επίσης σημαντικό ρόλο στην εκπόνηση της.

Η παρακολούθηση του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών στην Ενέργεια αποτέλεσε για εμένα πολύτιμη εμπειρία και για το λόγο αυτό ευχαριστώ όλους τους καθηγητές του προγράμματος για τις γνώσεις που μου προσέφεραν.

Τέλος, ευχαριστώ θερμά την κόρη μου Σταυρίνα για την υπομονή, την κατανόηση και την στήριξη που μου έδωσε καθόλη τη διάρκεια της παρακολούθησης του Μεταπτυχιακού Προγράμματος αλλά και της εκπόνησης της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Ο ρόλος των Διαχειριστών Συστημάτων Διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στην ενιαία αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης Θεσμικό πλαίσιο και η ελληνική πραγματικότητα

Περίληψη

Με την παρούσα διπλωματική εργασία επιχειρείται μία επισκόπηση του θεσμικού πλαισίου που διέπει τους Διαχειριστές Διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στην ενιαία αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρουσιάζεται η εξέλιξη των νομοθετικών διατάξεων όπως διαμορφώθηκαν στις τρεις ενεργειακές δέσμες και η προσαρμογή τους στην ελληνική νομοθεσία. Σε εφαρμογή των ανωτέρω νομοθετικών διατάξεων αναλύονται τα χαρακτηριστικά των Διαχειριστών Συστημάτων Διανομής της Ευρωπαϊκής Ένωσης δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην ελληνική εταιρεία «Διαχειριστής Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας Α.Ε.» που διανέμει ηλεκτρική ενέργεια στο σύνολο των καταναλωτών στην Ελλάδα. Επιπροσθέτως, παρουσιάζεται το νέο μεταβαλλόμενο περιβάλλον και οι προκλήσεις που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι Διαχειριστές Συστημάτων Διανομής το οποίο αποτέλεσε έναν από τους βασικούς λόγους που οδήγησαν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να παρουσιάσει την νέα ενεργειακή δέσμη μέτρων με τίτλο «Καθαρή Ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους» στην οποία, μεταξύ άλλων, προτείνεται η τροποποίηση του ισχύοντος Κανονισμού και της ισχύουσας Οδηγίας για τη λειτουργία και τους κανόνες της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Στόχος της εργασίας είναι να παρουσιαστεί μία συνολική εικόνα για τους κανόνες που διέπουν τους Διαχειριστές Συστημάτων Διανομής στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το πλαίσιο λειτουργίας τους, το νέο περιβάλλον μέσα στο οποίο καλούνται να λειτουργήσουν και οι σχετικές ρυθμίσεις που θα διασφαλίσουν την αποδοτική και ασφαλή λειτουργία τους στο μέλλον.

Σημαντικοί όροι, λέξεις κλειδιά: απελευθέρωση αγοράς ενέργειας, Διαχειριστές Συστημάτων Διανομής, ΔΕΔΔΗΕ, Καθαρή ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:	15
Η δομή της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας	15
1.1 Το μοντέλο του κρατικού μονοπωλίου	15
1.2 Το μοντέλο της ελεύθερης αγοράς.....	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	20
Το Δίκαιο για την Ενέργεια	20
2.1 Συνθήκη Ίδρυσης Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ).....	20
2.2 Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ)	22
2.3 Ο δρόμος για τη Συνθήκη της Λισαβόνας.....	25
2.4 Παράγωγο Δίκαιο	27
2.5 Η Συνθήκη της Λισαβόνας.....	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	32
Η αγορά ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρώπη και οι σχετικές διατάξεις για τη δραστηριότητα διανομής.	32
3.1 Η Οδηγία 96/92/ΕΚ σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.....	33
3.1.1 Διατάξεις σχετικά με τη δραστηριότητα διανομής.....	35
3.2 Η Οδηγία 2003/54/ΕΚ σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την κατάργηση της Οδηγίας 96/92/ΕΚ	37
3.2.1 Βασικές προτεραιότητες.....	38
3.2.2. Διατάξεις σχετικές με τη δραστηριότητα διανομής	40
3.3 Η Οδηγία 2009/72/ΕΚ σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την κατάργηση της Οδηγίας 2003/54/ΕΚ	45
3.3.1 Βασικές διατάξεις.....	47
3.3.2 Διατάξεις σχετικές με τη δραστηριότητα διανομής.....	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	57
Η ελληνική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και οι νομοθετικές ρυθμίσεις για τη σταδιακή απελευθέρωσή της	57
4.1 Ο εξηλεκτρισμός της Ελλάδας.....	57

4.2 Η ίδρυση της ΔΕΗ	58
4.3 Η πορεία της απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα	61
4.4 Ο ν. 2773/1999 «Απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Ρύθμιση θεμάτων ενεργειακής πολιτικής και λοιπές διατάξεις»	63
4.4.1 Βασικές διατάξεις.....	63
4.4.2 Διατάξεις σχετικά με τη δραστηριότητα διανομής.....	65
4.4.3 Απολογισμός.....	69
4.5 Ο ν. 3426/2005 «Επιτάχυνση της διαδικασίας για την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας»	70
4.5.1 Βασικές διατάξεις.....	70
4.5.2 Διατάξεις σχετικά με τη δραστηριότητα διανομής.....	72
4.5.3 Απολογισμός.....	78
4.6 Ο ν. 4001/2011 «Για τη λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου, για Έρευνα, Παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς Υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις»	79
4.6.1 Διατάξεις σχετικά με τη δραστηριότητα διανομής.....	80
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	90
Εφαρμογή του ν. 4001/2011 σχετικά με τη δραστηριότητα διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα	90
5.1 Ίδρυση του Διαχειριστή ΕΔΔΗΕ.....	90
5.2 Άδεια Διαχείρισης Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας	90
5.3 Όροι και περιορισμοί άδειας αποκλειστικότητας της κυριότητας του δικτύου διανομής ηλεκτρικής ενέργειας (άδεια κυριότητας ΕΔΔΗΕ) της ΔΕΗ Α.Ε.	93
5.4 Κώδικας διαχείρισης του Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΔΔΗΕ)	95
5.5 Κώδικας Διαχείρισης Ηλεκτρικών Συστημάτων Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών (Κώδικας ΜΔΝ).....	102
5.6. Πρόγραμμα Συμμόρφωσης	103
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	107
Οι Διαχειριστές Συστημάτων Διανομής (ΔΣΔ)	107
6.1 Οι Διαχειριστές Συστημάτων Διανομής στην Ευρώπη	107
6.1.1 Νομικό πλαίσιο	108

6.1.2 Πλήθος ΔΣΔ και χαρακτηριστικά δικτύου διανομής	110
6.1.3 Βαθμός συγκέντρωσης των ΔΣΔ	115
6.1.4 Ιδιοκτησιακό καθεστώς ΔΣΔ	116
6.1.5 Επενδύσεις	118
6.1.6 Ποιότητα Υπηρεσιών	119
6.2 Ο Διαχειριστής Δικτύου Διανομής στην Ελλάδα	121
6.2.1 Η εταιρεία.....	121
6.2.2 Το Δίκτυο	122
6.2.3 Αρμοδιότητες	126
6.2.4 Στρατηγικές προτεραιότητες ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε.....	127
6.2.5 Ποιότητα Υπηρεσιών	129
6.2.6 Έρευνα και Καινοτομία	129
6.3 Το νέο πλαίσιο λειτουργίας των Διαχειριστών Συστημάτων Διανομής ηλεκτρικής ενέργειας.....	132
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	138
Στο δρόμο προς την «Καθαρή Ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους»	138
7.1. Η νέα ενεργειακή δέσμη μέτρων	138
7.2 Η αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας μετά την εφαρμογή των κανόνων της Τρίτης Ενεργειακής Δέσμης	141
7.3 Οι στόχοι της πρότασης αναδιατύπωσης του Κανονισμού και της Οδηγίας για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.....	145
7.4 Οι προτεινόμενες διατάξεις σχετικά με τη δραστηριότητα της Διανομής ηλεκτρικής ενέργειας.....	147
7.4.1 Πρόταση για την αναδιατύπωση της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ	147
7.4.2 Πρόταση για την αναδιατύπωση του Κανονισμού (ΕΚ) 714/2009	153
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8	158
Συνοπτική Ανασκόπηση – Συμπεράσματα	158
Βιβλιογραφία.....	170

Κατάλογος σχημάτων και πινάκων

Σχήμα 1: Συγκεντρωτικό Ηλεκτρικό Σύστημα	32
Σχήμα 2: Οργανόγραμμα της ΔΕΗ πριν την έναρξη της διαδικασίας για την απελευθέρωση της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα	59
Σχήμα 3: Γεωγραφική Κατανομή Σταθμών Παραγωγής της ΔΕΗ Α.Ε.....	60
Σχήμα 4: Πλήθος Διαχειριστών Συστημάτων Διανομής στην Ευρώπη κατά το 2011	111
Σχήμα 5: Πλήθος Διαχειριστών Συστημάτων Διανομής στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά τα έτη 2012-2015 (πηγή: CEER).....	114
Σχήμα 6: Πλήθος Διαχειριστών Συστημάτων Διανομής στην Ευρωπαϊκή Ένωση, που εξυπηρετούν λιγότερους από 100.000 συνδεδεμένους πελάτες, κατά τα έτη 2012-2015 (πηγή: CEER).....	114
Σχήμα 7: Βαθμός συγκέντρωσης Διαχειριστών Συστημάτων Διανομής	115
Σχήμα 8: : Ιδιοκτησιακό καθεστώς Διαχειριστών Συστημάτων Διανομής	117
Σχήμα 9: Ποσοστό λειτουργούντων σταθμών ΑΠΕ στη Μ.Τ. κατά τεχνολογία.....	125
Σχήμα 10: Ποσοστό λειτουργούντων σταθμών ΑΠΕ στη Χ.Τ. κατά τεχνολογία.....	125
Σχήμα 11: Μορφή παραδοσιακού συγκεντρωτικού ηλεκτρικού συστήματος.....	132
Σχήμα 12: Μορφή σημερινών έξυπνων δικτύων διανομής.....	135
Σχήμα 13: Μορφή έξυπνων δικτύων διανομής του μέλλοντος	136
Πίνακας 1: Πλήθος Διαχειριστών Συστημάτων Διανομής στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στοιχεία έτους 2011)	113

Συντομογραφίες

CEER	Council of European Energy Regulators
CIGRE	International Council on Large Electric Systems
CIREN	International Conference on Electricity Distribution
EDSO for Smart Grids	European Distribution System Operators' Association for Smart Grids
ENTSO – E	European Network of Transmission System Operators for Electricity
GIS	Geographic Information Systems
SAIDI	System Average Interruption Duration Index
SAIFI	System Average Interruption Frequency Index
ΑΔΜΗΕ	Ανεξάρτητος Διαχειριστής Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας
ΑΗΣ	Ατμοηλεκτρικός Σταθμός
ΑΠΕ	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
ΔΑΑ	Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών
ΔΕΔΔΗΕ	Διαχειριστής Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας
ΔΕΗ	Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού
ΔΕΣΔΗΕ	Διαχειριστής Ελληνικού Συστήματος και Δικτύου Ηλεκτρικής Ενέργειας
ΔΣΔ	Διαχειριστές Συστημάτων Διανομής
ΔΣΜ	Διαχειριστές Συστημάτων Μεταφοράς
ΕΔΔΗΕ	Ελληνικό Δίκτυο Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας
ΕΔΔΣΜ	Ευρωπαϊκό Δίκτυο Διαχειριστών Συστημάτων Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΚΑΧ	Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα

Ευρατόμ	Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας
ΘΗΣ	Θερμοηλεκτρικός Σταθμός
Κ/Δ	Κέντρο Διανομής
ΚΟΤ	Κοινωνικό Οικιακό Τιμολόγιο
ΚΥΤ	Κέντρο Υψηλής Τάσης
Μ/Σ	Μετασχηματιστής
ΜΔΝ	Μη Διασυνδεδεμένα Νησιά
ΜΤ	Μέση Τάση
ΟΣΡΑΕ	Οργανισμός Συνεργασίας Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας
ΡΑΕ	Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας
ΡΠΒ	Ρυθμιζόμενη περιουσιακή βάση
ΣΗΘΥΑ	Συμπαγωγή Ηλεκτρισμού και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης
ΣΛΕΕ	Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΣΠΗΘ	Συμπαγωγή ηλεκτρισμού και θερμότητας
ΤΠΕ	Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνίας
Υ/Σ	Υποσταθμός
ΥΗΣ	Υδροηλεκτρικός Σταθμός
ΥΚΩ	Υπηρεσίες Κοινής Ωφέλειας
ΥΤ	Υψηλή Τάση
Φ/Β	Φωτοβολταϊκά
ΧΤ	Χαμηλή Τάση

Εισαγωγή

Ο τομέας ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρώπη υφίσταται ριζικές αλλαγές σε όλα τα πεδία των δραστηριοτήτων του από την παραγωγή έως την προμήθεια.

Παραδοσιακά, στην Ευρωπαϊκή αγορά ηλεκτρικής ενέργειας κυριαρχούσαν κάθετα ολοκληρωμένα μονοπώλια, κυρίως κρατικής ιδιοκτησίας, τα οποία ήταν υπεύθυνα για όλες τις κύριες δραστηριότητες ήτοι την παραγωγή, μεταφορά, διανομή και προμήθεια της ηλεκτρικής ενέργειας. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990, τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισαν να προβούν στο σταδιακό άνοιγμα των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας προς τον ελεύθερο ανταγωνισμό. Κύριος στόχος της διαδικασίας ελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας αποτέλεσε η επίτευξη ανταγωνιστικών τιμών και η δημιουργία μίας ενιαίας αγοράς που θα συμβάλει αποτελεσματικά στη διασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ακρογωνιαίο λίθο της ανωτέρω μεταρρύθμισης αποτέλεσε ο διαχωρισμός μεταξύ των ανταγωνιστικών τμημάτων της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας (παραγωγή και προμήθεια) και των μη ανταγωνιστικών τμημάτων αυτής (δίκτυα μεταφοράς και διανομής). Τα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας θεωρήθηκε ότι δεν μπορούν να μπουν κάτω από καθεστώς ανταγωνισμού, δεδομένου ότι από οικονομική άποψη λειτουργούν ως φυσικά μονοπώλια και για το λόγο αυτό η λειτουργία τους υπόκειται σε ρυθμιστικό έλεγχο.

Η υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίσουν το διαχωρισμό των κάθετα ολοκληρωμένων επιχειρήσεων ηλεκτρικής ενέργειας θεσπίστηκε σταδιακά μέσω των τριών ενεργειακών δεσμών μέτρων και κυρίως μέσω της Οδηγίας 2009/72/EK η οποία είναι σε ισχύ.

Η διανομή της ηλεκτρικής ενέργειας αποτελεί κρίσιμη δραστηριότητα στην αλυσίδα αξίας από την παραγωγή έως την κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς συνδέει τα δίκτυα μεταφοράς με τους τελικούς καταναλωτές. Η δραστηριότητα της διανομής επηρεάζεται ιδιαίτερα από τις αλλαγές που διέπουν τον τομέα ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρωπαϊκή

Ένωση. Η αύξηση της διείσδυσης της τοπικής παραγωγής μέσω των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, η διεσπαρμένη παραγωγή, η αυτοπαραγωγή, η διαχείριση της ζήτησης, η αποθήκευση ενέργειας και η είσοδος νέων φορτίων στο σύστημα διανομής όπως τα ηλεκτρικά οχήματα, δημιουργούν νέες απαιτήσεις στα δίκτυα διανομής θέτοντας προκλήσεις για την αξιοπιστία και την αποτελεσματικότητα του συστήματος. Πέραν των ανωτέρω προκλήσεων, το νέο περιβάλλον κάτω από το οποίο καλούνται να λειτουργήσουν τα δίκτυα διανομής δημιουργεί ευκαιρίες για τη διαχείριση της ηλεκτρικής ενέργειας με πιο ευέλικτο και αποτελεσματικό τρόπο δίνοντας παράλληλα τη δυνατότητα στους καταναλωτές να αποκτήσουν ενεργό και κυρίαρχο ρόλο στο συνολικό τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας.

Στο Κεφάλαιο 1 παρουσιάζονται τα δύο βασικά μοντέλα οργάνωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρώπη, ήτοι το μοντέλο του κρατικού μονοπωλίου το οποίο επικράτησε από το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου έως και τις αρχές της δεκαετίας του 1990 και το μοντέλο της ελεύθερης αγοράς, που βρίσκεται στον αντίποδα του κρατικού μονοπωλίου και σύμφωνα με το οποίο στην αγορά δραστηριοποιούνται περισσότερες επιχειρήσεις με συνέπεια οι τελικοί καταναλωτές να έχουν τη δυνατότητα επιλογής προμηθευτή.

Στο Κεφάλαιο 2 γίνεται αναφορά στις Συνθήκες ΕΚΑΧ και Ευρατόμ μέσω των οποίων δημιουργήθηκαν οι πρώτες ενεργειακές αγορές καθώς και η μετέπειτα πορεία του Δικαίου για την ενέργεια έως το 2009 που τέθηκε σε ισχύ η Συνθήκη της Λισαβόνας στην οποία γίνεται για πρώτη φορά ρητή αναφορά στην ενεργειακή πολιτική. Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας ο τομέας της ενέργειας καταλαμβάνει διακριτό τίτλο και αποτελεί συντρέχουσα αρμοδιότητα της Ε.Ε. με τα κράτη μέλη μαζί με το περιβάλλον, την εσωτερική αγορά και τα διευρωπαϊκά δίκτυα.

Στο Κεφάλαιο 3 παρουσιάζεται η πορεία της απελευθέρωσης της ηλεκτρικής ενέργειας μέσω των αντίστοιχων Οδηγιών που θεσπίστηκαν με τις τρεις ενεργειακές δέσμες μέτρων εστιάζοντας στις διατάξεις που αφορούν στη δραστηριότητα της διανομής ηλεκτρικής ενέργειας που αποτελεί και το κύριο αντικείμενο της παρούσας εργασίας.

Στο Κεφάλαιο 4 παρουσιάζεται η διαδικασία απελευθέρωσης της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα η οποία ξεκίνησε μέσω των διατάξεων του ν. 2773/1999 με βάση τον οποίο ενσωματώθηκαν στην εθνική νομοθεσία οι διατάξεις της Οδηγίας 96/92/ΕΚ και ο οποίος αποτελεί τη βάση για την απελευθέρωση της ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Η απελευθέρωση της ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας συνεχίστηκε μέσω των διατάξεων του ν. 3426/2005 με τον οποίο ενσωματώθηκαν οι διατάξεις της Οδηγίας 2003/54/ΕΚ και κατέληξε με το ν. 4001/2011, ο οποίος είναι σε ισχύ και ενσωμάτωσε τις διατάξεις της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ στην εθνική νομοθεσία. Γίνεται αναλυτική παρουσίαση των διατάξεων που διέπουν τη λειτουργία της δραστηριότητας της διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα και τέλος παρουσιάζεται ένας σύντομος απολογισμός της εφαρμογής τους.

Στο Κεφάλαιο 5 αναλύεται η εφαρμογή του ν. 4001/2011 σχετικά με τη δραστηριότητα διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα που ξεκίνησε με την ίδρυση της εταιρείας ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. Στα πλαίσια εφαρμογής των σχετικών διατάξεων του νόμου αναλύεται η διαδικασία χορήγησης της Άδειας Διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ στην οποία καθορίζονται κυρίως οι υποχρεώσεις της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. (ως Διαχειριστής του ΕΔΔΗΕ), η διαδικασία χορήγησης των όρων και περιορισμών της Άδειας Κυριότητας του ΕΔΔΗΕ στην οποία καθορίζονται κυρίως οι υποχρεώσεις της ΔΕΗ Α.Ε. (ως Κύριος του ΕΔΔΗΕ), η διαδικασία κατάρτισης του Κώδικα Διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ και η θέσπισή του, του Κώδικα Διαχείρισης Ηλεκτρικών Συστημάτων ΜΔΝ καθώς και του Προγράμματος Συμμόρφωσης της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε.

Στο κεφάλαιο 6 παρατίθενται στοιχεία για τους Διαχειριστές Συστημάτων Διανομής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της διαφοροποίησης που εμφανίζεται μεταξύ των κρατών μελών σε σχέση με τον αριθμό, το μέγεθος, το επίπεδο διαχωρισμού και το ιδιοκτησιακό καθεστώς τους. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην εταιρεία ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. που αποτελεί το Διαχειριστή του ΕΔΔΗΕ στην Ελλάδα. Τέλος περιγράφεται το νέο πλαίσιο λειτουργίας των Διαχειριστών

Συστημάτων Διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρώπη και ο τρόπος με τον οποίο διαφαίνεται ότι θα προσαρμοστούν τα ευρωπαϊκά δίκτυα διανομής.

Στο Κεφάλαιο 7 γίνεται μία σύντομη αναφορά στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας μετά την εφαρμογή των κανόνων της Τρίτης ενεργειακής δέσμης μέτρων και παρουσιάζονται οι προβληματισμοί που οδήγησαν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Νοέμβριο 2016, στην παρουσίαση της πρότασης για νέα ενεργειακή δέσμη μέτρων με τίτλο «Καθαρή Ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους». Επιπροσθέτως, αποτυπώνονται οι στόχοι της πρότασης για την αναδιτύπωση του Κανονισμού (ΕΚ) 714/2009 σχετικά με την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και παρατίθενται οι προτεινόμενες διατάξεις που σχετίζονται με τη δραστηριότητα της διανομής ηλεκτρικής ενέργειας.

Τέλος, στο Κεφάλαιο 8 γίνεται μία συνοπτική ανασκόπηση των όσων αναλύθηκαν στην παρούσα εργασία και παρουσιάζονται συμπεράσματα που αφορούν την πορεία απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας που σχετίζονται με τη δραστηριότητα διανομής καθώς και ευκαιρίες και απειλές που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι Διαχειριστές Συστημάτων Διανομής της Ευρώπης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:

Η δομή της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας

Τα βασικά μοντέλα οργάνωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας αποτελούν το μοντέλο του κρατικού μονοπωλίου και το μοντέλο της ελεύθερης αγοράς.

1.1 Το μοντέλου του κρατικού μονοπωλίου

Στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, από το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου έως και τις αρχές της δεκαετίας του 1990 επικράτησε το μονοπωλιακό μοντέλο οργάνωσης λόγω της συγχώνευσης πολλών μικρών επιχειρήσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και της δημιουργίας μεγάλων επιχειρήσεων καθετοποιημένης δομής που λειτουργούσαν κυρίως σε επίπεδο εθνικής εμβέλειας και σε κάποιες ελάχιστες περιπτώσεις σε επίπεδο εκτεταμένης περιφερειακής εμβέλειας.

Η παραγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας ήταν συγκεντρωτική που σημαίνει ότι πολύ μεγάλες μονάδες παραγωγής παρήγαγαν ηλεκτρική ενέργεια, χρησιμοποιώντας κυρίως ορυκτά καύσιμα και πετρελαιοειδή προϊόντα. Η ηλεκτρική ενέργεια έφτανε στον τελικό καταναλωτή μέσω καλωδίων υψηλής και χαμηλής τάσης, το σύνολο των οποίων αποτελούν τα δίκτυα μεταφοράς και διανομής. Οι επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενέργειας καθετοποιημένης δομής, απολάμβαναν μονοπωλιακά προνόμια και αξιοποίησαν τα πλεονεκτήματα από τις οικονομίες κλίμακας που δημιουργήθηκαν κυρίως στην αξιοποίηση και ανάπτυξη των δικτύων βοηθώντας ουσιαστικά στην επίτευξη του εξηλεκτρισμού της Ευρώπης μέχρι τη δεκαετία του 1970. Είχαν υπό την κυριότητά τους όλες τις δραστηριότητες που σχετίζονται με αυτήν, ήτοι την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από τους σταθμούς παραγωγής, τη μεταφορά της μέσω των δικτύων υψηλής τάσης, τη διανομή της μέσω των δικτύων μέσης και χαμηλής τάσης και την πώλησή της στους τελικούς καταναλωτές.

Στο μονοπωλιακό μοντέλο, το σύνολο του τομέα ηλεκτρικής ενέργειας θεωρείται ως φυσικό μονοπώλιο διότι περιλαμβάνει υποδομές και υπηρεσίες για την κατασκευή και λειτουργία των οποίων, το κόστος που προκύπτει, όταν αυτό αφορά το σύνολο του τομέα, είναι αισθητά χαμηλότερο από αυτό

που θα προέκυπτε εάν αθροίζαμε τα αντίστοιχα κόστη στην περίπτωση που οι ίδιες υποδομές και υπηρεσίες παρέχονται από περισσότερες επιχειρήσεις. Στα φυσικά μονοπώλια, καθώς αυξάνεται το μέγεθος της παραγωγής, οι οικονομίες κλίμακας συνεχίζουν να υφίστανται με αποτέλεσμα μία μόνο επιχείρηση να μπορεί να εφοδιάζει ολόκληρη την αγορά πιο αποτελεσματικά από οποιοσδήποτε άλλες μικρότερες επιχειρήσεις.

Αυτό γίνεται πολύ εύκολα αντιληπτό ιδιαίτερα στις υποδομές που απαιτούνται για την ανάπτυξη των δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας, δεδομένου ότι το κόστος για την κατασκευή, λειτουργία και συντήρηση πολλών παράλληλων δικτύων μεταφοράς ή διανομής ηλεκτρικής ενέργειας από περισσότερες επιχειρήσεις είναι σημαντικά υψηλότερο σε σχέση με την κατασκευή ενός μοναδικού δικτύου που θα ήταν στην εκμετάλλευση μόνο μίας εταιρείας.

Οι βασικές προϋποθέσεις για να θεωρηθεί μία αγορά ως φυσικό μονοπώλιο είναι¹:

- α) το συνολικό κόστος από μία επιχείρηση να είναι μικρότερο από το συνολικό κόστος που θα προέκυπτε από το άθροισμα περισσότερων επιχειρήσεων για κάθε επίπεδο παραγωγής
- β) η ύπαρξη οικονομικών κλίμακας
- γ) το υψηλό σταθερό κόστος της επένδυσης
- δ) η χαμηλή ζήτηση της αγοράς

Συνέπεια της ανωτέρω θεώρησης ήταν η οργάνωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας κατά το μονοπωλιακό πρότυπο και η δημιουργία νομικών μονοπωλίων. Λόγω της αναγκαιότητας και της φύσης του αγαθού της ηλεκτρικής ενέργειας θεωρήθηκε ότι η δημόσια ιδιοκτησία στην παραγωγή και διάθεση της ηλεκτρικής ενέργειας είναι επιβεβλημένη έναντι της ιδιωτικής ιδιοκτησίας. Κύριο λόγο για αυτό αποτελεί η θεώρηση ότι μία δημόσια επιχείρηση φροντίζει κατεξοχήν για την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος και την εξασφάλιση του συγκεκριμένου αγαθού σε εύλογες τιμές, ανεξάρτητα από τις συνθήκες της αγοράς και προλαμβάνει τυχόν

¹ Ανταγωνισμός στις σχετικές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα: Ουτοπία ή πραγματικότητα; Μ. Πολέμης, ΕΝΕΡΓΕΙΑ: Δίκτυα & Υποδομές, Επιμέλεια: Νικόλαος Ε. Φαραντούρης, ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, 2014, σελ. 165

καταχρηστικές μονοπωλιακές συμπεριφορές που ενδέχεται να έχουν αντίστοιχες ιδιωτικές εταιρείες².

Με βάση τα παραπάνω, η ανάπτυξη των επιχειρήσεων στην αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου συνδέθηκε με την έννοια της παροχικής Διοίκησης και η παροχή προϊόντων ηλεκτρικής ενέργειας αντιστοιχίστηκε σε δημόσια υπηρεσία λαμβάνοντας υπόψη κυρίως τη σημασία της ηλεκτρικής ενέργειας όχι μόνο για την συντήρηση και ανάπτυξη του ελάχιστου επιπέδου αξιοπρεπούς διαβίωσης του ανθρώπου αλλά και την σημασία της για την ανάπτυξη της βιομηχανίας που συντελεί στη γενικότερη οικονομική ανάπτυξη και ευημερία ενός κράτους.

Ως αποτέλεσμα των ανωτέρω, οι περισσότερες ηλεκτρικές επιχειρήσεις μετατράπηκαν σε κρατικά μονοπώλια και η παροχή των προϊόντων ηλεκτρικής ενέργειας γινόταν με βάση τις αρχές της συνέχειας, της οικονομικότητας, της προσαρμοστικότητας και της καθολικότητας. Το κράτος ήταν ιδιοκτήτης έχοντας αποκλειστικές εξουσίες στη διαμόρφωση του συνόλου του τομέα όπως ο καθορισμός των τιμών, τα χαρακτηριστικά των υπηρεσιών, το μίγμα των καυσίμων που θα χρησιμοποιήσει για την παραγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας, τις απαιτούμενες επενδύσεις κλπ.

1.2 Το μοντέλο της ελεύθερης αγοράς

Στον αντίποδα του κρατικού μονοπωλίου βρίσκεται το μοντέλο της οργάνωσης που λειτουργεί με βάση τις αρχές που διέπουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό, σύμφωνα με το οποίο στην αγορά δραστηριοποιούνται περισσότερες επιχειρήσεις με συνέπεια οι τελικοί καταναλωτές να έχουν δυνατότητα επιλογής προμηθευτή.

Το μοντέλο της απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας ξεκίνησε να εφαρμόζεται στην Αμερική αμέσως μετά το τέλος των δύο μεγάλων ενεργειακών κρίσεων δηλαδή στα τέλη της δεκαετίας 1970, με κύριο στόχο τον περιορισμό της εξάρτησης του ενεργειακού της εφοδιασμού. Στην

² Απελευθέρωση αγοράς ενέργειας κατά το Ευρωπαϊκό και Εθνικό Δίκαιο, Α. Ηλιάδου, ΕΝΕΡΓΕΙΑ: Δίκαιο, Οικονομία & Πολιτική, Επιμέλεια: Νικόλαος Ε. Φαραντούρης, ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, 2012, σελ. 21

Ευρώπη η εφαρμογή του ξεκίνησε 20 χρόνια περίπου αργότερα, δηλαδή στη δεκαετία 1990 όπου η αγορά ηλεκτρικής ενέργειας ήταν πολύ ώριμη όσον αφορά στην τεχνολογική και κεφαλαιουχική υποδομή, αλλά περιορίστηκε σε πολύ μεμονωμένες περιπτώσεις των περισσότερο ανεπτυγμένων χωρών. Βασικοί στόχοι της απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας αποτέλεσαν³:

- η εξάλειψη των προβλημάτων που εμφανίστηκαν στις μεγάλες κρατικές μονοπωλιακές επιχειρήσεις και δεν ευνοούσαν την οικονομική αποδοτικότητα, μεταξύ των οποίων η διατήρηση χαμηλών τιμών που δεν αντικατόπτριζαν το υψηλό κόστος, οι πολύ υψηλές κρατικές επιδοτήσεις και οι πολιτικές παρεμβάσεις κυρίως για θέματα υπεράριθμων προσλήψεων,
- η αξιοποίηση νέων τεχνολογιών όπως η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από μονάδες που χρησιμοποιούν ως καύσιμο φυσικό αέριο καθώς και η καταναεμημένη παραγωγή,
- η ανάπτυξη νέων επενδύσεων στις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και
- ο παραμερισμός της δύναμης των κρατικών μονοπωλιακών επιχειρήσεων του κλάδου.

Σύμφωνα με το μοντέλο της απελευθερωμένης αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, οι δραστηριότητες για την παραγωγή του προϊόντος του έως τη τελική διάθεσή του στον πελάτη είναι διακριτές. Τα κύρια στοιχεία που συντελούν στη διάκριση των δραστηριοτήτων σχετίζονται με τα χαρακτηριστικά λειτουργίας τους, την τεχνολογία που απαιτείται για τη λειτουργία τους καθώς και τα στοιχεία κόστους για κάθε μία από αυτές. Στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας διακρίνονται οι εξής τέσσερις δραστηριότητες:

- α) η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας,
- β) η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας μέσω της διαχείρισης των γραμμών καλωδίων υψηλής τάσης,
- γ) η διανομή ηλεκτρικής ενέργειας μέσω της διαχείρισης των γραμμών καλωδίων χαμηλής και μέσης τάσης και

³ Απελευθέρωση αγοράς ενέργειας κατά το Ευρωπαϊκό και Εθνικό Δίκαιο, Α. Ηλιάδου, ΕΝΕΡΓΕΙΑ: Δίκαιο, Οικονομία & Πολιτική, Επιμέλεια: Νικόλαος Ε. Φαραντούρης, ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, 2012, σελ. 21

δ) η προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας.

Με κριτήριο την οικονομική αποτελεσματικότητα, οι δραστηριότητες που σχετίζονται με τη μεταφορά και τη διανομή ηλεκτρικής ενέργειας θεωρούνται φυσικά μονοπώλια αφού το κόστος για την λειτουργία τους όταν ασκούνται στο σύνολο της αγοράς είναι χαμηλότερο από το άθροισμα του κόστους που θα προέκυπτε εάν την εκμετάλλευση της λειτουργίας τους έκαναν περισσότερες από μία επιχειρήσεις. Συνέπεια της θεώρησης των δραστηριοτήτων μεταφοράς και διανομής ως φυσικά μονοπώλια είναι η οργάνωσή τους ως νομικά μονοπώλια.

Οι δραστηριότητες της παραγωγής και της προμήθειας αποτελούν τα ανταγωνιστικά τμήματα της αγοράς και λειτουργούν κάτω από συνθήκες ελεύθερου ανταγωνισμού. Για την εξισορρόπηση μεταξύ των ανταγωνιστικών και των μονοπωλιακών δραστηριοτήτων της αγοράς απαιτείται θέσπιση αρχών με ρυθμιστικές αρμοδιότητες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Το Δίκαιο για την Ενέργεια

Η Συνθήκη Ίδρυσης Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) με την οποία δημιουργήθηκε και ο πρώτος κοινοτικός οργανισμός δημιούργησε την πρώτη ενεργειακή αγορά στην Ευρώπη το 1952. Λίγα χρόνια αργότερα, παράλληλα με τη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας υπογράφηκε στη Ρώμη η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ). Παρόλο που οι Συνθήκες ΕΚΑΧ και Ευρατόμ είχαν ως στόχο τη δημιουργία μίας κοινής αγοράς για την εκμετάλλευση ενεργειακών πόρων (άνθρακα, χάλυβα, πυρηνική ενέργεια), από την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, με τη Συνθήκη της Ρώμης το 1957 και μετά, ο τομέας της ενέργειας δεν αποτέλεσε αντικείμενο ρύθμισης του πρωτογενούς κοινοτικού δικαίου, έως το 2009 όπου τέθηκε σε ισχύ η Συνθήκη της Λισαβόνας. Στη Συνθήκη της Λισαβόνας γίνεται για πρώτη φορά ρητή αναφορά στην ενεργειακή πολιτική, η ενέργεια καταλαμβάνει διακριτό τίτλο και αποτελεί πλέον τομέα συντρέχουσας αρμοδιότητας με τα κράτη μέλη μαζί με το περιβάλλον, την εσωτερική αγορά και τα διευρωπαϊκά δίκτυα.

Ελλείπει πρωτογενούς δικαίου για την ενέργεια έως τότε, η ρύθμιση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς ενέργειας και η απελευθέρωσή της μέσω του ανοίγματος του ανταγωνισμού θεσπίστηκαν σταδιακά με ρυθμίσεων παράγωγου δικαίου οι οποίες εκφράστηκαν μέσω τριών διαδοχικών ενεργειακών δεσμών μέτρων.

2.1 Συνθήκη Ίδρυσης Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ)

Ο πρώτος κοινοτικός οργανισμός δημιουργήθηκε μέσω της Συνθήκης ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) λόγω του ότι κρίθηκε αναγκαία, μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, η οικονομική ανασυγκρότηση της Ευρωπαϊκής Ηπείρου καθώς και η εξασφάλιση της διαρκούς ειρήνης και του ενεργειακού εφοδιασμού μέσω

συντονισμένης δράσης στον τομέα των πρώτων υλών, κυρίως του άνθρακα και του χάλυβα που αποτελούσαν τη βάση της τότε βιομηχανίας και έδιναν μεγάλη ισχύ στις χώρες με πλούσια κοιτάσματα⁴.

Εμπνευστής της ιδέας για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση ήταν ο Γάλλος αξιωματούχος Jean Monnet. Στην ιδέα αυτή βασίστηκε ο τότε υπουργός εξωτερικών της Γαλλίας Robert Schuman, ο οποίος πρότεινε τη θέση του συνόλου της παραγωγής άνθρακα και χάλυβα της Γαλλίας και Γερμανίας κάτω από μία κοινή Ανώτατη Αρχή σε έναν οργανισμό που θα ήταν ανοικτός στη συμμετοχή και άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Κύριοι στόχοι του σχεδίου Schuman ήταν η ενίσχυση της αλληλεγγύης μεταξύ Γαλλίας και Γερμανίας, που αποτέλεσαν βασικοί αντίπαλοι του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, η απομάκρυνση του φόβου πρόκλησης νέων πολέμων καθώς και η δημιουργία προϋποθέσεων για μία ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Η Συνθήκη ΕΚΑΧ υπεγράφη στο Παρίσι στις 18 Απριλίου 1951 (Συνθήκη των Παρισίων) από τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ιταλία και τις χώρες της Benelux, τέθηκε σε ισχύ στις 23 Ιουλίου 1952 και για πρώτη φορά, τα έξι κράτη μέλη εκχώρησαν ένα μέρος από τα εθνικά κυριαρχικά τους δικαιώματα υπέρ της Κοινότητας.

Η χρονική διάρκειά της Συνθήκης οριζόταν σε πενήντα (50) χρόνια. Περιελάμβανε τέσσερις (4) τίτλους που αφορούσαν την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα, τα όργανα της Κοινότητας καθώς και οικονομικές, κοινωνικές και γενικές διατάξεις. Με τη Συνθήκη ΕΚΑΧ εγκαθιδρύθηκαν ως όργανα της Κοινότητας η Ανώτατη Αρχή, η Συνέλευση, το Συμβούλιο Υπουργών και το Δικαστήριο από τα οποία προέρχονται τα θεσμικά Ευρωπαϊκά Όργανα με τη μορφή που έχουν σήμερα⁵.

Σύμφωνα με το άρθρο 2 της Συνθήκης, στόχος αυτής ήταν η συμβολή, μέσω της δημιουργίας κοινής αγοράς άνθρακα και χάλυβα, στην οικονομική ανάπτυξη, στην αύξηση της απασχόλησης καθώς και στην ανύψωση του

⁴ Από το Παρίσι στη Λισαβόνα μέσω Ρώμης: Η Εξέλιξη της Αρμοδιότητας της ΕΚ/ΕΕ στον τομέα της Ενέργειας, Ν. Φαραντούρης, ΕΝΕΡΓΕΙΑ: Δίκαιο, Οικονομία και Πολιτική, Επιμέλεια: Νικόλαος Ε. Φαραντούρης, ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, 2012, σελ. 4

⁵ Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα, συνθήκη ΕΚΑΧ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV%3Axy0022>

βιοτικού επιπέδου. Τα θεσμικά όργανα όφειλαν να διασφαλίσουν ίση πρόσβαση στις παραγωγικές πηγές, θέσπιση χαμηλότερων δυνατών τιμών και βελτίωση των όρων διαβίωσης και εργασίας του εργατικού δυναμικού, μεριμνώντας έτσι για τον τακτικό εφοδιασμό της κοινής αγοράς. Ταυτοχρόνως όφειλαν να προάγουν τον εκσυγχρονισμό της παραγωγής καθώς και την ανάπτυξη των διεθνών συναλλαγών.

Η Συνθήκη ΕΚΑΧ θέσπισε την ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων χωρίς επιβολή φορολογικών επιβαρύνσεων και δασμών και απαγόρευσε όλα τα μέτρα και τις πρακτικές που εισήγαγαν διακρίσεις, τις επιδοτήσεις, τις ενισχύσεις ή τις ειδικές επιβαρύνσεις και τις περιοριστικές πρακτικές που επιβάλλονταν από τα κράτη.

Η Συνθήκη ΕΚΑΧ έληξε στις 23 Ιουλίου του 2002 και οι ειδικοί κανόνες που αφορούσαν τους τομείς του άνθρακα και του χάλυβα εντάχθηκαν στο Κοινοτικό Δίκαιο⁶.

Μέσω της Συνθήκης ΕΚΑΧ διασφαλίστηκε μία ισορροπία μεταξύ της ανάπτυξης της παραγωγής και της διανομής των πόρων η οποία συνέβαλε στις αναγκαίες βιομηχανικές αναδιαρθρώσεις, στην οικονομική και τεχνολογική ανάπτυξη και στην διατήρηση της ειρήνης.

2.2 Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ)

Το 1952, έτος ίδρυσης της ΕΚΑΧ, τα αποθέματα άνθρακα ήταν αρκετά για να διασφαλίσουν την ενεργειακή επάρκεια της Ευρώπης και κατά συνέπεια η ενεργειακή της εξάρτηση από τρίτες χώρες ήταν περιορισμένη⁷. Προκειμένου όμως να διασφαλιστεί η ενεργειακή ανεξαρτησία και πέραν των παραδοσιακών πηγών ενέργειας, τα ιδρυτικά κράτη της ΕΚΑΧ στράφηκαν στην πυρηνική ενέργεια προκειμένου να επιτύχουν την ενεργειακή

⁶ Νίκος Μούσης, Οι αρχικές συνθήκες, Ευρωπαϊκή Ένωση: δίκαιο, οικονομία, πολιτικές, [Europedia.moussis.eu](http://www.europedia.moussis.eu), http://www.europedia.moussis.eu/books/Book_2/2/2/1/?lang=gr&all=1&s=1&e=10

⁷ Από το Παρίσι στη Λισαβόνα μέσω Ρώμης: Η Εξέλιξη της Αρμοδιότητας της ΕΚ/ΕΕ στον τομέα της Ενέργειας, Ν. Φαραντούρης, ΕΝΕΡΓΕΙΑ: Δίκαιο, Οικονομία και Πολιτική, Επιμέλεια: Νικόλαος Ε. Φαραντούρης, ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, 2012, σελ. 4

ανεξαρτησία τους. Λαμβάνοντας υπόψη ότι το κόστος των επενδύσεων για την εκμετάλλευση της πυρηνικής ενέργειας υπερέβαινε τις μεμονωμένες δυνατότητες του κάθε κράτους μέλους, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία και οι χώρες της Benelux ένωσαν για ακόμα μία φορά τις δυνάμεις τους δημιουργώντας την Ευρατόμ.

Έτσι στις 25 Μαρτίου 1957, υπογράφηκε στη Ρώμη, παράλληλα με τη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ). Και οι δύο συνθήκες τέθηκαν σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου του 1958.

Στόχος της Συνθήκης Ευρατόμ είναι η δημιουργία και ανάπτυξη ευρωπαϊκών πυρηνικών βιομηχανιών και η από κοινού χρησιμοποίηση της πυρηνικής ενέργειας προκειμένου τα κράτη μέλη να επωφεληθούν από την ανάπτυξη της εξασφαλίζοντας παράλληλα την ασφάλεια του ενεργειακού τους εφοδιασμού.

Το πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης Ευρατόμ περιορίζεται στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας για μη στρατιωτική και ειρηνική χρήση και εγγυάται υψηλά επίπεδα ασφάλειας για τον πληθυσμό. Για το λόγο αυτό εφαρμόζεται μόνο για τα κράτη μέλη, τα φυσικά πρόσωπα και τις επιχειρήσεις ή τους οργανισμούς δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, που ασκούν μέρος ή το σύνολο των δραστηριοτήτων τους σε έναν τομέα που καλύπτεται από τη συνθήκη (ειδικά σχάσιμα υλικά, αρχικά υλικά και μεταλλεύματα από τα οποία εξάγονται τα αρχικά υλικά).

Σύμφωνα με τη Συνθήκη, βασικές αποστολές της Ευρατόμ είναι⁸:

- η ανάπτυξη του τομέα της πυρηνικής έρευνας και η εξασφάλιση της διάδοσης των τεχνικών γνώσεων και ο συντονισμός τους μέσω της δημιουργίας Κοινού Κέντρου Ερευνών στον πυρηνικό τομέα,
- η θέσπιση και διασφάλιση της εφαρμογής ομοιόμορφων κανόνων ασφάλειας για την προστασία της υγείας του πληθυσμού και των εργαζομένων, μέσω της νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων από τα κράτη μέλη,

⁸ Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ)
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV:xy0024>

- η διευκόλυνση των επενδύσεων και η διασφάλιση της δημιουργίας βασικών εγκαταστάσεων οι οποίες είναι απαραίτητες για την ανάπτυξη της πυρηνικής ενέργειας εντός της ΕΕ,
- η μέριμνα για τον τακτικό και δίκαιο εφοδιασμό όλων των χρηστών στην ΕΕ με μεταλλεύματα και πυρηνικά καύσιμα,
- η εγγύηση ότι τα πυρηνικά υλικά ειρηνικών εφαρμογών δεν χρησιμοποιούνται για διαφορετικούς σκοπούς (κυρίως στρατιωτικούς),
- η άσκηση του δικαιώματος κυριότητας, το οποίο της αναγνωρίζεται επί των ειδικών σχάσιμων υλικών,
- η προώθηση της ειρηνικής χρησιμοποίησης της πυρηνικής ενέργειας, μέσω της συνεργασίας με τρίτες χώρες καθώς και με διεθνείς οργανισμούς,
- η συγκρότηση κοινών επιχειρήσεων με στόχο την εφαρμογή συγκεκριμένων πρωτοβουλιών που έχουν κυρίαρχη σημασία για την ανάπτυξη της πυρηνικής βιομηχανίας στην Ευρώπη.

Η Συνθήκη Ευρατόμ δεν υπέστη ποτέ μεγάλες αλλαγές παρά μόνο τροποποιήσεις που περιορίζονται σε προσαρμογές μετά την υπογραφή της Τροποποιητικής Συνθήκης κυρίως στον θεσμικό και χρηματοδοτικό τομέα.

Η Συνθήκη Ευρατόμ εξακολουθεί να ισχύει έως σήμερα, δεν συγχωνεύτηκε με την Ευρωπαϊκή Ένωση και διατηρεί ξεχωριστή νομική προσωπικότητα παρόλο που έχει κοινά θεσμικά όργανα με αυτήν.

Η προστιθέμενη αξία της Συνθήκης Ευρατόμ για τα κράτη μέλη της είναι πολύ σημαντική παρόλο που δεν ανατέθηκαν μέσω αυτής στην Κοινότητα αυστηρές και αποκλειστικές αρμοδιότητες σε ορισμένους τομείς. Με βάση τη Συνθήκη Ευρατόμ έχουν εγκριθεί συστάσεις και αποφάσεις οι οποίες αποτελούν πρότυπα σε ευρωπαϊκό επίπεδο παρόλο που δεν είναι δεσμευτική η εφαρμογή τους. Από την άλλη πλευρά, κοινοτικές πολιτικές, δεσμευτικές συνήθως, κυρίως στα θέματα του περιβάλλοντος και της έρευνας έχουν σημαντικό αντίκτυπο στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας. Μέσω της Συνθήκης, η ΕΕ διαθέτει εναρμονισμένη κοινοτική προσέγγιση στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας, την οποία υποχρεωτικά πρέπει να ασπαστούν και

να υιοθετήσουν όλες οι υποψήφιας χώρες που επιθυμούν να ενταχθούν στην ΕΕ, γεγονός που αναδεικνύει τη μεγάλη αξία της Ευρατόμ στο πλαίσιο της διεύρυνσης αφού πολλές χώρες της Ανατολικής Ευρώπης που είναι υποψήφια ή νέα κράτη μέλη της ΕΕ δεν έχουν επαρκές επίπεδο ασφάλειας των πυρηνικών σταθμών που δραστηριοποιούνται στις χώρες τους και κατά συνέπεια δεν έχουν επαρκές επίπεδο προστασίας του πληθυσμού και των εργαζομένων.

Απολογιστικά, έως σήμερα τα αποτελέσματα από την εφαρμογή της Συνθήκης Ευρατόμ είναι θετικά κυρίως στους τομείς της έρευνας, της προστασίας της υγείας, της ειρηνικής χρήσης των πυρηνικών υλών καθώς και των διεθνών σχέσεων. Το ενδιαφέρον της χρήσης της πυρηνικής ενέργειας για ειρηνικούς σκοπούς αναζωπυρώνεται ακόμα περισσότερο εξαιτίας της ανάγκης για διασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των ανησυχιών που συνδέονται με την κλιματική αλλαγή.

2.3 Ο δρόμος για τη Συνθήκη της Λισαβόνας

Παρόλο που οι Συνθήκες ΕΚΑΧ και Ευρατόμ είχαν ως στόχο τη δημιουργία μίας κοινής αγοράς για την εκμετάλλευση ενεργειακών πόρων (άνθρακα, χάλυβα, πυρηνική ενέργεια), από την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, με τη Συνθήκη της Ρώμης το 1957 και μετά, ο τομέας της ενέργειας δεν αποτέλεσε αντικείμενο ρύθμισης του πρωτογενούς κοινοτικού δικαίου.

Στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, που υπογράφηκε στο Λουξεμβούργο τον Φεβρουάριο του 1986 και τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιουλίου 1987, επίσης δεν γίνεται καμία ρητή αναφορά στον τομέα της ενέργειας. Τα μέτρα που πάρθηκαν στον τομέα της ενέργειας ήταν κυρίως αρνητικής ολοκλήρωσης που προοδευτικά θεσπίστηκαν με βάση διάφορες διατάξεις με κυρίαρχη τη γενική εξουσιοδοτική διάταξη του πρώην άρθρου 235 ΣυνθεΟΚ⁹. Στον τομέα

⁹ Από το Παρίσι στη Λισαβόνα μέσω Ρώμης: Η Εξέλιξη της Αρμοδιότητας της ΕΚ/ΕΕ στον τομέα της Ενέργειας, Ν. Φαραντούρης, ΕΝΕΡΓΕΙΑ: Δίκαιο, Οικονομία και Πολιτική, Επιμέλεια: Νικόλαος Ε. Φαραντούρης, ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, 2012, σελ. 6

της ενέργειας από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αναγνωρίστηκε εθνική κυριαρχία.

Ρητή αναφορά σε μέτρα στον τομέα της ενέργειας γίνεται για πρώτη φορά στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Συνθήκη Μάαστριχτ 1992) χωρίς να γίνεται αναφορά για μέτρα ή ανάγκη ανάληψης κοινής ενεργειακής πολιτικής. Συγκεκριμένα, στις δράσεις της Κοινότητας, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνεται μία πολιτική στον τομέα του περιβάλλοντος, η ενθάρρυνση της δημιουργίας και της ανάπτυξης διευρωπαϊκών δικτύων καθώς και μέτρα στον τομέα της ενέργειας (πρώην άρθρο 3 ΣυνθΕΚ, εδάφια κ, ν και τ, αντίστοιχα)¹⁰. Στο πρώην άρθρο 154 ΣυνθΕΚ καθορίζεται ότι η Κοινότητα συμβάλλει στη δημιουργία και την ανάπτυξη διευρωπαϊκών δικτύων όσον αφορά τα έργα υποδομής στους τομείς των μεταφορών, των τηλεπικοινωνιών και της ενέργειας. Η δράση της Κοινότητας αποσκοπεί στην προώθηση της διασύνδεσης και της διαλειτουργικότητας των εθνικών δικτύων και της πρόσβασης σε αυτά και λαμβάνει υπόψη την ανάγκη σύνδεσης των νησιωτικών, μεσόγειων και περιφερειακών περιοχών με τις κεντρικές περιοχές της Κοινότητας.

Πέραν της αναφοράς αυτής στη Συνθήκη του Μάαστριχτ δεν προβλέπεται η ανάληψη συγκεκριμένων δράσεων σε επίπεδο κοινής ενεργειακής πολιτικής. Τα κράτη μέλη επέλεξαν, με βάση την αρχή της επικουρικότητας, να παραμείνουν κυρίαρχα ως προς τις αποφάσεις και τις επιλογές που σχετίζονται με τη διασφάλιση του ενεργειακού τους εφοδιασμού και την επιλογή των πρώτων υλών για την παραγωγή ενέργειας, σύμφωνα και με το πρώην άρθρο 2 ΣυνθΕΚ στο οποίο καθοριζόταν ότι *«Η Κοινότητα δρα μέσα στα όρια των αρμοδιοτήτων που της αναθέτει και των στόχων που της ορίζει η παρούσα συνθήκη. Στους τομείς που δεν υπάγονται στην αποκλειστική της αρμοδιότητα, η Κοινότητα δρα σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, μόνον εάν και στο βαθμό που οι στόχοι της προβλεπόμενης δράσης είναι αδύνατον να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη και δύνανται συνεπώς, λόγω των διαστάσεων ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης*

¹⁰ Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, https://europa.eu/european-union/sites/europa.eu/files/docs/body/treaty_on_european_union_el.pdf

δράσης, να επιτευχθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο. Η δράση της Κοινότητας δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη των στόχων της παρούσας συνθήκης.»

Στο πρωτογενές κοινοτικό δίκαιο δεν συμπεριελήφθησαν ρυθμιστικές διατάξεις σχετικά με τον τομέα της ενέργειας ούτε με την Συνθήκη της Νίκαιας το 2001.

2.4 Παράγωγο Δίκαιο

Από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 και ενώ ακόμα οι περισσότερες εθνικές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου αποτελούσαν κάθετα ολοκληρωμένες επιχειρήσεις και λειτουργούσαν υπό μονοπωλιακό καθεστώς, αποφασίστηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη η ρύθμιση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς ενέργειας και η απελευθέρωσή της μέσω του ανοίγματος του ανταγωνισμού σε αυτές. Ελλείψει πρωτογενούς κοινοτικού δικαίου, τα ανωτέρω θεσπίστηκαν σταδιακά μέσω των ακόλουθων τριών ενεργειακών διαδοχικών δεσμών μέτρων:

Πρώτη νομοθετική δέσμη μέτρων

Η πρώτη νομοθετική δέσμη μέτρων περιλάμβανε:

- α) την Οδηγία 96/92/ΕΚ¹¹ σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και
- β) την Οδηγία 98/30/ΕΚ¹² σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου

Δεύτερη νομοθετική δέσμη μέτρων

Η δεύτερη νομοθετική δέσμη μέτρων ενίσχυσε περαιτέρω τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς ενέργειας δίνοντας τη δυνατότητα σε νέους προμηθευτές

¹¹ ΟΔΗΓΙΑ 96/92/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 19ης Δεκεμβρίου 1996 σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31996L0092&from=EL>

¹² ΟΔΗΓΙΑ 98/30/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 22ας Ιουνίου 1998 σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31998L0030:EL:pdf>

ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου να διεισδύσουν στις αγορές των κρατών μελών και ταυτόχρονα στους καταναλωτές να μπορούν να επιλέγουν προμηθευτές. Περιλάμβανε:

- α) την Οδηγία 2003/54/ΕΚ¹³ σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την κατάργηση της Οδηγίας 96/92/ΕΚ,
- β) την Οδηγία 2003/55/ΕΚ¹⁴ σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου και την κατάργηση της Οδηγίας 98/30/ΕΚ,
- γ) τον Κανονισμό (ΕΚ) 1128/2003¹⁵ σχετικά με τους όρους πρόσβασης στο δίκτυο για τις διασυνοριακές ανταλλαγές ηλεκτρικής ενέργειας,
- δ) τον Κανονισμό (ΕΚ) 1775/2005¹⁶ περί όρων πρόσβασης στα δίκτυα μεταφοράς φυσικού αερίου και
- ε) την Απόφαση 2003/796/ΕΚ¹⁷ της Επιτροπής σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Ομάδας Ρυθμιστικών Αρχών για την ηλεκτρική ενέργεια και το φυσικό αέριο.

¹³ ΟΔΗΓΙΑ 2003/54/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 26ης Ιουνίου 2003 σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την κατάργηση της οδηγίας 96/92/ΕΚ, http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:caeb5f68-61fd-4ea8-b3b5-00e692b1013c.0003.02/DOC_1&format=PDF

¹⁴ ΟΔΗΓΙΑ 2003/55/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 26ης Ιουνίου 2003 σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου και την κατάργηση της οδηγίας 98/30/ΕΚ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003L0055&from=EL>

¹⁵ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 1228/2003 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 26ης Ιουνίου 2003 σχετικά με τους όρους πρόσβασης στο δίκτυο για τις διασυνοριακές ανταλλαγές ηλεκτρικής ενέργειας (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003R1228&from=en>

¹⁶ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 1775/2005 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 28ης Σεπτεμβρίου 2005 περί όρων πρόσβασης στα δίκτυα μεταφοράς φυσικού αερίου (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32005R1775&from=EL>

¹⁷ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ της 11ης Νοεμβρίου 2003 σχετικά με τη σύσταση ευρωπαϊκής ομάδας ρυθμιστικών αρχών για την ηλεκτρική ενέργεια και το φυσικό αέριο (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) (2003/796/ΕΚ) <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003D0796&from=EL>

Τρίτη νομοθετική δέσμη μέτρων

Το 2009 εγκρίθηκε η τρίτη νομοθετική δέσμη μέτρων με την οποία τροποποιήθηκε η δεύτερη στοχεύοντας στην περαιτέρω ελευθέρωση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας και αποτέλεσε τον ακρογωνιαίο λίθο για την επίτευξη του στόχου αυτού. Με την τρίτη νομοθετική δέσμη μέτρων, μεταξύ άλλων, ρυθμίστηκε η ιδιοκτησία του δικτύου μεταφοράς μέσω του διαχωρισμού των δραστηριοτήτων παραγωγής και προμήθειας από τις δραστηριότητες μεταφοράς, ενισχύθηκαν και εναρμονίστηκαν τόσο οι αρμοδιότητες όσο και η ανεξαρτησία των εθνικών ρυθμιστικών αρχών και ενισχύθηκε η προστασία των καταναλωτών με έμφαση στη διασφάλιση της προστασίας των ευάλωτων καταναλωτών. Η τρίτη δέσμη μέτρων περιλάμβανε τα ακόλουθα νομοθετήματα:

α) την Οδηγία 2009/72 ΕΚ¹⁸ σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την κατάργηση της Οδηγίας 2003/54 ΕΚ,

β) την Οδηγία 2009/73/ΕΚ¹⁹ σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου και την κατάργηση της Οδηγίας 2003/55 ΕΚ,

γ) τον Κανονισμό (ΕΚ) 713/2009²⁰ σχετικά με την ίδρυση Οργανισμού Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας

δ) τον Κανονισμό (ΕΚ) 714/2009²¹ σχετικά με τους όρους πρόσβασης στο δίκτυο για τις διασυνοριακές ανταλλαγές ηλεκτρικής ενέργειας και την κατάργηση του Κανονισμού 1128/2003 και

¹⁸ ΟΔΗΓΙΑ 2009/72/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 13ης Ιουλίου 2009 σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και για την κατάργηση της οδηγίας 2003/54/ΕΚ (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:211:0055:0093:EL:PDF>

¹⁹ ΟΔΗΓΙΑ 2009/73/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 13ης Ιουλίου 2009 σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου και την κατάργηση της οδηγίας 2003/55/ΕΚ (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:211:0094:0136:el:PDF>

²⁰ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 713/2009 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 13ης Ιουλίου 2009 για την ίδρυση Οργανισμού Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009R0713&from=EL>

ε) τον Κανονισμό (ΕΚ) 715/2009²² σχετικά με τους όρους πρόσβασης στα δίκτυα μεταφοράς φυσικού αερίου και την κατάργηση του Κανονισμού (ΕΚ) 1775/2005.

2.5 Η Συνθήκη της Λισαβόνας²³

Ρητή αναφορά στην ενεργειακή πολιτική, μέσω του πρωτογενούς δικαίου της ΕΕ γίνεται για πρώτη φορά στη Συνθήκη της Λισαβόνας, στην οποία περιλαμβάνεται διακριτός τίτλος για την ενέργεια (ΤΙΤΛΟΣ ΧΧΙ). Η ενέργεια κατατάσσεται στους τομείς συντρέχουσας αρμοδιότητας της ΕΕ και των κρατών μελών (άρθρο 4 ΣΛΕΕ) μαζί με το περιβάλλον, τις μεταφορές, την εσωτερική αγορά και τα διευρωπαϊκά δίκτυα και τα κράτη μέλη μπορούν να ασκήσουν την αρμοδιότητά τους κατά το μέτρο που η Ένωση δεν έχει ασκήσει τη δική της (άρθρο 2 ΣΛΕΕ). Η κατάταξη της ενέργειας στους τομείς συντρέχουσας αρμοδιότητας της ΕΕ και των κρατών μελών δείχνει ουσιαστικά την επιφυλακτικότητα των κρατών μελών να εκχωρήσουν αποκλειστική αρμοδιότητα στην ΕΕ στον τομέα της ενέργειας.

Νομική βάση για την ενεργειακή πολιτική αποτελεί το άρθρο 194 ΣΛΕΕ στο οποίο τονίζεται η απαίτηση για την προστασία του περιβάλλοντος και την περαιτέρω βελτίωσή του αλλά και η σημασία της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών για την άσκηση της πολιτικής της Ένωσης στον τομέα της ενέργειας. Το άρθρο 194 ΣΛΕΕ μέσω της αναφοράς στην αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών κάνει έμμεση παραπομπή στη ρήτρα αλληλεγγύης των άρθρων 122 και 222 ΣΛΕΕ με βάση τα οποία η Ένωση και τα κράτη μέλη, στην περίπτωση που κάποιο κράτος μέλος πληγεί στον τομέα της ενέργειας και

²¹ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 714/2009 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 13ης Ιουλίου 2009 σχετικά με τους όρους πρόσβασης στο δίκτυο για τις διασυνοριακές ανταλλαγές ηλεκτρικής ενέργειας και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1228/2003 (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:211:0015:0035:EL:PDF>

²² ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 715/2009 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 13ης Ιουλίου 2009 σχετικά με τους όρους πρόσβασης στα δίκτυα μεταφοράς φυσικού αερίου και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1775/2005 (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009R0715&from=EL>

²³ Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2010:083:FULL&from=EL>

του ενεργειακού εφοδιασμού από φυσική καταστροφή, θα δράσουν από κοινού με πνεύμα αλληλεγγύης.

Στο ίδιο άρθρο καθορίζονται οι στόχοι της ευρωπαϊκής ενεργειακής ένωσης οι οποίοι είναι:

- α) η διασφάλιση της λειτουργίας της αγοράς ενέργειας
- β) η διασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού της Ένωσης
- γ) η προώθηση της ενεργειακής αποδοτικότητας και της εξοικονόμησης ενέργειας καθώς και η ανάπτυξη νέων και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας
- δ) η προώθηση της διασύνδεσης των ενεργειακών δικτύων.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο είναι υπεύθυνα για τη θέσπιση των μέτρων που απαιτούνται για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνηθισμένη νομοθετική διαδικασία και πάντα με την επιφύλαξη της εφαρμογής των λοιπών διατάξεων των Συνθηκών. Τα απαιτούμενα μέτρα θεσπίζονται μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή καθώς και την Επιτροπή των Περιφερειών. Τα ανωτέρω μέτρα δεν μπορούν να επηρεάζουν το δικαίωμα ενός κράτους μέλους να καθορίζει τους όρους εκμετάλλευσης των ενεργειακών του πόρων, την επιλογή παραγωγής ενέργειας μεταξύ διάφορων ενεργειακών πηγών καθώς και τη γενική διάρθρωση του ενεργειακού του εφοδιασμού.

Η διαφύλαξη του δικαιώματος ενός κράτους μέλους να καθορίζει τους όρους με βάση τους οποίους θα εκμεταλλεύεται τους ενεργειακούς του πόρους, την παραγωγή του ενεργειακού του μίγματος καθώς και την επιλογή των διάφορων πηγών ενεργειακού εφοδιασμού, σε συνδυασμό με την κατάταξη του τομέα της ενέργειας στις συντρέχουσες αρμοδιότητες της ΕΕ, δείχνουν τη μεγάλη επιφυλακτικότητα των κρατών μελών στην εκχώρηση αρμοδιοτήτων σε έναν τομέα που αποτελεί κλειδί στην οικονομική ασφάλεια και ανεξαρτησία των κρατών μελών²⁴.

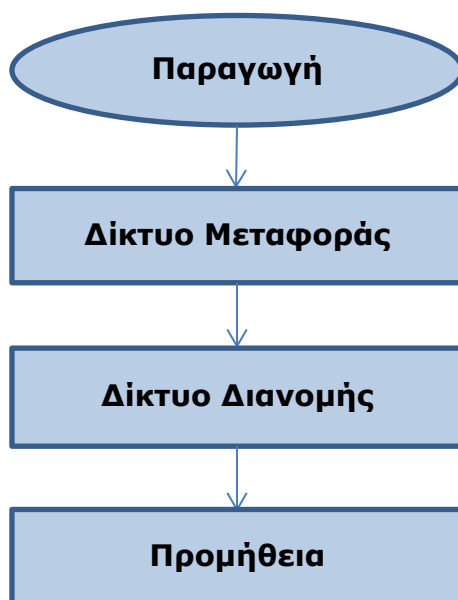
²⁴ Από το Παρίσι στη Λισαβόνα μέσω Ρώμης: Η Εξέλιξη της Αρμοδιότητας της ΕΚ/ΕΕ στον τομέα της Ενέργειας, Ν. Φαραντούρης, ΕΝΕΡΓΕΙΑ: Δίκαιο, Οικονομία και Πολιτική, Επιμέλεια: Νικόλαος Ε. Φαραντούρης, ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, 2012, σελ. 8

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η αγορά ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρώπη και οι σχετικές διατάξεις για τη δραστηριότητα διανομής.

Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1990 οι περισσότερες επιχειρήσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, αποτελούσαν κρατικά μονοπώλια και είχαν καθετοποιημένη οργανωτική δομή, που σημαίνει ότι η ίδια η επιχείρηση είχε στην κυριότητά της όλες τις δραστηριότητες που σχετίζονται από την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας μέχρι να φτάσει αυτή στον τελικό καταναλωτή, ήτοι:

- την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας,
- τη μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας μέσω διασυνδεδεμένου δικτύου υψηλής τάσης με σκοπό την παροχή σε τελικούς πελάτες ή σε διανομείς,
- τη διανομή, δηλαδή τη μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας σε δίκτυα διανομής μεσαίας και χαμηλής τάσης με σκοπό την παροχή σε πελάτες
- και τέλος την προμήθεια, δηλαδή την πώληση της ηλεκτρικής ενέργειας στους τελικούς οικιακούς και βιομηχανικούς καταναλωτές.

Σχήμα 1: Συγκεντρωτικό Ηλεκτρικό Σύστημα

Οι μεγάλες αυτές κρατικές επιχειρήσεις είχαν συνήθως το δικαίωμα να προμηθεύουν κατ' αποκλειστικότητα τον τελικό καταναλωτή με ηλεκτρική ενέργεια. Οι επενδύσεις που απαιτείτο να γίνουν για όλες τις ανωτέρω δραστηριότητες ήταν ιδιαίτερα κοστοβόρες με πολύ υψηλό μη ανακτήσιμο κόστος των οποίων κύρια πηγή χρηματοδότησης αποτελούσαν οι συνεχόμενες κρατικές επιδοτήσεις.

Τα αποκλειστικά δικαιώματα προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, το υψηλό μη ανακτήσιμο κόστος των επενδύσεων καθώς και η διαρκής χρηματοδότηση των μονοπωλιακών επιχειρήσεων από το κράτος, έθεσαν υπό αμφισβήτηση τα προνόμια των κρατικών μονοπωλιακών επιχειρήσεων, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, και οδήγησαν σε μία σειρά νομοθετικών ρυθμίσεων η οποία θα οδηγούσε σταδιακά σε μία ενιαία αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζεται η πορεία της απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας μέσω των αντίστοιχων Οδηγιών που θεσπίστηκαν με τις τρεις ενεργειακές δέσμες μέτρων εστιάζοντας στις διατάξεις που αφορούν στη δραστηριότητα της διανομής ηλεκτρικής ενέργειας.

3.1 Η Οδηγία 96/92/ΕΚ²⁵ σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, πριν τη έκδοση της Οδηγίας 96/92/ΕΚ η ευρωπαϊκή ενεργειακή αγορά περιελάμβανε μεγάλες κρατικές επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενέργειας καθετοποιημένες ως προς τη δομή τους. Κύριοι στόχοι της Οδηγίας 96/92/ΕΚ ήταν η ανάπτυξη ανταγωνισμού στην παραγωγή (upstream), η εξασφάλιση των νεοεισερχόμενων παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας ως προς τη μεταφορά και τη διανομή της παραγόμενης ενέργειας τους (ρύθμιση της πρόσβασης τρίτων στα δίκτυα – third party access), και η δημιουργία των συνθηκών που θα ευνοούσαν την ανάπτυξη του

²⁵ ΟΔΗΓΙΑ 96/92/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 19ης Δεκεμβρίου 1996 σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31996L0092&from=EL>

ανταγωνισμού στην προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας μελλοντικά²⁶. Αξίζει να σημειωθεί ότι για τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές στην Οδηγία 96/92/ΕΚ έγινε μόνο έμμεση και περιορισμένη αναφορά.

Για την έκδοση της Οδηγίας συνεκτιμήθηκαν από την Επιτροπή, μεταξύ άλλων, τα εξής:

- η θεώρηση ότι η ολοκλήρωση μιας ανταγωνιστικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας αποτελεί σημαντικό βήμα για την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς ενέργειας,
- η σημαντικότητα της δημιουργίας της εσωτερικής αγοράς στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας προκειμένου να καταστεί πιο αποδοτική η παραγωγή, μεταφορά και διανομή ηλεκτρικής ενέργειας η οποία παράλληλα θα ενισχύσει την ασφάλεια του εφοδιασμού και την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας,
- ότι η δημιουργία της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας πρέπει να τελεστεί σταδιακά, προκειμένου να μπορέσει η βιομηχανία να προσαρμοστεί στο νέο περιβάλλον με τρόπο ευέλικτο και ορθολογικό, λαμβάνοντας υπόψη τους διαφορετικούς τρόπους της οργάνωσης των δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας και ευνοώντας τη διασύνδεση και τη διαλειτουργικότητα των δικτύων,
- οι έντονες διαρθρωτικές διαφορές των κρατών μελών και τα διαφορετικά συστήματα ρύθμισης του τομέα ηλεκτρικής ενέργειας,
- η αναγκαιότητα θέσπισης πλαισίου γενικών αρχών σε κοινοτικό επίπεδο, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, που θα επιτρέπει στα κράτη μέλη να επιλέξουν το κατάλληλο καθεστώς για την εφαρμογή τους,
- η αναγκαιότητα θέσπισης κοινών κανόνων για τη παραγωγή, τη μεταφορά και τη διανομή της ηλεκτρικής ενέργειας,

²⁶ Η Εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας: από την πρώτη στην Τρίτη ενεργειακή δέσμη και ο ρόλος του ρυθμιστή και του διαχειριστή. Γ. Κουτσούκος – Μ. Ασλάνογλου – Α. Τροκούδη, ΕΝΕΡΓΕΙΑ: Δίκαιο, Οικονομία & Πολιτική, Επιμέλεια: Νικόλαος Ε. Φαραντούρης, ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, 2012, σελ. 38

- η δυνατότητα χορήγησης δικαιωμάτων εφοδιασμού σε πελάτες που βρίσκονται σε συγκεκριμένη ζώνη, σε επίπεδο διανομής, καθώς και η αναγκαιότητα διορισμού διαχειριστή για την εκμετάλλευση, τη συντήρηση και την ανάπτυξη κάθε δικτύου διανομής,
- η αναγκαιότητα τήρησης χωριστών λογαριασμών για κάθε δραστηριότητα των ολοκληρωμένων επιχειρήσεων ηλεκτρικής ενέργειας προκειμένου να παρουσιάζουν διαφάνεια.

Με την Οδηγία 96/92/EK θεσπίστηκαν κοινοί κανόνες που αφορούν την παραγωγή, τη μεταφορά και τη διανομή ηλεκτρικής ενέργειας. Επιπροσθέτως, ορίστηκαν οι κανόνες σχετικά με την οργάνωση και τη λειτουργία του τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, την πρόσβαση στην αγορά καθώς και οι κανόνες και οι διαδικασίες που θα ισχύουν για την εκμετάλλευση των δικτύων.

3.1.1 Διατάξεις σχετικά με τη δραστηριότητα διανομής

Οι ρυθμίσεις και οι κανόνες που αφορούν τη δραστηριότητα της διανομής ηλεκτρικής ενέργειας καταλαμβάνουν πολύ μικρό μέρος της παρούσας Οδηγίας και περιορίζονται σε γενικές υποχρεώσεις που αφορούν κυρίως την εκμετάλλευση του δικτύου διανομής και το διαχωρισμό των λογαριασμών.

Ως «διανομή» ορίζεται η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας σε δίκτυα διανομής μεσαίας και χαμηλής τάσης με σκοπό την παροχή σε πελάτες (άρθρο 2).

Οι όροι εκμετάλλευσης του δικτύου διανομής καθορίζονται στο Κεφάλαιο V της Οδηγίας. Σύμφωνα με το άρθρο 10 του Κεφαλαίου V δίνεται η δυνατότητα στα κράτη μέλη να υποχρεώσουν τις εταιρείες διανομής να εφοδιάζουν πελάτες που βρίσκονται σε μία δεδομένη ζώνη. Επιπροσθέτως, τα κράτη μέλη ορίζουν ή ζητούν από τις επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενέργειας να ορίσουν διαχειριστή υπεύθυνο για την εκμετάλλευση, την εξασφάλιση της συντήρησης και την ανάπτυξη του δικτύου διανομής σε μία δεδομένη ζώνη καθώς και των διασυνδέσεων του με άλλα δίκτυα. Εναλλακτικά έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν από τις επιχειρήσεις που είναι ιδιοκτήτριες των δικτύων διανομής να προβούν στον ανωτέρω ορισμό.

Ο διαχειριστής του δικτύου διανομής οφείλει να διασφαλίζει την ασφάλεια, αξιοπιστία και αποδοτικότητα του δικτύου που καλύπτει και οφείλει να απέχει από κάθε διάκριση μεταξύ των χρηστών του δικτύου και κυρίως από διακρίσεις υπέρ των θυγατρικών του επιχειρήσεων ή των μετόχων τους. Δυνατότητα δίνεται στα κράτη μέλη να επιβάλουν στο διαχειριστή του δικτύου διανομής, κατά τη διαδικασία κατανομής των φορτίων στις εγκαταστάσεις παραγωγής να δίνει προτεραιότητα σε αυτές που χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ή απορρίμματα ή που παράγουν συνδυασμένα ενέργεια και θερμότητα (άρθρο 11).

Τέλος, ο διαχειριστής του δικτύου διανομής οφείλει να τηρεί εμπιστευτικότητα στις εμπορικά ευαίσθητες πληροφορίες που περιέρχονται σε γνώση του κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του (άρθρο 12).

Σχετικά με το διαχωρισμό και τη διαφάνεια των λογαριασμών, στο Κεφάλαιο VI της Οδηγίας καθορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι τα κράτη μέλη ή οι αρμόδιες για την επίλυση των διαφορών αρχές (έμμεση αναφορά σε εθνικές ρυθμιστικές αρχές) έχουν το δικαίωμα πρόσβασης στους λογαριασμούς των επιχειρήσεων παραγωγής, μεταφοράς ή διανομής κατά τη διενέργεια των ελέγχων τους (άρθρο 13). Οι ολοκληρωμένες ηλεκτρικές επιχειρήσεις οφείλουν να τηρούν χωριστούς λογαριασμούς, στην εσωτερική τους λογιστική, για τις δραστηριότητες παραγωγής, μεταφοράς και διανομής προκειμένου να αποφεύγονται οι διακρίσεις, οι διασταυρούμενες επιχορηγήσεις και οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.

Όσον αφορά στην οργάνωση της πρόσβασης στο δίκτυο (Κεφάλαιο VII) στο άρθρο 17 καθορίζεται ότι στην περίπτωση που ο επιλέξιμος πελάτης είναι συνδεδεμένος με το δίκτυο διανομής, η πρόσβαση σε αυτό θα αποτελεί αντικείμενο διαπραγμάτευσης με το διαχειριστή του δικτύου διανομής και στην περίπτωση που χρειάζεται με το διαχειριστή του δικτύου μεταφοράς. Προκειμένου να διευκολυνθούν οι διαπραγματεύσεις πρόσβασης στο δίκτυο, οι διαχειριστές των δικτύων διανομής οφείλουν να δημοσιεύσουν, το πρώτο έτος εφαρμογής της οδηγίας, ενδεικτική κλίμακα των τιμών για τη χρήση του δικτύου διανομής. Για τα επόμενα έτη, οι ενδεικτικές τιμές που θα

δημοσιεύονται θα βασίζονται στο μέσο όρο των τιμών που έχουν συμφωνηθεί κατά τις διαπραγματεύσεις του προηγούμενου έτους.

Τέλος, στο άρθρο 20 της Οδηγίας καθορίζεται ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να λάβουν τα απαιτούμενα μέτρα έτσι ώστε οι ανεξάρτητοι παραγωγοί καθώς και οι αυτοπαραγωγοί να μπορούν να διαπραγματεύονται πρόσβαση στο δίκτυο προκειμένου να εφοδιάζουν τις εγκαταστάσεις αυτών ή και των θυγατρικών τους επιχειρήσεων που βρίσκονται στο ίδιο ή σε άλλο κράτος μέλος, μέσω του διασυνδεδεμένου δικτύου.

3.2 Η Οδηγία 2003/54/ΕΚ²⁷ σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την κατάργηση της Οδηγίας 96/92/ΕΚ

Επτά χρόνια μετά τη θέσπιση της Οδηγίας 96/92/ΕΚ είχαν δρομολογηθεί από τα περισσότερα κράτη μέλη αρκετές από τις προτεραιότητες που είχαν τεθεί μέσω αυτής, η ανάπτυξη των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας παρουσίασε πρόοδο μέσω της εμφάνισης των χρηματιστηρίων ενέργειας, οι περισσότερες κρατικές επιχειρήσεις μετατράπηκαν σε ανταγωνιστικές και εισήλθαν στα χρηματιστήρια ενέργειας και οι διασυνοριακές συναλλαγές ηλεκτρικής ενέργειας πολλαπλασιάστηκαν.

Κατόπιν των ανωτέρω αναγνωρίστηκε από την Επιτροπή ότι η Οδηγία 96/92/ΕΚ είχε σημαντική συμβολή στη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Με την πείρα που αποκτήθηκε κατά την υλοποίηση της Οδηγίας 96/92/ΕΚ και τα αποτελέσματά που είχε στις εθνικές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας, προέκυψε ότι τα οφέλη που θα προέκυπταν μέσω της δημιουργίας της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας θα είναι ιδιαίτερα σημαντικά κυρίως σε επίπεδο ανταγωνιστικότητας και υψηλότερου επιπέδου

²⁷ ΟΔΗΓΙΑ 2003/54/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 26ης Ιουνίου 2003 σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την κατάργηση της οδηγίας 96/92/ΕΚ, http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:caeb5f68-61fd-4ea8-b3b5-00e692b1013c.0003.02/DOC_1&format=PDF

παροχής υπηρεσιών προς τους καταναλωτές με ταυτόχρονη μείωση των τιμών.

Παρόλα αυτά θεωρήθηκε ότι ακόμα και μετά την υλοποίηση της Οδηγίας 96/92/ΕΚ εξακολουθούσαν να υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις που εμπόδιζαν την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς. Μετά από αυτά, το 2002 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχοντας ως προοπτική την σταδιακή αλλά πλήρη ελευθέρωση της αγοράς ενέργειας, ζήτησε από την Επιτροπή να καθορίσει και να υιοθετήσει λεπτομερές χρονοδιάγραμμα για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων θεωρώντας ότι τα σημαντικότερα εμπόδια για τη δημιουργία ανταγωνιστικής και λειτουργικής εσωτερικής αγοράς σχετίζονται με θέματα πρόσβασης στα δίκτυα, με θέματα τιμολόγησης των υπηρεσιών των δικτύων αλλά και με τη διαφορετικότητα του βαθμού ανοίγματος των εθνικών αγορών μεταξύ των κρατών μελών.

3.2.1 Βασικές προτεραιότητες

Βασικές προτεραιότητες για τη, μετά την Οδηγία 96/92/ΕΚ, εποχή ετέθησαν:

- η περαιτέρω ενίσχυση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς,
- η ανάπτυξη του ανταγωνισμού στην αγορά προμήθειας και η δυνατότητα των καταναλωτών να επιλέγουν τον προμηθευτή ηλεκτρικής ενέργειας,
- η προστασία του καταναλωτή κυρίως των οικιακών πελατών μέσω εγγυήσεων δημόσιας υπηρεσίας όσον αφορά την ασφάλεια του εφοδιασμού με υψηλής ποιότητας υπηρεσίες σε προσιτές τιμές καθώς και τη λήψη ειδικών μέτρων λαμβανομένων στο πλαίσιο κοινωνικής ασφάλισης για τους ευάλωτους πελάτες,
- η δημιουργία ελάχιστων κοινών προτύπων για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας,
- η ανάγκη ύπαρξης ρυθμιστικού ελέγχου στα μονοπωλιακά τμήματα της αγοράς ήτοι στα δίκτυα μεταφοράς και διανομής,

- η προστασία του περιβάλλοντος μέσω της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές καθώς και μέσω της συμπαραγωγής ηλεκτρισμού και θερμότητας (ΣΠΗΘ)
- η ασφάλεια του εφοδιασμού μέσω παρακολούθησης ισοζυγίου παραγωγής/ζήτησης, και μέσω της συντήρησης αλλά και περαιτέρω κατασκευής υποδομών δικτύου που θα διασφαλίσουν σταθερό εφοδιασμό με ηλεκτρική ενέργεια, και
- η αναδιτύπωση των διατάξεων της Οδηγίας 96/92/ΕΚ.

Σε επίπεδο *διανομής ηλεκτρικής ενέργειας* αναγνωρίστηκε από την Επιτροπή ότι απαραίτητη προϋπόθεση για τη λειτουργία του ανταγωνισμού είναι η χωρίς διακρίσεις πρόσβαση στο δίκτυο, με διαφάνεια και με χρέωση λογικών τιμών. Απαραίτητη προϋπόθεση της, χωρίς διακρίσεις, πρόσβασης στα δίκτυα διανομής θεωρήθηκε η νομικά διακριτή προσωπικότητα στις περιπτώσεις που υφίστανται κάθετα ολοκληρωμένες επιχειρήσεις καθώς και τη δυνατότητα των διαχειριστών δικτύων διανομής για λήψεις αποφάσεων που αφορούν στα περιουσιακά στοιχεία που είναι απαραίτητα για τη λειτουργία, τη συντήρηση και την περαιτέρω ανάπτυξη των δικτύων διανομής όταν αυτά βρίσκονται υπό την ιδιοκτησία κάθετα ολοκληρωμένων επιχειρήσεων. Επιπροσθέτως προτάθηκε η δημιουργία πλήρως ανεξάρτητων διευθυντικών δομών μεταξύ των διαχειριστών δικτύων διανομής και κάθε εταιρείας παραγωγής και προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας.

Εξαίρεση στα παραπάνω αποτέλεσαν οι μικρές εταιρείες διανομής, για τις οποίες κρίθηκε σκόπιμο να δίνεται η δυνατότητα στα κράτη μέλη να τις απαλλάσσουν από την απαίτηση του νομικού διαχωρισμού προκειμένου να μην τους επιβληθεί δυσανάλογο διοικητικό και οικονομικό κόστος.

Σχετικά με τα τιμολόγια και την εμπειρία από την Οδηγία 96/92/ΕΚ προτάθηκε η λήψη περαιτέρω μέτρων τα οποία θα οδηγήσουν στη διασφάλιση τιμολογίων χωρίς διακρίσεις για την πρόσβαση στα δίκτυα διανομής, τα οποία θα έχουν εφαρμογή για όλους τους χρήστες του δικτύου, θα υπολογίζονται και θα γνωστοποιούνται με διαφάνεια.

Σε αντίθεση με την Οδηγία 96/92/EK στην οποία έγινε μόνο έμμεση και πολύ περιορισμένη αναφορά στις εθνικές ρυθμιστικές αρχές, με την εμπειρία που αποκτήθηκε κατά την εφαρμογή της, θεωρήθηκε απαραίτητη η ύπαρξη αποτελεσματικού ρυθμιστικού καθεστώτος το οποίο θα εγγυάται πρόσβαση στα δίκτυα χωρίς διακρίσεις. Έτσι, προτάθηκε η σύσταση εθνικών ρυθμιστικών αρχών οι λειτουργίες και οι διοικητικές εξουσίες των οποίων αρχικά θα προσδιορίζονται από τα κράτη μέλη. Σε επίπεδο διανομής, οι αρμοδιότητες που θα έχουν οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές είναι καταρχήν είτε ο καθορισμός είτε η έγκριση των τιμολογίων είτε ο καθορισμός της μεθοδολογίας υπολογισμού των τιμολογίων του δικτύου διανομής ηλεκτρικής ενέργειας τα οποία θα πρέπει να μην εισάγουν διακρίσεις και να αντικατοπτρίζουν το κόστος του δικτύου.

Σε εφαρμογή των ανωτέρω, τον Ιούνιο του 2003 εκδόθηκε η Οδηγία 2003/54/EK με την οποία θεσπίστηκαν κοινοί κανόνες που αφορούν την παραγωγή, τη μεταφορά, τη διανομή και την προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας. Ορίστηκαν οι κανόνες σχετικά με την οργάνωση και τη λειτουργία του τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, την πρόσβαση στην αγορά, οι κανόνες και οι διαδικασίες που θα ισχύουν για την εκμετάλλευση των δικτύων και καταργήθηκε η Οδηγία 96/92/EK.

3.2.2. Διατάξεις σχετικές με τη δραστηριότητα διανομής

Σχετικά με τη δραστηριότητα της διανομής το άρθρο 2 της παρούσας Οδηγίας, τροποποιεί τον ορισμό της διανομής κατά το αντίστοιχο άρθρο της προηγούμενης Οδηγίας ως εξής: *«διανομή»: η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας μέσω δικτύων διανομής υψηλής, μεσαίας και χαμηλής τάσης με σκοπό την παράδοσή της σε πελάτες, μη συμπεριλαμβανομένης όμως της προμήθειας. Ταυτοχρόνως, ορίζει τον «διαχειριστή δικτύου διανομής» ως κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο είναι υπεύθυνο για τη λειτουργία, την εξασφάλιση της συντήρησης και, εφ' όσον είναι ανάγκη, την ανάπτυξη του δικτύου διανομής σε μίας δεδομένη περιοχή, ενδεχομένως δε και των διασυνδέσεων του με άλλα δίκτυα, καθώς και για τη διασφάλιση της μακρόπνοης ικανότητάς του δικτύου να ανταποκρίνεται στην εύλογη ζήτηση διανομής ηλεκτρικής ενέργειας.*

Η διαχείριση των δικτύων διανομής περιγράφεται στο Κεφάλαιο V της Οδηγίας 2003/54/EK όπου καθορίζεται ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να ορίσουν ή να ζητήσουν από τις επιχειρήσεις που είναι ιδιοκτήτριες των δικτύων διανομής να ορίσουν έναν ή περισσότερους διαχειριστές του δικτύου διανομής που θα λειτουργούν για καθορισμένη χρονική περίοδο με βάση παραμέτρους αποτελεσματικότητας και οικονομικής ισορροπίας (άρθρο 13).

Τα βασικά καθήκοντα του διαχειριστή δικτύου διανομής βάσει του άρθρου 14 της Οδηγίας είναι:

- η διατήρηση ενός ασφαλούς, αποδοτικού και αξιόπιστου δικτύου διανομής με γνώμονα πάντα την προστασία του περιβάλλοντος
- η αποφυγή διακρίσεων μεταξύ χρηστών του δικτύου ή κατηγοριών χρηστών του δικτύου κυρίως υπέρ των επιχειρήσεων που είναι συνδεδεμένες με αυτόν
- η παροχή των απαιτούμενων πληροφοριών στους χρήστες για την αποτελεσματική πρόσβαση στο δίκτυό τους

Επιπροσθέτως, καθορίζεται ότι τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα όταν ο διαχειριστής του δικτύου διανομής κατανέμει φορτία στις εγκαταστάσεις παραγωγής, να του επιβάλουν να δίνει προτεραιότητα στις εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ή απόβλητα και στις εγκαταστάσεις που παράγουν συνδυασμένα ενέργεια και θερμότητα.

Η προμήθεια της ενέργειας που χρησιμοποιούν οι διαχειριστές δικτύου διανομής, προκειμένου να καλυφθούν ενδεχόμενες απώλειες ενέργειας και να διατηρήσουν εφεδρικό δυναμικό στο δίκτυό τους, πρέπει να γίνεται με διαδικασίες αμερόληπτες και διαφανείς.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, με την Οδηγία 96/92/EK ζητήθηκε από τις κάθετα ολοκληρωμένες επιχειρήσεις, να τηρούν χωριστούς λογαριασμούς στην εσωτερική τους λογιστική για τις δραστηριότητες της παραγωγής, μεταφοράς και διανομής (λογιστικός διαχωρισμός). Η Οδηγία 2003/54/EK εστιάζει σε ακόμα περαιτέρω διαχωρισμό των δικτύων διανομής καθορίζοντας ότι εάν ο διαχειριστής του δικτύου αποτελεί μέρος κάθετα ολοκληρωμένης επιχείρησης, οφείλει να είναι ανεξάρτητος από πλευράς νομικής μορφής

(νομικός διαχωρισμός), οργάνωσης και λήψης αποφάσεων (λειτουργικός διαχωρισμός) από τις λοιπές δραστηριότητες που δεν σχετίζονται με τη διανομή. Ο νομικός και λειτουργικός διαχωρισμός των διαχειριστών δικτύων διανομής αποτέλεσε μία από τις βασικότερες μεταρρυθμιστικές διατάξεις σε σχέση με την προηγούμενη Οδηγία. Μέχρι και την παρούσα Οδηγία, οι ανωτέρω κανόνες δεν καθιστούσαν υποχρεωτικό τον ιδιοκτησιακό διαχωρισμό των περιουσιακών στοιχείων του δικτύου διανομής από την κάθετα ολοκληρωμένη επιχείρηση. Προκειμένου να επιτευχθεί η οργανωτική και λειτουργική ανεξαρτησία των δικτύων διανομής καθορίστηκε η εφαρμογή των ακόλουθων ελάχιστων κριτηρίων:

α) τα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για τη διαχείριση του δικτύου διανομής δεν έχουν το δικαίωμα συμμετοχής σε διαρθρωτικές δομές της ολοκληρωμένης ηλεκτρικής επιχείρησης που φέρουν την ευθύνη για την εκτέλεση των λοιπών δραστηριοτήτων της, ήτοι την παραγωγή, τη μεταφορά και την προμήθεια της ηλεκτρικής ενέργειας

β) λήψη των κατάλληλων μέτρων που θα διασφαλίσουν ότι τα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για τη διαχείριση των δικτύων διανομής θα ενεργούν με ανεξαρτησία

γ) οι διαχειριστές του δικτύου διανομής θα διαθέτουν εξουσίες λήψης αποφάσεων όσον αφορά στους απαιτούμενους πόρους για τη λειτουργία, συντήρηση και περαιτέρω ανάπτυξη του δικτύου

δ) ο διαχειριστής του δικτύου διανομής υποχρεούται να καταρτίσει πρόγραμμα συμμόρφωσης στο οποίο θα προσδιορίζονται τα μέτρα που λαμβάνει προκειμένου να διασφαλίζεται η αμερόληπτη λειτουργία του και η παρακολούθηση της τήρησης του προγράμματος.

Εξαίρεση σε όλα τα παραπάνω δίνεται μέσω της δυνατότητας που παρέχεται στα κράτη μέλη να αποφασίσουν τη μη εφαρμογή τους στις ολοκληρωμένες επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενέργειας που εξυπηρετούν λιγότερους από 100.000 συνδεδεμένους πελάτες ή εξυπηρετούν μικρά απομονωμένα δίκτυα.

Σχετικά με την εχεμύθεια των διαχειριστών δικτύων διανομής η Οδηγία 2003/54/EK εμπλουτίζει το αντίστοιχο εδάφιο της προηγούμενης, καθορίζοντας ότι ο διαχειριστής όχι μόνο οφείλει να τηρεί εμπιστευτικότητα

στις εμπορικά ευαίσθητες πληροφορίες που περιέρχονται σε γνώση του κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του αλλά φροντίζει και να αποτρέπει τη μεροληπτική κοινοποίηση πληροφοριών που αφορούν δραστηριότητές του και παρέχουν εμπορικά πλεονεκτήματα στους χρήστες (άρθρο 16).

Η παρούσα οδηγία δίνει επίσης τη δυνατότητα για λειτουργία διαχειριστή συνδυσασμένου δικτύου μεταφοράς και διανομής ο οποίος είναι ανεξάρτητος από πλευράς νομικής μορφής, οργάνωσης και λήψης αποφάσεων από τις δραστηριότητες της ολοκληρωμένης επιχείρησης ηλεκτρικής ενέργειας που δεν σχετίζονται με τα δίκτυα διανομής και μεταφοράς και εφαρμόζει τα ίδια ελάχιστα κριτήρια για τη λειτουργία του με τους διαχειριστές δικτύου διανομής.

Σε αντιδιαστολή με την Οδηγία 96/92/EK με την οποία δόθηκε στα κράτη μέλη το δικαίωμα πρόσβασης στους λογαριασμούς των ηλεκτρικών επιχειρήσεων, η παρούσα οδηγία υποχρεώνει τις επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενέργειας να καταρτίζουν, να υποβάλουν σε έλεγχο και να δημοσιεύουν τους ετήσιους λογαριασμούς τους. Οι ολοκληρωμένες ηλεκτρικές επιχειρήσεις οφείλουν να τηρούν χωριστούς λογαριασμούς για τις δραστηριότητες μεταφοράς και διανομής προκειμένου να αποφεύγονται οι διακρίσεις, οι αλληλοεπιδοτήσεις και οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού (άρθρο 19).

Αναφορικά με την πρόσβαση τρίτων στα δίκτυα διανομής, τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίσουν ότι η πρόσβαση αυτή θα γίνει με βάση δημοσιευμένα τιμολόγια, που θα έχουν εγκριθεί από τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές πριν τεθούν σε εφαρμογή, τα οποία θα ισχύουν για όλους τους επιλέξιμους πελάτες και θα εφαρμόζονται χωρίς διακρίσεις. Τυχόν άρνηση της πρόσβασης στο δίκτυο από τον διαχειριστή θα πρέπει να αιτιολογείται με ταυτόχρονη παροχή πληροφοριών προς τα κράτη μέλη για τα απαιτούμενα μέτρα ενίσχυσης του δικτύου.

Στο άρθρο 23 της Οδηγίας 2003/54/EK καθορίζεται η υποχρέωση των κρατών μελών να ορίζουν ένα ή περισσότερα αρμόδια όργανα ως ρυθμιστικές αρχές οι οποίες θα πρέπει να είναι ανεξάρτητες από τα συμφέροντα του κλάδου της ηλεκτρικής ενέργειας και θα έχουν ως κύριο μέλημα την διασφάλιση του ανταγωνισμού και την εύρυθμη λειτουργία της

αγοράς. Όσον αφορά τη δραστηριότητα της διανομής, οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές παρακολουθούν:

- τη δημοσίευση των πληροφοριών από τους διαχειριστές που σχετίζονται με την εκμετάλλευση του δικτύου, τις διασυνδέσεις και την κατανομή του δυναμικού στους ενδιαφερόμενους,
- το διαχωρισμό των λογαριασμών προκειμένου να διασφαλίζεται ότι δεν υπάρχουν αλληλοεπιδοτήσεις μεταξύ της διανομής και των λοιπών δραστηριοτήτων δηλαδή της παραγωγής, της μεταφοράς και της προμήθειας,
- τους όρους και τις προϋποθέσεις για τη σύνδεση νέων παραγωγών στο δίκτυο διανομής λαμβάνοντας υπόψη τις δαπάνες και τα οφέλη που απορρέουν από παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, από την αποκεντρωμένη παραγωγή και από τη συμπαραγωγή ηλεκτρικής και θερμικής ενέργειας,
- το βαθμό στον οποίο οι διαχειριστές δικτύου διανομής εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις και τα καθήκοντά τους,

Στα καθήκοντα των εθνικών ρυθμιστικών αρχών που σχετίζονται με τα δίκτυα διανομής συγκαταλέγονται τα εξής:

- υποχρεούνται στην έκδοση ετήσιας έκθεσης σχετικά με τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την εποπτεία της δραστηριότητας διανομής,
- καθορίζουν ή εγκρίνουν τουλάχιστον τη μεθοδολογία που χρησιμοποιείται για τους όρους και τις προϋποθέσεις σύνδεσης των χρηστών στα δίκτυα διανομής καθώς και τον υπολογισμό των τιμολογίων έτσι ώστε να διασφαλίζουν όχι μόνο τη βιωσιμότητα των δικτύων αλλά και την πραγματοποίηση επενδύσεων για την ανάπτυξή τους. Οι ρυθμιστικές αρχές έχουν τη δυνατότητα να απαιτούν από τους διαχειριστές δικτύων διανομής να τροποποιούν τα τιμολόγια και τους μηχανισμούς σύνδεσης και πρόσβασης στο δίκτυο με σκοπό να γίνεται αναλογικά και να εφαρμόζονται αμερόληπτα

- σε περίπτωση καταγγελίας κατά του διαχειριστή δικτύου διανομής η ρυθμιστική αρχή οφείλει να ερευνήσει και να εκδώσει σχετική απόφαση.

Για την εφαρμογή της Οδηγίας 2203/54/EK τα κράτη μέλη όφειλαν να θέσουν σε ισχύ τις απαιτούμενες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις προκειμένου να συμμορφωθούν με τις διατάξεις της, έως 01.07.2004. Εξαιρέση αποτέλεσε η εφαρμογή του διαχωρισμού των διαχειριστών δικτύων διανομής, του οποίου ως καταληκτική ημερομηνία συμμόρφωσης ορίστηκε η 01.07.2007.

3.3 Η Οδηγία 2009/72/EK²⁸ σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την κατάργηση της Οδηγίας 2003/54/EK

Η διαδικασία της περαιτέρω ελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας μέσω της Οδηγίας 2003/54/EK επηρέασε σημαντικά τη λειτουργία της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, οδήγησε στην εισαγωγή νέων προϊόντων και υπηρεσιών μέσω των νεοεισερχόμενων παρόχων ηλεκτρικής ενέργειας και ενίσχυσε μεν τον ανταγωνισμό αλλά όχι σε βαθμό ικανοποιητικό καθώς οι τιμές ηλεκτρικής ενέργειας παρουσίασαν αυξήσεις που δεν αντικατόπτριζαν την αύξηση του κόστους των καυσίμων, οι καταναλωτές είχαν πολύ περιορισμένες δυνατότητες επιλογής προμηθευτή και οι νεοεισερχόμενες εταιρείες παραγωγής και προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας διαμαρτύρονταν για φραγμούς εισόδου στην αγορά. Τα ανωτέρω οδήγησαν την Επιτροπή σε τομεακή έρευνα για τη λειτουργία της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία διενεργήθηκε το 2005 και δημοσιεύθηκε το 2007. Από την τομεακή έρευνα της Επιτροπής προέκυψε ότι στον κλάδο της ενέργειας υπήρξαν ελλείψεις και δυσλειτουργίες που εμπόδιζαν τη διαδικασία ελευθέρωσης της αγοράς ενέργειας και εντοπίστηκαν κυρίως στη δομή της αγοράς καθώς οι επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενέργειας στην πλειονότητά τους παρέμεναν

²⁸ ΟΔΗΓΙΑ 2009/72/EK ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 13ης Ιουλίου 2009 σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και για την κατάργηση της οδηγίας 2003/54/EK (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον EOX) <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:211:0055:0093:EL:PDF>

κρατικές και κυριαρχούσαν οι κατεστημένοι πάροχοι που διατηρούσαν τη δεσπόζουσα θέση τους ή εταιρείες που αποτελούσαν μετεξέλιξη των μονοπωλιακών δημόσιων επιχειρήσεων ενέργειας²⁹. Οι δυσλειτουργίες στον κλάδο της ηλεκτρικής ενέργειας που εντοπίστηκαν από την τομεακή έρευνα της Επιτροπής εντοπίστηκαν συνοπτικά κυρίως στα εξής σημεία³⁰:

α) Εμφανίστηκε υψηλό επίπεδο συγκέντρωσης στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας που εντοπίστηκε κυρίως μέσω των πωλήσεων στις αγορές χονδρικής της ηλεκτρικής ενέργειας.

β) Οι νεοεισερχόμενοι στον κλάδο δε διέθεταν πραγματική πρόσβαση στα δίκτυα, παρά τις διατάξεις περί διαχωρισμού δικτύων μεταφοράς και προμήθειας,

γ) Η κάθετη ενοποίηση των επιχειρήσεων ηλεκτρικής ενέργειας οδηγούσε σε λήψεις επιχειρησιακών και επενδυτικών αποφάσεων με γνώμονα τα συμφέροντα προμήθειας των ενοποιημένων επιχειρήσεων και τα συμφέροντα της λειτουργίας των δικτύων, θέτοντας σε κίνδυνο την ασφάλεια του εφοδιασμού.

δ) Η διασυνοριακή δυναμικότητα ήταν είτε ανεπαρκής είτε μη διαθέσιμη, λόγω έλλειψης κινήτρων για επενδύσεις, γεγονός που σε συνδυασμό με τη διαφορετικότητα στο σχεδιασμό των αγορών έθεταν εμπόδιο στην ολοκλήρωση της αγοράς

ε) Διαπιστώθηκε έλλειψη αξιόπιστης και έγκαιρης πληροφόρησης για τις αγορές που εντοπίστηκε κυρίως στα δεδομένα που αφορούν τη διαθεσιμότητα του δικτύου για τις διασυνδέσεις ηλεκτρικής ενέργειας, διαπιστώθηκε ελάχιστη εναρμόνιση των απαιτήσεων διαφάνειας σε επίπεδο ΕΕ στον κλάδο της ηλεκτρικής ενέργειας, ασύμμετρη πληροφόρηση μεταξύ των κάθετα ολοκληρωμένων επιχειρήσεων και των ανταγωνιστών τους και

²⁹ Ελεύθερος ανταγωνισμός και αντανταγωνιστικές πρακτικές στον τομέα της ενέργειας, Θ. Γαλάνης, ΕΝΕΡΓΕΙΑ: Δίκαιο, Οικονομία & Πολιτική, Επιμέλεια: Νικόλαος Ε. Φαραντούρης, ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, 2012, σελ. 117

³⁰ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ Έρευνα δυνάμει του άρθρου 17 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003 στον ευρωπαϊκό κλάδο του αερίου και της ηλεκτρικής ενέργειας (Τελική Έκθεση) {SEC(2006)1724}
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52006DC0851&from=EN>

σημαντική διαφοροποίηση στους κανόνες που διέπουν τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων στις εθνικές αγορές.

στ) Σχετικά με τη διαμόρφωση των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας, παρόλο που αποτελεί πολύπλοκη διαδικασία, διαπιστώθηκε ότι σε αρκετά κράτη οι τιμές καθορίστηκαν νομοθετικά σε πολύ χαμηλά επίπεδα συγκρινόμενες με αυτές της αγοράς, γεγονός που οδήγησε στην αποθάρρυνση της ανάπτυξης ανταγωνιστικών αγορών.

ε) Ο περιορισμένος ανταγωνισμός σε επίπεδο λιανικής αγοράς ήταν αρκετά περιορισμένος και κατά συνέπεια υπήρχε υψηλό επίπεδο συγκέντρωσης στο στάδιο αυτό σε πανευρωπαϊκό επίπεδο.

ζ) Διαπιστώθηκε δημιουργία φραγμών στην είσοδο νέων προμηθευτών λόγω υψηλών τιμών ανισορροπίας ή υψηλών επιβαρύνσεων του δικτύου εξαιτίας του πολύ μικρού μεγέθους των υφιστάμενων ζωνών εξισορρόπησης που προστατεύει την ισχύ των καθετοποιημένων επιχειρήσεων στην αγορά.

Συμπερασματικά, η Επιτροπή απεφάνθη ότι υπήρχαν εμπόδια στην πώληση ηλεκτρικής ενέργειας στα κράτη μέλη της Ε.Ε. χωρίς διακρίσεις ή μειονεκτήματα και οι μέχρι τότε υφιστάμενοι κανόνες και μέτρα δεν μπόρεσαν να παράσχουν το απαιτούμενο πλαίσιο για την επίτευξη του στόχου μίας εσωτερικής αγοράς με εύρυθμη λειτουργία. Λόγω των ανωτέρω, η Επιτροπή εισηγήθηκε την θέσπιση της Τρίτης δέσμης μέτρων για την επιτάχυνση της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς ενέργειας.

Τον Ιούλιο του 2009 θεσπίστηκε η Οδηγία 2009/72/ΕΚ σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και καταργήθηκε η αντίστοιχη Οδηγία 2003/54/ΕΚ.

3.3.1 Βασικές διατάξεις

Οι βασικές ρυθμίσεις της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ, η οποία είναι σε ισχύ, αφορούν:

- στον αποτελεσματικό διαχωρισμό της δραστηριότητας μεταφοράς από τις δραστηριότητες της παραγωγής και της προμήθειας η οποία θα μπορεί να γίνεται επιλέγοντας ένα εκ των τριών ισοδύναμων σχημάτων οργάνωσης:

- Ιδιοκτησιακός Διαχωρισμός – ΙΔ (Ownership Unbundling – OU)
 - Ανεξάρτητος Διαχειριστής Συστήματος – ΑΔΣ (Independent System Operator – ISO)
 - Ανεξάρτητος Διαχειριστής Μεταφοράς – ΑΔΜ (Independent Transmission Operator – ITO)
- στην ενίσχυση της ανεξαρτησίας και των αρμοδιοτήτων των εθνικών ρυθμιστικών αρχών
 - στην ενίσχυση της προστασίας των καταναλωτών μέσω της παροχής υψηλής ποιότητας ηλεκτρικής ενέργειας από προμηθευτή της επιλογής τους, της εξασφάλισης των ευάλωτων πελατών με ενεργειακό εφοδιασμό, της αντιμετώπισης της ενεργειακής πενίας όπου εντοπίζεται, της υποχρέωσης καθολικής υπηρεσίας καθώς και της υποχρέωσης παροχής υπηρεσιών κοινής ωφελείας
 - στην παρακολούθηση της ασφάλειας του εφοδιασμού μέσω παρακολούθησης του ισοζυγίου προσφοράς και ζήτησης των εθνικών αγορών, του επιπέδου της αναμενόμενης μελλοντικής ζήτησης, του επιπέδου συντήρησης των δικτύων καθώς και των μέτρων για τυχόν κάλυψη της ανώτατης ζήτησης και την αντιμετώπιση ελλειμμάτων προμηθευτών
 - στην προώθηση της περιφερειακής συνεργασίας των κρατών μελών και των ρυθμιστικών αρχών για την ενοποίηση των εθνικών αγορών τους σε ένα ή περισσότερα περιφερειακά επίπεδα ενισχύοντας τις διευρωπαϊκές υποδομές και το διασυνοριακό εμπόριο
 - στο λεπτομερή καθορισμό της διαδικασίας χορήγησης αδειών για νέες εγκαταστάσεις παραγωγής
 - στη διαχείριση συστημάτων διανομής μέσω διορισμού αντίστοιχου διαχειριστή

Η εφαρμογή των δύο πρώτων Οδηγιών επέτρεπε στα κράτη μέλη να επιλέξουν μόνο τους τα αναγκαία ρυθμιστικά μέτρα καθώς και τον σχεδιασμό ως προς τη λειτουργία των αγορών τους. Σε αντίθεση, η Οδηγία 2009/72/ΕΚ θέτει με πολύ μεγάλη ακρίβεια τους όρους και τις προϋποθέσεις για την

οργάνωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, θέτει δεσμευτικά χρονοδιαγράμματα συμμόρφωσης και περιορίζει σε μεγάλο βαθμό τα επίπεδα ελευθερίας των κρατών μελών ως προς τα ρυθμιστικά μέτρα και την επιλογή του σχεδιασμού των εθνικών τους αγορών.

3.3.2 Διατάξεις σχετικές με τη δραστηριότητα διανομής

Αναφορικά με τη δραστηριότητα της διανομής, το άρθρο 2 της παρούσας Οδηγίας, διατηρεί την ίδια έννοια της διανομής με το αντίστοιχο άρθρο της προηγούμενης Οδηγίας αλλά τροποποιεί τον ορισμό του διαχειριστή και αντί του «διαχειριστής δικτύου διανομής» χρησιμοποιεί τον όρο «διαχειριστής συστήματος διανομής». Σύμφωνα με τον ορισμό της Οδηγίας 2009/72/E, *διαχειριστής συστήματος διανομής είναι κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο είναι υπεύθυνο για τη λειτουργία, τη συντήρηση και, αν είναι αναγκαίο, την ανάπτυξη του συστήματος διανομής σε μία δεδομένη περιοχή και, κατά περίπτωση, των διασυνδέσεών του με άλλα συστήματα, και για τη μακροπρόθεσμη ικανότητά του συστήματος να ανταποκρίνεται στην εύλογη ζήτηση διανομής ηλεκτρικής ενέργειας.*

Οι λεπτομερείς όροι της διαχείρισης του συστήματος διανομής καθορίζονται στο ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI, το οποίο περιλαμβάνει τα άρθρα 24 έως 29.

Στο άρθρο 24 καθορίζεται ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να ορίσουν ή ζητούν από τις επιχειρήσεις που έχουν στην ιδιοκτησία τους ή είναι υπεύθυνες για τα συστήματα διανομής να ορίσουν έναν ή περισσότερους διαχειριστές του συστήματος διανομής για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα που θα καθορίζεται με βάση παραμέτρους αποτελεσματικότητας και οικονομικής ισορροπίας.

Τα καθήκοντα των διαχειριστών συστημάτων διανομής καθορίζονται στο άρθρο 25, διαφοροποιούνται με αυτά της προηγούμενης Οδηγίας κυρίως στην εξειδίκευση της παραγράφου 1 σε σχέση με τη γενική αντίστοιχη της Οδηγίας 2003/54/EK, και είναι τα ακόλουθα:

- η διασφάλιση της μακροπρόθεσμης ικανότητας του συστήματος στην ανταπόκριση της εύλογης ζήτησης διανομής ηλεκτρικής ενέργειας μέσω της θέσης σε λειτουργία, της συντήρησης και της ανάπτυξης υπό

οικονομικούς όρους ενός ασφαλούς, αξιόπιστου και αποδοτικού δικτύου διανομής στην περιοχή που καλύπτει, λαμβάνοντας τα απαραίτητα μέτρα που θα διασφαλίζουν την προστασία του περιβάλλοντος και την ενεργειακή απόδοση

- η αποφυγή διακρίσεων μεταξύ χρηστών ή κατηγοριών χρηστών του συστήματος κυρίως υπέρ των επιχειρήσεων που είναι συνδεδεμένες με αυτόν
- η παροχή των απαιτούμενων πληροφοριών στους χρήστες του δικτύου για την αποτελεσματική πρόσβαση στο σύστημα καθώς και τις πληροφορίες που σχετίζονται με την χρήση του
- η αμερόληπτη, διαφανής και βασιζόμενη στις διαδικασίες της αγοράς, προμήθεια της ενέργειας που θα χρησιμοποιούν προκειμένου να καλύψουν απώλειες ενέργειας και να διατηρούν εφεδρικό δυναμικό στο σύστημά τους
- η θέσπιση αντικειμενικών, διαφανών και αμερόληπτων κανόνων που σχετίζονται με την εξισορρόπηση του συστήματος διανομής

Στο ίδιο άρθρο καθορίζεται ότι τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα όταν ο διαχειριστής του δικτύου διανομής κατανέμει φορτία στις εγκαταστάσεις παραγωγής, να του επιβάλουν να δίνει προτεραιότητα στις εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ή απόβλητα και στις εγκαταστάσεις που παράγουν συνδυασμένα ενέργεια και θερμότητα. Τέλος, στις περιπτώσεις που διαχειριστής του συστήματος προγραμματίζει την ανάπτυξη του δικτύου διανομής, υποχρεούται να εξετάζει τη δυνατότητα λήψης μέτρων αποδοτικότητας της ζήτησης καθώς και τη δυνατότητα χρήσης αποκεντρωμένης παραγωγής η οποία θα μπορούσε να υποκαταστήσει την ανάγκη για αντικατάσταση ή αναβάθμιση του δικτύου διανομής.

Ο διαχωρισμός των διαχειριστών συστημάτων διανομής ακολουθεί το μοντέλο που θεσπίστηκε με την Οδηγία 2003/54/EK στην οποία καθορίζεται ότι όταν ο διαχειριστής του δικτύου αποτελεί μέρος κάθετα ολοκληρωμένης επιχείρησης:

- πρέπει να είναι ανεξάρτητος τουλάχιστον από πλευράς νομικής μορφής, οργάνωσης και λήψης αποφάσεων από τις λοιπές δραστηριότητες που δεν συνδέονται με τη διανομή. Οι ανωτέρω κανόνες δεν καθιστούν υποχρεωτικό τον ιδιοκτησιακό διαχωρισμό των περιουσιακών στοιχείων του συστήματος διανομής από την κάθετα ολοκληρωμένη επιχείρηση
- πρέπει να διασφαλίζεται από τα κράτη μέλη η παρακολούθηση των δραστηριοτήτων του, από τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές προκειμένου να μην προκαλέσει στρέβλωση του ανταγωνισμού εκμεταλλευόμενος την κάθετη ολοκλήρωσή του. Αναφορά γίνεται στην χωριστή ταυτότητα του κλάδου διανομής από τον κλάδο προμήθεια και την ανάγκη διακριτών σημάτων των διαχειριστών διανομής που δεν θα προκαλούν σύγχυση στους χρήστες του δικτύου, στους καταναλωτές και στους λοιπούς εμπλεκόμενους φορείς.

Τα ελάχιστα κριτήρια που πρέπει να εφαρμόζονται προκειμένου να επιτευχθεί η οργανωτική και λειτουργική ανεξαρτησία των διαχειριστών συστημάτων είναι τα ίδια με αυτά της προηγούμενης Οδηγίας εμπλουτισμένα με τη διασφάλιση της διάθεσης των αναγκαίων πόρων στους διαχειριστές του συστήματος για την εκπλήρωση των καθηκόντων τους και τον ορισμό υπεύθυνου συμμόρφωσης με διακριτές αρμοδιότητες. Αναλυτικά, τα ελάχιστα αυτά κριτήρια έχουν ως εξής:

α) τα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για τη διαχείριση του δικτύου διανομής δεν έχουν το δικαίωμα συμμετοχής σε διαρθρωτικές δομές της ολοκληρωμένης ηλεκτρικής επιχείρησης που φέρουν την ευθύνη άμεση ή έμμεσα για την εκτέλεση των λοιπών δραστηριοτήτων της, ήτοι την παραγωγή, τη μεταφορά και την προμήθεια της ηλεκτρικής ενέργειας

β) λήψη των κατάλληλων μέτρων που θα διασφαλίσουν ότι τα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για τη διαχείριση των συστημάτων διανομής θα ενεργούν με ανεξαρτησία

γ) οι διαχειριστές του συστήματος διανομής θα διαθέτουν ουσιαστικές εξουσίες λήψης αποφάσεων ανεξάρτητα από την ολοκληρωμένη επιχείρηση

όσον αφορά στους απαιτούμενους ανθρώπινους, τεχνικούς, υλικούς και οικονομικούς πόρους για τη λειτουργία, συντήρηση και περαιτέρω ανάπτυξη του δικτύου οι οποίοι θα διατίθενται σε αυτόν από τη μητρική εταιρεία

δ) ο διαχειριστής του συστήματος διανομής υποχρεούται να καταρτίσει πρόγραμμα συμμόρφωσης στο οποίο θα προσδιορίζονται τα μέτρα που λαμβάνει προκειμένου να διασφαλίζεται η αμερόληπτη λειτουργία του συστήματος να μπορεί να διασφαλίζεται η παρακολούθηση της τήρησης του προγράμματος. Στο πρόγραμμα αυτό, μεταξύ άλλων, θα καθορίζονται και οι υποχρεώσεις των υπαλλήλων του διαχειριστή για την επίτευξη των στόχων του. Ορίζεται υπεύθυνος συμμόρφωσης του διαχειριστή συστήματος διανομής, ο οποίος θα είναι αρμόδιος για την παρακολούθηση του προγράμματος και την αποστολή ετήσιας έκθεσης στις εθνικές ρυθμιστικές αρχές που θα περιγράφονται αναλυτικά τα ληφθέντα μέτρα. Ο υπεύθυνος συμμόρφωσης είναι πλήρως ανεξάρτητος και έχει το δικαίωμα πρόσβασης σε οποιαδήποτε πληροφορία του διαχειριστή για την εκπλήρωση των καθηκόντων του.

Εξαιρέση σε όλα τα παραπάνω δίνεται μέσω της δυνατότητας που παρέχεται στα κράτη μέλη να αποφασίσουν τη μη εφαρμογή τους στις ολοκληρωμένες επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενέργειας που εξυπηρετούν λιγότερους από 100.000 συνδεδεμένους πελάτες ή εξυπηρετούν μικρά απομονωμένα δίκτυα.

Αναφορικά με την υποχρέωση εχεμύθειας των διαχειριστών συστημάτων διανομής, στο άρθρο 27, διατηρείται το αντίστοιχο εδάφιο της προηγούμενης Οδηγίας, καθορίζοντας ότι ο διαχειριστής του συστήματος διαφυλάσσει την εμπιστευτικότητα στις εμπορικά ευαίσθητες πληροφορίες που περιέρχονται σε γνώση του κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του και αποτρέπει τη μεροληπτική κοινοποίηση πληροφοριών που αφορούν δραστηριότητές του και ενδέχεται να παρέχουν εμπορικά πλεονεκτήματα.

Στο άρθρο 28 εισάγεται για πρώτη φορά η έννοια των κλειστών συστημάτων διανομής όπου τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να επιτρέπουν στις ρυθμιστικές αρχές να κατατάσσουν ως κλειστό σύστημα διανομής, ένα σύστημα το οποίο διανέμει ηλεκτρική ενέργεια σε χώρους βιομηχανικούς ή εμπορικούς ή κοινών υπηρεσιών που είναι γεωγραφικά περιορισμένο και δεν

εφοδιάζει οικιακούς καταναλωτές εφόσον συντρέχει ένας από τους παρακάτω δύο λόγους:

- οι δραστηριότητες ή οι παραγωγικές διεργασίες των χρηστών του συστήματος είναι ενοποιημένες για συγκεκριμένους τεχνικούς λόγους ή λόγους ασφαλείας
- το σύστημα δικτύου διανομής διανέμει ηλεκτρική ενέργεια κυρίως στον ιδιοκτήτη ή στο φορέα εκμετάλλευσης του συστήματος ή στις συναφείς επιχειρήσεις

Η παρούσα Οδηγία, όπως και η προηγούμενη, δίνει τη δυνατότητα για λειτουργία διαχειριστή συνδυασμένου συστήματος μεταφοράς και διανομής υπό την προϋπόθεση ότι συμμορφώνεται με τα αντίστοιχα άρθρα της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ περί ανεξαρτησίας των διαχειριστών συστημάτων μεταφοράς.

Τα κράτη μέλη και οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές έχουν δικαίωμα πρόσβασης στους λογαριασμούς των επιχειρήσεων ηλεκτρικής ενέργειας. Οι επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενέργειας καταρτίζουν, υποβάλουν σε έλεγχο και δημοσιεύουν τους ετήσιους λογαριασμούς τους. Οι ολοκληρωμένες ηλεκτρικές επιχειρήσεις οφείλουν να τηρούν χωριστούς λογαριασμούς για τις δραστηριότητες μεταφοράς και διανομής προκειμένου να αποφεύγονται οι διακρίσεις, οι διασταυρούμενες επιδοτήσεις και οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού (ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII, άρθρα 30 και 31).

Αναφορικά με την πρόσβαση τρίτων στα δίκτυα διανομής (ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII, άρθρο 32) , τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίσουν ότι η πρόσβαση αυτή θα γίνει με βάση δημοσιευμένα τιμολόγια, που θα έχουν εγκριθεί από τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές πριν τεθούν σε εφαρμογή, τα οποία θα ισχύουν για όλους τους επιλέξιμους πελάτες και θα εφαρμόζονται χωρίς διακρίσεις. Τυχόν άρνηση της πρόσβασης στο δίκτυο από τον διαχειριστή θα πρέπει να αιτιολογείται και να βασίζεται σε αντικειμενικά, τεχνικά και αιτιολογημένα κριτήρια.

Στο ΚΕΦΑΛΑΙΟ IX της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ καθορίζονται οι διατάξεις περί των εθνικών ρυθμιστικών αρχών ήτοι ο διορισμός τους, οι διατάξεις περί ανεξαρτησίας τους, οι στόχοι και τα καθήκοντά τους. Κάθε κράτος μέλος

ορίζει μία εθνική ρυθμιστική αρχή σε εθνικό επίπεδο η οποία είναι νομικά διακριτή και λειτουργικά ανεξάρτητη από κάθε άλλη δημόσια ή ιδιωτική οντότητα.

Τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες της εθνικής ρυθμιστικής αρχής σε σχέση με τη δραστηριότητα των συστημάτων διανομής είναι τα ακόλουθα:

- ο καθορισμός ή η έγκριση των τιμολογίων διανομής ή της μεθοδολογίας υπολογισμού τους με κριτήρια διαφανή
- η εξασφάλιση της συμμόρφωσης των διαχειριστών συστημάτων διανομής προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την Οδηγία
- η ετήσια υποβολή έκθεσης στα κράτη μέλη, τον Οργανισμό και την Επιτροπή, σχετικά με τις δράσεις της και την εκπλήρωση των καθηκόντων της, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που σχετίζονται με τη δραστηριότητα των συστημάτων διανομής
- η εξασφάλιση ότι δεν υπάρχουν διασταυρούμενες επιδοτήσεις μεταξύ των δραστηριοτήτων διανομής και προμήθειας
- η παρακολούθηση της συμμόρφωσης της απόδοσης των κανόνων ασφαλείας και αξιοπιστίας του δικτύου διανομής
- η εφαρμογή των κανόνων που αφορούν το ρόλο και τις αρμοδιότητες των διαχειριστών συστημάτων διανομής
- η έκδοση δεσμευτικών αποφάσεων για τις επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων και των συστημάτων διανομής καθώς και η επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης προς τις διατάξεις της Οδηγίας
- η απαίτηση πληροφοριών από τους διαχειριστές συστημάτων διανομής σχετικά με την εκπλήρωση των καθηκόντων τους, με τα απαιτούμενα μέτρα για την ενίσχυση του δικτύου καθώς και πληροφορίες που αιτιολογούν τυχόν άρνηση χορήγησης πρόσβασης στο δίκτυο σε τρίτους
- ο καθορισμός ή η έγκριση των τιμολογίων διανομής ή τουλάχιστον της μεθοδολογίας υπολογισμού τους, πριν την έναρξη ισχύος αυτών.

Σχετικά με τα τιμολόγια του δικτύου διανομής στις αρμοδιότητες των ρυθμιστικών αρχών συγκαταλέγονται και οι εξής:

- τα υπόψη τιμολόγια ή μεθοδολογίες θα πρέπει να επιτρέπουν την πραγματοποίηση των αναγκαίων επενδύσεων στα δίκτυα προκειμένου να διασφαλίζεται η βιωσιμότητα τους,
- οι ρυθμιστικές αρχές υποχρεούνται στη δημοσίευση της μεθοδολογίας υπολογισμού των ανωτέρω τιμολογίων,
- διασφάλιση ότι τα τιμολόγια παρέχουν τα κατάλληλα κίνητρα στους διαχειριστές συστημάτων διανομής όχι μόνο βραχυπρόθεσμα αλλά και μακροπρόθεσμα να βελτιώνουν τις επιδόσεις τους, να προωθούν την ασφάλεια του εφοδιασμού και να ενισχύουν δραστηριότητες έρευνας που να σχετίζονται με τη δραστηριότητα διανομής,
- διαθέτουν το δικαίωμα να απαιτούν από τους διαχειριστές συστημάτων διανομής να τροποποιούν τα τιμολόγια ή της μεθοδολογίες υπολογισμού τους έτσι ώστε να διασφαλίζεται η αναλογικότητα και η αμερόληπτη εφαρμογή τους,
- έχουν την εξουσία να ορίζουν ή να εγκρίνουν προσωρινά τιμολόγια στην περίπτωση που οι διαχειριστές συστημάτων διανομής καθυστερήσουν τον ορισμό τους και να αποφασίζουν τυχόν μέτρα αντιστάθμισης σε περίπτωση απόκλισης των προσωρινών με τα τελικά.

Σύμφωνα με την Οδηγία 2009/72/EK τα κράτη μέλη όφειλαν να θέσουν σε ισχύ τις απαιτούμενες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για τη συμμόρφωσή τους σε αυτήν το αργότερο έως τις 3 Μαρτίου 2011.

Οι βασικότερες συνέπειες της Οδηγίας 2009/72/EK για τους διαχειριστές συστημάτων διανομής είναι καταρχήν η απαίτηση του νομικού και λειτουργικού διαχωρισμού τους στην περίπτωση που λειτουργούν ως τμήμα κάθετα ολοκληρωμένων επιχειρήσεων ηλεκτρικής ενέργειας.

Η δεύτερη σημαντική συνέπεια είναι ότι τα κράτη μέλη καλούνται εξασφαλίσουν την εφαρμογή έξυπνων συστημάτων μέτρησης αφού

διενεργήσουν οικονομική αξιολόγηση των μακροπρόθεσμων στοιχείων κόστους και οφέλους τόσο για την αγορά ηλεκτρικής ενέργειας όσο και για τους καταναλωτές. Στην περίπτωση που η ανάπτυξη των έξυπνων μετρητών εκτιμηθεί θετικά, τότε θα πρέπει να εγκατασταθούν τουλάχιστον στο 80% των καταναλωτών έως το 2020.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ελληνική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και οι νομοθετικές ρυθμίσεις για τη σταδιακή απελευθέρωσή της

4.1 Ο εξηλεκτρισμός της Ελλάδας

Στην Ελλάδα η πρώτη μονάδα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας κατασκευάστηκε στην Αθήνα από τη «Γενική Εταιρεία Εργοληψιών» το 1889 και το πρώτο κτήριο που ηλεκτροδοτήθηκε ήταν τα Ανάκτορα. Παράλληλα, ηλεκτροδοτήθηκε και η Θεσσαλονίκη, μέσω της «Βέλγικη Εταιρεία» η οποία πήρε άδεια για κατασκευή αντίστοιχου εργοστασίου από τις τουρκικές αρχές, λόγω του ότι η Θεσσαλονίκη ανήκε ακόμα στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Στις αρχές του 1900 εμφανίστηκαν στην Ελλάδα πολυεθνικές εταιρείες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Συγκεκριμένα, η αμερικανική εταιρεία «Thomson – Houston» σε συνεργασία με την Εθνική Τράπεζα ίδρυσαν την «Ελληνική Ηλεκτρική Εταιρεία» η οποία ανέλαβε την ηλεκτροδότηση μεγάλων πόλεων. Μέχρι το 1929 είχαν ηλεκτροδοτηθεί 250 πόλεις της Ελλάδας οι οποίες είχαν πληθυσμό άνω των 5.000 κατοίκων η κάθε μία.

Η ηλεκτροδότηση στις περιοχές πέραν των μεγάλων πόλεων οι οποίες αποτελούσαν αραιοκατοικημένες περιοχές, καθιστούσαν την κατασκευή μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ως οικονομικά ασύμφορες για τις μεγάλες εταιρείες, οι οποίες και τελικά δεν ανέλαβαν το εγχείρημα της ηλεκτροδότησής τους. Για το λόγο αυτό την ηλεκτροδότηση ανέλαβαν είτε ιδιωτικές εταιρείες είτε δημοτικές και κοινοτικές αρχές μέσω της κατασκευής μικρών εργοστασίων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Έως το 1950 έχουν καταγραφεί στην Ελλάδα περίπου 400 εταιρείες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας οι οποίες χρησιμοποιούσαν ως καύσιμα πετρέλαιο και γαιάνθρακες που εισήγαγαν από το εξωτερικό.

Οι ακριβές τιμές των εισαγόμενων καυσίμων καθώς και η κατάρτηση της παραγωγής σε πολλές μικρές μονάδες ανήγαγε την ηλεκτρική ενέργεια στην Ελλάδα σε αγαθό πολυτελείας λόγω του ότι η τελική τιμή του προς τους καταναλωτές έφτανε στο τριπλάσιο έως και πενταπλάσιο από τις αντίστοιχες τιμές άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημανθεί

ότι η παροχή ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα την εποχή εκείνη κάθε άλλο παρά συνεχής και αδιάληπτη ήταν καθώς τις περισσότερες φορές παρεχόταν με ωράριο και οι χωρίς προειδοποίηση διακοπές στην παροχή της, αποτελούσαν πολύ συνηθισμένο φαινόμενο³¹.

4.2 Η ίδρυση της ΔΕΗ

Τον Αύγουστο του 1950 με το νόμο 1468³² (ΦΕΚ 169/07.08.1950) ιδρύθηκε Οργανισμός με την επωνυμία «Δημόσια Επιχείρηση Οργανισμού» ο οποίος αποτελούσε δημόσια επιχείρηση, ανήκε εξολοκλήρου στο ελληνικό δημόσιο και λειτουργούσε χάριν του δημοσίου συμφέροντος και των κανόνων της ιδιωτικής οικονομίας. Είχε διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια αλλά τελούσε υπό την εποπτεία και τον έλεγχο του κράτους. Η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού είχε το αποκλειστικό προνόμιο της κατασκευής, λειτουργίας και εκμετάλλευσης:

- των υδροηλεκτρικών εργοστασίων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας,
- των θερμικών εργοστασίων παραγωγής ενέργειας,
- του εθνικού δικτύου μεταφοράς του ηλεκτρικού ρεύματος συνδέοντας τα ηλεκτροπαραγωγικά εργοστάσια με τις διάφορες προς εξυπηρέτηση αγορές,
- των αναγκαίων γραμμών και δικτύων διανομής του ηλεκτρικού ρεύματος από το εθνικό δίκτυο μέχρι τα κέντρα κατανάλωσης καθώς και
- της διάθεσης και πώλησης του παραγόμενου ηλεκτρικού ρεύματος.

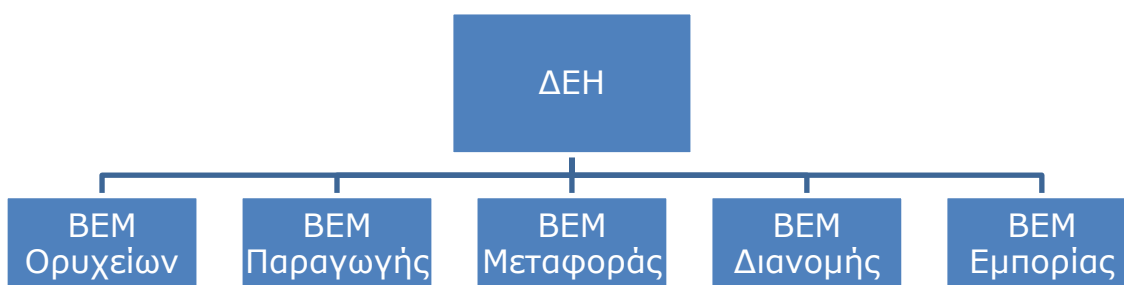
Με την ίδρυση της ΔΕΗ οι δραστηριότητες παραγωγής, μεταφοράς και διανομής της ηλεκτρικής ενέργειας συγκεντρώθηκαν σε ένα δημόσιο φορέα και ξεκίνησε η αξιοποίηση των εγχώριων πλουτοπαραγωγικών πόρων μέσω τεράστιων επενδύσεων που θα ήταν αδύνατον να πραγματοποιηθούν από μεμονωμένους μικρούς παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας. Το 1956 η ΔΕΗ εξαγόρασε όλες τις ιδιωτικές και δημοτικές επιχειρήσεις παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και ξεκίνησε την ενοποίηση των δικτύων μεταφοράς

³¹ Όλα τα στοιχεία έχουν αντληθεί από το Ιστορικό Αρχείο της ΔΕΗ Α.Ε.

³² Νόμος 1468/1950 περί ίδρύσεως δημόσιας επιχείρησης ηλεκτρισμού
<https://www.e-nomothesia.gr/inner.php/energeia/n-1468-1950.html?print=1>

ηλεκτρικής ενέργειας σε ένα εθνικό διασυνδεδεμένο σύστημα. Παράλληλα με την κατασκευή υδροηλεκτρικών σταθμών στα μεγάλα ποτάμια της Ελλάδας, η ΔΕΗ ξεκίνησε την εκμετάλλευση της εξόρυξης των μεγάλων κοιτασμάτων λιγνίτη που είχαν εντοπιστεί μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο αλλά δεν είχαν εκμεταλλευτεί. Τα κοιτάσματα λιγνίτη μετά την εκμετάλλευση τους από τη ΔΕΗ πολύ γρήγορα αποτέλεσαν την κύρια πρώτη ύλη καυσίμου για την παραγωγή του ηλεκτρικού ρεύματος στην Ελλάδα.

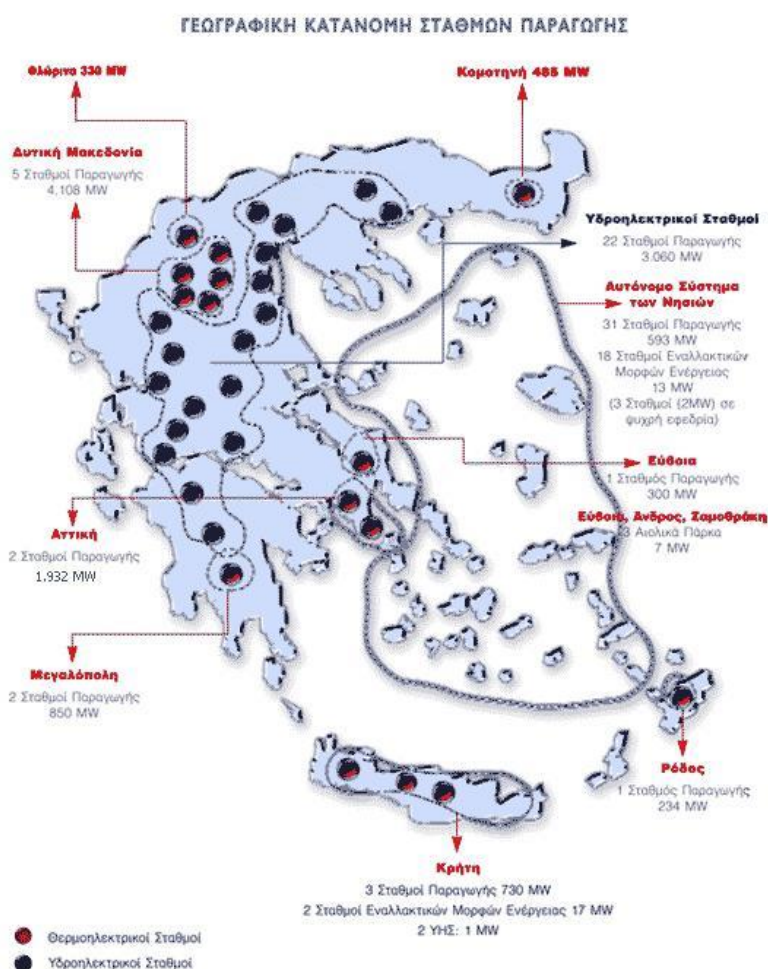
Το οργανόγραμμα της ΔΕΗ πριν την έναρξη της διαδικασίας για την απελευθέρωση της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα περιλάμβανε πέντε Βασικές Επιχειρησιακές Μονάδες (ΒΕΜ) ως εξής:

Σχήμα 2: Οργανόγραμμα της ΔΕΗ πριν την έναρξη της διαδικασίας για την απελευθέρωση της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα

Από την 01.01.2001 σε εφαρμογή του άρθρου 43 του ν. 2773/1999, και σύμφωνα με το Προεδρικό Διάταγμα 333/2000 (ΦΕΚ 278/20.12.2000) που αποτελεί και το καταστατικό της, ιδρύθηκε η «Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού Ανώνυμη Εταιρεία» με διακριτικό τίτλο «ΔΕΗ Α.Ε.» ή «ΔΕΗ» ως καθολική διάδοχος της προϋφιστάμενης ιδιότυπης Δημόσιας Επιχείρησης με τον τίτλο «Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού». Η διάρκεια λειτουργίας της ΔΕΗ ορίστηκε έως την 31.12.2100. Στις 12.12.2001 εισήχθη στα Χρηματιστήρια Αξιών της Αθήνας και του Λονδίνου.

Σήμερα η ΔΕΗ Α.Ε. αποτελεί τη μεγαλύτερη εταιρεία παραγωγής και προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα με περισσότερους από 7 εκατομμύρια πελάτες. Έχει στην κατοχή της περίπου το 68% της εγκαταστημένης ισχύος των ηλεκτροπαραγωγικών σταθμών στην Ελλάδα και στο ενεργειακό της μίγμα συμπεριλαμβάνονται λιγνιτικοί, υδροηλεκτρικοί, πετρελαϊκοί σταθμοί, μονάδες φυσικού αερίου και μονάδες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας³³.

Σχήμα 3: Γεωγραφική Κατανομή Σταθμών Παραγωγής της ΔΕΗ Α.Ε.
(πηγή: ΔΕΗ Α.Ε.)

³³ <https://www.dei.gr/el/i-dei/i-etairia/omilos-dei-ae/dei-ae> και ο χάρτης εδώ <https://www.dei.gr/el/i-dei/i-etairia/tomeis-drastiriotitas/paragwgi/analutikos-xartis-stathmwv>

Μετά την απόσχιση από την ΔΕΗ Α.Ε. των κλάδων μεταφοράς και διανομής σε εφαρμογή των διατάξεων του ν. 4001/2011 που ενσωμάτωσε στην ελληνική νομοθεσία την Οδηγία 2009/72/EK για την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στην ΕΕ, την ευθύνη για τη διαχείριση, ανάπτυξη, λειτουργία και συντήρηση του ελληνικού δικτύου διανομής ηλεκτρικής ενέργειας έχει η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε., 100% θυγατρική εταιρεία της ΔΕΗ Α.Ε. ενώ την ευθύνη της διαχείρισης, λειτουργίας, ανάπτυξης και συντήρησης του ελληνικού συστήματος μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας και των διασυνδέσεών του έχει η ΑΔΜΗΕ Α.Ε.

4.3 Η πορεία της απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα

Θα μπορούσε κανείς να θεωρήσει κανείς ότι μία πρώτη προσπάθεια για την «απελευθέρωση» της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα έγινε μέσω των νόμων 1559/1985 και 2244/1994 με τους οποίους δόθηκε σχετική εξαίρεση από το αποκλειστικό δικαίωμα της ΔΕΗ για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, δίνοντας το δικαίωμα σε βιομηχανικές επιχειρήσεις να παράγουν ηλεκτρική ενέργεια για δική τους κατανάλωση καθώς και το δικαίωμα σε ιδιώτες για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας για εμπορική χρήση.

Επίσημα, η διαδικασία απελευθέρωσης της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα ξεκίνησε μέσω των διατάξεων του ν. 2773/1999 με βάση τον οποίο ενσωματώθηκαν στην εθνική νομοθεσία οι διατάξεις της Οδηγίας 96/92/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, και ο οποίος αποτελεί τη βάση για την απελευθέρωση της ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας.

Με εξαίρεση την πρώτη ενεργειακή δέσμη μέτρων και τις ρυθμίσεις που καθορίστηκαν στην Οδηγία 96/92/EK και ενσωματώθηκαν στο εθνικό δίκαιο με το ν. 2773/1999, η Ελλάδα δεν έχει ενσωματώσει ακόμα στο σύνολό τους στην εθνική νομοθεσία ούτε τις διατάξεις της Οδηγίας 2009/72/EK που είναι σε ισχύ, αλλά ούτε και τις διατάξεις της Οδηγίας 2003/54/EK η οποία έχει καταργηθεί.

Η ενσωμάτωση των Οδηγιών για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας έγιναν με τους ακόλουθους τρεις βασικούς νόμους, οι οποίοι διαμόρφωσαν την αγορά ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα στη μορφή που είναι σήμερα:

- ν. 2773/1999 «Απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Ρύθμιση θεμάτων ενεργειακής πολιτικής και λοιπές διατάξεις» με τον οποίο ενσωματώθηκαν στον εθνικό δίκαιο οι διατάξεις της Οδηγίας 96/92/ΕΚ,
- ν. 3426/2005 «Επιτάχυνση της διαδικασίας για την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας» με τον οποίο ενσωματώθηκαν στο εθνικό δίκαιο οι διατάξεις της Οδηγίας 2003/54/ΕΚ,
- ν. 4001/2011 «Για τη λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου, για Έρευνα, Παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς Υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις» με τον οποίο ενσωματώθηκαν στο εθνικό δίκαιο οι διατάξεις της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ.

Πέραν των βασικών αυτών νομοθετημάτων ρύθμισης της λειτουργίας της ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, στην ελληνική νομοθεσία συναντάμε διάσπαρτους νόμους οι οποίοι εισάγουν επιπρόσθετες ρυθμίσεις ή τροποποιούν υφιστάμενες, καθώς και Αποφάσεις που ρυθμίζουν ειδικές επιμέρους διατάξεις όπως Εγχειρίδια και Κώδικες, που δημιουργήθηκαν επιπρόσθετα προκειμένου να γίνει η προσαρμογή στις Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στη συνέχεια ακολουθεί επισκόπηση των τριών ανωτέρω εθνικών νομοθετημάτων, με βάση τα οποία η αγορά ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα μετέβαλε το μοντέλο οργανωτικής της δομής, από μοντέλο κρατικού μονοπωλίου σε αυτό της ελεύθερης αγοράς που λειτουργεί σύμφωνα με τους κανόνες περί ελεύθερου ανταγωνισμού.

Στην πορεία αυτή της απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα, θα εστιάσουμε κυρίως στις διατάξεις του εθνικού θεσμικού πλαισίου που σχετίζονται με τις δραστηριότητες του συστήματος διανομής ηλεκτρικής ενέργειας.

4.4 Ο ν. 2773/1999 «Απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Ρύθμιση θεμάτων ενεργειακής πολιτικής και λοιπές διατάξεις»

4.4.1 Βασικές διατάξεις

Στην Ελλάδα η διαδικασία απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας ξεκίνησε με τις διατάξεις του ν. 2773/1999 «Απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας – Ρύθμιση θεμάτων ενεργειακής πολιτικής και λοιπές διατάξεις» (ΦΕΚ 286/22.12.1999)³⁴ με τον οποίο ενσωματώθηκαν στο εθνικό δίκαιο οι διατάξεις της Οδηγίας 96/92/ΕΚ, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες που διέπουν την αγορά της ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας.

Στον υπόψη νόμο καθορίζεται ότι η παραγωγή, η μεταφορά, η διανομή και η προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας στην ελληνική επικράτεια αποτελούν υπηρεσίες και δραστηριότητες κοινής ωφέλειας και διενεργούνται σύμφωνα με τους κανόνες του νόμου 2773/1999 (άρθρο 1).

Οι βασικές διατάξεις που θεσπίζονται με τον ανωτέρω νόμο είναι οι ακόλουθες:

- Η άσκηση της δραστηριότητας της ηλεκτρικής ενέργειας τελεί υπό την εποπτεία του κράτους και ασκείται από τον Υπουργό Ανάπτυξης στο πλαίσιο του μακροχρόνιου σχεδιασμού της χώρας ο οποίος λαμβάνει υπόψη του τα υπάρχοντα αλλά και ενδεχόμενα μελλοντικά ενεργειακά αποθέματα σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, τις τάσεις της διεθνούς αγοράς και στοχεύει:
 - στην ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού της Ελλάδας,
 - στην προστασία του περιβάλλοντος λαμβανομένων υπόψη των διεθνών υποχρεώσεων της χώρας,
 - στην περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας,

³⁴ Νόμος 2773/1999 «Απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας – Ρύθμιση θεμάτων ενεργειακής πολιτικής και λοιπές διατάξεις» (ΦΕΚ 286/22.12.1999)
<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=VtweJAT%2FbGU%3D&tabid=278&language=>

- στην παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα της εθνικής οικονομίας και τη δημιουργία υγιούς ανταγωνισμού στον τομέα της ενέργειας που θα επιφέρει μείωση του κόστους της ενέργειας για το σύνολο των καταναλωτών.
- Συνιστάται ανεξάρτητη διοικητική αρχή με την επωνυμία «Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας» (ΡΑΕ), και ορίζονται οι όροι που σχετίζονται με τη διοικητική και οικονομική της αυτοτέλεια, οι αρμοδιότητές της και η διαδικασία θέσπισης του Κανονισμού Εσωτερικής Λειτουργίας και Διαχείρισής της.
- Επιτρέπεται η κατασκευή εγκαταστάσεων παραγωγής καθώς και η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας μόνο σε όσους έχει χορηγηθεί άδεια παραγωγής αυτής ή έχουν εξαιρεθεί από τη συγκεκριμένη υποχρέωση.
- Η κυριότητα του Συστήματος Ηλεκτρικής Ενέργειας (δηλαδή του δικτύου μεταφοράς) ανήκει στη ΔΕΗ η οποία υποχρεούται να λάβει άδεια αποκλειστικότητας της κυριότητας του Συστήματος η οποία θα καλύπτει και κάθε μελλοντική του επέκταση.
- Συνιστάται, μέσα σε χρονικό διάστημα έξι μηνών από τη δημοσίευση του νόμου, ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ» η οποία είναι αρμόδια για τη λειτουργία, εκμετάλλευση, συντήρηση και ανάπτυξη του Συστήματος στην Ελλάδα καθώς και για τις διασυνδέσεις του με άλλα δίκτυα.
- Η κυριότητα και διαχείριση του Δικτύου, στο οποίο περιλαμβάνονται οι γραμμές μέσης και χαμηλής τάσης καθώς και το Δίκτυο των Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών (ΜΔΝ) ανήκει κατά αποκλειστικότητα στη ΔΕΗ χωρίς υποχρέωση διοικητικού διαχωρισμού από άλλες δραστηριότητες της ΔΕΗ.
- Η προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας σε επιλέγοντες πελάτες καθώς και σε μη επιλέγοντες όσον αφορά στη ΔΕΗ επιτρέπεται μόνο σε όσους έχει χορηγηθεί άδεια προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας ή σε όσους έχουν εξαιρεθεί από αυτή την υποχρέωση.

- Καθορίζονται οι διατάξεις που αφορούν στους κανονισμούς αδειών, στα τιμολόγια και στις χρεώσεις τους καθώς και στην υποχρέωση τήρησης ετησίων λογαριασμών από τους κατόχους αδειών.
- Καθορίζονται ποινικές και διοικητικές κυρώσεις για παράβαση των διατάξεων του νόμου.

4.4.2 Διατάξεις σχετικά με τη δραστηριότητα διανομής

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του ν. 2773/1999, η δραστηριότητα διανομής ηλεκτρικής ενέργειας αποτελεί δραστηριότητα κοινής ωφέλειας και διενεργείται σύμφωνα με τους κανόνες αυτού.

Στο άρθρο 2 «Ορισμοί» του νόμου γίνεται διάκριση μεταξύ των δραστηριοτήτων διανομής και μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας αποδίδοντας την έννοια του «δικτύου» στη δραστηριότητα της διανομής σε αντιδιαστολή με την έννοια του «συστήματος» που αποδίδεται στη δραστηριότητα της μεταφοράς. Έτσι ως *Δίκτυο* ορίζεται *το δίκτυο διανομής ηλεκτρικής ενέργειας της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού (Δ.Ε.Η.) που είναι εγκατεστημένο στην ελληνική επικράτεια, το οποίο αποτελείται από γραμμές μέσης και χαμηλής τάσης και εγκαταστάσεις διανομής ηλεκτρικής ενέργειας καθώς και από γραμμές και εγκαταστάσεις υψηλής τάσης που έχουν ενταχθεί στο δίκτυο αυτό.*

Τα περί Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας καθορίζονται στο Κεφάλαιο Ε' του νόμου που περιλαμβάνει τρία άρθρα (21 έως 23).

Στο άρθρο 21 καθορίζεται ότι το Δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας ανήκει κατ' αποκλειστικότητα στη ΔΕΗ και μόνο εκείνη δικαιούται να το διαχειρίζεται. Η ΔΕΗ έχει υποχρέωση να λάβει άδεια αποκλειστικότητας της κυριότητας και διαχείρισης του Δικτύου η οποία καλύπτει και κάθε μελλοντική του επέκταση. Η άδεια αποκλειστικότητας χορηγείται από τον Υπουργό Ανάπτυξης ύστερα από γνωμοδότηση της ΡΑΕ.

Οι αρμοδιότητες της διαχειρίστριας του Δικτύου, ήτοι της ΔΕΗ, καθορίζονται στο άρθρο 22 και είναι οι ακόλουθες:

- η λειτουργία, εκμετάλλευση, συντήρηση και ανάπτυξη του Δικτύου σε όλη την ελληνική επικράτεια,
- η διασφάλιση της αξιοπιστίας, της αποδοτικότητας και της ασφάλειας του Δικτύου. Για τα ανωτέρω υποχρεούται να λαμβάνει παράλληλα τα απαιτούμενα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος,
- η ανάπτυξη και διατήρηση ενός Δικτύου το οποίο θα είναι συγκροτημένο, τεχνικά άρτιο και οικονομικά αποδοτικό,
- η εξασφάλιση της πρόσβασης στο Δίκτυο σε όσους έχουν στην κατοχή τους άδειες παραγωγής και προμήθειας καθώς και στους επιλέγοντες πελάτες,
- η σύνδεση με το Δίκτυο σε οποιονδήποτε το ζητήσει με τους όρους και προϋποθέσεις που καθορίζονται στον σχετικό Κώδικα Διαχείρισης του Δικτύου,
- η αποφυγή κάθε διάκρισης μεταξύ των χρηστών ή των κατηγοριών χρηστών του Δικτύου και κυρίως η αποφυγή διακρίσεων υπέρ των θυγατρικών της επιχειρήσεων ή των μετόχων της,
- η σύνταξη καταστάσεων στις οποίες θα απεικονίζονται οι εκτιμήσεις της σχετικά με το δυναμικό παραγωγής των Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών (ΜΔΝ) που ενδεχομένως θα συνδεθεί με το Δίκτυο, την ανάγκη διασύνδεσης με το σύστημα μεταφοράς ή με άλλο δίκτυο διανομής και με την αντίστοιχη ζήτησή τους σε ηλεκτρική ενέργεια. Οι καταστάσεις αυτές εγκρίνονται από τη ΡΑΕ και θα καλύπτουν χρονική περίοδο κατά ανώτατο δύο ετών,
- η τήρηση του εμπιστευτικού χαρακτήρα των εμπορικών πληροφοριών που, εμπεριέχονται εις γνώση της κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της,
- η δημοσίευση καταλόγου των τιμολογίων με τις αντίστοιχες χρεώσεις για τη χρήση του Δικτύου. Για τον υπολογισμό των χρεώσεων, η ΔΕΗ δικαιούται να συμπεριλάβει το σύνολο των εύλογων δαπανών με τις οποίες επιβαρύνθηκε προκειμένου να παράσχει τις υπηρεσίες της καθώς και ένα εύλογο κέρδος.

Η διαχείριση του Δικτύου διενεργείται σύμφωνα με τον Κώδικα Διαχείρισης του Δικτύου. Ο Κώδικας Διαχείρισης του Δικτύου καταρτίζεται από τη ΔΕΗ,

γνωμοδοτείται από τη ΡΑΕ και μετά από τη σύμφωνη γνώμη της εγκρίνεται από τον Υπουργό Ανάπτυξης και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, όπως καθορίζεται στο άρθρο 23 του νόμου.

Σύμφωνα με τον Κώδικα Διαχείρισης του Δικτύου η πρόσβαση στο Δίκτυο διανομής γίνεται χωρίς διακρίσεις μεταξύ των χρηστών, με τον πιο οικονομικό, διαφανή και άμεσο τρόπο. Στον Κώδικα Διαχείρισης ρυθμίζονται, μεταξύ άλλων:

- Οι απαιτούμενες τεχνικές προδιαγραφές για τη σύνδεση στο Δίκτυο που αφορούν στο σχεδιασμό και στη λειτουργία του εξοπλισμού των πελατών και των εγκαταστάσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.
- Οι όροι και οι προϋποθέσεις με βάση τους οποίους η ΔΕΗ, ως διαχειρίστρια του Δικτύου, υποχρεούται να παράσχει πρόσβαση στο Δίκτυο στους κατόχους άδειας παραγωγής, στους κατόχους άδειας προμήθειας, στους επιλέγοντες πελάτες καθώς και σε οποιονδήποτε το ζητήσει.
- Το χρονικό διάστημα εντός του οποίου παρέχεται η σύνδεση με το Δίκτυο ή η πρόσβαση σε αυτό. Για τον υπολογισμό του χρονικού διαστήματος λαμβάνεται υπόψη κυρίως η δυναμικότητα του Δικτύου και το αν η κατασκευή των νέων εγκαταστάσεων πληρούν τις απαιτούμενες τεχνικές προδιαγραφές.
- Τα δικαιολογητικά που πρέπει να συνοδεύουν την αίτηση για τη σύνδεση ή για την πρόσβαση στο Δίκτυο.
- Η χρονική προθεσμία κατά την οποία η ΔΕΗ υποχρεούται να αποφασίζει για το αποτέλεσμα των υποβαλλόμενων αιτήσεων, το πόρισμα των οποίων πρέπει να είναι αιτιολογημένο από τη ΔΕΗ.
- Ο τρόπος και τα κριτήρια υπολογισμού των χρεώσεων που πρέπει να καταβάλλονται για την παροχή της πρόσβασης ή της σύνδεσης στο δίκτυο διανομής.
- Οι όροι και οι προϋποθέσεις σύμφωνα με τους οποίους θα διατίθεται στη διαχειρίστρια του Δικτύου η ηλεκτρική ενέργεια στα Μη Διασυνδεδεμένα Νησιά με το δίκτυο.

- Οι όροι και οι προϋποθέσεις σύμφωνα με τους οποίους θα επιδιώκεται η επίτευξη ανταγωνιστικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας.

Πέραν των ειδικών διατάξεων που αφορούν στη δραστηριότητα της διανομής ηλεκτρικής ενέργειας που αναπτύχθηκαν παραπάνω, στο νόμο περιλαμβάνονται και γενικές διατάξεις, μέρος των οποίων αφορούν και τη δραστηριότητα της διανομής.

Σύμφωνα με το άρθρο 28 θεσπίζεται Κανονισμός Αδειών, με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης που έπεται της σχετικής γνωμοδότησης από τη ΡΑΕ. Στον Κανονισμό αδειών καθορίζεται, μεταξύ άλλων, το περιεχόμενο της αίτησης, τα υποβαλλόμενα δικαιολογητικά και στοιχεία για τη χορήγηση της άδειας αποκλειστικότητας της κυριότητας και διαχείρισης του Δικτύου καθώς και οι όροι και οι προϋποθέσεις χορήγησής της.

Σχετικά με την τήρηση λογαριασμών, καθορίζεται ότι οι ολοκληρωμένες επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενέργειας τηρούν χωριστούς λογαριασμούς κατά κλάδο μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας προκειμένου να αποφεύγονται οι διακρίσεις, οι διασταυρούμενες επιχορηγήσεις και οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Συγκεκριμένα, υποχρεούνται να περιλαμβάνουν ισολογισμό και λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσης για την κάθε δραστηριότητα σε παράρτημα των λογαριασμών τους. Στο παράρτημα εκτός από τα ανωτέρω θα περιλαμβάνονται και διευκρινίσεις για τους κανόνες κατανομής του ενεργητικού και του παθητικού καθώς και των δαπανών και των εσόδων που εφαρμόζονται για την κατάρτιση των χωριστών λογαριασμών.

Οι κανόνες ασφαλείας που αφορούν την προστασία της ζωής, της υγείας και της περιουσίας από κινδύνους που προέρχονται μεταξύ άλλων και από τη δραστηριότητα της διανομής, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης, της εγκατάστασης, της συντήρησης κάθε ηλεκτρικής γραμμής ή εγκατάστασης, θεσπίζονται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με κοινή πρόταση των Υπουργών Ανάπτυξης και Υγείας και Πρόνοιας.

Τέλος καθορίζεται η επιβολή ποινικών κυρώσεων, ήτοι φυλάκιση τουλάχιστον έξι (6) μηνών και χρηματική ποινή από 50.000.000 έως

500.000.000 δραχμές σε όποιον διανέμει με οποιονδήποτε τρόπο ηλεκτρική ενέργεια χωρίς να έχει σχετικό δικαίωμα.

4.4.3 Απολογισμός

Στην έκθεση πεπραγμένων της ΡΑΕ για το χρονικό διάστημα 2000-2002³⁵ που είναι και το διάστημα που έπεται της εφαρμογής του ν. 2773/1999, η ΡΑΕ γνωστοποίησε ότι οι αρμοδιότητες της σχετικά με τη ρύθμιση της αγοράς ενέργειας και την έκδοση διοικητικών κανόνων ήταν περιορισμένες και υπολειπόμενες συγκριτικά με των υπολοίπων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ΡΑΕ τόνισε επίσης την ιδιαιτερότητα του ελληνικού πλαισίου κάτω από το οποίο λειτουργούσε η αγορά ηλεκτρικής ενέργειας το οποίο είχε καθοριστική επίπτωση στην απελευθέρωση της αγοράς λόγω του κύριου ρόλου της Κυβέρνησης και ειδικότερα του Υπουργού ανάπτυξης στον οποίο ο ν. 2773/1999 είχε αναθέσει τον κύριο όγκο των αποφασιστικών αρμοδιοτήτων που ρυθμίζουν την αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και θεσπίζουν τις σχετικές κανονιστικές διατάξεις. Σε συνάρτηση με τη διατήρηση της ΔΕΗ που αποτελούσε κρατικά ελεγχόμενη καθετοποιημένη επιχείρηση με υπερδεσπόμενη θέση στην αγορά και με θεσμικά κατοχυρωμένα μονοπωλιακά προνόμια, ο ουσιαστικός ρυθμιστής της αγοράς στην Ελλάδα, δηλαδή ο Υπουργός Ανάπτυξης, ήταν ουσιαστικά και ο ιδιοκτήτης της επιχείρησης καθώς και ο άμεσα εποπτεύων της. Αυτό σήμαινε, κατά την άποψη της ΡΑΕ, ότι ενώ με το ν. 2773/1999 και την ίδρυση της ΡΑΕ αρχικά υπήρξε πρόθεση εφαρμογής της Κοινοτικής Οδηγίας, στην πραγματικότητα η αγορά ηλεκτρικής ενέργειας εξακολουθούσε να μένει ουσιαστικά υπό τον έλεγχο της ΔΕΗ που είχε δεσπόμενη θέση στην αγορά. Τα κοινά συμφέροντα κράτους και ΔΕΗ έναντι της ανάπτυξης του ανταγωνισμού, οι σημαντικές καθυστερήσεις που σημειώθηκαν στην εφαρμογή των διατάξεων του νόμου και η άρνηση συμμόρφωσης σε αυτές, δεν συντέλεσαν σε μία ουσιαστική εφαρμογή του κανονιστικού πλαισίου και λειτούργησαν εναντίον της μελλοντικής ανάπτυξης του ανταγωνισμού.

³⁵ Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, Έκθεση πεπραγμένων, Ιούλιος 2000 – Δεκέμβριος 2002 http://www.rae.gr/site/file/system/docs/ActionReports/report2000_2002

Αναφορικά με τη δραστηριότητα διανομής, η ΡΑΕ επεσήμανε ότι έως και το 2003 που θεσπίστηκε η Οδηγία 2003/54/ΕΚ, εκκρεμούσε η έκδοση του Κώδικα Διαχείρισης του Δικτύου και η συγκρότηση του Διαχειριστή του Δικτύου³⁶. Σχετικά με την υποχρέωση τήρησης διαχωρισμένων λογιστικών καταστάσεων από τη ΔΕΗ Α.Ε. για κάθε μία από τις δραστηριότητές της, συμπεριλαμβανομένης και της δραστηριότητας διανομής, από το 2000 έως και το 2003 δεν είχαν εγκριθεί ούτε και δημοσιευθεί διότι δεν είχαν υποβληθεί από τη ΔΕΗ Α.Ε. σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις της Οδηγίας 96/92/ΕΚ και του ν. 2773/1999. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη μη δυνατότητα προσδιορισμού των τιμολογίων χρήσης του συστήματος μεταφοράς καθώς και των δικτύων διανομής. Για την έγκριση των λογαριασμών για τα έτη 2000, 2001 και 2002 πέρασε μία μεγάλη περίοδος διαβουλεύσεων και διαφωνιών μεταξύ της ΔΕΗ Α.Ε. και της ΡΑΕ για θέματα μεταξύ των οποίων και το γεγονός ότι οι λογαριασμοί του δικτύου διανομής είχαν δημοσιευθεί σε ενοποιημένη μορφή με τους λογαριασμούς της ΔΕΗ Α.Ε. για τις λιανικές πωλήσεις καθώς και την παραγωγή στα Μη Διασυνδεδεμένα Νησιά, εξαιρουμένων της Κρήτης και της Ρόδου. Οι λογαριασμοί που υπέβαλε η ΔΕΗ Α.Ε. με κριτήρια κατάρτισης απόλυτα σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2773/1999 έγιναν αποδεκτοί από τη ΡΑΕ το Δεκέμβριο του 2005³⁷.

4.5 Ο ν. 3426/2005 «Επιτάχυνση της διαδικασίας για την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας»

4.5.1 Βασικές διατάξεις

Η Οδηγία 2003/54/ΕΚ ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με το ν. 3426/2005, ο οποίος επέφερε σημαντικές τροποποιήσεις στο ν. 2773/1999.

Οι βασικές τροποποιήσεις, μεταξύ άλλων, αφορούσαν τα ακόλουθα:

³⁶ Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, Έκθεση πεπραγμένων, Ιανουάριος 2002 – Μάρτιος 2004
http://www.rae.gr/site/file/system/docs/ActionReports/report2003_2004

³⁷ Regulatory Authority for Energy (RAE), Annual Report 2006 To the European Commission
http://www.rae.gr/site/file/system/docs/ActionReports/national_2006

- εισήχθησαν νέοι ορισμοί που αφορούσαν τις απευθείας γραμμές, τα απομονωμένα μικροδίκτυα, την πρόσβαση στο Σύστημα Μεταφοράς και το Δίκτυο Διανομής και τις συνδεδεμένες επιχειρήσεις,
- αντικαταστάθηκε ο ορισμός του Δικτύου Διανομής και καθορίστηκε το όριο μεταξύ Συστήματος και Δικτύου,
- ενισχύθηκαν οι αρμοδιότητες της ΡΑΕ,
- ενισχύθηκαν οι αρμοδιότητες και τα καθήκοντα του Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς,
- ενισχύθηκε η ανεξαρτησία του Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς έναντι της ΔΕΗ Α.Ε. λόγω της απαγόρευσης σύναψης με οποιαδήποτε σχέση εξαρτημένης εργασίας των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου του με άλλες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της παραγωγής ή της προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας,
- θεσπίστηκε ο λειτουργικός διαχωρισμός των δραστηριοτήτων της ΔΕΗ Α.Ε. στους τομείς της μεταφοράς, της διανομής και της διαχείρισης των Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών,
- ανατέθηκε η διαχείριση των Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών στη ΔΕΗ Α.Ε. η οποία οφείλει να λάβει άδεια αποκλειστικότητας της διαχείρισης τους,
- ενισχύθηκε η απελευθέρωση στην προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας μέσω του δικαιώματος επιλογής προμηθευτή για όλους τους καταναλωτές πλην των οικιακών. Για τους οικιακούς καταναλωτές το δικαίωμα επιλογής προμηθευτή αναγνωρίζεται από 01.07.2007,
- ορίστηκαν από 01.07.2007 όλοι οι καταναλωτές ως Επιλέγοντες Πελάτες με εξαίρεση τους καταναλωτές που οι εγκαταστάσεις τους είναι συνδεδεμένες με απομονωμένα μικροδίκτυα,
- άδεια προμήθειας χορηγήθηκε στη ΔΕΗ Α.Ε. κατ' αποκλειστικότητα μόνο για τα απομονωμένα μικροδίκτυα και με την προϋπόθεση της χορήγησης παρέκκλισης σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 26 της Οδηγίας 203/54/ΕΚ,
- τα τιμολόγια πρόσβασης στο Σύστημα και στο Δίκτυο καταρτίζονται βάσει μεθοδολογίας που εγκρίνεται από τον Υπουργό Ανάπτυξης κατόπιν σχετικής γνωμοδότησης από τη ΡΑΕ,

- καθορίστηκαν τα όρια του Δικτύου του Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών (Δίκτυο ΔΑΑ) καθώς και ότι αποτελεί αυτόνομο Δίκτυο το οποίο δεν εντάσσεται στο Δίκτυο διανομής. Στην εταιρεία «Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών Α.Ε» δόθηκε Άδεια αποκλειστικής διαχείρισης του Δικτύου ΔΑΑ.

4.5.2 Διατάξεις σχετικά με τη δραστηριότητα διανομής

Στο άρθρο 1 του ν. 3426/2005 αντικαθίσταται ο ορισμός του Δικτύου διανομής ως εξής:

Δίκτυο, είναι το δίκτυο διανομής ηλεκτρικής ενέργειας της ΔΕΗ Α.Ε. που είναι εγκατεστημένο στην ελληνική επικράτεια, το οποίο αποτελείται από γραμμές μέσης και χαμηλής τάσης και εγκαταστάσεις διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και από γραμμές και εγκαταστάσεις υψηλής τάσης που έχουν ενταχθεί στο δίκτυο αυτό. Το Δίκτυο, εκτός από το δίκτυο των Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών, συνδέεται με το Σύστημα μέσω των υποσταθμών υψηλής τάσης και μέσης τάσης (ΥΤ/ΜΤ). Όριο μεταξύ Συστήματος και Δικτύου αποτελεί το διακοπτικό μέσο που βρίσκεται στην πλευρά της ΥΤ του μετασχηματιστή ισχύος του υποσταθμού και το οποίο αποτελεί στοιχείο του Δικτύου. Για τις περιοχές, στο Δίκτυο των οποίων ανήκουν γραμμές ΥΤ, το όριο μεταξύ Συστήματος και Δικτύου καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης, μετά από εισήγηση του Διαχειριστή του Συστήματος και του Διαχειριστή του Δικτύου και γνώμη της Ανεξάρτητης Αρχής που συνιστάται με το άρθρο 4 και του Κυρίου του Συστήματος και του Δικτύου.

Οι τροποποιήσεις του ν. 2773/1999 που αφορούν στη δραστηριότητα της διανομής ηλεκτρικής ενέργειας θεσπίζονται στα άρθρα 11,12 και 13 του ν. 3426/2005.

Σχετικά με την κυριότητα του Δικτύου διανομής ισχύουν τα ακόλουθα:

- Η κυριότητα του Δικτύου συμπεριλαμβανομένου του Δικτύου των ΜΔΝ ανήκει αποκλειστικά στη ΔΕΗ Α.Ε. στην οποία χορηγείται άδεια αποκλειστικότητας της κυριότητάς του που θα καλύπτει και κάθε μελλοντική επέκταση του Δικτύου. Οι όροι και οι περιορισμοί της

άδειας αποκλειστικότητας της κυριότητας θα καθορίζονται με Απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης, μετά από γνωμοδότηση της ΡΑΕ. Στην ίδια Απόφαση καθορίζεται και η υποχρέωση της ΔΕΗ Α.Ε. για τη διασφάλιση του λειτουργικού διαχωρισμού της δραστηριότητας διανομής από τις υπόλοιπες δραστηριότητες που ασκεί στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας.

- Στις υποχρεώσεις της ΔΕΗ Α.Ε. ως έχουσα την αποκλειστική κυριότητα του Δικτύου συγκαταλέγονται η υποδοχή των αιτήσεων σύνδεσης στο Δίκτυο, η λειτουργία του Δικτύου, η διατήρηση της λειτουργικής και τεχνικής αριότητας του Δικτύου, η συντήρησή του καθώς και η ανάπτυξή του ανάλογα με τον προγραμματισμό που εκπονεί και σε συνεργασία με το Διαχειριστή του Δικτύου

Σύμφωνα με το ν. 2773/1999 διαχειρίστρια του Δικτύου ήταν η ΔΕΗ. Με το ν. 3426/2005 καθορίζεται ότι από 01.07.2007 η ΔΕΣΜΗΕ Α.Ε., διαχειρίστρια του Συστήματος Μεταφοράς, όφειλε να αναλάβει τις αρμοδιότητες και του Διαχειριστή του Δικτύου διανομής και να μετονομαστεί σε «Διαχειριστής Ελληνικού Συστήματος και Δικτύου Ηλεκτρικής Ενέργειας Α.Ε.» με δ.τ. ΔΕΣΔΗΕ Α.Ε. Η ανεξαρτησία του ΔΕΣΔΗΕ διασφαλίζεται σύμφωνα με σχετική διάταξη που καθορίζει ότι τα μέλη του Δ.Σ. του ΔΕΣΔΗΕ θα είναι ανεξάρτητα και δεν θα συνδέονται με οποιαδήποτε σχέση εργασίας με άλλες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους τομείς της παραγωγής και προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας. Εξαιρέση στα ανωτέρω αποτελεί ο εκπρόσωπος των εργαζομένων στο Δ.Σ. του ΔΕΣΔΗΕ. Ο ΔΕΣΔΗΕ οφείλει να λάβει άδεια διαχείρισης του Δικτύου η οποία θα καλύπτει και κάθε μελλοντική επέκτασή του. Η ΔΕΗ Α.Ε. θα εξακολουθεί να ασκεί τις αρμοδιότητες του Διαχειριστή του Δικτύου μέχρι της ανάληψης αυτών από τον ΔΕΣΔΗΕ και της χορηγείται με τις διατάξεις του ν. 3426/2005 άδεια διαχείρισης του Δικτύου με ημερομηνία ισχύος έως την ημερομηνία έκδοσης αντίστοιχης άδειας από τον ΔΕΣΔΗΕ. Με την άδεια διαχείρισης του Δικτύου θα καθορίζονται οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα του Διαχειριστή σχετικά με τη συντήρηση και ανάπτυξη του Δικτύου, οι όροι άσκησης των δραστηριοτήτων του καθώς και τα απαιτούμενα μέτρα διασφάλισης της ανεξαρτησίας του. Ο Διαχειριστής του Δικτύου υποχρεούται να καταρτίσει Κώδικα Δεοντολογίας, που

εγκρίνεται από τον Υπουργό Ανάπτυξης μετά από γνωμοδότηση της ΡΑΕ, στον οποίο θα καθορίζονται οι υποχρεώσεις της Διοίκησης καθώς και του λοιπού προσωπικού του Διαχειριστή προκειμένου να αποφευχθούν τυχόν μεροληπτικές συμπεριφορές σχετικά με την πρόσβαση τρίτων στο Δίκτυο. Στον Κώδικα θα καθορίζονται επιπροσθέτως τα μέτρα για την εφαρμογή του καθώς και ο τρόπος και τα μέσα παρακολούθησης της τήρησής του.

Οι αρμοδιότητες του Διαχειριστή του Δικτύου είναι οι ακόλουθες:

- Η διασφάλιση της λειτουργίας, της συντήρησης και της ανάπτυξης του διασυνδεδεμένου Δικτύου,
- Η διασφάλιση της αξιοπιστίας, της αποδοτικότητας και της ασφάλειας του Δικτύου. Για τα ανωτέρω υποχρεούται να λαμβάνει παράλληλα τα απαιτούμενα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος,
- Η διατήρηση ενός Δικτύου το οποίο θα είναι τεχνικά άρτιο και οικονομικά αποδοτικό,
- Η διασφάλιση της τήρησης των προδιαγραφών για το σχεδιασμό, τη λειτουργία και συντήρηση του Δικτύου ειδικότερα σε ό,τι σχετίζεται με την ποιότητα τάσης και την αξιοπιστία της τροφοδότησης των Πελατών,
- Η εξασφάλιση της πρόσβασης στο Δίκτυο σε όσους έχουν στην κατοχή τους άδειες παραγωγής και προμήθειας καθώς και στους επιλέγοντες πελάτες,
- Η σύνδεση με το Δίκτυο σε οποιονδήποτε το ζητήσει,
- Η προμήθεια, λειτουργία και αντικατάσταση των μετρητικών διατάξεων που εγκαθίστανται στο Δίκτυο,
- Η παροχή των απαιτούμενων πληροφοριών τόσο στους χρήστες του Δικτύου όσο και στον Διαχειριστή του Συστήματος για την αποτελεσματική πρόσβαση στο Δίκτυο,
- Η αποφυγή κάθε διάκρισης μεταξύ των χρηστών ή των κατηγοριών χρηστών του Δικτύου και κυρίως η αποφυγή διακρίσεων υπέρ των θυγατρικών της επιχειρήσεων,
- Η συνεργασία με τον Διαχειριστή Δικτύου Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών (ΔΑΑ) που θα στοχεύει στην κατάρτιση καθώς και στην εφαρμογή

σχετικού πρωτοκόλλου επικοινωνίας και συνεργασίας, με το οποίο θα διασφαλίζεται η καλή και απρόσκοπτη λειτουργία του Δικτύου του ΔΑΑ,

- Η τήρηση του εμπιστευτικού χαρακτήρα των εμπορικών πληροφοριών που, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων της, εμπεριέχονται εις γνώση της.
- Η παροχή χωρίς διακρίσεις των πληροφοριών που σχετίζονται με τις δραστηριότητες του και ενδέχεται να παρέχουν εμπορικά πλεονεκτήματα,
- Η δημοσιοποίηση της μεθοδολογίας υπολογισμού των χρεώσεων για την σύνδεση στο Δίκτυο, των τιμών κόστους καθώς και κάθε άλλη πληροφορία σχετικά με τον υπολογισμό τους.

Ο Διαχειριστής του Δικτύου προκειμένου να εκτελέσει έργα που σχετίζονται με τη συντήρηση και την ανάπτυξη του Δικτύου, συνάπτει συμβάσεις με τον Κύριο του Δικτύου, δηλαδή τη ΔΕΗ Α.Ε. στις οποίες καθορίζονται μεταξύ άλλων η χρονική διάρκεια εκτέλεσης των έργων, η διαδικασία παρακολούθησης των έργων από τον Διαχειριστή καθώς και οι εγγυήσεις που παρέχονται από τον Κύριο του Δικτύου για την εμπρόθεσμη και καλή εκτέλεσή τους.

Ο Διαχειριστής του Δικτύου, υποχρεούται στην καταβολή ετησίου ανταλλάγματος στον Κύριο του Δικτύου για την παραχώρηση της διαχείρισής του, πλην του Δικτύου των ΜΔΝ.

Με το άρθρο 13 του ν. 3426/2005 αντικαθίσταται το άρθρο 23 του ν. 2773/1999 σχετικά με τον Κώδικα Διαχείρισης του Δικτύου Διανομής. Η διαχείριση του Δικτύου διενεργείται σύμφωνα με τον Κώδικα Διαχείρισης του Δικτύου. Ο Κώδικας Διαχείρισης του Δικτύου γνωμοδοτείται από τη ΡΑΕ και μετά από τη σύμφωνη γνώμη της εγκρίνεται από τον Υπουργό Ανάπτυξης και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Στον Κώδικα Διαχείρισης καθορίζονται με λεπτομέρεια τα απαιτούμενα στοιχεία σύμφωνα με τα οποία ο Διαχειριστής θα εκτελέσει τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητές του, όπως αυτά περιγράφηκαν ανωτέρω, μεταξύ των οποίων είναι:

- Οι απαιτούμενες τεχνικές προδιαγραφές για το σχεδιασμό, τη λειτουργία και τη συντήρηση του Δικτύου,
- Οι όροι και οι προϋποθέσεις με βάση τους οποίους ο Διαχειριστής του Δικτύου, υποχρεούται να παράσχει πρόσβαση στο Δίκτυο, χωρίς διακρίσεις στους κατόχους άδειας παραγωγής, στους κατόχους άδειας προμήθειας, πελάτες,
- Οι προϋποθέσεις προσωρινής άρνησης της σύνδεσης στο Δίκτυο, η οποία θα επιτρέπεται μόνο για λόγους εξάντλησης της ικανότητας φόρτισης,
- Το χρονικό διάστημα εντός του οποίου ο Διαχειριστής θα πρέπει να αποφασίζει για τις αιτήσεις σύνδεσης και να ενημερώνει σχετικά τους πελάτες,
- Οι τεχνικές προδιαγραφές για το σχεδιασμό και τη λειτουργία του εξοπλισμού των εγκαταστάσεων των μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας καθώς και των πελατών που συνδέονται στο Δίκτυο,
- Οι συμβατικές σχέσεις μεταξύ των χρηστών του Δικτύου και του Διαχειριστή,
- Οι όροι και οι διαδικασίες για την ανάπτυξη του Δικτύου,
- Ο καθορισμός των τιμών χρέωσης για τη σύνδεση με το Δίκτυο καθώς και των τιμών χρήσης του δικτύου, συμπεριλαμβανομένων της μεθοδολογίας και των κριτηρίων υπολογισμού τους
- Οι διαδικασίες έκδοσης τιμολογίων, τήρησης και εκκαθάρισης λογαριασμών,
- Η διαδικασία αντιμετώπισης έκτακτων καταστάσεων που σχετίζονται με τη λειτουργία του Δικτύου,
- Οι διαδικασίες για εφαρμογή μέτρων που εξασφαλίζουν τη διαχείριση της ζήτησης και την εξοικονόμηση της ενέργειας.

Με το άρθρο 14 προστίθεται στο άρθρο 23 του ν. 2773/1999 νέο άρθρο σχετικά με τη Διαχείριση των ΜΔΝ στο οποίο καθορίζεται ότι Διαχειριστής των ΜΔΝ είναι η ΔΕΗ Α.Ε., οι λεπτομερείς υποχρεώσεις του Διαχειριστή ΜΔΝ που αφορούν στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στα ΜΔΝ, η κατάρτιση Κώδικα ΜΔΝ και οι βασικές διατάξεις του, καθώς και η υποχρέωση της ΔΕΗ

Α.Ε. να τηρεί χωριστούς λογαριασμούς για τις δραστηριότητες παραγωγής, διανομής και προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας στα ΜΔΝ.

Πέραν των ειδικών διατάξεων που αφορούν στη δραστηριότητα της διανομής ηλεκτρικής ενέργειας που αναπτύχθηκαν παραπάνω, στο νόμο τροποποιούνται και λοιπές διατάξεις του ν. 2773/1999, μέρος των οποίων αφορούν και τη δραστηριότητα της διανομής.

Στο άρθρο 19 καθορίζεται ότι τα τιμολόγια πρόσβασης στο Δίκτυο Διανομής καταρτίζονται από τον Υπουργό Ανάπτυξης, μετά από εισήγηση του Διαχειριστή Δικτύου, με μεθοδολογία που θα εγκρίνεται από τη ΡΑΕ και θα επιτρέπει την πραγματοποίηση των απαιτούμενων επενδύσεων στο Δίκτυο προκειμένου να διασφαλίζεται η βιωσιμότητά του. Για την έγκριση των τιμολογίων, εκτός από το εύλογο κέρδος του Διαχειριστή Δικτύου, θα λαμβάνονται υπόψη οι δαπάνες για τις μελέτες, την εκτέλεση και την παραλαβή των απαιτούμενων έργων για την ενίσχυση και ανάπτυξη του Δικτύου Διανομής.

Σχετικά με την τήρηση λογαριασμών, καθορίζεται ότι προκειμένου να αποφεύγονται οι διακρίσεις, οι διασταυρούμενες επιχορηγήσεις και οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού, οι ολοκληρωμένες επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενέργειας τηρούν χωριστούς λογαριασμούς για τη δραστηριότητα της διανομής, στους οποίους θα πρέπει να αποσαφηνίζονται τα έσοδα που προέρχονται από το ιδιοκτησιακό καθεστώς του Δικτύου Διανομής. Οι ελεγκτές των ανωτέρω επιχειρήσεων, ελέγχουν τους χωριστούς λογαριασμούς όπως θα έπρατταν εάν η δραστηριότητα της διανομής ασκούταν από διαφορετική επιχείρηση.

Η ΔΕΗ Α.Ε. πρέπει να εντάξει στην οργανωτική της δομή, τις δραστηριότητες της μεταφοράς, της διανομής και της διαχείρισης των ΜΔΝ κατά τρόπο που να εξασφαλίζεται ο λειτουργικός διαχωρισμός τους. Τα στελέχη της ΔΕΗ Α.Ε. που είναι αρμόδια για θέματα του Δικτύου, δεν επιτρέπεται να συμμετάσχουν με κανέναν τρόπο είτε άμεσα είτε έμμεσα στους τομείς επιχειρήσεων που παράγουν ή προμηθεύουν ηλεκτρική ενέργεια και δεν επιτρέπεται να συμμετάσχουν στο Διοικητικό Συμβούλιο και το Συμβούλιο Διεύθυνσης της

ΔΕΗ Α.Ε. Η ΔΕΗ Α.Ε. θα πρέπει να εξασφαλίσει κατάλληλους και επαρκείς οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους για την οργανωτική της δομή που συνιστάται για τη δραστηριότητα της διανομής.

Το προσωπικό της ΔΕΗ Α.Ε. που εργάζεται στον τομέα της διανομής θα πρέπει να διασφαλίζει την εμπιστευτικότητα των εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών που εμπεριέχονται εις γνώση του κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του.

4.5.3 Απολογισμός

Σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3426/2005 η κυριότητα του δικτύου διανομής της ηλεκτρικής ενέργειας ανήκει αποκλειστικά στη ΔΕΗ Α.Ε. Χρέη διαχειριστή του Δικτύου διανομής όμως αναλαμβάνει από 01.07.2007 ο Διαχειριστής του Συστήματος Μεταφοράς ο οποίος θα μετονομαστεί σε ΔΕΣΔΗΕ Α.Ε. Στο μεταβατικό στάδιο η ΔΕΗ Α.Ε. θα εξακολουθεί να ασκεί τις αρμοδιότητες του διαχειριστή του Δικτύου Διανομής. Η διαχείριση του Δικτύου διενεργείται σύμφωνα με τον Κώδικα Διαχείρισης του Δικτύου. Ο Κώδικας Διαχείρισης του Δικτύου καταρτίζεται από τη ΔΕΗ. Στον Κώδικα Διαχείρισης καθορίζονται με λεπτομέρεια τα απαιτούμενα στοιχεία σύμφωνα με τα οποία ο Διαχειριστής θα εκτελέσει τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητές του, μεταξύ των οποίων και οι τιμές χρέωσης για τη σύνδεση με το Δίκτυο, οι τιμές χρήσης του Δικτύου και η μεθοδολογία υπολογισμού τους.

Η υποχρέωση νομικού διαχωρισμού της διαχείρισης του δικτύου διανομής έως 01.07.2007 δεν εφαρμόστηκε στην Ελλάδα και η ΔΕΗ Α.Ε. εξακολουθούσε να εκτελεί χρέη διαχειριστή του δικτύου διανομής έως την 01 Μαΐου 2012 που ιδρύθηκε η εταιρεία «Διαχειριστής Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας Α.Ε.» σε εφαρμογή του ν. 4001/2011. Για τη μη εφαρμογή του νομικού διαχωρισμού, η Ελλάδα τον Ιούνιο του 2010 έλαβε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιστολή παράβασης³⁸. Για το ίδιο χρονικό διάστημα δεν είχε καταρτιστεί και εγκριθεί ο αντίστοιχος Κώδικας Διαχείρισης Δικτύου και η ΔΕΗ Α.Ε. ως διαχειρίστρια του δικτύου διανομής ελλείπει νομικού διαχωρισμού, εκτελούσε τις αρμοδιότητές της σύμφωνα με

³⁸ Regulatory Authority for Energy (RAE), 2011 National Report to the European Commission, <http://www.rae.gr/site/file/system/docs/misc1/20102011/16112011>

εσωτερικά καθορισμένους κανόνες και διαδικασίες. Ελλείπει του Κώδικα Διαχείρισης Δικτύου δεν υπήρχε ούτε μεθοδολογία ούτε κριτήρια υπολογισμού τιμών για τη σύνδεση και τη χρήση του δικτύου διανομής. Για το λόγο αυτό, για τον υπολογισμό των τιμών για τη σύνδεση και χρήση του δικτύου διανομής, η ΡΑΕ εφάρμοζε μεθοδολογία αντίστοιχη με αυτή που χρησιμοποιούσε για τον υπολογισμό των τιμών για το Σύστημα Μεταφοράς.

4.6 Ο ν. 4001/2011 «Για τη λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου, για Έρευνα, Παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς Υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις»

Με το Νόμο 4001/2011 (ΦΕΚ 179/22.08.2011) έγινε η προσαρμογή στην ελληνική νομοθεσία των Διατάξεων της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13^{ης} Ιουλίου 2009 «Σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την κατάργηση της Οδηγίας 2003/54/ΕΚ» και της Οδηγίας 2009/73/ΕΚ «Σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου και την κατάργηση της Οδηγίας 2003/55/ΕΚ». Στόχος του νόμου είναι η δημιουργία ενός ενιαίου, σαφούς νομοθετικού πλαισίου για την οργάνωση και την εποπτεία της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, το οποίο θα είναι εναρμονισμένο με τις ανωτέρω οδηγίες³⁹.

Με το ν. 4001/2011 δημιουργείται ένα νέο πλαίσιο ρύθμισης της εθνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου με το οποίο η μέχρι τότε ισχύουσα νομοθεσία κωδικοποιείται σε ένα νέο και ενιαίο νομοθετικό κείμενο. Οι διατάξεις του ν. 2773/1999 όπως τροποποιήθηκαν με τους νόμους 3175/2003 και 3426/2005, που αφορούν την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και οι διατάξεις του ν. 3428/2005 που αφορούν στην απελευθέρωση της αγοράς φυσικού αερίου, καταργούνται. Στο άρθρο 1 του νόμου καθορίζεται ρητώς ότι όλες οι δραστηριότητες

³⁹ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ στο σχέδιο νόμου «για τη λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου, για Έρευνα, Παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς Υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις»

<http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/l-hlfis-eis.pdf>

παραγωγής, προμήθειας, αγοράς, μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, συμπεριλαμβανομένων της αποθήκευσης και της υγροποίησης φυσικού αερίου, θεωρούνται δραστηριότητες κοινής ωφέλειας και τελούν υπό την εποπτεία του κράτους.

Ο ν. 4001/2011 αποτελείται από έξι μέρη τα οποία εμπεριέχουν συνολικά 148 άρθρα. Στο πρώτο μέρος, ενσωματώνονται οι διατάξεις των Οδηγιών της 3^{ης} ενεργειακής δέσμης μέτρων σχετικά με την ενίσχυση της ανεξαρτησίας των εθνικών ρυθμιστικών αρχών. Στο δεύτερο μέρος θεσπίζονται μέτρα σχετικά με την προστασία των καταναλωτών και των ευάλωτων πελατών. Στο τρίτο μέρος γίνεται η εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας με τις διατάξεις της Οδηγίας 2009/73/EK για την απελευθέρωση της αγοράς φυσικού αερίου. Η εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας με τις διατάξεις της Οδηγίας 2009/72/EK που αφορά στην απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας που σχετίζεται με το αντικείμενο της παρούσας εργασίας γίνεται στο τέταρτο μέρος του ν. 4001/2011. Στο πέμπτο μέρος αναλύονται οι ποινικές κυρώσεις και τέλος, στο έκτο μέρος του νόμου εμπεριέχονται οι καταργούμενες διατάξεις καθώς και οι λοιπές διατάξεις του νόμου.

Το τέταρτο μέρος του ν. 4001/2011 αφορά την οργάνωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και αποτελείται από έξι κεφάλαια, με τις διατάξεις των οποίων επιφέρονται ουσιαστικές αλλαγές στην οργάνωση της αγοράς του ηλεκτρισμού κυρίως λόγω της διάκρισης των αρμοδιοτήτων του λειτουργού της αγοράς από τις αρμοδιότητες του διαχειριστή του Συστήματος μεταφοράς καθώς και της εξασφάλισης του λειτουργικού και νομικού διαχωρισμού των μη ανταγωνιστικών δραστηριοτήτων της μεταφοράς και της διανομής από τις αντίστοιχες ανταγωνιστικές δραστηριότητες της κάθετα ολοκληρωμένης επιχείρησης.

4.6.1 Διατάξεις σχετικά με τη δραστηριότητα διανομής

Για την εφαρμογή του νόμου σχετικά με τη δραστηριότητα διανομής, στο άρθρο 2 ορίζονται, μεταξύ άλλων, βασικές έννοιες που αφορούν τη διανομή ηλεκτρικής ενέργειας, το ελληνικό δίκτυο διανομής ηλεκτρικής ενέργειας και το διαχειριστή δικτύου διανομής, ως ακολούθως:

Διανομή ηλεκτρικής ενέργειας είναι η μεταφορά μέσω δικτύου διανομής υψηλής, σε περίπτωση που έχει ειδικά καθορισθεί ότι ανήκουν στο δίκτυο διανομής, μέσης και χαμηλής τάσης της ηλεκτρικής ενέργειας που εγχέεται σε αυτό από το διασυνδεδεμένο με αυτό σύστημα μεταφοράς και τις μονάδες παραγωγής που συνδέονται άμεσα στο δίκτυο διανομής με σκοπό την παράδοσή της σε πελάτες, μη συμπεριλαμβανομένης όμως της προμήθειας.

Ελληνικό Δίκτυο Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΔΔΗΕ) είναι το δίκτυο διανομής ηλεκτρικής ενέργειας της ΔΕΗ ΑΕ που είναι εγκατεστημένο στην Ελληνική Επικράτεια, το οποίο αποτελείται από γραμμές μέσης και χαμηλής τάσης και εγκαταστάσεις διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και από γραμμές και εγκαταστάσεις υψηλής τάσης που έχουν ενταχθεί στο δίκτυο αυτό. Το Δίκτυο, εκτός από το δίκτυο των Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών, συνδέεται στο ΕΣΜΗΕ μέσω των υποσταθμών υψηλής τάσης και μέσης τάσης (ΥΤ/ΜΤ). Όριο μεταξύ Συστήματος και Δικτύου αποτελεί το διακοπτικό μέσο που βρίσκεται στην πλευρά της ΥΤ του μετασχηματιστή ισχύος του υποσταθμού και το οποίο αποτελεί στοιχείου του Δικτύου. Για τις περιοχές, στο δίκτυο διανομής των οποίων ανήκουν γραμμές ΥΤ, το όριο μεταξύ συστήματος και δικτύου διανομής καθορίζεται με απόφαση της ΡΑΕ, μετά από εισήγηση των Διαχειριστών του ΕΣΜΗΕ και του ΕΔΔΗΕ και γνώμη των Κυρίων του ΕΣΜΗΕ και του ΕΔΔΗΕ.

Διαχειριστής δικτύου διανομής είναι κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, το οποίο είναι υπεύθυνο για τη λειτουργία, τη συντήρηση, την παροχή πρόσβασης σε πελάτες και παραγωγούς που συνδέονται σε αυτό και, αν είναι αναγκαίο, την ανάπτυξη του δικτύου διανομής σε μία δεδομένη περιοχή και, κατά περίπτωση, των διασυνδέσεων του με άλλα δίκτυα διανομής και συστήματα μεταφοράς, και για τη μακροπρόθεσμη ικανότητα του δικτύου να ανταποκρίνεται στην εύλογη ζήτηση υπηρεσιών διανομής ηλεκτρικής ενέργειας.

Οι ρυθμίσεις σχετικά με τη διαδικασία λειτουργικού και νομικού διαχωρισμού του διαχειριστή του συστήματος διανομής, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ, αναλύονται στο ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε' «ΔΙΑΝΟΜΗ

ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ» (άρθρα 122-131) του τέταρτου μέρους του ν. 4001/2011.

Στο άρθρο 122 καθορίζεται ότι η κυριότητα του Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΔΔΗΕ) ανήκει αποκλειστικά στη ΔΕΗ Α.Ε. στην οποία χορηγείται η Άδεια Αποκλειστικότητας της Κυριότητας του Δικτύου που καλύπτει και κάθε μελλοντική επέκτασή του. Στην άδεια καθορίζονται οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα του της ΔΕΗ Α.Ε. ως Κύριος του ΕΔΔΗΕ κυρίως για την παραχώρηση της διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ στον Διαχειριστή του Δικτύου, της ευθύνες και το ρόλο της σχετικά με την άσκηση των αρμοδιοτήτων που ανατίθενται στο Διαχειριστή και τη διασφάλιση του λογιστικού και λειτουργικού διαχωρισμού των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την κυριότητα του ΕΔΔΗΕ από τις υπόλοιπες δραστηριότητες που ασκεί η ΔΕΗ Α.Ε. στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας. Η ΔΕΗ Α.Ε. υποχρεούται να διασφαλίζει τη διάθεση των οικονομικών και οποιονδήποτε άλλων πόρων απαιτούνται για την απρόσκοπτη υλοποίηση της ανάπτυξης του Δικτύου σύμφωνα με τον προγραμματισμό που εκπονεί ο Διαχειριστής του ΕΔΔΗΕ. Οι όροι και οι περιορισμοί της άδειας αποκλειστικότητας της κυριότητας του ΕΔΔΗΕ καθορίζονται με απόφαση της ΡΑΕ.

Με το άρθρο 123 ενσωματώνονται στην εθνική νομοθεσία οι διατάξεις του άρθρου 24 της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ σχετικά με το νομικό και λειτουργικό διαχωρισμό της δραστηριότητας Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας από τις υπόλοιπες δραστηριότητες της ΔΕΗ Α.Ε. που πραγματοποιείται μέσω της εισφοράς του Κλάδου Διανομής στην εταιρεία με την επωνυμία «Διαχειριστής Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας ΑΕ» (ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε.) και θα αποτελεί θυγατρική εταιρεία της ΔΕΗ Α.Ε. Ο χρονικός περιορισμός για το νομικό και λειτουργικό διαχωρισμό της δραστηριότητας Διανομής είναι οκτώ μήνες από τη θέση σε ισχύ του ν. 4001/2011. Η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. υποκαθίσταται σε όλα εν γένει τα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις και τις έννομες σχέσεις της ΔΕΗ Α.Ε. που αφορούν τον εισφερόμενο Κλάδο Διανομής. Ως Κλάδος Διανομής θεωρείται η Γενική Διεύθυνση Διανομής της ΔΕΗ Α.Ε. μαζί με τη Διεύθυνση Διαχείρισης Νησιών της ΔΕΗ Α.Ε. και συμπεριλαμβάνει τα περιουσιακά στοιχεία της ΔΕΗ ΑΕ καθώς και τις συναφείς υποχρεώσεις και

απαιτήσεις που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των ανωτέρω Μονάδων με εξαίρεση τα πάγια στοιχεία του Δικτύου Διανομής καθώς και του Δικτύου των Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών.

Στο άρθρο 124 εισάγονται ρυθμίσεις που στοχεύουν στην κατοχύρωση της ανεξαρτησίας του Διαχειριστή ΕΔΔΗΕ, ενσωματώνοντας τις διατάξεις του άρθρου 26 της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ. Συγκεκριμένα, καθορίζεται ότι τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και των διοικητικών οργάνων της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. δεν δύναται να κατέχουν καμία ευθύνη, επαγγελματική ή επιχειρηματική σχέση, οικονομικό όφελος ή να έχουν συμφέρον είτε άμεσα είτε έμμεσα με επιχείρηση ή φορέα του ελληνικού δημοσίου που δραστηριοποιείται στους τομείς της παραγωγής, προμήθειας και μεταφοράς όχι μόνο ηλεκτρικής ενέργειας αλλά και φυσικού αερίου ούτε με τη ΔΕΗ Α.Ε ή με οποιαδήποτε με αυτήν συνδεδεμένη επιχείρηση. Στους παραβάτες της ανωτέρω διάταξης, θα επιβάλλεται, με απόφαση της ΡΑΕ, πρόστιμο που θα κυμαίνεται από 50.000 έως 200.000 ευρώ.

Στις υποχρεώσεις της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. συγκαταλέγεται η διασφάλιση των αναγκαίων ανθρώπινων, τεχνικών, υλικών και οικονομικών πόρων που θα εξασφαλίσουν την λειτουργία, συντήρηση και ανάπτυξη του ΕΔΔΗΕ. Οι όροι και οι προϋποθέσεις που σχετίζονται με την προστασία των οικονομικών δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων εποπτείας της ΔΕΗ Α.Ε. επί της διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ καθορίζονται στην Άδεια Αποκλειστικότητας της Κυριότητας του Δικτύου Διανομής. Η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. υποχρεούται επίσης να διασφαλίσει ότι τα εμπορικά της σήματα δεν προκαλούν σύγχυση όσον αφορά τη χωριστή ταυτότητάς της με τη ΔΕΗ Α.Ε.

Παράλληλα, η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. υποχρεούται να εκτελεί πρόγραμμα συμμόρφωσης με σκοπό την αποφυγή, κατά την άσκηση των καθηκόντων της, μεροληπτικών εταιρικών πρακτικών, διακριτικών συμπεριφορών και στρέβλωσης του ανταγωνισμού. Στο πρόγραμμα συμμόρφωσης καθορίζονται οι υποχρεώσεις του προσωπικού και της διοίκησης της ΔΕΔΔΗΕ ΑΕ για την αποφυγή των παραπάνω οι οποίες συνίστανται κυρίως:

- στη διαφύλαξη του εμπιστευτικού χαρακτήρα των εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών,
- στη παροχή ισότιμης πρόσβασης σε πληροφορίες που αφορούν στη δραστηριότητα διανομής,
- στη διασφάλιση ότι στους χρήστες του ΕΔΔΗΕ επικοινωνείται με κάθε λεπτομέρεια ο διαχωρισμός της εταιρικής ταυτότητας της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. από τις υπόλοιπες δραστηριότητες της ΔΕΗ Α.Ε. και η υποχρέωση της, ΔΕΔΔΗΕ να παρέχει τις υπηρεσίες της στους χρήστες του ΕΔΔΗΕ ανεξάρτητα από τη συμβατική σχέση που θα έχουν με τους υπόλοιπους κατόχους αδειών,
- στην ενημέρωση του προσωπικού της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. για το πρόγραμμα συμμόρφωσης και η εκπαίδευσή του για την τήρησή του.

Το πρόγραμμα συμμόρφωσης καταρτίζεται από τον Υπεύθυνο Συμμόρφωσης σε συνεργασία με τη ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. εντός χρονικού διαστήματος τριών μηνών από το νομικό και λειτουργικό διαχωρισμό της διανομής. Ο Υπεύθυνος Συμμόρφωσης είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο, διορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. και μπορεί να έχει πρόσβαση στις εγκαταστάσεις της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. καθώς και σε κάθε άλλο αναγκαία πληροφορία που θα απαιτηθεί στα πλαίσια των καθηκόντων του. Στις αρμοδιότητες του Υπευθύνου Συμμόρφωσης συγκαταλέγονται:

- ο έλεγχος της συμμόρφωσης της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. προς τα καθοριζόμενα στο Πρόγραμμα Συμμόρφωσης και η παρακολούθηση της εκτέλεσής του από αυτήν,
- η σύνταξη ετήσιων εκθέσεων προς τη ΡΑΕ στις οποίες θα αναφέρονται τα ληφθέντα μέτρα για την εκτέλεση του Προγράμματος Συμμόρφωσης και θα αξιολογείται η εφαρμογή τους ,
- η γνωστοποίηση στη ΡΑΕ των παραβάσεων ως προς την εφαρμογή του Προγράμματος και η υποβολή προτάσεων για άμεση λήψη μέτρων,
- η υποβολή έκθεσης στη ΡΑΕ σχετικά με τις οικονομικές και εμπορικές σχέσεις μεταξύ ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. και ΔΕΗ Α.Ε.

Το πρόγραμμα συμμόρφωσης εγκρίνεται από τη ΡΑΕ η οποία διαθέτει τη δυνατότητα επιβολής τροποποίησής του και να επιβάλει επιπλέον μέτρα σε

περιπτώσεις διακριτικής συμπεριφοράς ή μεροληπτικών πρακτικών εις όφελος της ΔΕΗ Α.Ε. Επιπροσθέτως, η ΡΑΕ διαθέτει τη δυνατότητα άρνησης της έγκρισης του Υπεύθυνου Συμμόρφωσης μόνο για λόγους όμως που σχετίζονται με τυχόν έλλειψη ανεξαρτησίας ή επαγγελματικής επάρκειας.

Στο άρθρο 125 καθορίζεται η μεταφορά του προσωπικού της ΔΕΗ Α.Ε. που απασχολείται με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας στη Γενική Διεύθυνση Διανομής καθώς και στη Διεύθυνση Διαχείρισης Νησιών, μεταφέρεται από 31.12.2011 στη ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. και ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες για την υπόψη μεταφορά. Στο ίδιο άρθρο ορίζεται ότι η ΔΕΗ Α.Ε. έχει τη δυνατότητα να υποστηρίζει τη λειτουργία της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. παρέχοντας υπηρεσίες υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων καθώς και νομικής υποστήριξης, έναντι οικονομικού ανταλλάγματος, για μέγιστο χρονικό διάστημα πέντε ετών.

Η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. υποχρεούται εντός τριών μηνών από την ολοκλήρωση της διαδικασίας απόσχισης, να λάβει την Άδεια Διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ, η οποία χορηγείται από τη ΡΑΕ και καλύπτει και κάθε μελλοντική επέκταση του ΕΔΔΗΕ. Στην άδεια διαχείρισης καθορίζονται οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα του Διαχειριστή ΕΔΔΗΕ έναντι της ΔΕΗ Α.Ε. στην οποία ανήκει η κυριότητα του ΕΔΔΗΕ, οι όροι και οι προϋποθέσεις που απαιτούνται για την άσκηση της δραστηριότητας της διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ, καθώς και τα αναγκαία μέτρα που θα διασφαλίσουν την ανεξαρτησία και την αμερόληπτη συμπεριφορά του Διαχειριστή (άρθρο 126).

Με το άρθρο 127 ενσωματώνονται στην ελληνική νομοθεσία οι διατάξεις του άρθρου 25 της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ σχετικά με τις αρμοδιότητες του Διαχειριστή του ΕΔΔΗΕ, ο οποίος είναι γενικά υπεύθυνος για την ανάπτυξη, τη λειτουργία, τη συντήρηση, ενός ασφαλούς, αξιόπιστου, τεχνικά άρτιου και οικονομικά αποδοτικού δικτύου διανομής, η διασφάλιση της μακροπρόθεσμης ικανότητάς του στην ανταπόκριση εύλογης ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας λαμβάνοντας τα απαιτούμενα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος και την ενεργειακή αποδοτικότητα, καθώς και η απρόσκοπτη πρόσβαση των χρηστών στο ΕΔΔΗΕ. Ο Διαχειριστής υποχρεούται επιπροσθέτως να διασφαλίζει, μεταξύ άλλων:

- την τήρηση των τεχνικών προδιαγραφών και των απαιτήσεων σχεδιασμού, λειτουργίας και συντήρησης του δικτύου,
- την πρόσβαση στο ΕΔΔΗΕ των κατόχων αδειών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, των προμηθευτών και των πελατών,
- τη σύνδεση στο δίκτυο σε όσους το ζητούν,
- την αποφυγή διακρίσεων μεταξύ των χρηστών ή κατηγοριών χρηστών του ΕΔΔΗΕ κυρίως υπέρ των συνδεδεμένων με αυτόν επιχειρήσεων,
- τη συνεργασία με τον Διαχειριστή του Συστήματος, τον Διαχειριστή του Δικτύου ΔΑΑ και με τους Διαχειριστές Κλειστών Δικτύων Διανομής,
- την υλοποίηση της ανάπτυξης του ΕΔΔΗΕ εξετάζοντας δυνατότητες λήψης μέτρων ενεργειακής αποδοτικότητας και αποκεντρωμένης παραγωγής που θα μπορούσαν να αναβαθμίσουν ή να αντικαταστήσουν υποδομές της διανομής ηλεκτρικής ενέργειας,
- τη διαφύλαξη του εμπιστευτικού χαρακτήρα των εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών που περιέρχονται εις γνώση του κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του,
- την κοινοποίηση πληροφοριών που σχετίζονται με δικές του δραστηριότητες και ενδέχεται να παρέχουν εμπορικά πλεονεκτήματα σε όλους τους χρήστες του δικτύου χωρίς διακρίσεις,
- τη δημοσιοποίηση της μεθοδολογίας υπολογισμού των χρεώσεων καθώς και των μοναδιαίων τιμών χρέωσης για τη σύνδεση στο δίκτυο.

Η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. υποχρεούται να καταβάλλει ετήσιο αντάλλαγμα στη ΔΕΗ Α.Ε. για την παραχώρηση της διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ. Τα τιμολόγια σύνδεσης στο Δίκτυο καθώς και το ετήσιο αντάλλαγμα καταβολής στη ΔΕΗ Α.Ε. εγκρίνονται από τη ΡΑΕ.

Στο άρθρο 128 καθορίζονται οι διατάξεις που αφορούν τον Κώδικα Διαχείρισης του ΕΔΔΕ και εναρμονίζεται η εθνική νομοθεσία με το αντίστοιχο άρθρο 41 της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ. Συγκεκριμένα, καθορίζεται ότι η διαχείριση του ΕΔΔΗΕ διενεργείται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα

Διαχείρισης ΕΔΔΗΕ ο οποίος καταρτίζεται από τη ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. και εγκρίνεται από τη ΡΑΕ κατόπιν δημόσιας διαβούλευσης. Το κανονιστικό περιεχόμενο του Κώδικα Διαχείρισης ΕΔΔΗΕ εμπεριέχει κυρίως τα εξής:

- τις τεχνικές προδιαγραφές και απαιτήσεις για το σχεδιασμό, τη λειτουργία και τη συντήρηση του ΕΔΔΗΕ,
- τους στόχους απόδοσης όσον αφορά κυρίως τις απώλειες, την αξιοπιστία τροφοδότησης, την ποιότητα τάσης και την ποιότητα εξυπηρέτησης των πελατών,
- τους όρους και τα τιμολόγια με βάση τα οποία η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. θα παρέχει πρόσβαση στο Δίκτυο στους έχοντες άδεια παραγωγής, στους προμηθευτές και στους πελάτες,
- τα κριτήρια και τη διαδικασία προσωρινής άρνησης της σύνδεσης στο ΕΔΔΗΕ η οποία θα επιτρέπεται μόνο για λόγους εξάντλησης της ικανότητας φόρτισης,
- η χρονική προθεσμία για την αιτιολογημένη απόφαση των αιτήσεων σύνδεσης και η σχετική ενημέρωση από τη ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε.,
- οι τεχνικές προδιαγραφές για το σχεδιασμό και τη λειτουργία του εξοπλισμού των εγκαταστάσεων των πελατών καθώς και των μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που θα συνδέονται στο ΕΔΔΗΕ,
- οι συμβατικές σχέσεις μεταξύ ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. και χρηστών του ΕΔΔΗΕ, οι δεσμεύσεις και οι ποινικές ρήτρες για την περίπτωση μη τήρησης των διατάξεων του Κώδικα,
- ο καθορισμός των χρεώσεων σύνδεσης και χρήσης της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. οι οποίες θα λαμβάνουν υπόψη την απόδοση της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. καθώς και το σχέδιο για την ανάπτυξη του ΕΔΔΗΕ,
- οι διαδικασίες αντιμετώπισης έκτακτων καταστάσεων σχετικά με τη λειτουργία του ΕΔΔΗΕ καθώς και οι διαδικασίες εφαρμογής μέτρων σχετικά με τη διαχείριση της ζήτησης και την εξοικονόμηση ενέργειας.

Τα απαιτούμενα εγχειρίδια για την εφαρμογή του Κώδικα Διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ καθώς και οι λεπτομέρειες εφαρμογής του Κώδικα θεσπίζονται με απόφαση της ΡΑΕ κατόπιν εισηγήσεως της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε.

Οι αρμοδιότητες του Διαχειριστή ΕΔΔΗΕ που αφορούν στη διαχείριση των ηλεκτρικών συστημάτων των Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών που περιλαμβάνουν τη διαχείριση της παραγωγής, τη λειτουργία της αγοράς και των δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας των ΜΔΝ καθορίζονται στο άρθρο 129. Η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. υποχρεούνται εντός τριών μηνών από την ολοκλήρωση της διαδικασίας απόσχισης να λάβει άδεια Διαχείρισης των ΜΔΝ, η οποία χορηγείται από τη ΡΑΕ μετά από αίτηση της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. Με την υπόψη άδεια καθορίζονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. ως Διαχειριστής ΜΔΝ, οι προϋποθέσεις σχετικά με την άσκηση της δραστηριότητας διαχείρισης των ΜΔΝ καθώς και τα απαιτούμενα μέτρα που διασφαλίζουν την χωρίς διακρίσεις και αμερόληπτη συμπεριφορά της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. απέναντι στους παραγωγούς και προμηθευτές.

Η διαχείριση της παραγωγής των ΜΔΝ γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Διαχείρισης Ηλεκτρικών Συστημάτων Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών. Η διαδικασία έκδοσης του Κώδικα και το κανονιστικό περιεχόμενό του καθορίζονται αναλυτικά στο άρθρο 130 του νόμου.

Τέλος, στο άρθρο 131 του νόμου, θεσπίζονται ειδικοί κανόνες για τη διαχείριση του Δικτύου Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών που δεν εντάσσεται στο ΕΔΔΗΕ και εξειδικεύονται οι διατάξεις του άρθρου 28, της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ σχετικά με τη διαχείριση των Κλειστών Δικτύων Διανομής. Άδεια Αποκλειστικής Διαχείρισης του Δικτύου ΔΑΑ δίνεται στην εταιρεία «Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών ΑΕ», η οποία είναι υπεύθυνη για τη λειτουργία του Δικτύου ΔΑΑ καθώς και για τη διασφάλιση της συντήρησης και ανάπτυξής του. Σχετικά με τα Κλειστά Δίκτυα Διανομής, η ΡΑΕ διατηρεί τη δυνατότητα με απόφασή της, να κατατάσσει ένα δίκτυο που διανέμει ηλεκτρική ενέργεια σε χώρο γεωγραφικά περιορισμένο, ή βιομηχανικό ή εμπορικό ή κοινόχρηστο το οποίο δεν εφοδιάζει οικιακούς καταναλωτές ως Κλειστό Δίκτυο Διανομής εάν πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) οι εγκαταστάσεις και οι υποδομές του δεν εντάσσονται στον ΕΔΔΗΕ,

β) οι δραστηριότητες ή οι παραγωγικές διεργασίες των χρηστών του δικτύου είναι ενοποιημένες για τεχνικούς λόγους ή για λόγους ασφαλείας και

γ) εάν το δίκτυο διανέμει ηλεκτρική ενέργεια κυρίως στον κύριο ή τον φορέα εκμετάλλευσης του δικτύου ή στις συναφείς επιχειρήσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Εφαρμογή του ν. 4001/2011 σχετικά με τη δραστηριότητα διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα

5.1 Ίδρυση του Διαχειριστή ΕΔΔΗΕ

Η εταιρεία «Διαχειριστής του Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας Α.Ε.» (ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε.) συστάθηκε με την απόσχιση του Κλάδου Διανομής της ΔΕΗ Α.Ε. με σκοπό την ανάληψη των καθηκόντων του Διαχειριστή του ΕΔΔΗΕ, σύμφωνα με το άρθρο 123 του ν. 4001/2001 το οποίο ενσωμάτωσε στην εθνική νομοθεσία τις διατάξεις του άρθρου 24 της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ. Η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. αποτελεί 100% θυγατρική εταιρεία της ΔΕΗ Α.Ε. και είναι ανεξάρτητη λειτουργικά και διοικητικά τηρώντας όλες τις απαιτήσεις ανεξαρτησίας που ενσωματώνονται στο κοινοτικό και εθνικό νομικό πλαίσιο⁴⁰.

Βασική αρμοδιότητα της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. είναι η λειτουργία, η συντήρηση και η ανάπτυξη του δικτύου διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα καθώς και η διασφάλιση της διαφανούς και αμερόληπτης πρόσβασης όλων των χρηστών του δικτύου σε αυτό.

Σημειώνεται ότι πριν την εφαρμογή του ν. 4001/2001, τον Οκτώβριο 2010, σε συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου της ΔΕΗ Α.Ε. είχε εγκριθεί να περιέλθουν όλες οι δραστηριότητες της Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας τόσο της διαχείρισης του δικτύου όσο και της παροχής των υπηρεσιών δικτύου στο σύνολο της χώρας καθώς και οι δραστηριότητες του Διαχειριστή Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών που τότε ασκούνταν από τη ΔΕΗ Α.Ε., σε εταιρία που θα είναι 100% θυγατρική της ΔΕΗ Α.Ε.

5.2 Άδεια Διαχείρισης Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας

Σύμφωνα με το άρθρο 126 παράγραφος 2 του ν. 4001/2011, η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. εντός τριών μηνών από την ολοκλήρωση της διαδικασίας απόσχισης

⁴⁰ <https://www.deddie.gr/el/i-etaireia/profil>

υποχρεούνται να λάβει Άδεια Διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ που θα καλύπτει και κάθε μελλοντική επέκτασή του. Η Άδεια Διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ χορηγείται με απόφαση της ΡΑΕ.

Στις 30.07.2012 με την υπ' αριθμ. Ι-60248 αίτηση, η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. αιτήθηκε να της χορηγηθούν οι Άδειες Διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ και Διαχείρισης Ηλεκτρικών Συστημάτων Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών υποβάλλοντας σχετικό κείμενο της Άδειας. Το τελικό κείμενο της Άδειας Διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ διαμορφώθηκε από τη ΡΑΕ αφού λήφθησαν υπόψιν οι παρατηρήσεις και οι προτάσεις που διατυπώθηκαν από τη ΔΕΗ Α.Ε. και τη ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. στο πλαίσιο διενέργειας δημόσιας διαβούλευσης.

Η Άδεια Διαχείρισης ΕΔΔΗΕ χορηγήθηκε στη ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. με την Απόφαση ΡΑΕ υπ' αριθμ. 83/2014 της 26^{ης} Φεβρουαρίου 2014.

Στην Άδεια Διαχείρισης ΕΔΔΗΕ καθορίζονται, μεταξύ άλλων, ρυθμίσεις για:

- την υποχρέωση της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. (ως Διαχειριστής ΕΔΔΗΕ) να καταρτίσει από κοινού με τη ΔΕΗ Α.Ε. (ως Κύριος ΕΔΔΗΕ), να συνάψει και να τηρεί και να διατηρεί σε διαρκή ισχύ, Σύμβαση Παραχώρησης της Διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ με αποκλειστικό αντικείμενο τη ρύθμιση θεμάτων που αφορούν στον τρόπο υπολογισμού και καταβολής του ετήσιου ανταλλάγματος που οφείλεται στον Κύριο του ΕΔΔΗΕ,
- την υποχρέωση της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. να καταρτίσει από κοινού με τη ΔΕΗ Α.Ε., Συμβάσεις που θα διέπουν την ανάπτυξη των παγίων του ΕΔΔΗΕ,
- τις υποχρεώσεις της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. που αφορούν τον επιχειρησιακό σχεδιασμό και την εξασφάλιση των αναγκαίων πόρων για την αποτελεσματική άσκηση των αρμοδιοτήτων του,
- την υποχρέωση της ΔΕΗ Α.Ε. να τηρεί Κατάσταση παγίων ρυθμιζόμενης περιουσιακής βάσης του Διαχειριστή του ΕΔΔΗΕ (ΡΠΒ/Διαχειριστή ΕΔΔΗΕ),
- τη σύνδεση στο ΕΔΔΗΕ καθώς και για τη χρήση αυτού,
- τη διαχείριση μετρητών και μετρήσεων,
- την αποφυγή και τον εντοπισμό ρευματοκλοπών

- την υποχρέωση της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. για παροχή πληροφοριών στους χρήστες του ΕΔΔΗΕ που συντελούν στην αποτελεσματική πρόσβαση στο ΕΔΔΗΕ,
- τις προδιαγραφές καθώς και τις απαιτήσεις σχεδιασμού και λειτουργίας του ΕΔΔΗΕ,
- την απόδοση και την ποιότητα των υπηρεσιών διανομής,
- την εξυπηρέτηση των πελατών και τη διαχείριση παραπόνων,
- την πρόσβαση σε ιδιοκτησίες και εγκαταστάσεις των προσώπων που είναι εντολοδόχοι του και χρειάζεται να έχουν πρόσβαση σε ιδιοκτησίες και/η εγκαταστάσεις εξ ονόματός της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. για την εξυπηρέτηση των σκοπών της Άδειας Διαχείρισης ΕΔΔΗΕ,
- την υποχρέωση της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. να τηρεί μητρώο καταγραφής δράσεων επί συγκεκριμένου αντικειμένου ανάλογα με τις απαιτήσεις της ΡΑΕ καθώς και για την υποβολή στη ΡΑΕ ετήσιων εκθέσεων σχετικά με τις δράσεις αυτές,
- την υποχρέωση της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. να κατοχυρώσει και να διατηρήσει την διοικητική και λειτουργική ανεξαρτησία της,
- τις διαδικασίες προμηθειών,
- την υποχρέωση της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. να λαμβάνει κατάλληλα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος από τις επιπτώσεις της δραστηριότητας της διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ καθώς και να συμμορφώνεται προς την κοινοτική και εθνική περιβαλλοντική νομοθεσία,
- τους κανόνες υγιεινής και ασφάλειας που προστατεύουν πρόσωπα και περιουσιακά στοιχεία από τραυματισμούς και φθορές που θα μπορούσαν να προκληθούν κατά την άσκηση της δραστηριότητας διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ,
- την υποχρέωση της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. για την κατάρτιση του Κώδικα Διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ,
- την υποχρέωση της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. να αναλαμβάνει την παροχή των υπηρεσιών Κοινής Ωφέλειας που του επιβάλλονται σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4001/2011,

- τις υποχρεώσεις της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. τις σχετικές με την τήρηση λογαριασμών,
- την υποχρέωση της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. για την αποφυγή επιδοτήσεων ή σταυροειδών επιδοτήσεων από τη δραστηριότητα της διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ προς οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα ασκεί, καθώς και προς οποιαδήποτε συνδεδεμένη επιχείρηση ή μέτοχο της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε.,
- την υποχρέωση της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. για αποφυγή διακρίσεων μεταξύ των χρηστών του ΕΔΔΗΕ,
- την υποχρέωση της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. για τη διαφύλαξη του εμπιστευτικού χαρακτήρα των πληροφοριών που περιέρχονται εις γνώση του κατά την εκτέλεση των αρμοδιοτήτων του,
- την υποχρέωση της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. να παρέχει προς τον ΑΔΜΗΕ, ΛΑΓΗΕ και τους λοιπούς διαχειριστές δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας, κάθε στοιχείο που διαθέτει ως Διαχειριστής του ΕΔΔΗΕ και κρίνεται αναγκαίο για την εκτέλεση των αρμοδιοτήτων τους,
- την υποχρέωση της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. για παροχή στη ΡΑΕ κάθε πληροφορίας ή στοιχείου για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της
- την υποχρέωση της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. για την τήρηση του νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου,
- την φιλική διευθέτηση τυχόν διαφορών μεταξύ ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. και ΔΕΗ Α.Ε.,
- τους όρους τροποποίησης της Άδειας Διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ.

5.3 Όροι και περιορισμοί άδειας αποκλειστικότητας της κυριότητας του δικτύου διανομής ηλεκτρικής ενέργειας (άδεια κυριότητας ΕΔΔΗΕ) της ΔΕΗ Α.Ε.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 122 του ν. 4001/2011 η κυριότητα του ΕΔΔΗΕ ανήκει αποκλειστικά στη ΔΕΗ Α.Ε. Στη ΔΕΗ Α.Ε. χορηγείται άδεια αποκλειστικότητας της κυριότητας του ΕΔΔΗΕ η οποία καλύπτει και κάθε μελλοντική επέκτασή του. Με απόφαση της ΡΑΕ καθορίζονται οι όροι και οι περιορισμοί της άδειας κυριότητας του ΕΔΔΗΕ.

Σε εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων του ν. 4001/2011, η ΡΑΕ με την Απόφαση 82/2014 της 26^{ης} Φεβρουαρίου 2014 καθόρισε τους όρους και περιορισμούς της Άδειας Αποκλειστικότητας της Κυριότητας του ΕΔΔΗΕ. Το τελικό κείμενο των ανωτέρω όρων και περιορισμών διαμορφώθηκε από τη ΡΑΕ αφού έλαβε υπόψη τις προτάσεις και τις παρατηρήσεις τόσο της ΔΕΗ Α.Ε. (Κύριος του ΕΔΔΗΕ) όσο και της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. (Διαχειριστής του ΕΔΔΗΕ) που διατυπώθηκαν στα πλαίσια διενέργειας σχετικής δημόσιας διαβούλευσης.

Οι όροι και περιορισμοί της Άδειας Αποκλειστικότητας του ΕΔΔΗΕ, καθορίζονται, μεταξύ άλλων, ρυθμίσεις για:

- την υποχρέωση της ΔΕΗ Α.Ε. (Κύριος ΕΔΔΗΕ) να καταρτίσει από κοινού με τη ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. (Διαχειριστής ΕΔΔΗΕ), να συνάψει, να τηρεί και να διατηρεί σε διαρκή ισχύ, Σύμβαση Παραχώρησης της Διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ με αποκλειστικό αντικείμενο τη ρύθμιση θεμάτων που αφορούν στον τρόπο υπολογισμού και καταβολής του ετήσιου ανταλλάγματος που οφείλεται στον Κύριο του ΕΔΔΗΕ,
- την υποχρέωση της ΔΕΗ Α.Ε. να καταρτίσει από κοινού με τη ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε., Συμβάσεις που θα διέπουν την ανάπτυξη των παγίων του ΕΔΔΗΕ και θα αφορούν τη διάθεση από τη ΔΕΗ Α.Ε. των οικονομικών πόρων που απαιτούνται για το σύνολο των έργων ανάπτυξης καθώς και την πώληση από τη ΔΕΗ Α.Ε. στη ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. των αποξηλωθέντων υλικών που προκύπτουν στο πλαίσιο των εργασιών ανάπτυξης του ΕΔΔΗΕ,
- τους ρόλους και τις ευθύνες της ΔΕΗ Α.Ε. έναντι της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε.,
- την υποχρέωση της ΔΕΗ Α.Ε. να τηρεί Κατάσταση παγίων ρυθμιζόμενης περιουσιακής βάσης (ΡΠΒ/Κυρίου ΕΔΔΗΕ), στην οποία θα προσδιορίζεται η αξία των παγίων του Κυρίου του ΕΔΔΗΕ που λαμβάνεται υπόψη για ρυθμιστικούς λόγους,
- την υποχρέωση της ΔΕΗ Α.Ε. για εξαγορά απευθείας γραμμών,
- τις υποχρεώσεις της ΔΕΗ Α.Ε. που σχετίζονται με την τήρηση λογαριασμών,

- την υποχρέωση της ΔΕΗ Α.Ε. να απέχει από άμεσες ή έμμεσες επιδοτήσεις ή σταυροειδείς επιδοτήσεις που σχετίζονται με τη δραστηριότητα της κυριότητας του ΕΔΔΗΕ προς οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα ασκεί καθώς και προς οποιαδήποτε συνδεδεμένη επιχείρηση ή μετόχους της ΔΕΗ Α.Ε.,
- την υποχρέωση της ΔΕΗ Α.Ε. να απέχει από οποιαδήποτε ενέργεια ή παράλειψη που ενδέχεται να στοιχειοθετήσει αθέμιτες διακρίσεις μεταξύ φυσικών ή νομικών προσώπων, μεταξύ χρηστών ή κατηγοριών χρηστών του ΕΔΔΗΕ, καθώς και μεταξύ Επιχειρήσεων Ηλεκτρικής Ενέργειας,
- την υποχρέωση της ΔΕΗ Α.Ε. για τη διαφύλαξη του χαρακτήρα των εμπιστευτικών πληροφοριών που περιέρχονται εις γνώση της κατά την εκτέλεση του έργου της ως Κυρίου του ΕΔΔΗΕ,
- την υποχρέωση της ΔΕΗ Α.Ε. να παρέχει προς τη ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. κάθε στοιχείο ή πληροφορία που χρειάζεται η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. προκειμένου να επιτελεί το έργο της,
- την υποχρέωση της ΔΕΗ Α.Ε. για παροχή στη ΡΑΕ κάθε πληροφορίας ή στοιχείου για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της,
- την υποχρέωση της ΔΕΗ Α.Ε. για την τήρηση του νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου,
- την φιλική διευθέτηση τυχόν διαφορών μεταξύ ΔΕΗ Α.Ε. και ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. ή άλλων προσώπων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ενέργειας για ζητήματα που σχετίζονται με όρους της Άδειας Κυριότητας ΕΔΔΗΕ ή των σχετικών συμβάσεων,
- τους όρους τροποποίησης των όρων και περιορισμών Κυριότητας του ΕΔΔΗΕ.

5.4 Κώδικας διαχείρισης του Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΔΔΗΕ)

Σύμφωνα με το άρθρο 128 του ν. 4001/2011 με το οποίο εναρμονίζονται στο εθνικό δίκαιο οι διατάξεις του άρθρου 41 της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ, η διαχείριση του ΕΔΔΗΕ διενεργείται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα

Διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ. Ο Κώδικας καταρτίζεται από τη ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. και υποβάλλεται αρμοδίως στη ΡΑΕ. Η ΡΑΕ συγκαλεί δημόσια διαβούλευση και μπορεί να προβεί σε τυχόν τροποποιήσεις και προσθήκες επί αυτού. Το τελικό κείμενο του Κώδικα Διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ εκδίδεται με απόφαση της ΡΑΕ και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. στις 11.07.2014 με εισήγησή της, υπέβαλε στη ΡΑΕ σχέδιο του Κώδικα. Η ΡΑΕ σύμφωνα τις διατάξεις του ν. 4001/2014, τον Ιούλιο 2014, έθεσε το υποβαλλόμενο σχέδιο του Κώδικα σε δημόσια διαβούλευση. Με βάση τα αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης, η ΡΑΕ προχώρησε σε επεξεργασία του σχεδίου του Κώδικα και σε διαβουλεύσεις με τη ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. για την τελική μορφή αυτού. Μετά την ολοκλήρωση των διαβουλεύσεων με τη ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε., η ΡΑΕ τον Δεκέμβριο 2015 έθεσε σε δημόσια διαβούλευση νέο σχέδιο για τον Κώδικα Διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ. Κατά τους μήνες Απρίλιο και Μάιο 2016 και μετά από αίτημα της ΡΑΕ, η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. υπέβαλε συμπληρωματικές εισηγήσεις σχετικά με θέματα που τέθηκαν στα πλαίσια διενέργειας της δεύτερης δημόσιας διαβούλευσης και αφορούσαν κυρίως ρυθμίσεις σχετικά με το μεταβατικό στάδιο προσαρμογής για την πλήρη εφαρμογή των διατάξεων του Κώδικα καθώς και ρυθμίσεις σχετικά με τις ρευματοκλοπές. Η εισήγηση της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. σχετικά με τις ρυθμίσεις για τις ρευματοκλοπές, τέθηκε από τη ΡΑΕ σε δημόσια διαβούλευση τον Ιούλιο 2016. Το τελικό κείμενο του Κώδικα Διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ διαμορφώθηκε από τη ΡΑΕ, έπειτα από προσθήκες και τροποποιήσεις των σχεδίων που υποβλήθηκαν μετά από τις εισηγήσεις της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. και αφού ελήφθησαν υπόψη τα αποτελέσματα των δημόσιων διαβουλεύσεων. Μετά από συνεδρίαση που διενεργήθηκε στις 18 Οκτωβρίου 2016, η ΡΑΕ με την υπ' αριθμ. 395/2016 Απόφασή της ολοκλήρωσε το βασικό ρυθμιστικό πλαίσιο που διέπει την κύρια δραστηριότητα Διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα και θέσπισε τον Κώδικα Διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ ο οποίος δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 20 Ιανουαρίου 2017 (ΦΕΚ – 78/20.01.2017). Στην ίδια απόφαση καθορίστηκε ότι λόγω του ότι το δίκτυο διανομής του Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών, σύμφωνα με το άρθρο 131 του ν. 4001/2011, δεν καταλαμβάνεται από τον Κώδικα Διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ, οι διατάξεις του Εγχειριδίου Διαχείρισης Μετρήσεων και Περιοδικής

Εκκαθάρισης (ΦΕΚ Β΄ 2773/18.12.2015) που αφορούν στο δίκτυο ΔΑΑ παραμένουν σε ισχύ και μετά την έκδοση του Εγχειριδίου Εκπροσώπησης Μετρητών και Περιοδικής Εκκαθάρισης που προβλέπεται στις διατάξεις του Κώδικα Διαχείρισης ΕΔΔΗΕ.

Ο Κώδικας Διαχείρισης ΕΔΔΗΕ αποτελεί το επιστέγασμα μακρόχρονης προσπάθειας του Διαχειριστή του Δικτύου και της ΡΑΕ στην οποία συνέβαλαν πανεπιστημιακά ιδρύματα της χώρας με σκοπό την εξειδίκευση των προβλέψεων του ν. 4001/2011 και την κατάρτιση κανόνων για τη ρύθμιση της δραστηριότητας της Διανομής και την άσκησή της από τον Διαχειριστή του ΕΔΔΗΕ.

Με τον Κώδικα Διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ ρυθμίζονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του Διαχειριστή ΕΔΔΗΕ, των Χρηστών του Δικτύου, των Προμηθευτών καθώς και θέματα που σχετίζονται με την ανάπτυξη, τη λειτουργία, την πρόσβαση στο Δίκτυο, τις παρεχόμενες υπηρεσίες από τον Διαχειριστή ΕΔΔΗΕ και στο οικονομικό αντάλλαγμα των υπηρεσιών αυτού. Οι λεπτομέρειες εφαρμογής των διατάξεων του Κώδικα, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών και των μεθοδολογιών υπολογισμού που απαιτούνται για την εφαρμογή του, καθορίζονται στα Εγχειρίδια Εφαρμογής. Τα Εγχειρίδια Εφαρμογής καταρτίζονται από το Διαχειριστή του ΕΔΔΗΕ, τίθενται σε δημόσια διαβούλευση από τη ΡΑΕ, θεσπίζονται από τη ΡΑΕ και δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Ο Κώδικας Διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ αποτελείται από έντεκα τμήματα τα οποία περιλαμβάνουν 138 άρθρα.

Στο Τμήμα I καθορίζεται το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του Κώδικα καθώς και οι αρμοδιότητες και υποχρεώσεις του Διαχειριστή του Δικτύου.

Στο Τμήμα II καθορίζονται τα όρια Συστήματος – Δικτύου καθώς και οι Προδιαγραφές Κατασκευής και Λειτουργίας του Δικτύου.

Στο Τμήμα III περιλαμβάνονται ρυθμίσεις σχετικά με την Ποιότητα Υπηρεσιών δικτύου δηλαδή την Ποιότητα Ενέργειας και την Ποιότητα Εξυπηρέτησης. Ως Ποιότητα Ενέργειας θεωρείται η συνέχεια τροφοδότησης και η ποιότητα τάσης που παρέχεται στους χρήστες του Δικτύου. Η Ποιότητα Εξυπηρέτησης αναφέρεται στις υπηρεσίες που παρέχονται από τον

Διαχειριστή του ΕΔΔΗΕ προς τους χρήστες αυτού πριν και μετά από τη σύνδεσή τους στο Δίκτυο. Για την εφαρμογή των διατάξεων του Τμήματος ΙΙΙ εκδίδεται Εγχειρίδιο Ποιότητας Ενέργειας και Εγχειρίδιο Ποιότητας Εξυπηρέτησης.

Στο Τμήμα ΙV καθορίζονται οι ρυθμίσεις σχετικά με τη λειτουργία και τη συντήρηση του Δικτύου. Ο Διαχειριστής ΕΔΔΗΕ υποχρεούται να προβαίνει σε κάθε αναγκαία εύλογη ενέργεια προκειμένου να διασφαλίσει, σε κανονικές και έκτακτες συνθήκες, την καλή λειτουργία του Δικτύου. Για το σκοπό αυτό ο Διαχειριστής ΕΔΔΗΕ συγκροτεί Κέντρα Ελέγχου Δικτύου, λειτουργεί το δίκτυο με διαδικασίες που διασφαλίζουν τη λειτουργική και τεχνική αρτιότητά του, εκδίδει σχετικές οδηγίες και διενεργεί ελέγχους της λειτουργίας τόσο του Δικτύου όσο και των εγκαταστάσεων των χρηστών. Επιπροσθέτως, ο Διαχειριστής ΕΔΔΗΕ συντηρεί το Δίκτυο, σύμφωνα με πρόγραμμα που καταρτίζει, με σκοπό τη διασφάλιση της λειτουργικής και τεχνικής αρτιότητάς του Δικτύου, την οικονομικότητά του, στην ασφάλειά του καθώς και την επίτευξη των στόχων για την Ποιότητα των Υπηρεσιών. Για την εφαρμογή της λειτουργίας του Δικτύου εκδίδονται Εγχειρίδιο Λειτουργίας Δικτύου και Εγχειρίδιο Λειτουργίας των Κέντρων Ελέγχου Δικτύων.

Στο τμήμα V καθορίζεται η υποχρέωση του Διαχειριστή ΕΔΔΗΕ να παρέχει στους Χρήστες πρόσβαση στο Δίκτυο χωρίς διακρίσεις μεταξύ των χρηστών ή κατηγοριών των Χρηστών, οι διαδικασίες παροχής πρόσβασης στο δίκτυο καθώς και οι ρυθμίσεις για τη λειτουργία εγκαταστάσεων των χρηστών. Για την εφαρμογή των διατάξεων αυτών εκδίδεται Εγχειρίδιο Πρόσβασης στο Δίκτυο. Το τμήμα V εφαρμόζεται για την πρόσβαση των χρηστών στο Δίκτυο εξαιρουμένης της πρόσβασης Παραγωγών στο Δίκτυο ΥΤ ΜΔΝ καθώς και της λειτουργίας των κατανεμόμενων – πλήρως ελεγχόμενων σταθμών παραγωγής στα Συστήματα ΜΔΝ για τα οποία εφαρμόζονται οι διατάξεις του αντίστοιχου Κώδικα ΜΔΝ.

Στο τμήμα VI του Κώδικα καθορίζονται οι ρυθμίσεις και οι σχετικές διαδικασίες που αφορούν στους μετρητές και στη διαχείριση των μετρήσεων. Τα πρότυπα, οι τεχνικές και λειτουργικές προδιαγραφές και απαιτήσεις καθώς και οι διαδικασίες διαχείρισης που εφαρμόζονται για τους Μετρητές,

καθορίζονται στο Εγχειρίδιο Μετρητών και Μετρήσεων που καταρτίζεται από το Διαχειριστή ΕΔΔΗΕ. Επιπροσθέτως, στο Εγχειρίδιο Ρευματοκλοπών θα καθορίζονται οι λεπτομέρειες εφαρμογής καθώς και κάθε άλλο αναγκαίο θέμα για τη διεξαγωγή αυτοψιών και ελέγχων προς διαπίστωση ρευματοκλοπών καθώς επίσης και για τυχόν παράσταση ανεξάρτητου φορέα κατά τη διενέργειά τους με σκοπό τη διευκόλυνση και την αντικειμενικότητα της διαδικασίας ελέγχου.

Τα αναφερόμενα στο τμήμα VII του Κώδικα εφαρμόζονται μόνο στο Διασυνδεδεμένο Δίκτυο και καθορίζουν ρυθμίσεις και διαδικασίες σχετικά με την εκπροσώπηση μετρητών, την εκτίμηση των ποσοτήτων εκπροσώπησης και την περιοδική εκκαθάριση προμηθευτών του Δικτύου. Για τους σκοπούς του παρόντος τμήματος καταρτίζεται Εγχειρίδιο Εκπροσώπησης Μετρητών και Περιοδικής Εκκαθάρισης στο οποίο καθορίζονται μεταξύ άλλων:

- οι λεπτομέρειες σχετικά με τις προϋποθέσεις, το περιεχόμενο, τις προθεσμίες και τον τρόπο υποβολής των Δηλώσεων Εκπροσώπησης Μετρητή Φορτίου και των Δηλώσεων Παύσης Εκπροσώπησης Μετρητή Φορτίου καθώς και την υλοποίησή τους,
- οι λεπτομέρειες σχετικά με τις προϋποθέσεις, το περιεχόμενο, τις προθεσμίες και τον τρόπο υποβολής των Εντολών Απενεργοποίησης ή Επανενεργοποίησης Μετρητών Φορτίου καθώς και την υλοποίησή τους,
- οι λεπτομέρειες για τη διαδικασία περιοδικής εκκαθάρισης.

Στο Τμήμα VIII καθορίζονται θέματα που σχετίζονται με την ανάπτυξη του Δικτύου η οποία περιλαμβάνει έργα επέκτασης και ενίσχυσης του Δικτύου, έργα εκσυγχρονισμού των υποδομών του Δικτύου καθώς και του εξοπλισμού του Διαχειριστή ΕΔΔΗΕ. Συγκεκριμένα καθορίζονται λεπτομέρειες και διαδικασίες για τις Αρχές Ανάπτυξης του Δικτύου ΜΤ και ΧΤ, το Σχέδιο Ανάπτυξης του Δικτύου, το Πρόγραμμα Ανάπτυξης του Δικτύου και τα Χρηματοδοτούμενα Προγράμματα Έρευνας και Ανάπτυξης.

Στο Τμήμα ΙΧ καθορίζονται οι μεθοδολογίες και ο τρόπος υπολογισμού των χρεώσεων σύνδεσης εγκαταστάσεων καταναλωτών στο Δίκτυο (οικίες,

εγκαταστάσεις φωτισμού, οδών και πλατειών, λοιπές εγκαταστάσεις) και των χρεώσεων σύνδεσης εγκαταστάσεων παραγωγών στο Δίκτυο. Οι λεπτομέρειες εφαρμογής των διατάξεων των Κεφαλαίων που συμπεριλαμβάνονται στο Τμήμα ΙΧ καθορίζονται στο Εγχειρίδιο Χρεώσεων Σύνδεσης Καταναλωτών και στο Εγχειρίδιο Χρεώσεων Σύνδεσης Παραγωγών.

Στο Τμήμα Χ ρυθμίζονται θέματα που αφορούν στο Έσοδο και τις Χρεώσεις Χρήσης του Δικτύου.

Σχετικά με το Έσοδο καθορίζονται:

- οι στόχοι και η μεθοδολογία υπολογισμού του Απαιτούμενου Εσόδου του Δικτύου,
- οι βασικές παράμετροι που απαρτίζουν το έσοδο του Δικτύου, το οποίο αφορά τις δραστηριότητες του Δικτύου και τις δραστηριότητες των ηλεκτρικών συστημάτων ΜΔΝ,
- οι βασικές παράμετροι για τον υπολογισμό του Επιτρεπόμενου και του Απαιτούμενου Εσόδου Δικτύου καθώς και οι γενικές αρχές υπολογισμού τους,

Σχετικά με τις χρεώσεις χρήσης του Δικτύου καθορίζονται:

- οι γενικές αρχές με βάση τις οποίες διαμορφώνονται και καθορίζονται οι χρεώσεις χρήσης του Δικτύου,
- η μεθοδολογία καθορισμού των χρεώσεων Παραγωγών για τη χρήση του Δικτύου,
- ο τρόπος υπολογισμού του ετήσιου εσόδου χρήσης του Δικτύου από τους καταναλωτές
- οι κατηγορίες χρέωσης των καταναλωτών και ο επιμερισμός του ετήσιου εσόδου Δικτύου σε αυτές,
- ο διαχωρισμός του συνολικού ποσού χρέωσης των καταναλωτών σε δύο σκέλη ως εξής:
 - στο ποσό χρέωσης που θα καλύψει μέρος του κόστους του Δικτύου που είναι ανεξάρτητο από τον τρόπο λειτουργίας των εγκαταστάσεων των Χρηστών και ειδικότερα από τις ποσότητες

ενέργειας που απορροφούν από το Δίκτυο και περιλαμβάνει τις αποσβέσεις, το κόστος των απασχολούμενων κεφαλαίων και τις σταθερές δαπάνες εκμετάλλευσης του Διαχειριστή ΕΔΔΗΕ που δεν εξαρτώνται από τη διακινούμενη ενέργεια του Δικτύου (πάγιο κόστος Δικτύου)

- στο ποσό χρέωσης που θα καλύψει μέρος του κόστους του Δικτύου, το ύψος του οποίου εξαρτάται από τον τρόπο λειτουργίας των εγκαταστάσεων των Χρηστών και ειδικότερα από τις ποσότητες της ενέργειας που απορροφούν από το Δίκτυο, και περιλαμβάνει τις μεταβλητές δαπάνες εκμετάλλευσης του Διαχειριστή ΕΔΔΗΕ (μεταβλητό κόστος Δικτύου)
 - η διαδικασία καθορισμού χρεώσεων για τη χρήση του Δικτύου,
 - η υποχρέωση καταβολής των χρεώσεων των καταναλωτών για τη χρήση του Δικτύου από τον Προμηθευτή που τον εκπροσωπεί,
 - ο καθορισμός των συντελεστών απωλειών Δικτύου.

Για την εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων καταρτίζεται Εγχειρίδιο Χρεώσεων Χρήσης Δικτύου.

Τέλος, στο Τμήμα XI καθορίζονται οι προϋποθέσεις που θα πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά προκειμένου να δοθεί εξαίρεση από την υποχρέωση τήρησης των διατάξεων του Κώδικα, ο χρόνος υποβολής προς έγκριση στη ΡΑΕ από το Διαχειριστή ΕΔΔΗΕ προτάσεων για επενδύσεις σε εγκαταστάσεις, υποδομές, συστήματα και εξοπλισμό που κρίνονται αναγκαία για την αποτελεσματική εφαρμογή του Κώδικα του Δικτύου, οι χρόνοι για την υποχρέωση κατάρτισης των Εγχειριδίων Εφαρμογής του Κώδικα και την υποβολής τους στη ΡΑΕ για έγκριση, καθώς λοιπές μεταβατικές διατάξεις μέχρι την έκδοση των ανωτέρω Εγχειριδίων.

5.5 Κώδικας Διαχείρισης Ηλεκτρικών Συστημάτων Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών (Κώδικας ΜΔΝ)

Σύμφωνα με το άρθρο 130 του ν. 4001/2011, η διαχείριση της παραγωγής των ΜΔΝ θα γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Διαχείρισης Ηλεκτρικών Συστημάτων Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών, ο οποίος καταρτίζεται από τη ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. και υποβάλλεται στη ΡΑΕ. Η ΡΑΕ έπειτα από διενέργεια δημόσιας διαβούλευσης και έχοντας το δικαίωμα να προβεί σε τυχόν τροποποιήσεις και προσθήκες, εκδίδει με απόφασή της το τελικό κείμενο του Κώδικα, το οποίο δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Στις 30.06.2010 ο τότε Διαχειριστής των ΜΔΝ, ήτοι η ΔΕΗ Α.Ε., με εισήγησή της, υπέβαλε στη ΡΑΕ σχέδιο για τον Κώδικα Διαχείρισης των ΜΔΝ καθώς και τη μεθοδολογία υπολογισμού της αμοιβής των παραγωγών στα ΜΔΝ. Τον Αύγουστο 2010, η ΡΑΕ έθεσε το υποβαλλόμενο σχέδιο του Κώδικα σε δημόσια διαβούλευση. Με βάση τα αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης, η ΡΑΕ αποφάσισε την κατάρτιση του κώδικα εξαρχής με βάση νέες αρχές και κατευθύνσεις, οι οποίες τέθηκαν σε δεύτερη δημόσια διαβούλευση τον Οκτώβριο 2011. Λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα της δεύτερης δημόσιας διαβούλευσης καθώς και τις προτάσεις που διατυπώθηκαν στο πλαίσιο διενέργειάς της, η ΡΑΕ προέβη σε εκ νέου επεξεργασία του Κώδικα ΜΔΝ, σχέδιο του οποίου τέθηκε τον Ιανουάριο 2013 σε τρίτη δημόσια διαβούλευση. Σύμφωνα με τις προτάσεις που διατυπώθηκαν στα πλαίσια διενέργειας της τρίτης δημόσιας διαβούλευσης και κατόπιν συνεργασίας μεταξύ της ΡΑΕ και του Διαχειριστή ΜΔΝ, πλέον ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε., διαμορφώθηκε το τελικό κείμενο του Κώδικα ΜΔΝ.

Το τελικό κείμενο διαμορφώθηκε από τη ΡΑΕ έπειτα από προσθήκες και τροποποιήσεις που έκανε επί του αρχικού υποβαλλόμενου σχεδίου, σύμφωνα με την εξουσιοδοτική διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 130 του ν. 4001/2011, που της δίνει το υπόψη δικαίωμα. Το τελικό κείμενο του Κώδικα ΜΔΝ καταρτίστηκε με γνώμονα την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος και σκοπό:

- την ελαχιστοποίηση του κόστους παραγωγής των συμβατικών μονάδων και των επιβαρύνσεων που επιφέρονται στους καταναλωτές από τις Υπηρεσίες Κοινής Ωφέλειας (ΥΚΩ)
- τη διασφάλιση της καλής και ασφαλούς λειτουργίας των ηλεκτρικών συστημάτων και την αδιάκοπη ηλεκτροδότηση των καταναλωτών των ΜΔΝ, μέσω θέσπισης κανόνων προγραμματισμού, διαχείρισης και λειτουργίας των μονάδων παραγωγής στα ΜΔΝ,
- τη διευκόλυνση και μεγιστοποίηση της διείσδυσης των σταθμών ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ στα ΜΔΝ καθώς και των υβριδικών σταθμών,
- το άνοιγμα της αγοράς και την επί ίσοις όροις δραστηριοποίηση των προμηθευτών και παραγωγών,
- την καθιέρωση διαδικασιών διαχείρισης, πληροφόρησης, πιστοποίησης και ελέγχου σε όλο το φάσμα της δραστηριότητας παραγωγής, οι οποίες θα διενεργούνται με διαφάνεια βάσει συγκεκριμένων αρχών και κανόνων.

Μετά από συνεδρίαση που διενεργήθηκε στις 28 Ιανουαρίου 2014, η ΡΑΕ με την υπ' αριθμ. 39/2014 Απόφασή της, θέσπισε την έκδοση του Κώδικα Διαχείρισης Ηλεκτρικών Συστημάτων Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών, ο οποίος δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 11 Φεβρουαρίου 2014.

5.6. Πρόγραμμα Συμμόρφωσης

Με το άρθρο 26 της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ καθορίζεται ότι ο διαχειριστής του συστήματος διανομής θα καταρτίζει πρόγραμμα συμμόρφωσης στο οποίο θα αναφέρονται τα μέτρα που λαμβάνονται προκειμένου να αποκλείονται μεροληπτικές συμπεριφορές και να διασφαλίζεται η δέουσα παρακολούθηση της τήρησης του προγράμματος. Στο πρόγραμμα συμμόρφωσης θα καθορίζονται οι υποχρεώσεις των υπαλλήλων προς επίτευξη των συγκεκριμένων στόχων.

Στο άρθρο 124 του ν. 4001/2011 με το οποίο ενσωματώθηκε στην εθνική έννομη τάξη η υποχρέωση της ανωτέρω διάταξης της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ για την κατάρτιση του Προγράμματος Συμμόρφωσης, καθορίζεται ότι η

ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. ως Διαχειριστής του Δικτύου εκτελεί πρόγραμμα συμμόρφωσης σκοπός του οποίου είναι η αποφυγή τυχόν διακριτικών συμπεριφορών, μεροληπτικών εταιρικών πρακτικών και στρέβλωσης του ανταγωνισμού κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της. Με το Πρόγραμμα Συμμόρφωσης καθορίζονται:

- οι υποχρεώσεις του προσωπικού και της διοίκησης της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. καθώς και τα μέτρα που λαμβάνει η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. για την είναι η αποφυγή τυχόν διακριτικών συμπεριφορών, μεροληπτικών εταιρικών πρακτικών και στρέβλωσης του ανταγωνισμού κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της,
- τα μέτρα που λαμβάνει η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. προκειμένου να διασφαλιστεί η εκτέλεση του προγράμματος συμμόρφωσης από το προσωπικό της,
- ο τρόπος και τα απαιτούμενα μέσα που θα διευκολύνουν τον Υπεύθυνο Συμμόρφωσης στην παρακολούθηση της εκτέλεσης του Προγράμματος και στον έλεγχο της συμμόρφωσης της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. προς αυτό.

Το Πρόγραμμα Συμμόρφωσης καταρτίζεται από τον Υπεύθυνο Συμμόρφωσης σε συνεργασία με τη ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. και υποβάλλεται προς έγκριση στη ΡΑΕ. Η ΡΑΕ διατηρεί τη δυνατότητα να επιβάλει τροποποιήσεις επί του υποβαλλόμενου σχεδίου.

Στις 17.07.2012 η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. διαβίβασε στη ΡΑΕ Πρόγραμμα Συμμόρφωσης. Κατά την αξιολόγηση του Προγράμματος από τη ΡΑΕ διαπιστώθηκαν ελλείψεις και ζητήθηκε από τη ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. η επικαιροποίησή του. Λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις της ΡΑΕ, η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. στις 26.03.2013 υπέβαλε νέο τροποποιημένο Πρόγραμμα Συμμόρφωσης. Η ΡΑΕ κατά τη συνεδρίασή της στις 13.11.2014 και με την Απόφαση ΡΑΕ υπ' αριθμ. 678/2014, ενέκρινε το Πρόγραμμα Συμμόρφωσης που υπέβαλε η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε.

Οι Βασικές Αρχές και τα Κριτήρια του Προγράμματος Συμμόρφωσης, όπως προκύπτουν από το ν. 4001/2011, κωδικοποιούνται στο Πρόγραμμα Συμμόρφωσης ως εξής:

- διαφύλαξη των εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών που αφορούν στους χρήστες της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. αλλά και των πληροφοριών που αφορούν στις πληροφορίες για τις δραστηριότητες της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε.,
- διαφάνεια, αντικειμενικότητα και ισότιμη παροχή πρόσβασης σε πληροφορίες που αφορούν στη δραστηριότητα της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε.,
- ισότιμη αντιμετώπιση των χρηστών προς διαφύλαξη τυχόν διακριτών συμπεριφορών, μεροληπτικών πρακτικών και στρεβλώσεων του ανταγωνισμού,
- διαχωρισμός της εταιρικής ταυτότητας και του αντικειμένου των υπηρεσιών της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. από τη ΔΕΗ Α.Ε.
- εκπαίδευση και ενημέρωση του προσωπικού της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. για το Πρόγραμμα Συμμόρφωσης, τα μέτρα για την εφαρμογή του καθώς και τις συνέπειες από την παραβίαση των όρων του,
- καταγραφή των εμπορικών και οικονομικών σχέσεων με τη ΔΕΗ Α.Ε. οι οποίες θα πρέπει να γίνονται σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

Για τη διαμόρφωση του Προγράμματος Συμμόρφωσης, εξετάστηκαν οι δραστηριότητες της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. και εντοπίστηκαν οι κρίσιμες δραστηριότητες οι οποίες επηρεάζουν μία ή περισσότερες από τις Βασικές Αρχές – Κριτήρια του Προγράμματος, οι οποίες ομαδοποιήθηκαν στις ακόλουθες έξι ομάδες:

- Γενικές δραστηριότητες, που αφορούν γενικά θέματα και επηρεάζουν όλες τις Υπηρεσίες και το προσωπικό της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. καθώς και τα Διοικητικά του Όργανα όπως θέματα που αφορούν στην ανεξαρτησία των Διοικητικών Οργάνων, στο διαχωρισμό της εταιρικής ταυτότητας, στην εκπαίδευση του προσωπικού, στη διαφύλαξη των εμπιστευτικών πληροφοριών και στις εμπορικές και οικονομικές σχέσεις μεταξύ της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. και της ΔΕΗ Α.Ε.
- Δραστηριότητες διαχείρισης καταναλωτών που αφορούν στις υπηρεσίες που παρέχει η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. στους καταναλωτές.
- Δραστηριότητες διαχείρισης παραγωγών που αφορούν στις υπηρεσίες που παρέχει η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. στους παραγωγούς ΑΠΕ και σχετίζονται με τη σύνδεσή τους στο Δίκτυο.

- Δραστηριότητες διαχείρισης προμηθευτών που σχετίζονται με τις υπηρεσίες που παρέχει η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. στους προμηθευτές.
- Δραστηριότητες διαχείρισης ΜΔΝ που αφορούν τις δραστηριότητες που σχετίζονται με τη διαχείριση των ηλεκτρικών συστημάτων των Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών.
- Δραστηριότητες οργάνωσης και εφαρμογής του Προγράμματος Συμμόρφωσης που αφορούν στο ίδιο το Πρόγραμμα Συμμόρφωσης και εξασφαλίζουν την προσαρμογή του στο νομοθετικό πλαίσιο. Επιπροσθέτως, προβλέπουν τους τρόπους εφαρμογής και ελέγχου του Προγράμματος καθώς και τον τρόπο διαχείρισης του σε περιόδους κρίσεων και εκτάκτων αναγκών.

Στο Πρόγραμμα Συμμόρφωσης, κάθε μία από τις κρίσιμες δραστηριότητες περιγράφεται αναλυτικά μαζί με τη διαδικασία που ακολουθείται για την υλοποίησή της καθώς και του νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου που τη διέπει. Στη συνέχεια προσδιορίζονται οι Βασικές Αρχές – Κριτήρια που ενδέχεται να παραβιαστούν από ελλιπή υλοποίησή της. Με βάση την ανωτέρω ανάλυση, στο Πρόγραμμα Συμμόρφωσης καθορίζονται, ανά κρίσιμη δραστηριότητα, τα μέτρα που πρέπει να θεσπιστούν προκειμένου να διασφαλιστεί ότι ο κίνδυνος παραβίασης κάποιας Βασικής Αρχής του Προγράμματος τίθεται υπό έλεγχο. Η δομή του κάθε μέτρου είναι τέτοια ώστε να περιγράφεται με σαφήνεια το τι πρέπει να γίνει, ποια Υπηρεσία της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. είναι υπεύθυνη για την υλοποίησή του και τέλος δίδεται το χρονοδιάγραμμα και ο τρόπος ελέγχου της υλοποίησής του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Οι Διαχειριστές Συστημάτων Διανομής (ΔΣΔ)

6.1 Οι Διαχειριστές Συστημάτων Διανομής στην Ευρώπη

Τα συστήματα διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρώπη παρουσιάζουν μεγάλη ετερογένεια μεταξύ των κρατών μελών, η οποία οφείλεται σε ιστορικούς αλλά και γεωγραφικούς, νομικούς, πολιτικούς και οικονομικούς λόγους⁴¹. Η διαφοροποίηση αυτή εντοπίζεται στον αριθμό και το μέγεθος των Διαχειριστών Συστημάτων Διανομής μεταξύ των κρατών μελών, στον αριθμό καταναλωτών που εξυπηρετούν, στα χαρακτηριστικά του δικτύου, στο πεδίο εφαρμογής των δραστηριοτήτων τους, στο επίπεδο διαχωρισμού και στο καθεστώς ιδιοκτησίας τους. Παρόλη την ανωτέρω ετερογένεια, οι ΔΣΔ παρέχουν ένα πολύ υψηλό επίπεδο αξιοπιστίας και ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών τους προς τους καταναλωτές.

Οι ΔΣΔ στην Ευρώπη έχουν δύο κύριους ρόλους. Λειτουργούν ως Διαχειριστές του Συστήματος Διανομής και ως ουδέτεροι διαμεσολαβητές στα θέματα διαχείρισης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Βασική αρμοδιότητά τους είναι η αδιάλειπτη, ασφαλής, αξιόπιστη και υψηλής ποιότητας λειτουργία των δικτύων διανομής μέσω της συνεχούς συντήρησης και ανάπτυξης των δικτύων τους. Επιπροσθέτως, υποχρεούνται να παρέχουν πρόσβαση στα δίκτυά τους, χωρίς διακρίσεις μεταξύ των χρηστών ή κατηγοριών χρηστών.

Οι διαθέσιμες πληροφορίες που υπάρχουν σχετικά με τους ΔΣΔ στην Ευρώπη και τα λειτουργούντα δίκτυα είναι πολύ περιορισμένες εξαιτίας κυρίως του εμπιστευτικού χαρακτήρα των περισσότερων πληροφοριών καθώς και της μεγάλης ετερογένειας των συστημάτων διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρώπη.

⁴¹ Giuseppe PRETTICO, Flavia GANGALE, Anna MENGOLINI, Alexandre LUCAS, Gianluca FULLI, From European Electricity Distribution Systems to Representative Distribution Networks, JRC TECHNICAL REPORTS, DISTRIBUTION SYSTEM OPERATORS OBSERVATORY, 2016

6.1.1 Νομικό πλαίσιο

Σύμφωνα με τα άρθρα 26 και 31 της Οδηγίας 2009/72/EK η δραστηριότητα διανομής ηλεκτρικής ενέργειας που αποτελεί μέρος μίας κάθετα ολοκληρωμένης επιχείρησης ηλεκτρικής ενέργειας, υπόκειται σε νομικό, λειτουργικό και λογιστικό διαχωρισμό από τις υπόλοιπες δραστηριότητες που ασκεί η κάθετα ολοκληρωμένη επιχείρηση όπως η παραγωγή και η προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας.

Ο λειτουργικός διαχωρισμός συνεπάγεται την ανεξαρτησία των Διαχειριστών Συστημάτων Διανομής στην οργάνωσή τους και τη διαδικασία λήψης αποφάσεων και ο νομικός διαχωρισμός συνεπάγεται τη δημιουργία μιας ξεχωριστής εταιρείας που θα είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση της δραστηριότητας των συστημάτων διανομής.

Η Οδηγία 2009/72/EK διαχωρίζει τις κάθετα ολοκληρωμένες επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενέργειας σε εκείνες που εξυπηρετούν περισσότερους από 100.000 συνδεδεμένους πελάτες και σε εκείνες που εξυπηρετούν λιγότερους από 100.000 συνδεδεμένους πελάτες ή μικρά απομονωμένα συστήματα. Σύμφωνα με την Οδηγία 2009/72/EK τα κράτη μέλη έχουν το δικαίωμα να απαλλάσσουν τις κάθετα ολοκληρωμένες επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενέργειας που εξυπηρετούν λιγότερους από 100.000 συνδεδεμένους πελάτες ή εξυπηρετούν μικρά απομονωμένα δίκτυα από τις απαιτήσεις του νομικού και λειτουργικού διαχωρισμού. Η διάταξη αυτή της Οδηγίας είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς η πλειοψηφία των ΔΣΔ στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι κάτω του συγκεκριμένου ορίου και κατά συνέπεια μπορούν να εξαιρεθούν από τις απαιτήσεις περί νομικού και λειτουργικού διαχωρισμού.

Σχετικά με την απαίτηση περί λογιστικού διαχωρισμού, στο άρθρο 31 της Οδηγίας 2009/72/EK καθορίζεται ότι οι κάθετα ολοκληρωμένες επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενέργειας οφείλουν να τηρούν χωριστούς λογαριασμούς για τη δραστηριότητα της διανομής από τις δραστηριότητες που σχετίζονται με την παραγωγή και την προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας προκειμένου να αποφεύγονται οι διακρίσεις, οι διασταυρούμενες επιδοτήσεις και οι

στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Σε αντίθεση με το νομικό και λειτουργικό διαχωρισμό, στην υποχρέωση λογιστικού διαχωρισμού δεν προβλέπεται από την Οδηγία καμία εξαίρεση για τους ΔΣΔ που εξυπηρετούν λιγότερους από 100.000 συνδεδεμένους πελάτες.

Στα περισσότερα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι εθνικές νομοθεσίες έχουν εναρμονιστεί με την Οδηγία 2009/72/ΕΚ και κατά συνέπεια οι ΔΣΔ, που εξυπηρετούν περισσότερους από 100.000 συνδεδεμένους πελάτες, έχουν διαχωριστεί νομικά, λειτουργικά και λογιστικά από τις κάθετα ολοκληρωμένες επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενέργειας. Στις Κάτω Χώρες η εθνική νομοθεσία επιβάλλει τον πλήρη ιδιοκτησιακό διαχωρισμό των ΔΣΔ από τις κάθετα ολοκληρωμένες επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενέργειας. Στο Βέλγιο παρόλο που οι εθνική νομοθεσία δεν επιβάλλει ιδιοκτησιακό διαχωρισμό, στην πράξη κάποιοι από τους ΔΣΔ έχουν διαχωριστεί πλήρως από τις κάθετα ολοκληρωμένες επιχειρήσεις⁴². Τέλος στη Μάλτα και στην Κύπρο οι ΔΣΔ αποτελούν μέρος της κάθετα ολοκληρωμένης επιχείρησης και σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες απαιτείται μόνο ο λογιστικός διαχωρισμός τους. Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με το άρθρο 44 (Παρεκκλίσεις) της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ καθορίζεται ότι στη Μάλτα δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 26 περί διαχωρισμού των διαχειριστών συστημάτων διανομής.

Σχετικά με τους ΔΣΔ που εξυπηρετούν λιγότερους από 100.000 συνδεδεμένους πελάτες, αρκετά κράτη μέλη όπως η Αυστρία, η Γαλλία, η Κροατία, η Δανία, η Εσθονία, η Γερμανία, η Ουγγαρία, η Ιταλία, η Λετονία, η Πολωνία, η Ρουμανία, η Σλοβενία, η Ισπανία, η Σλοβακία και η Σουηδία έχουν εφαρμόσει σε εθνικό επίπεδο την απαλλαγή της υποχρέωσης νομικού και λειτουργικού διαχωρισμού. Σε δύο χώρες όμως εξ αυτών εφαρμόζεται ένα ιδιαίτερο καθεστώς. Συγκεκριμένα, στην Ισπανία οι ΔΣΔ που εξυπηρετούν λιγότερους από 100.000 συνδεδεμένους πελάτες, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, εξαιρούνται από τις διατάξεις περί λειτουργικού διαχωρισμού αλλά οφείλουν να πληρούν τις απαιτήσεις περί νομικού διαχωρισμού από το έτος 2016. Στην Ιταλία αντιθέτως εξαιρούνται από τις διατάξεις περί νομικού διαχωρισμού αλλά όχι από τις διατάξεις περί

⁴² Status Review on the Implementation of Distribution System Operators' Unbundling Provisions of the 3rd Energy Package, CEER Status Review, Ref: C15-LTF-43-03, 2016

λειτουργικού διαχωρισμού. Στο Βέλγιο, δεν υπάρχουν συγκεκριμένες διατάξεις περί του διαχωρισμού των ΔΣΔ που εξυπηρετούν λιγότερους από 100.000 συνδεδεμένους πελάτες με εξαίρεση συγκεκριμένες διατάξεις για τα κλειστά δίκτυα διανομής που εφαρμόζονται στην περιοχή της Φλάνδρας. Σε ορισμένα κράτη μέλη το όριο εφαρμογής της εξαίρεσης από τις διατάξεις του άρθρου 26 της Οδηγίας έχει καθοριστεί κάτω από το όριο των 100.000 συνδεδεμένων πελατών που θέτει αυτή. Συγκεκριμένα, στην Αυστρία και στη Φινλανδία, σύμφωνα με την εθνικές νομοθεσίες, το όριο καθορίζεται στους 50.000 συνδεδεμένους πελάτες, στην Τσεχία στους 90.000 και στη Σλοβενία στους 1.000 συνδεδεμένους πελάτες.

6.1.2 Πλήθος ΔΣΔ και χαρακτηριστικά δικτύου διανομής

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, τα συστήματα διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρώπη παρουσιάζουν μεγάλη ετερογένεια μεταξύ των κρατών μελών η οποία εντοπίζεται, πέραν του επιπέδου διαχωρισμού που αναλύσαμε ανωτέρω, στον αριθμό και το μέγεθος των ΔΣΔ, στον αριθμό καταναλωτών που εξυπηρετούν, στα χαρακτηριστικά του δικτύου και στο ιδιοκτησιακό καθεστώς.

Στην Ευρώπη λειτουργούν περίπου 2.400 ΔΣΔ οι οποίοι εξυπηρετούν 260 εκατομμύρια συνδεδεμένων πελατών εκ των οποίων το 99% αυτών αποτελούν οικιακοί καταναλωτές και μικρές επιχειρήσεις. Συνολικά εκτιμάται στους ευρωπαϊκούς ΔΣΔ απασχολούνται περίπου 240.000 εργαζόμενοι. Το συνολικό μήκος των δικτύων των ΔΣΔ της Ευρώπης ξεπερνάει τα 10 εκατομμύρια χιλιόμετρα, αριθμός που αντιστοιχεί στην απόσταση από τη γη στη σελήνη και πίσω επί δεκατρείς φορές. Η συνολική ηλεκτρική ενέργεια που διανέμεται ανά έτος φτάνει τις 2.700 TWh.

Η πλειοψηφία των ΔΣΔ στην Ευρώπη εξυπηρετεί λιγότερους από 100.000 συνδεδεμένους πελάτες ή μικρά απομονωμένα δίκτυα και μόνο το 10% αυτών, δηλαδή περίπου 190 εταιρείες, αποτελούν ΔΣΔ που εξυπηρετούν περισσότερους από 100.000 συνδεδεμένους πελάτες. Σε ορισμένα κράτη μέλη λειτουργούν ένας ή δύο ΔΣΔ ενώ σε κάποια άλλα κράτη μέλη

λειτουργούν εκατοντάδες ΔΣΔ. Στη Γερμανία λειτουργούν περίπου 900 ΔΣΔ εκ των οποίων οι 75 εξυπηρετούν περισσότερους από 100.000 συνδεδεμένους πελάτες. Στην Ισπανία λειτουργούν περίπου 350 ΔΣΔ εκ των οποίων μόνο οι 5 εξυπηρετούν περισσότερους από 100.000 συνδεδεμένους πελάτες. Στην Ιρλανδία, την Κύπρο και τη Σλοβενία λειτουργεί μόνο ένας ΔΣΔ. Στην Ελλάδα λειτουργούν δύο ΔΣΔ εκ των οποίων ο ένας είναι ο ΔΕΔΔΗΕ που εξυπηρετεί το σύνολο των καταναλωτών της ελληνικής επικράτειας και ο άλλος είναι το Κλειστό Δίκτυο Διανομής του Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών.

Στην εικόνα και στον Πίνακα που ακολουθούν παρατίθεται αναλυτικά το πλήθος των ΔΣΔ στα κράτη μέλη της Ε.Ε., πλην Μάλτας και Κροατίας, σύμφωνα με στοιχεία έτους 2011 που συγκέντρωσε η Eurelectric⁴³.

Σχήμα 4: Πλήθος Διαχειριστών Συστημάτων Διανομής στην Ευρώπη κατά το 2011 (πηγή: Eurelectric)

⁴³ Power Distribution in Europe, Facts and Figures, Eurelectric, 2013

Σε έρευνα που διενεργήθηκε από το Joint Research Centre διαπιστώθηκε ότι 79 από τους 190 μεγαλύτερους ΔΣΔ διανέμουν πάνω από 2.000 TWh ηλεκτρικής ενέργειας σε περισσότερους από 200 εκατομμύρια πελάτες ετησίως, καλύπτοντας συνολική έκταση άνω των 3 εκατομμυρίων τετραγωνικών χιλιομέτρων. Η συνολική διανομή τους ξεπερνά το 70% της ηλεκτρικής ενέργειας που διανέμεται από όλους τους ΔΣΔ που εξυπηρετούν περισσότερους από 100.000 πελάτες⁴⁴.

Κράτη - μέλη	Αριθμός ΔΣΔ	Αριθμός ΔΣΔ που εξυπηρετούν πάνω από 100.000 πελάτες
Αυστρία AT	138	13
Βέλγιο BE	24	15
Βουλγαρία BG	4	3
Γαλλία FR	158	5
Γερμανία DE	896	75
Δανία DK	76	6
Ελλάδα GR	2	1
Εσθονία EE	36	1
Ηνωμένο Βασίλειο UK	7	7
Ιρλανδία IE	1	1
Ισπανία ES	349	5
Ιταλία IT	135	2
Κάτω Χώρες NL	8	8
Κύπρος CY	1	1
Λετονία LV	11	1
Λιθουανία LT	2	1
Λουξεμβούργο LU	8	1

⁴⁴ Giuseppe Preticco, Flavia Gangale, Anna Mengolini, Alexandre Lucas, Gianluca Fulli, From European Electricity Distribution Systems to Representative Distribution Networks, JRC TECHNICAL REPORTS, DISTRIBUTION SYSTEM OPERATORS OBSERVATORY, 2016

Ουγγαρία	HU	6	6
Πολωνία	PL	188	5
Πορτογαλία	PT	13	3
Ρουμανία	RO	8	8
Σλοβακία	SK	3	3
Σλοβενία	SI	1	1
Σουηδία	SE	170	6
Τσεχία	CZ	3	3
Φινλανδία	FI	85	7
Σύνολα		2.333	188

Πίνακας 1: Πλήθος Διαχειριστών Συστημάτων Διανομής στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στοιχεία έτους 2011)

Στα γραφήματα που ακολουθούν παρατίθεται ο αριθμός των ΔΣΔ σε 26 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πλην της Βουλγαρίας και της Ιρλανδίας, καθώς και ο αριθμός των ΔΣΔ που εξυπηρετούν λιγότερους από 100.000 συνδεδεμένους πελάτες⁴⁵, κατά τα έτη 2012 έως 2015, όπως καταγράφηκαν από το CEER.

⁴⁵ Status Review on the Implementation of Distribution System Operators' Unbundling Provisions of the 3rd Energy Package, CEER Status Review, Ref: C15-LTF-43-03, 2016

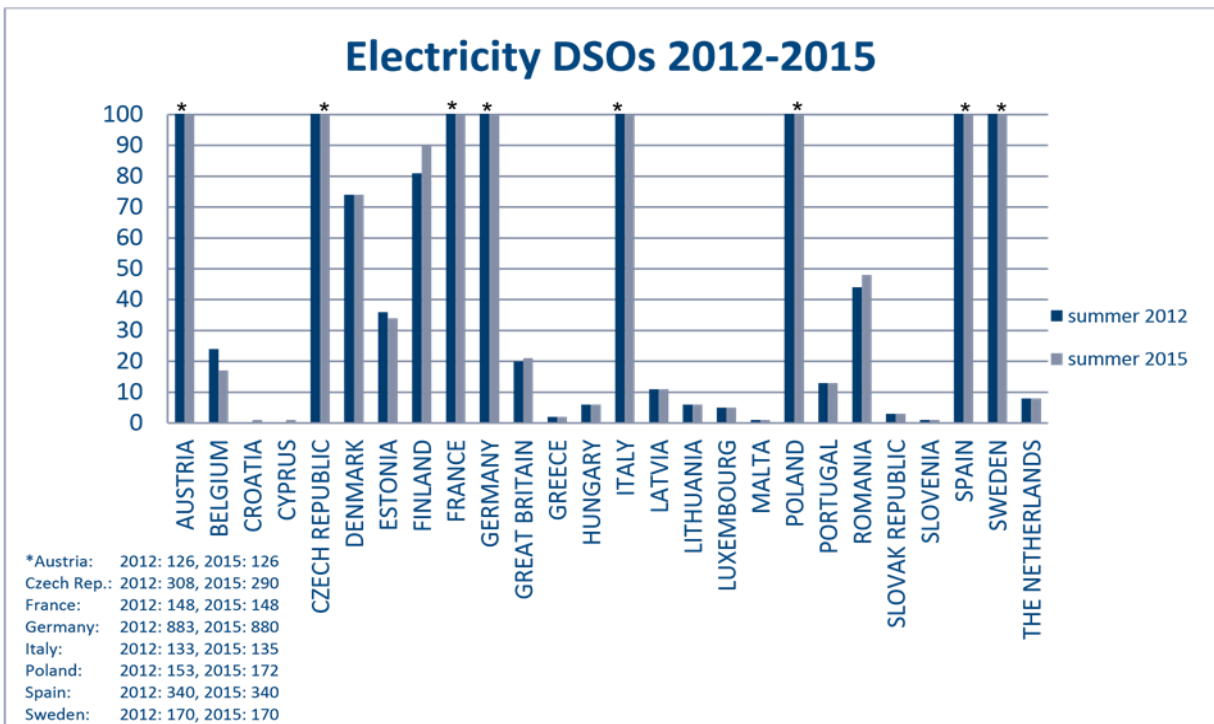
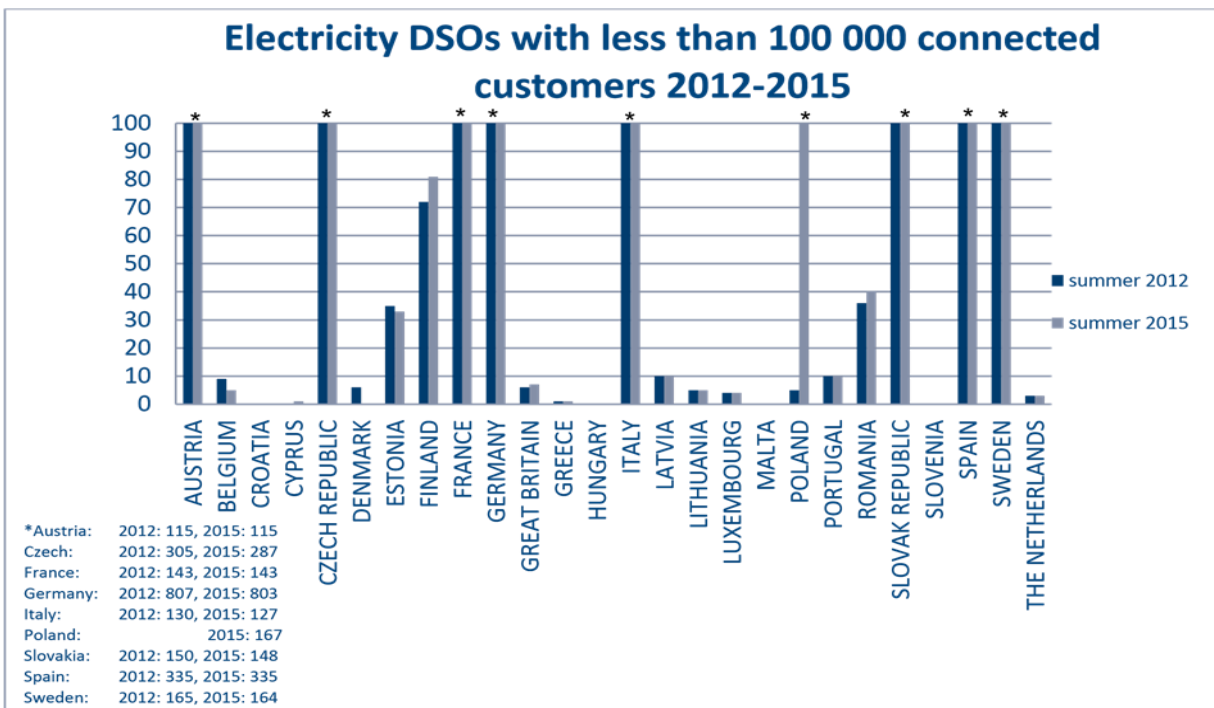

Figure 3: Electricity DSOs 2012-2015

Σχήμα 5: Πλήθος Διαχειριστών Συστημάτων Διανομής στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά τα έτη 2012-2015 (πηγή: CEER)

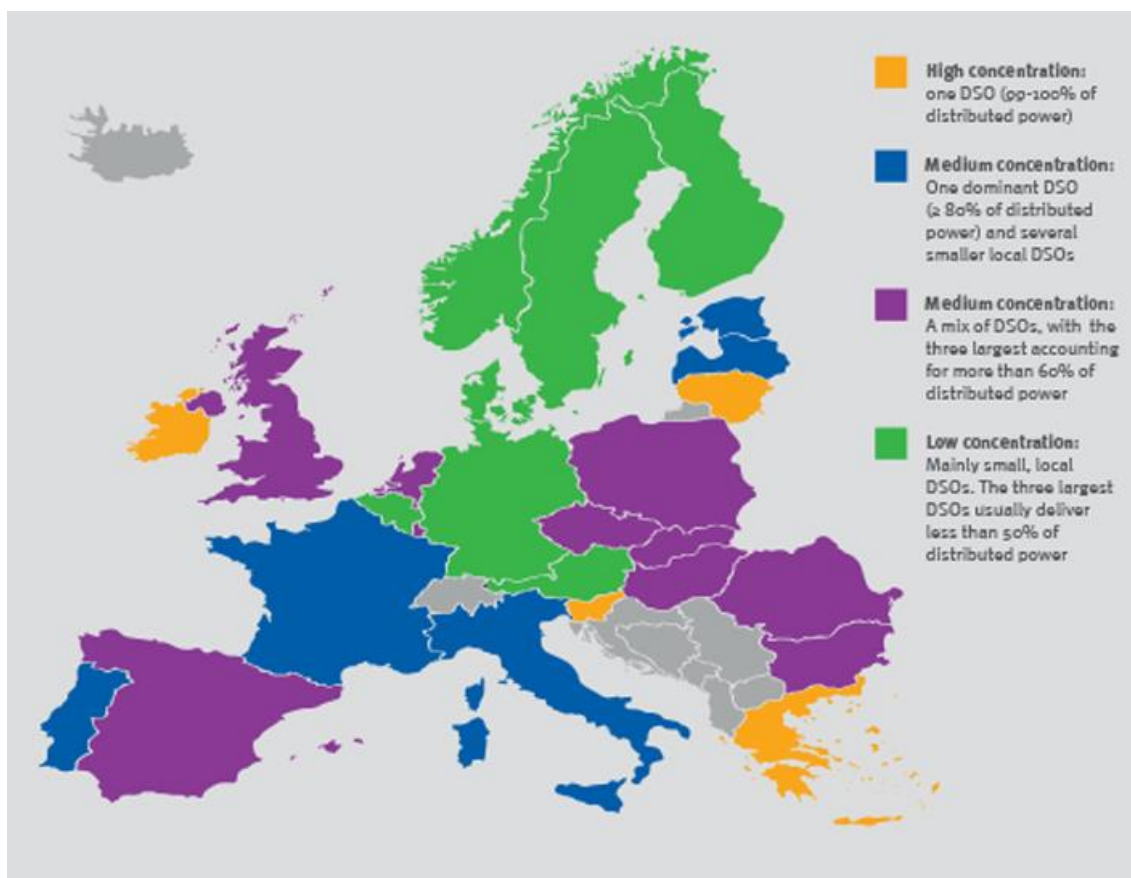
Σχήμα 6: Πλήθος Διαχειριστών Συστημάτων Διανομής στην Ευρωπαϊκή Ένωση, που εξυπηρετούν λιγότερους από 100.000 συνδεδεμένους πελάτες, κατά τα έτη 2012-2015 (πηγή: CEER)

Επισημαίνεται ότι μετά την εφαρμογή των διατάξεων της 3^{ης} ενεργειακής δέσμης μέτρων ο αριθμός των ΔΣΔ στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν μεταβλήθηκε ιδιαίτερος και κατά συνέπεια συνάγεται το συμπέρασμα ότι οι διατάξεις διαχωρισμού της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ δεν προκάλεσαν σημαντικές διαρθρωτικές αλλαγές.

6.1.3 Βαθμός συγκέντρωσης των ΔΣΔ

Οι ΔΣΔ στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαφοροποιούνται και ως προς το βαθμό συγκέντρωσης ο οποίος διακρίνεται σε υψηλό, μεσαίο και χαμηλό.

Στην εικόνα που ακολουθεί διαφαίνεται ο βαθμός συγκέντρωσης των ΔΣΔ στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης πλην της Μάλτας και της Κροατίας.

Σχήμα 7: Βαθμός συγκέντρωσης Διαχειριστών Συστημάτων Διανομής (πηγή: Eurelectric)

Από υψηλό βαθμό συγκέντρωσης χαρακτηρίζονται οι ΔΣΔ στην Ιρλανδία, στην Ελλάδα, στη Σλοβενία, στη Λιθουανία και στην Κύπρο όπου ένας ΔΣΔ διαχειρίζεται το σύνολο της διανεμημένης ισχύος.

Στα περισσότερα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι ΔΣΔ χαρακτηρίζονται από μεσαίο βαθμό συγκέντρωσης. Στην περίπτωση αυτή διακρίνονται οι ακόλουθες δύο κατηγορίες:

- Κράτη μέλη όπου λειτουργεί ένας κυρίαρχος ΔΣΔ ο οποίος διαχειρίζεται περισσότερο από το 80% της διανεμημένης ισχύος και ταυτόχρονα λειτουργούν αρκετοί μικρότεροι τοπικοί ΔΣΔ, όπως η Πορτογαλία, η Γαλλία, η Ιταλία, η Λετονία και η Εσθονία.
- Κράτη μέλη όπου οι ΔΣΔ αποτελούν ένα μίγμα στο οποίο οι τρεις μεγαλύτεροι από αυτούς διαχειρίζονται περισσότερο από το 60% της διανεμημένης ισχύος, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ισπανία, οι Κάτω Χώρες, το Λουξεμβούργο, η Πολωνία, η Τσεχία, η Σλοβακία, η Ουγγαρία, η Ρουμανία και η Βουλγαρία.

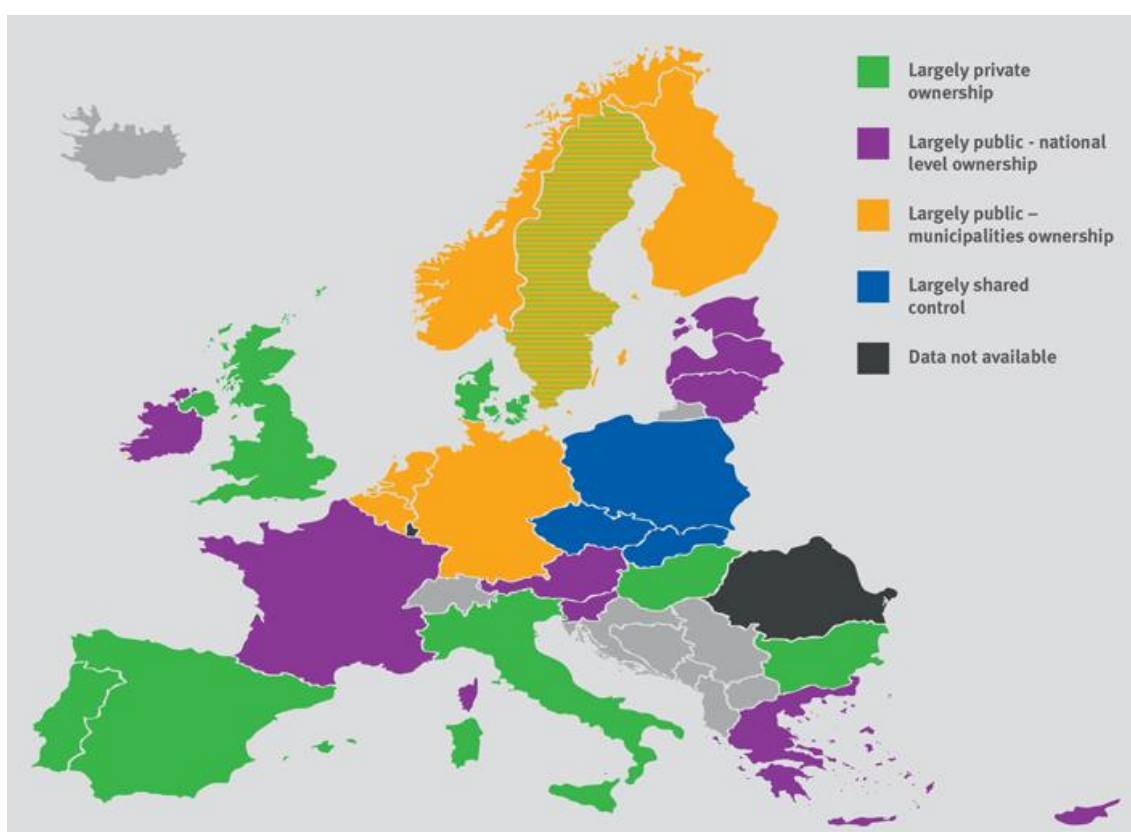
Τέλος οι ΔΣΔ που λειτουργούν στη Γερμανία, στη Σουηδία, στη Φινλανδία, στη Δανία, στο Βέλγιο και στην Αυστρία χαρακτηρίζονται από χαμηλό βαθμό συγκέντρωσης λόγω του ότι η συντριπτική πλειοψηφία αυτών είναι μικροί τοπικοί ΔΣΔ και οι τρεις μεγαλύτεροι από τους ΔΣΔ κάθε χώρας συνήθως διανέμουν λιγότερο από το 50% της ισχύος.

6.1.4 Ιδιοκτησιακό καθεστώς ΔΣΔ

Οι ΔΣΔ στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελούν είτε δημόσιους φορείς είτε είναι πλήρως ιδιωτικοποιημένοι. Πέρα από τις δύο αυτές μορφές ιδιοκτησιακού καθεστώτος υπάρχουν σε ορισμένες περιπτώσεις ΔΣΔ που η μορφή τους είναι αποτέλεσμα δημόσιας και ιδιωτικής συνεργασίας. Η ποικιλομορφία αυτή οφείλεται κυρίως στην οργάνωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας κάθε κράτους μέλους αλλά στην διαφοροποίηση του ρόλου των τοπικών και εθνικών αρχών των κρατών μελών.

Στους περισσότερους ΔΣΔ ανήκει η ιδιοκτησία των δικτύων διανομής και τους χορηγείται άδεια λειτουργίας από τοπικές ή εθνικές δημόσιες αρχές σύμφωνα με τη νομοθεσία του κάθε κράτους μέλους. Σε κάποιες χώρες όπως η Γαλλία και η Γερμανία, στους ΔΣΔ εκχωρούνται συμβάσεις παραχώρησης για τη λειτουργία του δικτύου διανομής για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και παράλληλα ιδιοκτήτης των δικτύων διανομής παραμένουν δημόσιες αρχές. Στις περιπτώσεις αυτές, οι ΔΣΔ είναι υπεύθυνοι για τη λειτουργία και τη συντήρηση των δικτύων διανομής καθώς και για τις επενδύσεις κεφαλαίου. Στην Ελλάδα, την κυριότητα του δικτύου διανομής έχει η ΔΕΗ Α.Ε. ενώ Διαχειριστής του Δικτύου Διανομής είναι η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε.

Στο σχήμα που ακολουθεί παρατίθεται το καθεστώς ιδιοκτησίας των ΔΣΔ στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Σχήμα 8: : Ιδιοκτησιακό καθεστώς Διαχειριστών Συστημάτων Διανομής (πηγή: Eurelectric)

6.1.5 Επενδύσεις

Έως το 2020 στα ευρωπαϊκά δίκτυα θα απαιτηθούν επενδύσεις ύψους 600 δισεκατομμυρίων ευρώ. Τα δύο τρίτα των επενδύσεων αυτών θα πραγματοποιηθούν στα δίκτυα διανομής.

Οι ΔΣΔ θα πρέπει να επενδύσουν στην οικοδόμηση νέας δυναμικότητας καθώς και την αντικατάσταση ή ανακαίνιση των υφιστάμενων υποδομών τους που στην πλειονότητά τους είναι γηρασμένες. Μεγάλο ρόλο στην αναγκαιότητα επενδύσεων από τους ΔΣΔ καλείται να διαδραματίσει το μεταβαλλόμενο σύστημα διανομής και η ένταξη νέων φορτίων όπως τα ηλεκτρικά οχήματα, η διεσπαρμένη παραγωγή, οι μπαταρίες αποθήκευσης ενέργειας και οι έξυπνοι μετρητές. Οι επενδύσεις για τη μετατροπή των υφιστάμενων δικτύων διανομής σε έξυπνα δίκτυα, στα οποία θα συμπεριλαμβάνονται και έξυπνα συστήματα ελέγχου, θα συμβάλλουν στην αποτελεσματική προσαρμογή των ΔΣΔ στο νέο σύστημα.

Σημαντικό μέρος των επενδύσεων των ΔΣΔ θα λάβει και η εγκατάσταση έξυπνων μετρητών στα δίκτυα διανομής. Στα περισσότερα κράτη μέλη οι μετρητές κατανάλωσης ηλεκτρικού ρεύματος των πελατών ανήκουν στην ιδιοκτησία των ΔΣΔ, οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για τη συλλογή των στοιχείων που καταγράφονται σε αυτούς, την εκτίμηση της κατανάλωσης και την επικύρωση των δεδομένων μέτρησης. Μέσω της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ έχει ζητηθεί από τα κράτη μέλη να εξοπλιστεί το 80% των καταναλωτών με έξυπνους μετρητές έως το έτος 2020 υπό την προϋπόθεση θετικής σχετικής ανάλυσης κόστους – οφέλους σε εθνικό επίπεδο. Το ποσοστό αυτό αντιστοιχεί σε 200 εκατομμύρια έξυπνους μετρητές στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι έξυπνοι μετρητές αναμένεται να διαδραματίσουν κυρίαρχο ρόλο στη μετατροπή των καταναλωτών σε ενεργούς καταναλωτές οι οποίοι θα έχουν τη δυνατότητα να διαχειρίζονται ενεργά την κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε σημαντικές μειώσεις των λογαριασμών ηλεκτρικής ενέργειας. Επιπροσθέτως θα βοηθήσουν τους ΔΣΔ να διασφαλίσουν την ποιότητα των υπηρεσιών τους κυρίως μέσω της

ανίχνευσης των βλαβών και να διαχειριστούν αποτελεσματικότερα τις συμβάσεις σύνδεσης και πρόσβασης στα δίκτυα διανομής.

Η λειτουργία των ΔΣΔ υπόκειται σε έλεγχο από τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές. Ως εκ τούτου το επενδυτικό πλαίσιο τους καθορίζεται με κανονισμό που θεσπίζεται σε εθνικό επίπεδο.

6.1.6 Ποιότητα Υπηρεσιών

Μία από τις βασικές αρμοδιότητες των ΔΣΔ αποτελεί η εξεύρεση του πλέον αποδοτικού και προσιτού τρόπου διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στους καταναλωτές καθώς και η διασφάλιση της αδιάλειπτης ποιότητας των υπηρεσιών αυτών. Οι τεχνικές προϋποθέσεις για την επίτευξη των ανωτέρω καθορίζονται στις εθνικές νομοθεσίες των κρατών μελών καθώς και στους Κώδικες Διαχείρισης των Δικτύων Διανομής.

Η ποιότητα των υπηρεσιών των ΔΣΔ στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης βρίσκεται σε πολύ υψηλά επίπεδα καθώς η διάρκεια των διακοπών ηλεκτροδότησης κυμαίνεται από περίπου 15 λεπτά έως 400 λεπτά το χρόνο. Για την παρακολούθηση της ποιότητας των υπηρεσιών τους, οι ΔΣΔ χρησιμοποιούν δείκτες οι οποίοι σε αρκετές περιπτώσεις συμπεριλαμβάνονται τους σχετικούς εθνικούς Κώδικες. Οι κυριότεροι δείκτες που χρησιμοποιούν οι ΔΣΔ είναι ο SAIDI με τον οποίο μετράται ο μέση διάρκεια διακοπών ηλεκτροδότησης ανά πελάτη εντός του έτους και ο SAIFI με τον οποίο μετράται ο μέσος αριθμός των διακοπών ηλεκτροδότησης ανά πελάτη εντός του έτους.

Πέρα από τους ανωτέρω δείκτες, οι περισσότεροι ΔΣΔ εφαρμόζουν και άλλα πρότυπα για την ενίσχυση της ποιότητας των υπηρεσιών τους όπως για παράδειγμα το ευρωπαϊκό πρότυπο EN 50160 με το οποίο καθορίζονται τα επίπεδα τάσης που πρέπει να τηρούνται προκειμένου να διατηρείται η αδιάλειπτη λειτουργία όλων των συνδεδεμένων συσκευών. Η εφαρμογή του προτύπου EN 50160 από τους ΔΣΔ έχει συντελέσει στην εξασφάλιση υψηλού

και συνεχώς αυξανόμενου επιπέδου ποιότητας της ηλεκτρικής ενέργειας στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

6.2 Ο Διαχειριστής Δικτύου Διανομής στην Ελλάδα

6.2.1 Η εταιρεία

Στην Ελλάδα, διαχειριστής του Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΔΔΗΕ) είναι η εταιρεία «Διαχειριστής του Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής

Ενέργειας Α.Ε.» (ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε.) η οποία ξεκίνησε τη λειτουργία της το Μάιο του 2012 και συστάθηκε με την απόσχιση του Κλάδου Διανομής της ΔΕΗ Α.Ε. με σκοπό την ανάληψη των καθηκόντων του Διαχειριστή του ΕΔΔΗΕ, σύμφωνα με το άρθρο 123 του ν. 4001/2001 το οποίο ενσωμάτωσε στην εθνική νομοθεσία τις διατάξεις του άρθρου 24 της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ.

Η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. είναι ανώνυμη εταιρεία, αποτελεί 100% θυγατρική εταιρεία της ΔΕΗ Α.Ε. και είναι ανεξάρτητη λειτουργικά και διοικητικά τηρώντας όλες τις απαιτήσεις ανεξαρτησίας που ενσωματώνονται στο κοινοτικό και εθνικό νομικό πλαίσιο. Έχει λάβει από τη ΡΑΕ Άδεια Διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ με την οποία καθορίζονται, μεταξύ άλλων, τα απαιτούμενα μέτρα που διασφαλίζουν την ανεξαρτησία της, την αμεροληψία της και τη μη διακριτή συμπεριφορά έναντι των χρηστών του Δικτύου. Την κυριότητα του ΕΔΔΗΕ έχει κατά αποκλειστικότητα η ΔΕΗ Α.Ε. η οποία έχει λάβει σχετική Άδεια Αποκλειστικότητας με βάση τις διατάξεις του ν. 4001/2011.

Η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. είναι υπεύθυνη για την ανάπτυξη, τη λειτουργία και τη συντήρηση του ΕΔΔΗΕ προκειμένου να διασφαλίζεται η αξιόπιστη, αποδοτική και ασφαλής λειτουργία του, η ικανότητά του να ανταποκρίνεται μακροπρόθεσμα στις εύλογες ανάγκες ηλεκτρικής ενέργειας και η άμεση και αμερόληπτη πρόσβαση των Παραγωγών, των Προμηθευτών και των Πελατών στο ΕΔΔΗΕ. Επιπροσθέτως, είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση των ηλεκτρικών συστημάτων των Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών στο Δίκτυο.

Η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. διανέμει ηλεκτρική ενέργεια σε περίπου 7,4 εκατομμύρια ενεργούς καταναλωτές, μέσω δικτύων Χαμηλής Τάσης και σε περίπου 13.000 καταναλωτές, μέσω δικτύων Μέσης Τάσης. Ταυτόχρονα διαχειρίζεται και δίκτυα Υψηλής Τάσης στο νομό Αττικής και στα Μη Διασυνδεδεμένα Νησιά.

Με βάση των αριθμό των καταναλωτών που εξυπηρετεί, η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. είναι η πέμπτη μεγαλύτερη εταιρεία που διαχειρίζεται Δίκτυα Διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η εταιρεία απασχολεί άμεσα περίπου 7.000 άτομα (τακτικό και έκτακτο προσωπικό) και έμμεσα περίπου 5.000 άτομα μέσω απασχόλησης στους συνεργαζόμενους εργολάβους της.

6.2.2 Το Δίκτυο

Σύμφωνα με το άρθρο 2 του ν. 4001/2011 το Ελληνικό Δίκτυο Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΔΔΗΕ) είναι το δίκτυο διανομής ηλεκτρικής ενέργειας της ΔΕΗ ΑΕ που είναι εγκατεστημένο στην Ελληνική Επικράτεια, το οποίο αποτελείται από γραμμές μέσης και χαμηλής τάσης και εγκαταστάσεις διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και από γραμμές και εγκαταστάσεις υψηλής τάσης που έχουν ενταχθεί στο δίκτυο αυτό. Το Δίκτυο, εκτός από το δίκτυο των Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών, συνδέεται στο ΕΣΜΗΕ μέσω των υποσταθμών υψηλής τάσης και μέσης τάσης (ΥΤ/ΜΤ). Όριο μεταξύ Συστήματος και Δικτύου αποτελεί το διακοπτικό μέσο που βρίσκεται στην πλευρά της ΥΤ του μετασχηματιστή ισχύος του υποσταθμού και το οποίο αποτελεί στοιχείου του Δικτύου. Για τις περιοχές, στο δίκτυο διανομής των οποίων ανήκουν γραμμές ΥΤ, το όριο μεταξύ συστήματος και δικτύου διανομής καθορίζεται με απόφαση της ΡΑΕ, μετά από εισήγηση των Διαχειριστών του ΕΣΜΗΕ και του ΕΔΔΗΕ και γνώμη των Κυρίων του ΕΣΜΗΕ και του ΕΔΔΗΕ.

Περαιτέρω, στο άρθρο 10 (Όρια Συστήματος – Δικτύου) του Κώδικα Διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ καθορίζεται ότι στις περιοχές της Αττικής όπου υπάρχουν υπόγειες γραμμές ΥΤ οι οποίες έχουν ενταχθεί στο Δίκτυο, ως όριο μεταξύ Δικτύου και Συστήματος ορίζεται το σημείο που βρίσκεται στα ανάντη των ακροκιβωτίων των καλωδιακών γραμμών ΥΤ του Δικτύου, στο σημείο σύνδεσής τους στα ΚΥΤ ή στα σημεία ζεύξης εναερίων – υπογείων γραμμών ΥΤ. Το όριο αυτό αποτελεί και το όριο διαχωρισμού αρμοδιοτήτων μεταξύ του Διαχειριστή του Συστήματος και του Διαχειριστή του Δικτύου. Ως όριο μεταξύ

Συστήματος και Δικτύου στους υποσταθμούς ΥΤ/ΜΤ του Δικτύου οι οποίοι συνδέονται απ'ευθείας στο Σύστημα ορίζεται το σημείο μεταξύ του διακόπτη ΥΤ του μετασχηματιστή ΥΤ/ΜΤ και του αντίστοιχου αποζεύκτη ΥΤ ή των ζυγών ΥΤ αν δεν υπάρχει αποζεύκτης. Το όριο αυτό αποτελεί και το όριο διαχωρισμού αρμοδιοτήτων μεταξύ του Διαχειριστή του Συστήματος και του Διαχειριστή του Δικτύου.

Βασικά στοιχεία του ΕΔΔΗΕ αποτελούν:

- οι καλωδιακές γραμμές ΥΤ της Αττικής
- οι εναέρια γραμμές ΥΤ στα ΜΔΝ
- οι Υποσταθμοί ΥΤ προς ΜΤ
- οι γραμμές ΜΤ οι οποίες είναι εναέρια, υπόγεια και υποβρύχια
- οι Υποσταθμοί ΜΤ προς ΧΤ
- οι γραμμές ΧΤ

Το συνολικό μήκος του δικτύου ΥΤ που είναι στην αρμοδιότητα της δραστηριότητας διανομής ανέρχεται σε 949,80 χιλιόμετρα εκ των οποίων τα 704,7 χιλιόμετρα αποτελούν εναέριο δίκτυο 150 kV, τα 210,4 χιλιόμετρα υπόγειο δίκτυο 150 kV και τα 34,7 χιλιόμετρα εναέριο δίκτυο 66 kV. Οι Υποσταθμοί (Υ/Σ) ΥΤ/ΜΤ είναι είτε υπαίθριου τύπου είτε κλειστού τύπου. Οι Υ/Σ κλειστού τύπου που έχουν υπόγεια τροφοδότηση ονομάζονται Κέντρα Διανομής (Κ/Δ).

Μετασχηματιστές (Μ/Σ) ισχύος που εξυπηρετούν φορτία διανομής υπάρχουν:

- στους χώρους Υ/Σ ανύψωσης τάσης συμβατικών σταθμών παραγωγής (ΑΗΣ, ΘΗΣ, ΥΗΣ),
- στα ΚΥΤ συνδεδεμένοι στην πλευρά των 150 kV
- σε χώρους εντός των Ορυχείων
- σε Υ/Σ που εξυπηρετούν τη σύνδεση ΑΠΕ

Ο συνολικός αριθμός των Υ/Σ ΥΤ/ΜΤ που εξυπηρετούν φορτία Διανομής στο ΕΔΔΗΕ ανέρχεται στους 227.

Στο δίκτυο ΜΤ περιλαμβάνονται οι πύλες αναχωρήσεων ΜΤ στου Υ/Σ ΥΤ/ΜΤ, οι γραμμές ΜΤ, ο εξοπλισμός που αφορά στη λειτουργία και στον έλεγχο τους (διακόπτες, πυκνωτές ΜΤ, ρυθμιστές τάσης), τα υποβρύχια καλώδια και ο εξοπλισμός ζεύξης τους και οι Υ/Σ ΜΤ/ΧΤ.

Η δομή του δικτύου ΜΤ κατηγοριοποιείται σε τρεις μορφές:

- το βροχοειδές δίκτυο που αποτελεί και τη βασική δομή του δικτύου ΜΤ
- το δίκτυο αραχνοειδούς δομής το οποίο είναι αστικό δίκτυο και συναντάται κυρίως στην Αττική
- το ακτινικό δίκτυο που συναντάται κυρίως στα νησιά και σε δυσπρόσιτα σημεία

Τα υποβρύχια καλώδια του δικτύου ΜΤ χρησιμοποιούνται για:

- τη διασύνδεση των νησιών με την ηπειρωτική χώρα
- τη διασύνδεση των νησιών με νησιά τα οποία είναι διασυνδεδεμένα στο δίκτυο της ηπειρωτικής χώρας
- τη διασύνδεση ΜΔΝ σε νησιωτικά συμπλέγματα
- για τη διασύνδεση σημείων όπου μεσολαβούν κόλποι ή λιμνοθάλασσες τόσο στην ηπειρωτική χώρα όσο και στα νησιά.

Στο δίκτυο ΜΤ χρησιμοποιούνται περίπου 162.000 Υ/Σ ΜΤ/ΧΤ στους οποίους είναι εγκατεστημένοι περίπου 163.000 Μ/Σ.

Το συνολικό μήκος των δικτύων της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. ανέρχεται σε 238.000 χιλιόμετρα, αριθμός που αντιστοιχεί σε έξι φορές περίπου το γύρο της γης. Από αυτά τα 112.000 χιλιόμετρα αντιστοιχούν στο συνολικό μήκος των γραμμών ΜΤ και τα 126.000 χιλιόμετρα στο συνολικό μήκος των γραμμών ΧΤ.

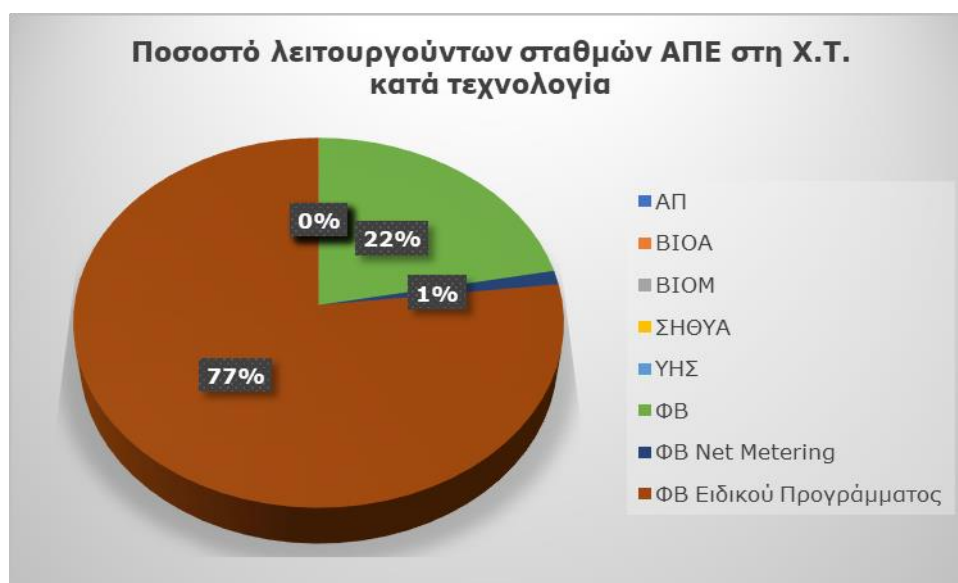
Ο αριθμός των χρηστών ΜΤ, με στοιχεία έτους 2016, ανέρχεται σε 13.000 περίπου ενώ ο αριθμός των ενεργών καταναλωτών ΧΤ ανέρχεται σε περίπου 7.400.000. Η ετήσια κατανάλωση για το έτος 2016 ήταν ίση με 42.967 GWh εκ των οποίων οι 11.335 GWh αφορούν σε κατανάλωση ΜΤ και οι 31.632 GWh αντιστοιχούν σε κατανάλωση ΧΤ.

Το συνολικό πλήθος των λειτουργούντων σταθμών ΑΠΕ στο Διασυνδεδεμένο Σύστημα ανέρχεται σε 51.719 με συνολική ισχύ 3.248,3 MW (στοιχεία έως 31.12.2016).

Στα γραφήματα που ακολουθούν, παρατίθεται το ποσοστό των λειτουργούντων σταθμών ΑΠΕ στο Διασυνδεδεμένο Σύστημα Διανομής, κατά κατηγορία και επίπεδο Τάσης.

Σχήμα 9: Ποσοστό λειτουργούντων σταθμών ΑΠΕ στη Μ.Τ. κατά τεχνολογία

Σχήμα 10: Ποσοστό λειτουργούντων σταθμών ΑΠΕ στη Χ.Τ. κατά τεχνολογία

Η εγκατεστημένη ισχύς ΑΠΕ στα ΜΔΝ (χωρίς Φ/Β ειδικού προγράμματος και Net Metering) ανέρχεται σε 459,05 MW. Η εγκατεστημένη ισχύς Φ/Β σε στέγες και Net Metering στα ΜΔΝ ανέρχεται σε 25,28 MW και 5,72 MW, αντίστοιχα (στοιχεία Απριλίου 2017).

6.2.3 Αρμοδιότητες

Βασικές αρμοδιότητες της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. αποτελούν οι:

Λειτουργία του Δικτύου: η εταιρεία μεριμνά για την καλή κατάσταση των εγκαταστάσεων του Δικτύου και προβαίνει σε όλες τις απαιτούμενες ενέργειες προκειμένου να διασφαλίζεται η καλή λειτουργία του, μέσω της τήρησης καθορισμένων τεχνικών προδιαγραφών.

Ανάπτυξη του Δικτύου: η εταιρεία μεριμνά για την ανάπτυξη του Δικτύου Διανομής λαμβάνοντας υπόψη παραμέτρους που σχετίζονται με την εξέλιξη της ζήτησης των φορτίων, τις ανάγκες σύνδεσης νέων χρηστών, τη βελτίωση της ποιότητας, αποδοτικότητας και ασφάλειας του Δικτύου και τέλος τις ανάγκες εκσυγχρονισμού των εγκαταστάσεων λαμβάνοντας υπόψη τις τεχνολογικές εξελίξεις και την προσαρμογή αυτών στο αστικό και φυσικό περιβάλλον.

Συντήρηση δικτύου: η εταιρεία μεριμνά για τις απαιτούμενες ενέργειες που μειώνουν το πλήθος και τη διάρκεια των διακοπών της ηλεκτροδότησης. Για το σκοπό αυτό και με γνώμονα την παροχή της βέλτιστης ποιότητας, η εταιρεία προβαίνει στη συστηματική συντήρηση του Δικτύου και στην αποκατάσταση των βλαβών στο συντομότερο δυνατό χρόνο.

Παροχή πρόσβασης στο Δίκτυο: Η εταιρεία εγγυάται ισότιμη παροχή πρόσβασης στο Δίκτυο χωρίς διακρίσεις μεταξύ των χρηστών ή κατηγοριών των χρηστών. Κάθε υφιστάμενος ή νέος καταναλωτής απευθύνεται στη ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. για θέματα της σύνδεσής του ανεξάρτητα με τον προμηθευτή ηλεκτρικής ενέργειας που έχει επιλέξει. Οι κυριότερες εργασίες της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. για θέματα παροχής της πρόσβασης στο Δίκτυο είναι νέες ηλεκτροδοτήσεις, τροποποιήσεις της ισχύος παροχής των υφιστάμενων

ηλεκτροδοτήσεων, μετατοπίσεις, ενοποιήσεις, διαχωρισμοί και αποξηλώσεις παροχών καθώς και άλλα τεχνικά θέματα συνδέσεων.

Ευάλωτοι Πελάτες – Κοινωνικό Οικιακό Τιμολόγιο: κάθε καταναλωτής που πληροί τις σχετικές προϋποθέσεις έχει τη δυνατότητα ο ίδιος ή μέσω του προμηθευτή ηλεκτρικής ενέργειας να υποβάλει αίτηση προκειμένου να ενταχθεί στην κατηγορία των Ευάλωτων Πελατών ή των δικαιούχων Κοινωνικού Οικιακού Τιμολογίου (ΚΟΤ). Η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. διαβιβάζει τη σχετική αίτηση προς τους αρμόδιους κρατικούς φορείς για έλεγχο και εφόσον η αίτηση πληροί τις προϋποθέσεις εντάσσει τον καταναλωτή στην αντίστοιχη κατηγορία.

Μέτρηση καταναλώσεων: η εταιρεία είναι υπεύθυνη για την εγκατάσταση, τη λειτουργία και τη συντήρηση όλων των μετρητικών διατάξεων που συμπεριλαμβάνονται στο Δίκτυο διανομής. Επιπροσθέτως, συγκεντρώνει και επεξεργάζεται τις ενδείξεις των μετρητών και χορηγεί τα δεδομένα των καταναλώσεων στους προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας που τους εκπροσωπούν προκειμένου να τιμολογήσουν τις υπηρεσίες τους.

Σύνδεση Σταθμών Παραγωγής ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ: η εταιρεία είναι αρμόδια για την εξέταση της δυνατότητας σύνδεσης των Σταθμών Παραγωγής από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας καθώς και των Σταθμών Συμπαγωγής Ηλεκτρισμού και Θερμότητας στο ΕΔΔΗΕ.

Διαχείριση Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών: Η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. είναι Διαχειριστής ΜΔΝ και ως εκ τούτου μεριμνά για την αξιόπιστη, αποδοτική και ασφαλή λειτουργία των ηλεκτρικών συστημάτων σε αυτά. Επιπροσθέτως, λαμβάνει μέριμνα για τον περιορισμό των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και προωθεί τη συμμετοχής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από μονάδες ΑΠΕ και ΣΥΘΗΑ στα ΜΔΝ.

6.2.4 Στρατηγικές προτεραιότητες ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε.

Με δεδομένο ότι ο τομέας ηλεκτρικής ενέργειας έχει εισέλθει διεθνώς σε μία περίοδο έντονων αλλαγών σε τεχνολογικό και επιχειρηματικό επίπεδο, η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. επιδιώκει να αναπτύξει τις απαραίτητες υποδομές που θα

επιφέρουν το μέγιστο δυνατό όφελος για την οικονομία, την κοινωνία και το περιβάλλον. Βασική επιδίωξη της εταιρείας είναι ο εκσυγχρονισμός του υπάρχοντος Δικτύου και η μετατροπή του σε ένα «Έξυπνο Δίκτυο». Το έξυπνο δίκτυο εξυπηρετεί με ασφαλή και οικονομικό τρόπο όλους τους χρήστες που είναι συνδεδεμένοι σε αυτό, ήτοι καταναλωτές και παραγωγούς και στοχεύει στην αποδοτική χρήση της ηλεκτρικής ενέργειας.

Για την επίτευξη των ανωτέρω, η εταιρεία έχει συμπεριλάβει στον επιχειρησιακό της σχεδιασμό στρατηγικά έργα τα οποία αναμένεται να βελτιώσουν την ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχονται στους πελάτες, να μειώσουν το λειτουργικό κόστος της εταιρείας, να συντελέσουν στην αποδοτικότερη λειτουργία της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και να ενισχύσουν τις δράσεις για τους Ευρωπαϊκούς στόχους όσον αφορά την προστασία του περιβάλλοντος μέσω της προώθησης της διείσδυσης των ΑΠΕ στο Δίκτυο.

Τα στρατηγικά έργα της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. καλύπτουν ένα μεγάλο πεδίο δραστηριοτήτων εκσυγχρονισμού όπως τα έξυπνα δίκτυα, η τηλεμέτρηση καταναλώσεων, η τηλε-εξυπηρέτηση των καταναλωτών και ο αυτοματισμός εσωτερικών λειτουργιών. Επιγραμματικά, τα στρατηγικά έργα της εταιρείας είναι τα ακόλουθα:

1. Εκσυγχρονισμός Κέντρου Ελέγχου Δικτύων Αττικής
2. Δημιουργία Κέντρου Ελέγχου Δικτύων Νησιών
3. Εκσυγχρονισμός Ελέγχου Δικτύων λοιπής χώρας
4. Αναβάθμιση περιφερειακού εξοπλισμού τηλεχειρισμών στα Δίκτυα
5. Εγκατάσταση Συστήματος Γεωγραφικών Πληροφοριών (GIS)
6. Νέο Πληροφοριακό Σύστημα Εξυπηρέτησης Πελατών
7. Εγκατάσταση Συστημάτων Τηλε – εξυπηρέτησης Πελατών
8. Αναβάθμιση Προγραμματισμού Ανάπτυξης Δικτύων
9. Ανάπτυξη Υποδομών Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών (ΜΔΝ) για εφαρμογή Κώδικα ΜΔΝ
10. Ανάπτυξη «Έξυπνων Νησιών», πιλοτικό και προώθηση επέκτασής του
11. Τηλεμέτρηση Πελατών Χαμηλής Τάσης (ΧΤ), Πιλοτικό και προώθηση επέκτασής του
12. Αναδιοργάνωση της εφοδιαστικής αλυσίδας

6.2.5 Ποιότητα Υπηρεσιών

Ένας από τους βασικούς άξονες της στρατηγικής της ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. είναι η βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης ηλεκτρικής ενέργειας. Στο πλαίσιο αυτό της βελτίωσης της ποιότητας ενέργειας και της αναβάθμισης των παρεχόμενων υπηρεσιών της, η εταιρεία υλοποιεί επενδύσεις που ξεπερνούν το ποσό των 250 εκατομμυρίων ευρώ ετησίως.

Ο βασικότερος δείκτης μέτρησης της ποιότητας ενέργειας σε παγκόσμιο επίπεδο είναι ο SAIDI (System Average Interruption Duration Index), ο οποίος αντικατοπτρίζει το μέσο χρόνο διακοπής της ηλεκτροδότησης των καταναλωτών. Η εταιρεία επιτυγχάνει συνεχόμενη βελτίωση του δείκτη SAIDI και στόχος της είναι η περαιτέρω μείωση των χρόνων διακοπής των ηλεκτροδοτήσεων.

6.2.6 Έρευνα και Καινοτομία

Ο ρόλος της εταιρείας ως Διαχειρίστρια του ΕΔΔΗΕ καθώς και των ηλεκτρικών συστημάτων των ΜΔΝ δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη τόσο της τεχνογνωσίας όσο και της εμπειρίας στο σύνολο των σχετικών και λειτουργικών πρακτικών. Όπως ήδη αναφέρθηκε, η έρευνα και η ανάπτυξη εστιασμένη στην καινοτομία και στην εισαγωγή νέων πρακτικών σχεδιασμού, λειτουργίας και διαχείρισης των δικτύων διανομής, όπως τα έξυπνα δίκτυα, στην ελληνική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας αποτελεί τη βάση για το στρατηγικό πλαίσιο της εταιρείας.

Η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. συνεργάζεται στην Ελλάδα με ακαδημαϊκά ιδρύματα και ερευνητικούς φορείς. Σε διεθνές επίπεδο είναι ενεργό μέλος του EDSO for Smart Grids που αποτελεί τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό των Διαχειριστών Συστημάτων Διανομής για τα έξυπνα δίκτυα, της Ευρωπαϊκής Τεχνολογικής Πλατφόρμας των Smart Grids και συμμετέχει σε ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς όπως η EURELECTRIC, η CIGRE και η CIRED.

Μέσω εθνικών και ευρωπαϊκών συνεργασιών, συμμετέχει σε ευρωπαϊκά ερευνητικά έργα που σχετίζονται με θέματα έξυπνων δικτύων, ενσωμάτωσης

της παραγωγής από ΑΠΕ στο Δίκτυο, διαχείρισης της ζήτησης στα σύγχρονα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας καθώς και σε άλλες ερευνητικές δραστηριότητες που σχετίζονται με τις προβλέψεις παραγωγής και φορτίου, την τηλεμέτρηση των καταναλώσεων και τα ηλεκτρικά οχήματα. Τα ευρωπαϊκά ερευνητικά έργα συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω του Προγράμματος HORIZON 2020 που αποτελεί το χρηματοδοτικό πλαίσιο της Ένωσης για την Έρευνα και την Καινοτομία της περιόδου 2014 – 2020. Τέτοια έργα στα οποία συμμετέχει η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. αποτελούν τα SmarterEMC2, TILOS και WiseGRID. Συνοπτικά, τα ανωτέρω έργα έχουν ως εξής:

SmarterEMC2⁴⁶

Το έργο SmarterEMC2 υλοποιεί εργαλεία τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών με τα οποία υποστηρίζεται η συμμετοχή των καταναλωτών μέσω των υπηρεσιών ανταπόκρισης στη ζήτηση και ενσωματώνεται η διεσπαρμένη παραγωγή και η παραγωγή μέσω ΑΠΕ μέσω εικονικών εγκαταστάσεων ηλεκτροπαραγωγής. Τα εργαλεία αυτά είναι σχεδιασμένα προκειμένου να λαμβάνουν υπόψη τους το μοντέλο του έξυπνου δικτύου και τη μελλοντική δομή των δικτύων διανομής ηλεκτρικής ενέργειας όπως περιγράφεται από τους αρμόδιους φορείς και οργανισμούς της ΕΕ.

TILOS⁴⁷

Το έργο TILOS αφορά στην ανάπτυξη και λειτουργία ενός πρωτότυπου συστήματος συσσωρευτών στο νησί της Τήλου, το οποίο είναι εφοδιασμένο με σύστημα ελέγχου για λειτουργία σε πραγματικό περιβάλλον έξυπνου δικτύου, και υποστηρίζει υπηρεσίες όπως η μεγιστοποίηση της διείσδυσης ΑΠΕ, η σταθερότητα του δικτύου, η ενεργειακή διαχείριση μικροδικτύου, η εγγυημένη παροχή ενέργειας καθώς και επικουρικές υπηρεσίες για το δίκτυο του συμπλέγματος της νήσου Κω. Φιλοδοξία του έργου είναι η ανάπτυξη ενός ευφυούς μικροδικτύου τοπικής κλίμακας, με σύστημα αποθήκευσης

⁴⁶ <http://www.smarteremc2.eu/>

⁴⁷ <http://www.tiloshorizon.eu/>

ενέργειας με μπαταρίες, στοχεύοντας στην κάλυψη των αναγκών του νησιού αποκλειστικά από ΑΠΕ.

Στο έργο TILOS απονεμήθηκε το Πρώτο Ευρωπαϊκό Βραβείο Βιώσιμης Ενέργειας (EU Sustainable Energy Award) από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή καθώς και το Πρώτο Βραβείο Κοινού (Public Vote Award) στο Sustainable Energy Week τον Ιούνιο 2017⁴⁸.

WiseGRID⁴⁹

Το έργο WiseGRID ενσωματώνει συστήματα και υπηρεσίες τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών σε δίκτυα διανομής ηλεκτρικής ενέργειας με στόχο να προσφέρει ένα σύνολο τεχνολογικών λύσεων που θα αυξήσουν την ευστάθεια, την ασφάλεια και την ευφυΐα ενός δικτύου το οποίο θα έχει σε κεντρική θέση τον καταναλωτή. Το έργο συνδυάζει τη χρήση τεχνολογικών αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας, την υψηλή διείσδυση ΑΠΕ στην παραγωγή και ενσωματώνει υποδομές φόρτισης για ηλεκτρικά οχήματα.

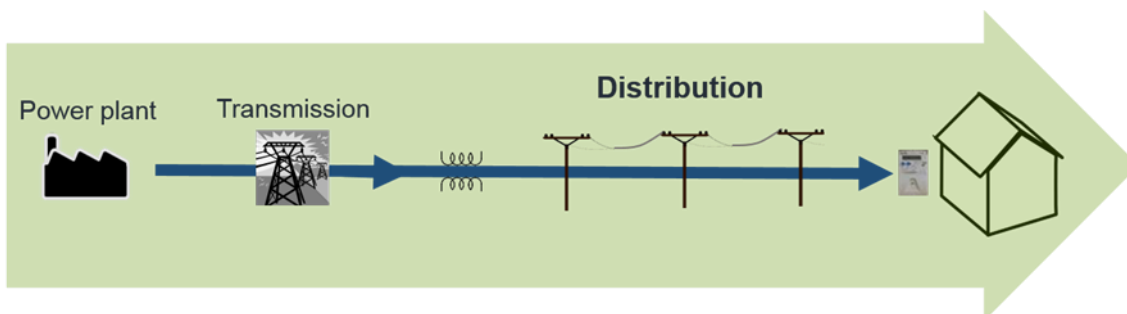
⁴⁸ <http://www.eusew.eu/>

⁴⁹ <https://www.wisegrid.eu/>

6.3 Το νέο πλαίσιο λειτουργίας των Διαχειριστών Συστημάτων Διανομής ηλεκτρικής ενέργειας.

Τα συστήματα ηλεκτρικής ενέργειας παραδοσιακά λειτουργούσαν κυρίως με συγκεντρωτική δομή. Στο συγκεντρωτικό ηλεκτρικό σύστημα η ηλεκτρική ενέργεια παράγεται από κεντρικούς και μεγάλης κλίμακας σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής που είναι εγκατεστημένοι σε σημεία που διατίθενται σε αφθονία πρωτογενείς ενεργειακοί πόροι όπως ο άνθρακας και τα μεγάλα ποτάμια. Στη συνέχεια, η ηλεκτρική ενέργεια μεταφέρεται στους βιομηχανικούς και οικιακούς καταναλωτές μέσω των γραμμών μεταφοράς υψηλής τάσης, τις οποίες διαχειρίζονται οι Διαχειριστές Συστημάτων Μεταφοράς, και των γραμμών διανομής μέσης και χαμηλής τάσης, τις οποίες διαχειρίζονται οι Διαχειριστές Συστημάτων Διανομής.

Η μορφή του συγκεντρωτικού ηλεκτρικού συστήματος απεικονίζεται στο παρακάτω σχήμα και χαρακτηρίζεται από μονόδρομη ροή ηλεκτρικής ενέργειας που ξεκινάει από τα εργοστάσια παραγωγής και καταλήγει στους βιομηχανικούς και οικιακούς καταναλωτές. Η παραγωγή εκτός από συγκεντρωμένη είναι προβλέψιμη και ελεγχόμενη και η συμμετοχή των καταναλωτών στο σύστημα είναι ελάχιστη έως ανύπαρκτη.

Σχήμα 11: Μορφή παραδοσιακού συγκεντρωτικού ηλεκτρικού συστήματος (πηγή: EDSO for Smart Grids)

Η παραδοσιακή αυτή συγκεντρωτική μορφή οργάνωσης κυριάρχησε για πολλές δεκαετίες στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Ο τομέας όμως της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρώπη διανύει περίοδο μεγάλων και γρήγορων αλλαγών τόσο σε τεχνολογικό όσο και σε επιχειρηματικό επίπεδο οι οποίες

σταδιακά αλλάζουν τη δομή του ηλεκτρικού συστήματος από συγκεντρωτική σε αποκεντρωμένη και επηρεάζουν όλους τους συμμετέχοντες στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ των οποίων και τους Διαχειριστές Συστημάτων Διανομής.

Τα νέα δεδομένα που έχουν να αντιμετωπίσουν οι συμμετέχοντες στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας προέρχονται κυρίως από την ανάγκη της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής, από τα μεγάλα κόστη που συνεπάγονται οι συντηρήσεις και οι ενισχύσεις των «γηρασμένων» εγκαταστάσεων παραγωγής καθώς και των υποδομών των δικτύων μεταφοράς και διανομής, η ραγδαία εξέλιξη των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνίας (ΤΠΕ) και της διεσπαρμένης παραγωγής.

Το 2009 με την πρώτη δέσμη μέτρων για το κλίμα και την ενέργεια, η Ευρωπαϊκή Ένωση έθεσε τους ακόλουθους τρεις νευραλγικούς στόχους με χρονικό ορίζοντα υλοποίησης έως το 2020⁵⁰:

- μείωση κατά 20% των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου στην ΕΕ σε σχέση με τις εκπομπές κατά το έτος 1990,
- αύξηση κατά 20% του μεριδίου της ενέργειας από ΑΠΕ,
- βελτίωση κατά 20% της ενεργειακής αποδοτικότητας.

Το Οκτώβριο του 2014 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, συνεκτιμώντας τις εκθέσεις για την πρόοδο των στόχων του 2020, καθόρισε τους ακόλουθους τέσσερις στόχους για χρονική περίοδο υλοποίησης έως το 2030⁵¹:

- μείωση κατά 40% των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου σε σχέση με τις εκπομπές κατά το έτος 1990,
- αύξηση κατά 27% τουλάχιστον του μεριδίου της καταναλισκόμενης ενέργειας από ΑΠΕ,
- βελτίωση κατά 27% τουλάχιστον της ενεργειακής απόδοσης,
- διασύνδεση των ηλεκτρικών δικτύων κατά 10% έως το έτος 2020 και κατά 15% έως το έτος 2030.

⁵⁰ https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2020_en

⁵¹ https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2030_en

Οι στόχοι για την απανθρακοποίηση της οικονομίας και την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ μέσω της διείσδυσής τους στο ενεργειακό μίγμα είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι μεταξύ τους.

Για την επίτευξη των ανωτέρω στόχων και προκειμένου να ξεκινήσει η διείσδυση της διεσπαρμένης παράγωγής μέσω ΑΠΕ, οι περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έδωσαν αρχικά σημαντικά οικονομικά και φορολογικά κίνητρα, όπως για παράδειγμα οι εγγυημένες τιμές πώλησης της παραγόμενης ενέργειας για τα φωτοβολταϊκά συστήματα, τα οποία στη συνέχεια εξορθολογίστηκαν. Στη συνέχεια, η εξέλιξη της τεχνολογίας ανέδειξε νέα συστήματα, όπως το net metering δηλαδή την αυτοπαραγωγή με ενεργειακό συμψηφισμό, το οποίο δίνει στον καταναλωτή τη δυνατότητα να παράγει ο ίδιος την ενέργεια που καταναλώνει με χρήση φωτοβολταϊκού συστήματος ενώ ταυτόχρονα παραμένει συνδεδεμένος στο δίκτυο το οποίο τροφοδοτεί με την πλεονάζουσα – μη καταναλισκόμενη ενέργεια. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση περισσότερο από το 90% των ανανεώσιμων πηγών ηλεκτρικής ενέργειας είναι συνδεδεμένο με τα δίκτυα διανομής και κατά συνέπεια η συνεχώς αυξανόμενη διείσδυση της παραγωγής μέσω ΑΠΕ επηρεάζει σε πολύ μεγάλο βαθμό τους ΔΣΔ.

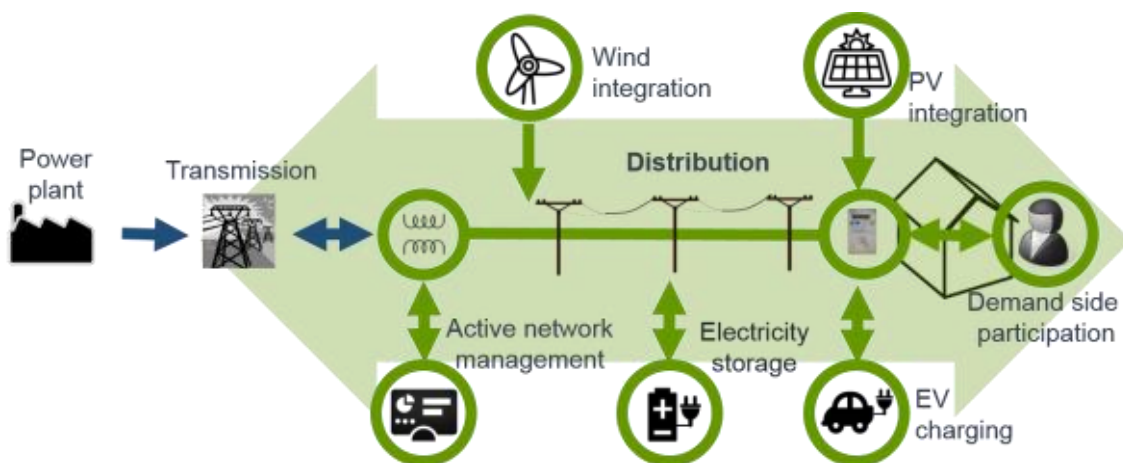
Οι νέες αυτές τεχνολογικές εξελίξεις έδωσαν την δυνατότητα στους βιομηχανικούς και οικιακούς πελάτες να αποκτήσουν πιο ενεργό ρόλο και να μετατραπούν από απλοί καταναλωτές σε «prosumers», δηλαδή να λειτουργούν ταυτόχρονα ως καταναλωτές (consumers) και παραγωγοί (producers). Πέραν των ανωτέρω, αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά στο μέλλον η τοπική αποθήκευση της ενέργειας μέσω της σταδιακής μείωσης του κόστους των συσσωρευτών για την αποθήκευσή της και διευρύνεται συνεχώς η χρήση των ηλεκτρικών οχημάτων. Το γεγονός αυτό δίνει ακόμα πιο ενεργό ρόλο στον καταναλωτή ο οποίος μετατρέπεται σταδιακά από «prosumer» σε «prosumage» δηλαδή λειτουργεί ταυτόχρονα ως καταναλωτής (consumer), παραγωγός (producer) και αποθηκευτής (storage)⁵². Η χρήση των έξυπνων μετρητών επιτρέπει στους καταναλωτές

⁵² Wolf-Peter Schill, Alexander Zerrahn and Friedrich Kunz, Prosumage of Solar Electricity: Pros, Cons, and the System Perspective, Discussion Papers, DIW Berlin, 2017
https://www.diw.de/documents/publikationen/73/diw_01.c.552031.de/dp1637.pdf

να πληροφορούνται σε σχεδόν πραγματικό χρόνο για το μέγεθος της ενέργειας που καταναλώνουν και να υιοθετούν ενεργές συμπεριφορές που θα οδηγήσουν σε μεγάλες μειώσεις στον τελικό λογαριασμό ηλεκτρικού ρεύματος που πληρώνουν.

Όλα τα ανωτέρω τοπικά συστήματα συνδέονται με τα δίκτυα διανομής δημιουργώντας μεγάλες προκλήσεις στους ΔΣΔ στο έργο τους για αξιόπιστη και ασφαλή παροχή ηλεκτρικής ενέργειας με υψηλής ποιότητας υπηρεσίες και θέτοντας πολλαπλά τεχνικά προβλήματα στη λειτουργία των δικτύων διανομής.

Η μετατροπή των δικτύων διανομής σε έξυπνα δίκτυα αποτελεί μονόδρομο για την ένταξη της διεσπαρμένης παραγωγής σε αυτό. Τα έξυπνα δίκτυα ενσωματώνουν τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών στις υποδομές του δικτύου διανομής οι οποίες συντελούν στην οικονομικά αποδοτική και ασφαλή εξυπηρέτηση όλων των χρηστών που είναι συνδεδεμένοι με αυτό. Τα έξυπνα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας σε αντίθεση με τα παραδοσιακά δίκτυα χαρακτηρίζονται από αμφίδρομη ροή της ενέργειας αλλά και των πληροφοριών από και προς αυτό. Έτσι, τα δίκτυα διανομής στις μέρες μας έχουν την ακόλουθη μορφή⁵³:

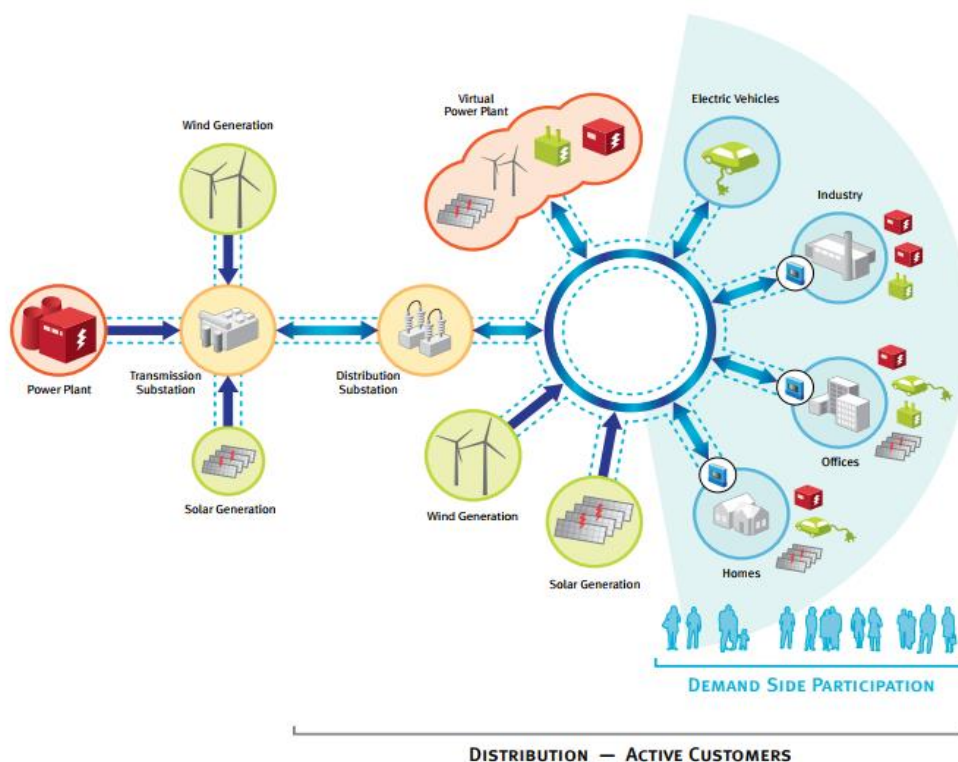

Σχήμα 12: Μορφή σημερινών έξυπνων δικτύων διανομής (πηγή: EDSO for Smart Grids)

⁵³ <https://www.edsoforsmartgrids.eu/home/why-smart-grids/>

Τα όσα περιγράψαμε στο μέλλον θα γίνουν ακόμα πιο έντονα καθώς όλο και περισσότεροι παίχτες θα συμμετέχουν στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας είτε μεμονωμένα είτε δημιουργώντας τοπικές ενεργειακές κοινότητες μέσα από τις οποίες θα παράγουν και θα καταναλώνουν ηλεκτρική ενέργεια κυρίως από ΑΠΕ, με απώτερο στόχο την εξοικονόμηση ενέργειας και τη μείωση των λογαριασμών ηλεκτρικής ενέργειας. Η επόμενη δεκαετία θα χαρακτηρίζεται από ευέλικτη αποκεντρωμένη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και από την ενεργή συμμετοχή των καταναλωτών στην αγορά αυτής μέσω αυτοπαραγωγής και ιδιοκατανάλωσης, αποθήκευσης ενέργειας και διαχείριση της ζήτησης. Έτσι τα μελλοντικά δίκτυα διανομής αναμένεται να αποκτήσουν την ακόλουθη μορφή⁵⁴:

Smart system of TOMORROW

Σχήμα 13: Μορφή έξυπνων δικτύων διανομής του μέλλοντος (πηγή: Eurelectric)

⁵⁴ 10 Steps to Smart Grids, Eurelectric DSO's ten – year roadmap for smart grid deployment in the EU, EURELECTRIC, http://www.eurelectric.org/media/26140/broch.10steps_lr-2011-030-0304-01-e.pdf

Στο έξυπνο ηλεκτρικό δίκτυο του μέλλοντος ενσωματώνονται έξυπνα όλες οι λειτουργίες των χρηστών που είναι συνδεδεμένοι με αυτό και υποστηρίζεται ακόμα περισσότερο την αμφίδρομη ροή ενέργειας. Με τον τρόπο αυτό θα μπορεί να διοχετεύεται στο δίκτυο η παραγόμενη ενέργεια από ΑΠΕ, κυρίως μέσω αυτοπαραγωγής, που δεν καταναλώνεται. Οι καταναλωτές αποκτούν ενεργό ρόλο στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και θα μπορούν ταυτόχρονα να παράγουν, να αποθηκεύουν και να καταναλώνουν ηλεκτρική ενέργεια. Μέσω των έξυπνων δικτύων οι καταναλωτές θα μπορούν να γνωρίζουν σε πραγματικό χρόνο εάν η ενέργεια που καταναλώνουν προέρχεται από την αυτοπαραγωγή ή αντλείται από το δίκτυο διανομής.

Εξαιτίας του μεταβαλλόμενου ενεργειακού περιβάλλοντος και της μετατροπή των δικτύων διανομής σε έξυπνα δίκτυα, αλλάζει σταδιακά και ο ρόλος των Διαχειριστών Συστημάτων Διανομής.

Οι βασικές αρμοδιότητές τους όπως τις περιγράψαμε στα προηγούμενα κεφάλαια παραμένουν οι ίδιες αλλά ο ρόλος των Διαχειριστών Συστημάτων Διανομής αλλάζει και από διαχειριστές παθητικών δικτύων μετατρέπονται σε διαχειριστές ενεργών συστημάτων οι οποίοι διαχειρίζονται πολύπλοκα συστήματα και μεγάλο όγκο ψηφιακών δεδομένων. Προκειμένου να διατηρηθεί η διασφάλιση της ασφαλούς και αποδοτικής λειτουργίας των δικτύων διανομής, σύμφωνα με τα νέα δεδομένα της αγοράς, κρίνεται αναγκαία η κατάλληλη προσαρμογή του θεσμικού και ρυθμιστικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία των δικτύων διανομής ηλεκτρικής ενέργειας και να δοθούν τα κατάλληλα κίνητρα στους ΔΣΔ προκειμένου να προβούν στις απαιτούμενες επενδύσεις και να συμμετάσχουν σε καινοτόμα προγράμματα έρευνας και ανάπτυξης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Στο δρόμο προς την «Καθαρή Ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους»

7.1. Η νέα ενεργειακή δέσμη μέτρων

Στις 30 Νοεμβρίου 2016 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε νέα ενεργειακή δέσμη μέτρων με τίτλο «Καθαρή Ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους» με στόχο τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη μεταβολή των παγκόσμιων ενεργειακών αγορών από τη μετάβαση προς τις καθαρές μορφές ενέργειας.

Ο τομέας της ενέργειας διαδραματίζει βασικό ρόλο στην υποχρέωση της μείωσης των εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα κατά 40% έως το 2030. Μέσω των προτάσεων που συμπεριλαμβάνονται στη νέα ενεργειακή δέσμη μέτρων, δίνεται προτεραιότητα στην ενεργειακή αποδοτικότητα, εδραιώνεται ο ηγετικός ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ και διασφαλίζονται δίκαιοι συναλλακτικοί όροι για τους καταναλωτές⁵⁵.

Σχετικά με το ρόλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ επισημαίνεται ότι οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις στον τομέα αυτό, έως το 2014, είχαν συνδυασμένο ετήσιο κύκλο εργασιών 129 δισεκατομμύρια ευρώ και απασχολούσαν περισσότερα από 1.000.000 άτομα. Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις των ΑΠΕ κατέχουν το 40% του συνόλου των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας σε παγκόσμιο επίπεδο για τις τεχνολογίες ενέργειας από ΑΠΕ⁵⁶. Οι ανωτέρω αριθμοί αποδίδουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση ηγετικό ρόλο στην παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση περισσότερο από το 90% των ανανεώσιμων πηγών ηλεκτρικής ενέργειας είναι συνδεδεμένο με τα

⁵⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή - Δελτίο Τύπου, Καθαρή ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους-Ελευθερώνοντας το αναπτυξιακό δυναμικό της Ευρώπης, Βρυξέλλες, 30 Νοεμβρίου 2016, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-4009_el.htm

⁵⁶ Δέσμη μέτρων για την Ενεργειακή Ένωση, Ανακοίνωση της Επιτροπής της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, Στρατηγική πλαίσιο για μια ανθεκτική Ενεργειακή Ένωση με μακρόπνοη πολιτική για την κλιματική αλλαγή, COM(2015) 80 final, http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:1bd46c90-bdd4-11e4-bbe1-01aa75ed71a1.0017.03/DOC_1&format=PDF

δίκτυα διανομής και κατά συνέπεια οποιεσδήποτε εξελίξεις στον τομέα αυτό επηρεάζουν άμεσα και σε πολύ μεγάλο βαθμό τη λειτουργία των Διαχειριστών Συστημάτων Διανομής.

Στις ενεργειακές αγορές του μέλλοντος οι καταναλωτές αποκτούν ενεργό και κεντρικό ρόλο εφόσον θα έχουν μεγαλύτερη επιλογή προσφορών, πρόσβαση σε εργαλεία σύγκρισης των τιμών της ενέργειας και κυρίως τη δυνατότητα να παράγουν, να καταναλώνουν, να αποθηκεύουν και να πουλούν τη δική τους ηλεκτρική ενέργεια. Με τις προτάσεις για τις νέες νομοθετικές ρυθμίσεις, η Ευρωπαϊκή Ένωση προσφέρει ευκαιρίες στους καταναλωτές για μεγαλύτερη συμμετοχή στο ενεργειακό σύστημα και προστατεύει περισσότερο τους ευάλωτους καταναλωτές.

Η νέα ενεργειακή δέσμη περιλαμβάνει νομοθετικές προτάσεις αλλά και μη νομοθετικές πρωτοβουλίες που θα βοηθήσουν στη δημιουργία ενός ευνοϊκού πλαισίου, το οποίο θα αποφέρει οφέλη για τους πολίτες, την ανάπτυξη, τις επενδύσεις και τις θέσεις εργασίας. Οι νομοθετικές προτάσεις περιλαμβάνουν τους ακόλουθους Κανονισμούς και Οδηγίες:

- Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας (αναδιατύπωση του Κανονισμού (ΕΚ) 714/2009)⁵⁷
- Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ίδρυση Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας (αναδιατύπωση του Κανονισμού (ΕΚ) 713/2009)⁵⁸

⁵⁷ Πρόταση, ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ σχετικά με την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας (αναδιατύπωση), COM(2016) 861 final, http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9b9d9035-fa9e-11e6-8a35-01aa75ed71a1.0005.02/DOC_1&format=PDF

⁵⁸ Πρόταση ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ για την ίδρυση Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας (αναδιατύπωση), COM(2016) 863 final/2, http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:28181024-0289-11e7-8a35-01aa75ed71a1.0018.02/DOC_1&format=PDF

- Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ετοιμότητα αντιμετώπισης κινδύνων στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας και με την κατάργηση της Οδηγίας 2005/89/ΕΚ⁵⁹
- Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης, που τροποποιεί την οδηγία 94/22/ΕΚ, την οδηγία 98/70/ΕΚ, την οδηγία 2009/31/ΕΚ, τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 663/2009, τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 715/2009, την οδηγία 2009/73/ΕΚ, την οδηγία 2009/119/ΕΚ του Συμβουλίου, την οδηγία 2010/31/ΕΕ, την οδηγία 2012/27/ΕΕ, την οδηγία 2013/30/ΕΕ και την οδηγία (ΕΕ) 2015/652 του Συμβουλίου και καταργεί τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 525/2013⁶⁰
- Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας (αναδιτύπωση της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ)⁶¹
- Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση της Οδηγίας 2012/27/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση⁶²
- Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της Οδηγίας 2010/31/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων⁶³

⁵⁹ Πρόταση ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ σχετικά με την ετοιμότητα αντιμετώπισης κινδύνων στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας και με την κατάργηση της οδηγίας 2005/89/ΕΚ, COM(2016) 862 final, http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:1d8d2670-b7b2-11e6-9e3c-01aa75ed71a1.0019.02/DOC_1&format=PDF

⁶⁰ Πρόταση ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης, COM(2016) 759 final/2, http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:ac5d97a8-0319-11e7-8a35-01aa75ed71a1.0021.02/DOC_1&format=PDF

⁶¹ Πρόταση ΟΔΗΓΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας (αναδιτύπωση), COM(2016) 864 final, http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:c7e47f46-faa4-11e6-8a35-01aa75ed71a1.0011.02/DOC_1&format=PDF

⁶² Πρόταση ΟΔΗΓΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ σχετικά με την τροποποίηση της οδηγίας 2012/27/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση, COM(2016) 761 final, http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:efad95f3-b7f5-11e6-9e3c-01aa75ed71a1.0013.02/DOC_1&format=PDF

⁶³ Πρόταση ΟΔΗΓΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ για την τροποποίηση της οδηγίας 2010/31/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων, COM(2016) 765 final,

- Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (αναδιατύπωση της Οδηγίας 2009/28/ΕΚ)⁶⁴

7.2 Η αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας μετά την εφαρμογή των κανόνων της Τρίτης Ενεργειακής Δέσμης

Η δομή της τρέχουσας αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας βασίζεται στους κανόνες που θεσπίστηκαν στην Τρίτη Ενεργειακή Δέσμη Μέτρων που εγκρίθηκε το 2009. Οι βασικές αρχές που διέπουν την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας είναι:

- η ελευθερία επιλογής προμηθευτή ηλεκτρικής ενέργειας από τους καταναλωτές,
- το δικαίωμα πρόσβασης τρίτων μερών στα δίκτυα μεταφοράς και διανομής,
- ο διαχωρισμός των δραστηριοτήτων ηλεκτρικής ενέργειας στις κάθετα ολοκληρωμένες επιχειρήσεις,
- η εξάλειψη των φραγμών για το διασυνοριακό εμπόριο ηλεκτρικής ενέργειας,
- η εποπτεία της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας από τις ανεξάρτητες ρυθμιστικές αρχές,
- η πανευρωπαϊκή συνεργασία των εθνικών ρυθμιστικών αρχών μέσω του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας (ΟΣΡΑΕ),
- η πανευρωπαϊκή συνεργασία των Διαχειριστών Συστημάτων Μεταφοράς μέσω του Ευρωπαϊκού Δικτύου Διαχειριστών Συστημάτων Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΔΔΣΜ)

http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:4908dc52-b7e5-11e6-9e3c-01aa75ed71a1.0018.02/DOC_1&format=PDF

⁶⁴ Πρόταση ΟΔΗΓΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (αναδιατύπωση), COM(2016) 767 final, http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:3eb9ae57-faa6-11e6-8a35-01aa75ed71a1.0003.02/DOC_1&format=PDF

Η εφαρμογή της Τρίτης Ενεργειακής Δέσμης μέτρων, μέσω της ενσωμάτωσης των διατάξεων αυτής στις εθνικές νομοθεσίες, έχει επιφέρει σημαντικά θετικά αποτελέσματα στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Πέραν των θετικών αποτελεσμάτων όμως έχουν διαπιστωθεί ατέλειες και ελλείψεις καθώς και απαιτήσεις προσαρμογής σε νέες τεχνολογικές εξελίξεις οι οποίες επέφεραν προβληματισμούς που οδήγησαν στην πρόταση για την αναθεώρηση των διατάξεων της στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας.

Οι καταναλωτές στα περισσότερα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν τη δυνατότητα πλέον να επιλέξουν μεταξύ αρκετών Προμηθευτών ηλεκτρικής ενέργειας. Επιπροσθέτως, τα δικαιώματα των καταναλωτών που θεσπίστηκαν με αυτήν και ιδίως οι προβλέψεις για τους ευάλωτους καταναλωτές έχουν βελτιώσει σημαντικά τη θέση τους σε σχέση με την περίοδο έως το έτος 2009.

Η ρευστότητα των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας καθώς οι διασυνοριακές συναλλαγές ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ των περισσότερων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής ενέργειας και η χρήση των γραμμών διασύνδεσης, έχουν αυξηθεί σημαντικά. Κατά τη χρονική περίοδο 2008 – 2012 το μερίδιο των εισαγωγών επί της συνολικής ενέργειας που ήταν διαθέσιμη για τελική κατανάλωση αυξήθηκε σε 23 κράτη μέλη⁶⁵. Παρόλα αυτά απέχει κατά πολύ η εξάντληση του δυναμικού διασυνοριακών συναλλαγών ηλεκτρικής ενέργειας. Η Επιτροπή, σε Ανακοίνωσή της σχετικά με την πρόοδο προς την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας τον Οκτώβριο 2014 επεσήμανε ότι μία καλά συνδεδεμένη εσωτερική αγορά ενέργειας παίζει καθοριστικό ρόλο στην ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού της Ευρώπης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει πολύ υψηλό ποσοστό ασφάλειας εφοδιασμού ηλεκτρικής ενέργειας συγκρινόμενη με άλλες περιοχές της υψηλίου η οποία οφείλεται σε κύριο λόγο στην αξιοπιστία των δικτύων. Η υλική διασύνδεση όμως των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας, μέσω των δικτύων, εξακολουθεί να

⁶⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, Η πρόδος προς την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας, COM(2014) 634 final, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0634&from=EL>

είναι ανεπαρκής σε πολλές περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και προκειμένου να επιτευχθούν περισσότερες εμπορικές συναλλαγές ηλεκτρικής ενέργειας και να διασφαλιστεί ακόμα περισσότερο η ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού απαιτείται η ενίσχυσή της καθώς και η εξάλειψη των εναπομεινάντων φραγμών στις διασυνοριακές συναλλαγές όπως πχ οι περιορισμοί στις συναλλαγές και οι δυσανάλογες απαιτήσεις για την έκδοση αδειών. Επιπροσθέτως, η διατήρηση της αξιοπιστίας και της σταθερότητας του ηλεκτρικού δικτύου καθίσταται επισφαλής όσο αυξάνονται στο ενεργειακό μείγμα οι μεταβλητές παραγόμενες ποσότητες ενέργειας από τις ΑΠΕ. Το γεγονός αυτό καθιστά ακόμα μεγαλύτερη την αναγκαιότητα καλύτερης σύνδεσης των δικτύων μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ τους προκειμένου να διατηρείται η εξισορρόπηση του συστήματος καθόλη τη διάρκεια της ημέρας, καθώς όσο μεγαλύτερη είναι μία συνδεδεμένη περιοχή τόσο διευκολύνεται η εξισορρόπηση των μεταβλητών ποσοτήτων ενέργειας από ΑΠΕ.

Σχετικά με τους διαχειριστές των δικτύων μεταφοράς, η εφαρμογή των διατάξεων της τρίτης δέσμης μέτρων, και κυρίως η υποχρέωση διαχωρισμού και οι διατάξεις που επέβαλαν την εκπόνηση δεκαετούς προγράμματος ανάπτυξης δικτύων, διαμόρφωσαν τέτοιο επενδυτικό κλίμα που διασφαλίζει την κατασκευή των γραμμών εκεί που κρίνεται ότι είναι περισσότερο απαραίτητες. Στο τέλος του 2014 οι 96 από τους 100 περίπου Διαχειριστές Συστημάτων Μεταφοράς στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είχαν πιστοποιηθεί ως συμβατοί με ένα εκ των τριών μοντέλων διαχωρισμού όπως καθοριζόταν στις διατάξεις της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ.

Στις αγορές χονδρικής, ο υψηλός ανταγωνισμός που δημιουργήθηκε έχει συμβάλει στη διατήρηση των τιμών χονδρικής σε χαμηλά επίπεδα αν και αυτές εξακολουθούν να είναι υψηλότερες κατά 30% από τις αντίστοιχες τιμές στις ΗΠΑ⁶⁶. Συγκεκριμένα κατά την περίοδο 2008 – 2012 οι τιμές χονδρικής στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας μειώθηκαν κατά ποσοστό που κυμαίνεται από 35% έως 45%. Παρόλη τη μείωση των τιμών σε επίπεδο χονδρικής, οι λιανικές τιμές που καλείται να πληρώσουν οι καταναλωτές

⁶⁶ Ομοίως με 46

παρουσιάζονται αυξημένες, κυρίως λόγω των φόρων και των πρόσθετων τελών που συνεχίζουν να καταλαμβάνουν σημαντικό και ολοένα αυξανόμενο μερίδιο στους τελικούς λογαριασμούς. Στα περισσότερα κράτη – μέλη, οι λιανικές αγορές εξακολουθούν να είναι οργανωμένες με βάση μονόδρομη ροή ενέργειας που ξεκινάει από μεγάλους κεντρικούς σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής και καταλήγει στους καταναλωτές. Επισημαίνεται δε ότι αρκετές κρατικές παρεμβάσεις έχουν οδηγήσει σε στρεβλώσεις στην αγορά χονδρικής ηλεκτρικής ενέργειας η οποίες έχουν επιφέρει αρνητικές συνέπειες στις επενδύσεις και το διασυνοριακό εμπόριο⁶⁷.

Το μερίδιο της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από τις ΑΠΕ έχει αυξηθεί σημαντικά. Συγκεκριμένα, το 2014 το 23,5% της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το 14% της τελικής κατανάλωσης ενέργειας σε όλους τους τομείς παράχθηκε από ΑΠΕ, γεγονός που αφενός μεν επιτυγχάνει τον στόχο του 2020 και βάζει γερά θεμέλια για την επίτευξη του στόχου της διείσδυσης των ΑΠΕ κατά ποσοστό που θα υπερβαίνει το 27% για το 2030. Με δεδομένο ότι η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ είναι περισσότερο ευμετάβλητη, πιο αποκεντρωμένη και λιγότερο προβλέψιμη από την παραδοσιακή παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας μέσω των μεγάλων κεντρικών σταθμών παραγωγής, θεωρείται επιβεβλημένη η προσαρμογή των κανόνων λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στο νέο αυτό χαρακτηριστικό της. Περισσότερο από το 90% των ανανεώσιμων πηγών ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι συνδεδεμένο με τα δίκτυα διανομής.

Ακόμα ένα χαρακτηριστικό που έθεσε προβληματισμούς για την προσαρμογή των κανόνων λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς είναι η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας που αφορά στην ψηφιοποίηση και στην ανάπτυξη των διαδικτυακών μέσων μέτρησης και εμπορίας. Η εξέλιξη αυτή δίνει τη δυνατότητα σε βιομηχανίες, επιχειρήσεις και καταναλωτές να παράγουν και να αποθηκεύουν ηλεκτρική ενέργεια. Την επόμενη δεκαετία η αγορά ηλεκτρικής ενέργειας θα χαρακτηρίζεται από αποκεντρωμένη παραγωγή

⁶⁷ Πλαίσιο Πολιτικής της Αιτιολογικής Έκθεσης της Πρότασης για την αναδιτύπωση του Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.

ηλεκτρικής ενέργειας και νέων τεχνολογικών προκλήσεων που θα δώσουν τη δυνατότητα στους καταναλωτές να μειώσουν τους λογαριασμούς ηλεκτρικής ενέργειας και να συμμετάσχουν ενεργά στις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας μέσω αυτοκατανάλωσης, αποθήκευσης και λύσεων απόκρισης ζήτησης. Τα ανωτέρω, σε συνδυασμό και με την τεχνολογική εξέλιξη των έξυπνων μετρητών, αλλάζουν το τοπίο για τους Διαχειριστές Συστημάτων Διανομής, και επαναπροσδιορίζουν το ρόλο τους, ενσωματώνοντας στα καθήκοντά τους περισσότερο περίπλοκες διαδικασίες τις οποίες μέχρι τώρα αντιμετώπιζαν μόνο οι Διαχειριστές Συστημάτων Μεταφοράς, και απαιτεί την περαιτέρω ρύθμιση της λειτουργίας και των αρμοδιοτήτων τους.

7.3 Οι στόχοι της πρότασης αναδιατύπωσης του Κανονισμού και της Οδηγίας για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας

Βασικοί στόχοι της πρότασης για την αναδιατύπωση του Κανονισμού (ΕΚ) 714/2009 σχετικά με την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας αποτελούν:

- Η προσαρμογή στους κανόνες της αγοράς κυρίως λόγω της μετάβασης από τεχνολογίες ηλεκτροπαραγωγής με βάση τις μεγάλες κεντρικές μονάδες παραγωγής από ορυκτά καύσιμα στις νέες τεχνολογίες ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ και της αυτοπαραγωγής μέσω θέσπισης κανόνων για τις βραχυπρόθεσμες αγορές
- Η τοποθέτηση των καταναλωτών στο επίκεντρο της αγοράς ενέργειας. Συγκεκριμένα:
 - καθορίζονται διατάξεις που ενισχύουν τα προϋπάρχοντα δικαιώματα των καταναλωτών και εισάγουν καινούρια που διασφαλίζουν ότι οι καταναλωτές θα μπορούν να επιλέγουν και να αλλάζουν προμηθευτές ή φορείς συγκέντρωσης, θα έχουν δικαίωμα σύναψης σύμβασης δυναμικής τιμολόγησης, θα μπορούν να συμμετάσχουν στην απόκριση ζήτησης, την αυτοπαραγωγή και την αποθήκευση ενέργειας και θα έχουν

- δικαίωμα να ζητούν έξυπνο μετρητή εξοπλισμένο με ελάχιστο σύνολο λειτουργικών δυνατοτήτων,
- θεσπίζονται κανόνες για πιο διαφανή πληροφόρηση σχετικά με την τιμολόγηση και τα πιστοποιημένα εργαλεία σύγκρισης,
 - ενισχύονται τα δικαιώματα των πλέον ευάλωτων καταναλωτών με στόχο την αντιμετώπιση της ενεργειακής πενίας,
 - ορίζεται πλαίσιο για τις τοπικές κοινότητες ενέργειας που μπορούν να συμμετέχουν στην τοπική ηλεκτροπαραγωγή, διανομή, συγκέντρωση, αποθήκευση, προμήθεια ή σε υπηρεσίες ενεργειακής απόδοσης,
 - καθορίζεται ότι οι τιμές προμήθειας θα πρέπει να βασίζονται στην αγορά.
- Η ασφάλεια του εφοδιασμού με ηλεκτρική ενέργεια μέσω κανόνων που θα αντιμετωπίσουν τους εθνικούς περιορισμούς στις διασυνοριακές ροές ηλεκτρικής ενέργειας και διαδικασιών για την ανάπτυξη ευρωπαϊκής εκτίμησης της επάρκειας των πόρων, του προσδιορισμού της ανάγκης για μηχανισμούς δυναμικότητας και του καθορισμού προτύπου αξιοπιστίας από τα κράτη μέλη όπου απαιτείται.
- Η ενίσχυση της περιφερειακής συνεργασίας των διαχειριστών συστημάτων μεταφοράς, μέσω ισχυρότερης περιφερειακής διακυβέρνησης και ρυθμιστικής εποπτείας που συμπεριλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, ενίσχυση της λήψης αποφάσεων του ΟΣΡΑΕ για διασυνοριακά ζητήματα καθώς και θεσμικού πλαισίου για τη δημιουργία περιφερειακών επιχειρησιακών κέντρων των διαχειριστών συστημάτων μεταφοράς που θα συντονίζονται από τον ENTSO - E.
- Η προσαρμογή της ρυθμιστικής εποπτείας στις περιφερειακές αγορές.
- Η συντακτική διευκρίνιση υφιστάμενων κανόνων και η αναδιάρθρωση ορισμένων από αυτούς.

Νομική βάση για τα προτεινόμενα μέτρα αποτελεί το άρθρο 194 της ΣΛΕΕ.

7.4 Οι προτεινόμενες διατάξεις σχετικά με τη δραστηριότητα της Διανομής ηλεκτρικής ενέργειας

7.4.1 Πρόταση για την αναδιατύπωση της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ

Στο προοίμιο της πρότασης για την αναδιατύπωση της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ, αναγνωρίζεται η αναγκαιότητα του εκσυγχρονισμού των δικτύων διανομής μέσω της εισαγωγής δικτύων και έξυπνων συστημάτων μέτρησης τα οποία θα αποτελέσουν κίνητρα για την ενεργό συμμετοχή των καταναλωτών. Συγκεκριμένα, τονίζεται η υποχρέωση των κρατών μελών για την υποστήριξη του εκσυγχρονισμού των δικτύων διανομής μέσω της εισαγωγής των έξυπνων δικτύων και της κατασκευής τους με τρόπο που θα ενθαρρύνεται η αποκεντρωμένη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και η ενεργειακή αποδοτικότητα.

Προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της ενεργούς συμμετοχής των καταναλωτών στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας αλλά και της ενεργειακής απόδοσης των δικτύων διανομής, θα πρέπει να παρέχονται από τους ΔΣΔ κατάλληλα κίνητρα και τεχνολογίες όπως τα έξυπνα συστήματα μέτρησης. Τα έξυπνα συστήματα μέτρησης δίνουν τη δυνατότητα στους καταναλωτές να ενημερώνονται με ακρίβεια και σε πραγματικό χρόνο σχετικά με θέματα ηλεκτροπαραγωγής και ενεργειακής τους κατανάλωσης και να συμμετάσχουν, να διαχειρίζονται και να επωφελούνται από προγράμματα απόκρισης ζήτησης και άλλες υπηρεσίες με αποτέλεσμα να μειώνουν τον τελικό λογαριασμό ηλεκτρικής ενέργειας. Πέρα από τα οφέλη που θα αποκομίσουν οι καταναλωτές από την εφαρμογή των έξυπνων συστημάτων μέτρησης, οφέλη αποκομίζουν και οι Διαχειριστές Συστημάτων Διανομής, αφού μέσω αυτών θα έχουν καλύτερη και πληρέστερη εικόνα των δικτύων τους, με τη βοήθεια της οποίας θα μειώσουν το κόστος λειτουργίας και συντήρησής τους. Η μείωση στο κόστος λειτουργίας και συντήρησης των δικτύων διανομής θα επιφέρει περαιτέρω μειώσεις στα τιμολόγια διανομής που όπως έχουμε ήδη αναφέρει η μεθοδολογία υπολογισμού τους αντανακλά μεταξύ άλλων και τα κόστη αυτά.

Επιπροσθέτως, αναγνωρίζεται η αναγκαιότητα των ΔΣΔ να ενσωματώσουν στα δίκτυά τους εγκαταστάσεις ηλεκτροπαραγωγής που χρησιμοποιούν ΑΠΕ και νέα φορτία όπως οι αντλίες θερμότητας και τα ηλεκτρικά οχήματα. Για το λόγο αυτό καθίσταται επιτακτική ανάγκη να δοθούν δυνατότητες και κίνητρα στους ΔΣΔ να χρησιμοποιούν, με βάση τις διαδικασίες της αγοράς, υπηρεσίες που προέρχονται από πηγές κατανεμημένης ενέργειας όπως η απόκριση ζήτησης και η αποθήκευση ενέργειας. Οι ανωτέρω δυνατότητες θα ενισχύσουν την αποτελεσματική λειτουργία των δικτύων διανομής και θα έχουν ως αποτέλεσμα την αποφυγή δαπανηρών επεκτάσεων των δικτύων. Για την επίτευξη των ανωτέρω, τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρέχουν κίνητρα στους ΔΣΔ μέσω τιμολογίων δικτύου που δεν θα θέτουν εμπόδια και φραγμούς στην ευελιξία ή στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των δικτύων διανομής. Παράλληλα θα πρέπει να θεσπίσουν εθνικούς κώδικες δικτύου και κανόνες της αγοράς καθώς και να εισαγάγουν προγράμματα ανάπτυξης δικτύων διανομής που θα στηρίξουν την ενσωμάτωση των εγκαταστάσεων ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ, την ανάπτυξη εγκαταστάσεων αποθήκευσης, την χρήση ηλεκτρικών οχημάτων και την πληροφόρηση των χρηστών των δικτύων σχετικά με τις μελλοντικές επεκτάσεις ή αναβαθμίσεις αυτών.

Τέλος, δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στο ρόλο των ΔΣΔ στην αγορά λιανικής ηλεκτρικής ενέργειας μέσω της άνευ διακρίσεων πρόσβασης στο δίκτυο διανομής αφού αυτή καθορίζει την πρόσβαση από τους πελάτες λιανικής στα επόμενα στάδια της αγοράς. Προκειμένου να τηρηθούν οι αρχές του ανταγωνισμού στο επίπεδο λιανικής θα πρέπει να θεσπιστούν κανόνες που θα διασφαλίζουν ότι οι ΔΣΔ δεν θα μπορούν να εκμεταλλευτούν την κάθετη ολοκλήρωσή τους σε σχέση κυρίως με τους οικιακούς και τους μικρούς βιομηχανικούς τους πελάτες.

Σχετικά με τη μεθοδολογία υπολογισμού των τιμολογίων πρόσβασης και χρήσης του δικτύου διανομής που θα εγκρίνονται από τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές, στο προοίμιο της πρότασης για την αναδιατύπωση της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ αναγνωρίζεται ότι αυτά θα πρέπει αφενός να μην εισάγουν διακρίσεις, να αντανakλούν το κόστος και αφετέρου να λαμβάνουν

υπόψη τους το μακροπρόθεσμο, οριακό και εξοικονομούμενο κόστος του δικτύου από την κατανεμημένη παραγωγή και τα μέτρα διαχείρισης της ζήτησης.

Οι διατάξεις που σχετίζονται με τη διαχείριση των συστημάτων διανομής περιλαμβάνονται στο ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV της πρότασης και συγκεκριμένα στα άρθρα 30 έως 39. Οι ορισμοί της Διανομής, του Διαχειριστή Συστήματος Διανομής καθώς και τα άρθρα που αφορούν στο διορισμό, στα καθήκοντα, στον διαχωρισμό των ΔΣΔ, στην υποχρέωση εχεμύθειας τους, στα κλειστά συστήματα διανομής και στους διαχειριστές συνδυασμένων συστημάτων μεταφοράς και διανομής δεν έχουν υποστεί καμία ουσιαστική τροποποίηση στην πρόταση για την αναδιτύπωση της Οδηγίας 2009/72/EK.

Στην πρόταση όμως έχουν προστεθεί τέσσερα νέα άρθρα που δεν υπήρχαν στην Οδηγία 2009/72/EK και αφορούν:

- στα καθήκοντα των διαχειριστών συστημάτων διανομής όσον αφορά τη χρήση ευελιξίας,
- στην ένταξη της ηλεκτροκίνησης στο δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας,
- στα καθήκοντα των διαχειριστών συστημάτων διανομής όσον αφορά τη διαχείριση δεδομένων και
- στο ιδιοκτησιακό καθεστώς των εγκαταστάσεων αποθήκευσης.

Αναφερόμενοι στα καθήκοντα των ΔΣΔ που αφορούν τη χρήση ευελιξίας, στην πρόταση προβλέπεται τα ρυθμιστικά πλαίσια, που θεσπίζονται από τα κράτη μέλη, να επιτρέπουν στους ΔΣΔ να προμηθεύονται υπηρεσίες από πηγές όπως η κατανεμημένη παραγωγή, η αποθήκευση και η απόκριση ζήτησης καθώς και να εξετάζουν τη λήψη μέτρων ενεργειακής απόδοσης τα οποία θα υποκαταστήσουν ανάγκες αναβάθμισης ή αντικατάστασης της δυναμικότητας ηλεκτρικής ενέργειας ενισχύοντας την ασφαλή λειτουργία των δικτύων διανομής. Οι ΔΣΔ θα υποχρεούνται στην εξασφάλιση της αποτελεσματικής συμμετοχής όλων των συμμετεχόντων στην αγορά και κυρίως των ΑΠΕ, των φορέων συγκέντρωσης και της απόκρισης ζήτησης. Για τη βέλτιστη αξιοποίηση των πηγών ηλεκτροπαραγωγής οι ΔΣΔ θα συνεργάζονται με τους Διαχειριστές του Συστήματος Μεταφοράς, κυρίως

μέσω ανταλλαγής πληροφορικών και δεδομένων, με απώτερο στόχο της διασφάλιση της αποτελεσματικής και ασφαλούς λειτουργίας του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας. Για την προμήθεια των ανωτέρω υπηρεσιών οι ΔΣΔ θα αμείβονται με τρόπο που θα ανακτούν τις αντίστοιχες δαπάνες που συμπεριλαμβάνουν τουλάχιστον τις δαπάνες τεχνολογιών, πληροφορικής και επικοινωνίας (ΤΠΕ) που αντιστοιχούν στις σχετικές υποδομές.

Οι ΔΣΔ προτείνεται να υποβάλλουν στις ρυθμιστικές αρχές, ανά δύο έτη, πρόγραμμα ανάπτυξης του δικτύου, στο οποίο θα καθορίζονται οι προβλεπόμενες επενδύσεις σε βάθος πενταετίας έως δεκαετίας δίνοντας έμφαση στις επενδύσεις που αφορούν υποδομές του δικτύου διανομής που απαιτούνται για τη σύνδεση της δυναμικότητας παραγωγής με νέα φορτία όπως για παράδειγμα τα σημεία επαναφόρτισης για τα ηλεκτρικά οχήματα. Στο πρόγραμμα ανάπτυξης δικτύου θα περιγράφεται ο τρόπος αξιοποίησης της απόκρισης ζήτησης, η ενεργειακή απόδοση, οι εγκαταστάσεις αποθήκευσης ενέργειας καθώς και οποιαδήποτε άλλη πηγή την οποία οι ΔΣΔ θα επιλέξουν να χρησιμοποιήσουν ως εναλλακτική λύση της επέκτασης ή αναβάθμισης των δικτύων διανομής. Το σχέδιο του προγράμματος ανάπτυξης του δικτύου θα τίθεται σε διαβούλευση και το αποτέλεσμα της θα δημοσιεύεται από την εθνική ρυθμιστική αρχή. Η υποχρέωση κατάρτισης προγράμματος ανάπτυξης του δικτύου προτείνεται να υπάρχει δυνατότητα της μη υποβολής της από τις ολοκληρωμένες επιχειρήσεις που εξυπηρετούν λιγότερους από 100.000 καταναλωτές ή εξυπηρετούν απομονωμένα συστήματα.

Σχετικά με την ένταξη της ηλεκτροκίνησης στο δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας προτείνεται τα κράτη μέλη να υποχρεούνται να παρέχουν ρυθμιστικό πλαίσιο που θα διευκολύνει τη σύνδεση με τα δίκτυα διανομής των δημόσιων ή ιδιωτικών σημείων επαναφόρτισης των ηλεκτρικών οχημάτων και να διασφαλίζουν ότι οι ΔΣΔ θα συνεργάζονται χωρίς την εφαρμογή διακρίσεων με τις επιχειρήσεις που έχουν στην ιδιοκτησία τους, αναπτύσσουν, λειτουργούν ή διαχειρίζονται σημεία επαναφόρτισης για ηλεκτρικά οχήματα. Οι ΔΣΔ προτείνεται να μπορούν να έχουν στην ιδιοκτησία τους, να αναπτύσσουν, να λειτουργούν ή να διαχειρίζονται σημεία επαναφόρτισης για

ηλεκτρικά οχήματα μόνο εφόσον δεν έχει εκδηλωθεί αντίστοιχο ενδιαφέρον από άλλα μέρα έπειτα από ανοικτή διαδικασία πρόσκλησης υποβολής προσφορών και εφόσον έχουν λάβει από τις ρυθμιστικές αρχές αντίστοιχη έγκριση. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διεξάγουν δημόσιες διαβουλεύσεις σε τακτά χρονικά διαστήματα προκειμένου να επανεξετάζεται το ενδιαφέρον των παραγόντων της αγοράς για μία εκ των ανωτέρω δραστηριοτήτων. Στην περίπτωση που από τις διαβουλεύσεις αυτές διαφανεί ότι παράγοντες τις αγοράς προτίθενται να προβούν σε μία εκ των άνω δραστηριοτήτων, τότε τα κράτη μέλη θα μεριμνούν για τις απαιτούμενες ρυθμίσεις που θα οδηγήσουν στη σταδιακή κατάργηση των σχετικών δραστηριοτήτων των ΔΣΔ.

Τα καθήκοντα των ΔΣΔ όσον αφορά στη διαχείριση δεδομένων έγκεινται στην εφαρμογή ειδικής μέριμνας για τις περιπτώσεις που εφαρμόζονται έξυπνα συστήματα μέτρησης και οι ΔΣΔ εμπλέκονται στη διαχείριση των δεδομένων. Στην περίπτωση αυτή τα Προγράμματα Συμμόρφωσης των ΔΣΔ θα περιλαμβάνουν τη λήψη μέτρων που θα αποκλείουν τη διακριτική πρόσβαση σε δεδομένα από επιλέξιμα μέρη.

Αναφερόμενοι στις εγκαταστάσεις αποθήκευσης, στο σχετικό άρθρο της πρότασης για την αναδιτύπωση της Οδηγίας 2009/72/EK, προτείνεται ότι οι ΔΣΔ δεν επιτρέπεται να έχουν στην ιδιοκτησία τους, να αναπτύσσουν, να διαχειρίζονται ή να λειτουργούν εγκαταστάσεις αποθήκευσης ενέργειας. Εξαίρεση στον ανωτέρω κανόνα μπορεί να γίνει μόνο εφόσον πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- κανένας από τους παράγοντες της αγοράς, μετά από ανοικτή διαδικασία πρόσκλησης υποβολής προσφορών δεν εξέφρασε ενδιαφέρον για ιδιοκτησία, ανάπτυξη, διαχείριση ή λειτουργία εγκαταστάσεων αποθήκευσης,
- οι εγκαταστάσεις αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας θεωρούνται απαραίτητες προκειμένου οι ΔΣΔ να εκτελέσουν με επιτυχία τα καθήκοντά τους που σχετίζονται με την αξιόπιστη και ασφαλή λειτουργία του συστήματος διανομής,
- έχει χορηγηθεί σχετική έγκριση από τη ΡΑΕ.

Οι ρυθμιστικές αρχές θα πρέπει να διεξάγουν δημόσιες διαβουλεύσεις σε τακτά χρονικά διαστήματα προκειμένου να επανεξετάζεται το ενδιαφέρον των παραγόντων της αγοράς για μία εκ των ανωτέρω δραστηριοτήτων. Στην περίπτωση που από τις διαβουλεύσεις αυτές διαφανεί ότι παράγοντες της αγοράς προτίθενται να αποκτήσουν, να αναπτύξουν, να λειτουργήσουν ή να διαχειριστούν εγκαταστάσεις αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας, τότε τα κράτη μέλη μεριμνούν για τις απαιτούμενες ρυθμίσεις που θα οδηγήσουν στη σταδιακή κατάργηση των σχετικών δραστηριοτήτων των ΔΣΔ.

Πέραν των ανωτέρω ρυθμίσεων που καθορίζονται στο ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV για τη διαχείριση του συστήματος διανομής αξίζει να αναφερθούμε στην έννοια των τοπικών ενεργειακών κοινοτήτων που εντάσσεται για πρώτη φορά και μπορεί να σχετίζεται με τα δίκτυα διανομής έχοντας επιφέρει ήδη προβληματισμούς κυρίως από πλευράς ΔΣΔ. Στην πρόταση για την αναδιατύπωση της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ ως *«τοπική ενεργειακή κοινότητα ορίζεται η ένωση, ο συνεταιρισμός, η σύμπραξη, η μη κερδοσκοπική οργάνωση ή άλλη νομική οντότητα που τελεί υπό τον ουσιαστικό έλεγχο τοπικών εταίρων ή μελών, με γενικό γνώμονα τις αξίες και όχι το κέρδος, η οποία συμμετέχει σε κατανεμημένη παραγωγή και ασκεί δραστηριότητες διαχειριστή συστήματος διανομής, προμηθευτή ή φορέα συγκέντρωσης σε τοπικό επίπεδο και σε διασυνοριακό επίπεδο»*.

Οι τοπικές ενεργειακές κοινότητες θα μπορούν να κατέχουν, να συστήνουν ή να μισθώνουν κοινοτικά δίκτυα των οποίων τη διαχείριση θα τελούν αυτόνομα και να έχουν χωρίς διακρίσεις πρόσβαση σε όλες τις οργανωμένες αγορές ηλεκτρικής ενέργειας απευθείας, μέσω φορέων συγκέντρωσης ή μέσω προμηθευτών. Θα έχουν το δικαίωμα της αμερόληπτης μεταχείρισης στις δραστηριότητές τους ως τελικοί πελάτες, παραγωγοί, διαχειριστές συστήματος διανομής ή φορείς συγκέντρωσης και θα υπόκεινται σε διαδικασίες και τέλη που αντανakλούν το κόστος λειτουργίας τους. Για τις τοπικές ενεργειακές κοινότητες που εκτελούν λειτουργίες διαχειριστή συστήματος διανομής προτείνεται να εφαρμόζονται οι διατάξεις του ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ IV όπως αναλύθηκαν ανωτέρω. Οι τοπικές ενεργειακές κοινότητες για τη λειτουργία του δικτύου τους θα έχουν το δικαίωμα

σύναψης συμφωνιών με το ΔΣΔ με τον οποίο είναι συνδεδεμένο το δίκτυό τους. Για τα σημεία σύνδεσης του κοινοτικού δικτύου με το δίκτυο διανομής εκτός της ενεργειακής κοινότητας, οι τοπικές ενεργειακές κοινότητες θα υπόκεινται σε τέλη δικτύου τα οποία θα παρέχουν χωριστή πληροφόρηση για την ηλεκτρική ενέργεια που τροφοδοτείται στο δίκτυο και αυτή που θα καταναλώνεται από το δίκτυο διανομής εκτός της ενεργειακής κοινότητας.

7.4.2 Πρόταση για την αναδιτύπωση του Κανονισμού (ΕΚ) 714/2009⁶⁸

Στον ισχύοντα Κανονισμό (ΕΚ) 714/2009 καμία ρητή αναφορά δεν γίνεται στη δραστηριότητα της διανομής ηλεκτρικής ενέργειας ή στους διαχειριστές συστημάτων διανομής πλην του άρθρου 10 σχετικά με τις Διαβουλεύσεις, στο οποίο καθορίζεται ότι κατά την εκπόνηση των κωδικών δικτύου, του σχεδίου διακοινοτικού προγράμματος ανάπτυξης δικτύων και του ετήσιου προγράμματος εργασιών, το ΕΔΔΣΜ ηλεκτρικής ενέργειας διαβουλεύεται με όλους τους σχετικούς συντελεστές της αγοράς, μεταξύ των οποίων και με τους διαχειριστές συστημάτων διανομής.

Στη νέα πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την αναδιτύπωση του Κανονισμού (ΕΚ) 714/2009, αναγνωρίζεται η αναγκαιότητα ίδρυσης ευρωπαϊκού φορέα διαχειριστών συστημάτων διανομής στην Ευρωπαϊκή Ένωση «φορέας ΔΣΔ της ΕΕ» προκειμένου να αυξηθεί η αποδοτικότητα των δικτύων διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και να επιτευχθεί αποδοτικότερη συνεργασία με τους διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς και το ΕΔΔΣΜ ηλεκτρικής ενέργειας.

Λόγω της ανωτέρω αναγκαιότητας, στην πρόταση για την αναδιτύπωση του Κανονισμού προστέθηκε νέο ειδικό κεφάλαιο το ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI, σχετικά με τη

⁶⁸ Πρόταση, ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ σχετικά με την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας (αναδιτύπωση), COM(2016) 861 final, http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9b9d9035-fa9e-11e6-8a35-01aa75ed71a1.0005.02/DOC_1&format=PDF

λειτουργία των συστημάτων διανομής, το οποίο περιλαμβάνει τα κεφάλαια 49 έως 53.

Στο άρθρο 49 προβλέπεται η σύσταση του Ευρωπαϊκού φορέα διαχειριστών συστημάτων διανομής «φορέας ΔΣΔ της ΕΕ», μέσω του οποίου θα συνεργάζονται σε ενωσιακό επίπεδο οι διαχειριστές διανομής που δεν αποτελούν μέρος κάθετα ολοκληρωμένης επιχείρησης ή έχουν διαχωρισμένες δραστηριότητες. Στόχος της δημιουργίας του φορέα ΔΣΔ της ΕΕ είναι να προαχθεί η ολοκλήρωση και η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και να επιτευχθεί βέλτιστη διαχείριση και συντονισμένη λειτουργία των συστημάτων μεταφοράς και διανομής. Οι διαχειριστές των συστημάτων διανομής που προτίθετο να συμμετάσχουν στον φορέα ΔΣΔ της ΕΕ θα καθίστανται εγγεγραμμένα μέλη αυτού.

Στο άρθρο 50 προβλέπεται η διαδικασία ίδρυσης του φορέα ΔΣΔ της ΕΕ. Συγκεκριμένα, οι διαχειριστές συστημάτων διανομής υποβάλλουν στην Επιτροπή και στον ΟΣΡΑΕ σχέδιο του καταστατικού, σχέδιο εσωτερικού κανονισμού, κατάλογο εγγεγραμμένων μελών και προτεινόμενους κανόνες χρηματοδότησης του φορέα ΔΣΔ της ΕΕ. Ο ΟΣΡΑΕ κατόπιν διαβούλευσης με τις οργανώσεις που εκπροσωπούν όλα τα ενδιαφερόμενα μέλη και κυρίως με τους χρήστες του συστήματος διανομής θα γνωμοδοτεί στην Επιτροπή σχετικά με τα ανωτέρω υποβαλλόμενα. Μετά τη σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής, οι διαχειριστές συστημάτων διανομής θα ιδρύουν το φορέα ΔΣΔ της ΕΕ και θα δημοσιεύουν το καταστατικό και τον εσωτερικό κανονισμό του. Οι απαιτούμενες δαπάνες για τις δραστηριότητες του φορέα ΔΣΔ της ΕΕ θα βαρύνουν τους διαχειριστές συστημάτων διανομής που είναι εγγεγραμμένα μέλη και θα συνυπολογίζονται στη διαμόρφωση των τιμολογίων.

Με το άρθρο 51 προβλέπονται τα καθήκοντα του φορέα ΔΣΔ της ΕΕ ως ακολούθως:

- η συντονισμένη λειτουργία και ο προγραμματισμός των δικτύων μεταφοράς και διανομής μέσω και της συνεργασίας του με το ΕΔΔΣΜ της ηλεκτρικής ενέργειας. Η συνεργασία του φορέα ΔΣΔ της ΕΕ με το ΕΔΔΣΜ της ηλεκτρικής ενέργειας θα έγκειται στην παρακολούθηση

της εφαρμογής των κωδικών δικτύου και των κατευθυντήριων γραμμών που σχετίζονται με τη λειτουργία των δικτύων διανομής και στη συντονισμένη λειτουργία και τον προγραμματισμό των δικτύων μεταφοράς και διανομής εγκρίνοντας βέλτιστες πρακτικές για ζητήματα όπως η ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ των διαχειριστών και ο συντονισμός των κατανεμημένων ενεργειακών πόρων,

- η ενσωμάτωση των ΑΠΕ και της αποκεντρωμένης παραγωγής στο δίκτυο διανομής καθώς και των άλλων πόρων που περιέρχονται σε αυτό όπως η αποθήκευση ενέργειας,
- η ανάπτυξη της απόκρισης ζήτησης (demand response),
- η τεχνολογική αναβάθμιση των δικτύων διανομής, μέσω της ψηφιοποίησής τους που θα συμπεριλαμβάνουν τα έξυπνα δίκτυα και τα έξυπνα συστήματα μέτρησης,
- η διαχείριση και η προστασία των δεδομένων που θα συλλέγονται καθώς και η ασφάλεια στον κυβερνοχώρο,
- η συμμετοχή του στην εκπόνηση των κωδικών δικτύου
- η λειτουργία του σύμφωνα με τους θεσπισμένους κανόνες περί ανταγωνισμού
- η έγκριση ετήσιου προγράμματος εργασιών καθώς και η υποβολή σχετικής έκθεσης.

Στο άρθρο 52 προτείνονται ρυθμίσεις σχετικές με τις διαβουλεύσεις κατά τη διαδικασία εκπόνησης κωδικών δικτύων. Ο φορέας ΔΣΔ της ΕΕ προτείνεται να υποχρεούται στη διαβούλευση με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη με σκοπό την καταγραφή των απόψεων των συμμετεχόντων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Στη διαβούλευση θα συμμετέχουν οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές, οι επιχειρήσεις προμήθειας και παραγωγής, οι χρήστες του συστήματος διανομής και οι πελάτες, οι ΔΣΔ, οι σχετικές κλαδικές ενώσεις, τεχνικοί οργανισμοί καθώς και πλατφόρμες ενδιαφερομένων. Όλα τα σχετικά έγγραφα με τις διαβουλεύσεις καθώς και τα πρακτικά αυτών θα δημοσιοποιούνται. Ο φορέας ΔΣΔ της ΕΕ, πριν από την έγκριση των προτάσεων για τους κώδικες δικτύων, θα υποχρεούται να αιτιολογήσει τις παρατηρήσεις που σημειώθηκαν κατά τις διαβουλεύσεις και ελήφθησαν υπόψη κατά τη σύνταξη των σχετικών κωδικών καθώς και να αιτιολογήσει

τους λόγους για τους οποίους ενδεχόμενες παρατηρήσεις δεν ελήφθησαν υπόψη.

Στο άρθρο 53 προβλέπονται ρυθμίσεις σχετικά με τη συνεργασία μεταξύ ΔΣΔ και ΔΣΜ κατά τον προγραμματισμό και τη λειτουργία των δικτύων τους. Η συνεργασία τους θα αφορά κυρίως στην ανταλλαγή πληροφοριών και δεδομένων σχετικά με τις επιδόσεις των εγκαταστάσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, τη λειτουργία των δικτύων τους, την απόκριση ζήτησης και το μακροπρόθεσμο προγραμματισμό των επενδύσεων στα δίκτυα. Ανώτερος στόχος της συνεργασίας είναι η συντονισμένη πρόσβαση σε πόρους όπως η αποκεντρωμένη ηλεκτροπαραγωγή, η αποθήκευση ενέργειας και η απόκριση ζήτησης που μπορούν να στηρίξουν ανάγκες και των δύο συστημάτων διανομής και μεταφοράς και θα ενισχύσουν τη διασφάλιση της ασφαλούς, αξιόπιστης και οικονομικά αποδοτικής ανάπτυξης των δικτύων.

Πέρα από τις διατάξεις που προτείνονται στο ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI που αναλύσαμε, περιλαμβάνονται διατάξεις για τους ΔΣΔ που σχετίζονται με τα τέλη πρόσβασης στο δίκτυο, τον ανακαταμερισμό, τις περικοπές και τους κώδικες δικτύου.

Σχετικά με τα τέλη πρόσβασης στα δίκτυα προβλέπεται ότι τα τέλη που επιβάλλουν οι διαχειριστές των δικτύων για την πρόσβαση σε αυτά πρέπει να είναι διαφανή, να λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες ασφάλειας και ευελιξίας και να εφαρμόζονται χωρίς διακρίσεις μεταξύ παραγωγής που συνδέεται στο επίπεδο διανομής και παραγωγής που συνδέεται στο επίπεδο μεταφοράς. Επιπροσθέτως, τα τέλη δεν θα πρέπει να εισάγουν διακρίσεις εις βάρος της αποθήκευσης ενέργειας και να δημιουργούν αντικίνητρα για συμμετοχή στην απόκριση ζήτησης. Τα τιμολόγια του δικτύου διανομής θα πρέπει να αντανακλούν το κόστος χρήσης του δικτύου διανομής από τους χρήστες, συμπεριλαμβανομένων των ενεργών πελατών και θα έχουν τη δυνατότητα της διαφοροποίησης με βάση τα χαρακτηριστικά της ηλεκτροπαραγωγής ή της κατανάλωσης των χρηστών του συστήματος. Στην περίπτωση που στα κράτη μέλη θα έχουν εγκατασταθεί έξυπνα συστήματα μέτρησης, οι ρυθμιστικές αρχές προτείνεται να έχουν τη δυνατότητα καθορισμού χρονικά

διαφοροποιημένων τιμολογίων, τα οποία θα αντανakλούν το κόστος χρήσης του δικτύου με διαφανή και προβλέψιμο τρόπο. Τέλος, τα τιμολόγια θα πρέπει να παρέχουν κίνητρα στους ΔΣΔ για τη βραχυπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσής τους, τη λειτουργία και ανάπτυξη των δικτύων τους καθώς και για την ενσωμάτωση καινοτόμων λύσεων στα συστήματα διανομής.

Οι ΔΣΔ θα εγγυώνται την ικανότητα των δικτύων τους να μεταφέρουν ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από ΑΠΕ ή από συμπαραγωγή υψηλής απόδοσης με την ελάχιστη δυνατή περικοπή ή ανακαταμερισμό και θα λαμβάνουν τα κατάλληλα επιχειρησιακά μέτρα που σχετίζονται με το δίκτυό τους και την αγορά προκειμένου να ελαχιστοποιείται η περικοπή ή ο ανακαταμερισμός της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται με τους ανωτέρω τρόπους.

Αναφορικά με τους κώδικες δικτύου, προβλέπεται ότι στην περίπτωση που το αντικείμενο του κώδικα σχετίζεται άμεσα με τη λειτουργία του συστήματος διανομής και λιγότερο με αυτή του συστήματος μεταφοράς, η Επιτροπή έχει τη δυνατότητα να ζητήσει από το φορέα ΔΣΔ της Ε.Ε., αντί του ΕΔΔΣΜ ηλεκτρικής ενέργειας, τη συγκάλυψη επιτροπής και της υποβολής πρότασης για τον κώδικα δικτύου στον ΟΣΡΑΕ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

Συνοπτική Ανασκόπηση – Συμπεράσματα

Τα τελευταία χρόνια η δομή της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρώπη υφίσταται ριζικές αλλαγές σε όλα τα πεδία των δραστηριοτήτων της από την παραγωγή έως την προμήθεια του ηλεκτρικού ρεύματος.

Στην Ευρωπαϊκή αγορά ηλεκτρικής ενέργειας από το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου έως και τις αρχές της δεκαετίας του 1990 κυριαρχούσαν κάθετα ολοκληρωμένα μονοπώλια κυρίως κρατικής ιδιοκτησίας. Η παραγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας ήταν συγκεντρωτική και γινόταν κυρίως μέσω της χρησιμοποίησης ορυκτών καυσίμων και πετρελαιοειδών προϊόντων. Οι μεγάλες επιχειρήσεις καθετοποιημένης δομής, απολάμβαναν μονοπωλιακά προνόμια και είχαν υπό την κυριότητά τους όλες τις δραστηριότητες που σχετίζονται με την ηλεκτρική ενέργεια δηλαδή την παραγωγή από τους μεγάλους σταθμούς παραγωγής, τη μεταφορά μέσω των δικτύων υψηλής τάσης, τη διανομή μέσω των δικτύων μέσης και χαμηλής τάσης και την πώλησή στους τελικούς καταναλωτές. Στις περιπτώσεις αυτές των μεγάλων κρατικών μονοπωλίων, στις εθνικές αγορές δραστηριοποιούνταν κυρίως μία μεγάλη επιχείρηση που προμήθευε με ηλεκτρική ενέργεια το σύνολο σχεδόν των καταναλωτών. Συνέπεια αυτού αποτέλεσε η μη δυνατότητα επιλογών της προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας από τους καταναλωτές.

Στον αντίποδα του κρατικού μονοπωλίου, με βάση το οποίο ήταν οργανωμένη η αγορά ηλεκτρικής ενέργειας έως τότε, βρίσκεται το μοντέλο της ελεύθερης αγοράς το οποίο λειτουργεί με βάση τις αρχές που διέπουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό. Στην αγορά δραστηριοποιούνται περισσότερες επιχειρήσεις και οι τελικοί καταναλωτές απολαμβάνουν τη δυνατότητα επιλογής προμηθευτή ηλεκτρικής ενέργειας. Στο μοντέλο της ελεύθερης αγοράς γίνεται διάκριση μεταξύ των δραστηριοτήτων που συγκροτούν τη λειτουργία της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Οι δραστηριότητες της παραγωγής και της προμήθειας αποτελούν τα ανταγωνιστικά τμήματα της αγοράς και λειτουργούν κάτω από συνθήκες ελεύθερου ανταγωνισμού. Οι

δραστηριότητες που σχετίζονται με τα δίκτυα μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας θεωρούνται φυσικά μονοπώλια. Η εξισορρόπηση μεταξύ των ανταγωνιστικών και των μονοπωλιακών δραστηριοτήτων της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας γίνεται μέσω κοινοτικών και εθνικών αρχών με ρυθμιστικές αρμοδιότητες.

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990, τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισαν να προβούν στο σταδιακό άνοιγμα των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας προς τον ελεύθερο ανταγωνισμό. Κύριος στόχος της διαδικασίας ελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας αποτέλεσε η επίτευξη ανταγωνιστικών τιμών και η δημιουργία μίας ενιαίας αγοράς που θα συμβάλει αποτελεσματικά στη διασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Μέχρι τότε αλλά και για αρκετά χρόνια αργότερα η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν ακολουθούσε μία κοινή ενεργειακή πολιτική. Η πρώτη ενεργειακή αγορά στην Ευρώπη εμφανίστηκε το 1952 με τη Συνθήκη ΕΚΑΧ με την οποία δημιουργήθηκε και ο πρώτος κοινοτικός οργανισμός. Στόχοι της Συνθήκης ΕΚΑΧ αποτέλεσαν η οικονομική ανασυγκρότηση της Ευρωπαϊκής Ηπείρου μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και η εξασφάλιση της διαρκούς ειρήνης και του ενεργειακού εφοδιασμού μέσω της δημιουργίας συντονισμένης δράσης στον τομέα των πρώτων υλών, κυρίως του άνθρακα και του χάλυβα, που αποτελούσαν τη βάση της τότε βιομηχανίας και προσέδιδαν ιδιαίτερη ισχύ στις χώρες που διέθεταν πλούσια κοιτάσματα. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη διασφάλιση της ίσης πρόσβασης στις παραγωγικές πηγές, στη θέσπιση χαμηλότερων δυνατών τιμών και στη βελτίωση των όρων διαβίωσης και εργασίας του εργατικού δυναμικού μέσω μέριμνας για τον τακτικό ενεργειακό εφοδιασμό της κοινής αγοράς. Λίγα χρόνια αργότερα, τα ιδρυτικά μέλη της ΕΚΑΧ στράφηκαν στην πυρηνική ενέργεια για να επιτύχουν την περαιτέρω ενεργειακή ανεξαρτησία τους και το 1957 υπογράφηκε στη Ρώμη η Συνθήκη Ευρατόμ. Στόχος της Συνθήκης Ευρατόμ ήταν η δημιουργία και η ανάπτυξη ευρωπαϊκών πυρηνικών βιομηχανιών και η από κοινού χρησιμοποίηση της πυρηνικής ενέργειας, προκειμένου τα κράτη μέλη να επωφεληθούν από την ανάπτυξή της,

διασφαλίζοντας παράλληλα και την ασφάλεια του ενεργειακού τους εφοδιασμού.

Παρόλο που οι Συνθήκες ΕΚΑΧ και Ευρατόμ είχαν ως στόχο τη δημιουργία μίας κοινής αγοράς για την εκμετάλλευση των ενεργειακών πόρων, από την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας το 1957 με τη Συνθήκη της Ρώμης και μετά, ο τομέας της ενέργειας δεν αποτέλεσε αντικείμενο ρύθμισης του πρωτογενούς κοινοτικού δικαίου έως το 2009 που τέθηκε σε ισχύ η Συνθήκη της Λισαβόνας. Μέχρι τότε τα μέτρα που πάρθηκαν στον τομέα αυτό ήταν κυρίως αρνητικής ολοκλήρωσης και στα κράτη μέλη αναγνωρίστηκε εθνική κυριαρχία. Ρητή αναφορά στην ενεργειακή πολιτική μέσω του πρωτογενούς δικαίου της ενέργειας έγινε για πρώτη φορά στη Συνθήκη της Λισαβόνας, στην οποία δόθηκε διακριτός τίτλος για την ενέργεια η οποία κατατάχθηκε στους τομείς συντρέχουσας αρμοδιότητας της ΕΕ και των κρατών μελών μαζί με το περιβάλλον, τις μεταφορές, την εσωτερική αγορά και τα διευρωπαϊκά δίκτυα. Νομική βάση για την κοινή ενεργειακή πολιτική αποτελεί το άρθρο 194 ΣΛΕΕ στο οποίο καθορίζονται και οι στόχοι της ευρωπαϊκής ενεργειακής ένωσης.

Από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 και ενώ ακόμα οι περισσότερες εθνικές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας αποτελούσαν κάθετα ολοκληρωμένες επιχειρήσεις και λειτουργούσαν υπό μονοπωλιακό καθεστώς, αποφασίστηκε, από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη, η ρύθμιση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς ενέργειας και η απελευθέρωσή της μέσω του ανοίγματος του ανταγωνισμού σε αυτές. Ελλείπει πρωτογενούς κοινοτικού δικαίου έως τότε, τα ανωτέρω θεσπίστηκαν σταδιακά με ρυθμίσεις παράγωγου δικαίου οι οποίες εκφράστηκαν μέσω τριών διαδοχικών ενεργειακών δεσμών μέτρων.

Ακρογωνιαίο λίθο της ανωτέρω μεταρρύθμισης αποτέλεσε ο διαχωρισμός μεταξύ των ανταγωνιστικών τμημάτων της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας (παραγωγή και προμήθεια) και των μη ανταγωνιστικών τμημάτων αυτής (δίκτυα μεταφοράς και διανομής). Τα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας θεωρήθηκε ότι δεν μπορούν να μπουκώσουν κάτω από καθεστώς ανταγωνισμού,

δεδομένου ότι από οικονομική άποψη λειτουργούν ως φυσικά μονοπώλια και για το λόγο αυτό η λειτουργία τους υπόκειται σε ρυθμιστικό έλεγχο.

Η διανομή της ηλεκτρικής ενέργειας αποτελεί κρίσιμη δραστηριότητα στην αλυσίδα αξίας από την παραγωγή έως την κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς συνδέει τα δίκτυα μεταφοράς με τους τελικούς καταναλωτές. Η δραστηριότητα της διανομής επηρεάστηκε ιδιαίτερα από τις αλλαγές που επήλθαν στη διάρθρωση του τομέα ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρώπη μετά την εφαρμογή των διατάξεων των τριών ενεργειακών δεσμών μέτρων όπως θεσπίστηκαν κυρίως μέσω των Οδηγιών 96/92/EK, 2003/54/EK και 2009/72/EK, αντίστοιχα, σχετικά με τους κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.

Στην Οδηγία 96/92/EK, που αποτέλεσε και την απαρχή της απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, οι ρυθμίσεις και οι κανόνες που αφορούν τη δραστηριότητα της διανομής καταλαμβάνουν πολύ μικρό μέρος και περιορίζονται σε γενικές αναφορές σχετικά με την εκμετάλλευση του δικτύου διανομής και το διαχωρισμό των λογαριασμών των κάθετα ολοκληρωμένων επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα, αναφέρεται γενικά, χωρίς να εξειδικεύεται, η υποχρέωση των κρατών μελών να ορίσουν διαχειριστή που θα είναι υπεύθυνος για την εκμετάλλευση, τη συντήρηση και την ανάπτυξη του δικτύου διανομής καθώς και τα βασικά καθήκοντά του όπως η διασφάλιση της ασφάλειας, της αξιοπιστίας και της αποδοτικότητας του δικτύου διανομής, την αποφυγή διακρίσεων μεταξύ των χρηστών και την τήρηση της εμπιστευτικότητας των εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών που περιέρχονται στη γνώση του κατά τη διάρκεια εκτέλεσης των καθηκόντων του. Επιπροσθέτως, προκειμένου να αποφευχθούν διακρίσεις, διασταυρούμενες επιχορηγήσεις και στρεβλώσεις του ανταγωνισμού, καθορίστηκε η υποχρέωση τήρησης από τις ολοκληρωμένες επιχειρήσεις χωριστών λογαριασμών για τη δραστηριότητα διανομής, από τις λοιπές δραστηριότητες της επιχείρησης, όπως θα έπρατταν στην περίπτωση που η δραστηριότητα της διανομής ασκούταν από διαφορετική επιχείρηση. Στην Οδηγία 96/92/EK έγινε μόνο έμμεση και περιορισμένη αναφορά στις εθνικές ρυθμιστικές αρχές. Απολογιστικά, αναγνωρίστηκε ότι η Οδηγία 96/92/EK είχε σημαντική

συμβολή στη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Παρόλα αυτά θεωρήθηκε ότι ακόμα και μετά την εφαρμογή της εξακολουθούσαν να υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις που εμπόδιζαν την ολοκλήρωση της. Συνέπεια των ελλείψεων αυτών αποτέλεσε η έκδοση της Οδηγίας 2003/54/EK με στόχο την περαιτέρω ενίσχυση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς.

Σε αντίθεση με την Οδηγία 96/92/EK στην οποία οι διαχειριστές δικτύων διανομής είχαν την υποχρέωση μόνο σε λογιστικό διαχωρισμό, με την Οδηγία 2003/54/EK θεσπίστηκε η υποχρέωσή τους και σε νομικό και λειτουργικό διαχωρισμό. Πέραν της ανωτέρω σημαντικής διαφοροποίησης της Οδηγίας 2003/54/EK με την προηγούμενη, αποσαφηνίστηκαν με μεγαλύτερη ακρίβεια οι έννοιες της διανομής και των διαχειριστών δικτύων διανομής, καθορίστηκαν τα καθήκοντα των διαχειριστών με μεγαλύτερη ακρίβεια, καθορίστηκαν τα κριτήρια που θα διασφαλίσουν τη λειτουργική ανεξαρτησία τους σε σχέση με την ολοκληρωμένη επιχείρηση, έγινε μία πρώτη αναφορά για την κατάρτιση προγράμματος συμμόρφωσης, και δόθηκε η δυνατότητα στα κράτη μέλη για λειτουργία διαχειριστή συνδυασμένου δικτύου μεταφοράς και διανομής. Μία δεύτερη διαφοροποίηση της Οδηγίας 2003/54/EK σε σχέση με την προηγούμενη, η οποία έχει πολύ μεγάλη σημασία για τους διαχειριστές δικτύων διανομής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποτελεί ο διαχωρισμός του μεγέθους τους σε σχέση με το πλήθος των συνδεδεμένων πελατών τους οποίους εξυπηρετούν. Συγκεκριμένα, δόθηκε η δυνατότητα στα κράτη μέλη να εξαιρούν από την υποχρέωση νομικού και λειτουργικού διαχωρισμού τις ολοκληρωμένες επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενέργειας που εξυπηρετούν λιγότερους από 100.000 συνδεδεμένους πελάτες ή εξυπηρετούν μικρά απομονωμένα δίκτυα. Η διάταξη της Οδηγίας θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική καθώς η πλειοψηφία των ΔΣΔ στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι κάτω του συγκεκριμένου ορίου και κατά συνέπεια μπορούν να εξαιρεθούν από τις απαιτήσεις περί νομικού και λειτουργικού διαχωρισμού. Μία τρίτη σημαντική διαφοροποίηση είναι ότι σε αντίθεση με την Οδηγία 96/92/EK στην οποία έγινε μόνο έμμεση και πολύ περιορισμένη αναφορά στις εθνικές ρυθμιστικές αρχές, αναγνωρίστηκε η αναγκαιότητα της ύπαρξης αποτελεσματικού ρυθμιστικού καθεστώτος το οποίο θα εγγυάται πρόσβαση

στα δίκτυα χωρίς διακρίσεις και θεσπίστηκε η υποχρέωση των κρατών μελών να ορίζουν ένα ή περισσότερα αρμόδια όργανα ως ρυθμιστικές αρχές ανεξάρτητες από τα συμφέροντα του κλάδου ηλεκτρικής ενέργειας. Οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές, όσον αφορά τη δραστηριότητα της διανομής θα παρακολουθούν το διαχωρισμό των λογαριασμών, τους όρους και τις προϋποθέσεις για τη σύνδεση νέων παραγωγών στο δίκτυο διανομής, τις πληροφορίες που δημοσιεύονται από τους διαχειριστές και σχετίζονται με τα δίκτυα και το βαθμό στον οποίο οι διαχειριστές δικτύων διανομής εκπληρώνουν τα καθήκοντά τους. Βασική υποχρέωση των εθνικών ρυθμιστικών αρχών αποτελεί ο καθορισμός ή η έγκριση της μεθοδολογίας που θα χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό των τιμολογίων σύνδεσης και πρόσβασης στα δίκτυα διανομής. Τέλος, μέσω των διατάξεων της Οδηγίας 2003/54/EK οι ολοκληρωμένες επιχειρήσεις ηλεκτρικής ενέργειας εκτός της υποχρέωσης του λογιστικού διαχωρισμού υποχρεούνται να καταρτίζουν, να υποβάλουν σε έλεγχο και να δημοσιεύουν τους ετήσιους λογαριασμούς τους.

Με στόχο την επιτάχυνση της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς ενέργειας και λόγω των ελλείψεων και δυσλειτουργιών που εμπόδιζαν στη διαδικασία ελευθέρωσης, όπως διαπιστώθηκαν από σχετική τομεακή έρευνα της Επιτροπής, το 2009 θεσπίστηκε η Οδηγία 2009/72/EK η οποία είναι σε ισχύ. Οι δύο προηγούμενες Οδηγίες επέτρεπαν στα κράτη μέλη να επιλέξουν μόνο τους τα αναγκαία ρυθμιστικά μέτρα καθώς και τον σχεδιασμό ως προς τη λειτουργία των αγορών τους. Σε αντίθεση, η Οδηγία 2009/72/EK έθεσε με πολύ μεγάλη ακρίβεια τους όρους και τις προϋποθέσεις για την οργάνωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και περιόρισε σε μεγάλο βαθμό τα επίπεδα ελευθερίας των κρατών μελών ως προς τα ρυθμιστικά μέτρα και την επιλογή του σχεδιασμού των εθνικών τους αγορών. Οι διατάξεις που σχετίζονται με τη δραστηριότητα διανομής «αναβάθμισαν» τον διαχειριστή δικτύων διανομής σε διαχειριστή συστήματος διανομής και καθόρισαν, με λεπτομερείς όρους σε σχέση με την προηγούμενη Οδηγία, τη διαχείριση του συστήματος διανομής. Εξειδικεύτηκαν τα καθήκοντα των διαχειριστών, ο τρόπος κατάρτισης του προγράμματος συμμόρφωσης μέσω και της υποχρέωσης ορισμού υπεύθυνου συμμόρφωσης και ενισχύθηκαν οι αρμοδιότητες των εθνικών ρυθμιστικών αρχών σε σχέση με τη δραστηριότητα της διανομής

δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην κατάρτιση των τιμολογίων πρόσβασης και χρήσης του δικτύου και στην εξασφάλιση της συμμόρφωσης των διαχειριστών προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την Οδηγία.

Η ενσωμάτωση των διατάξεων των ανωτέρω Οδηγιών στην ελληνική νομοθεσία έγινε μέσω των νόμων 2773/1999, 3426/2005 και 4001/2011. Με το νόμο 2773/1999 καθορίστηκε ότι την αποκλειστική κυριότητα του δικτύου διανομής είχε η ΔΕΗ που τότε ανήκε εξολοκλήρου στο ελληνικό δημόσιο. Η ΔΕΗ με βάση τις διατάξεις του νόμου ήταν παράλληλα και διαχειρίστρια του δικτύου διανομής. Οι λεπτομερείς όροι της διαχείρισης του δικτύου διανομής θα καθορίζονταν στον Κώδικα Διαχείρισης του Δικτύου ο οποίος θα έπρεπε να καταρτιστεί από τη ΔΕΗ και να εγκριθεί από τον Υπουργό Ανάπτυξης κατόπιν γνωμοδότησης από τη ΡΑΕ. Στον ίδιο νόμο καθορίστηκε και η υποχρέωση της ΔΕΗ για τήρηση χωριστών λογαριασμών που αφορούν στη δραστηριότητα της διανομής. Έως το 2005 που θεσπίστηκε ο ν. 3426/2005 δεν είχε συγκροτηθεί διακριτός διαχειριστής του δικτύου διανομής και δεν είχε εκδοθεί ο σχετικός Κώδικας Διαχείρισης του Δικτύου Διανομής. Επιπροσθέτως, δεν είχαν εγκριθεί ούτε δημοσιευθεί διαχωρισμένες λογιστικές καταστάσεις που αφορούσαν τη δραστηριότητα διανομής διότι δεν είχαν υποβληθεί από τη ΔΕΗ σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις της Οδηγίας 96/92/ΕΚ και του ν. 2773/1999.

Με το ν. 3426/2005 που ενσωμάτωσε στην εθνική νομοθεσία τις διατάξεις της Οδηγίας 2003/54/ΕΚ, η κυριότητα του δικτύου διανομής εξακολούθησε να ανήκει στη ΔΕΗ Α.Ε., που τότε αποτελούσε Ανώνυμη Εταιρεία και διαχειρίστρια του δικτύου διανομής καθορίστηκε να αναλάβει η ΔΕΣΜΗΕ Α.Ε. προκειμένου να διασφαλιστεί η υποχρέωση του νομικού και λειτουργικού διαχωρισμού που επέβαλε η σχετική Οδηγία. Η ΔΕΗ Α.Ε. με βάση τις διατάξεις του νόμου ορίστηκε και Διαχειριστής των ΜΔΝ. Οι λεπτομερείς όροι της διαχείρισης του δικτύου διανομής θα καθορίζονταν στον Κώδικα Διαχείρισης του Δικτύου ο οποίος θα καταρτιζόταν από τη ΔΕΗ Α.Ε. Απολογιστικά, η υποχρέωση του νομικού διαχωρισμού της διαχείρισης του δικτύου διανομής στην Ελλάδα δεν εφαρμόστηκε και η ΔΕΗ Α.Ε. εξακολουθούσε να εκτελεί χρέη διαχειριστή έως το Μάιο 2012 που ιδρύθηκε η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. σε εφαρμογή του ν. 4001/2011. Για το ίδιο χρονικό διάστημα

δεν είχε καταρτιστεί και ο αντίστοιχος Κώδικας Διαχείρισης. Ελλείπει νομικού διαχωρισμού καθώς και της μη κατάρτισης του Κώδικα Διαχείρισης Δικτύου, χρέη διαχειρίστριας του δικτύου διανομής εξακολουθούσε να εκτελεί η ΔΕΗ Α.Ε και η λειτουργία της σχετικά με τη δραστηριότητα διανομής βασιζόταν σε εσωτερικά καθορισμένους κανόνες και διαδικασίες. Λόγω της μη κατάρτισης του Κώδικα Διαχείρισης Δικτύου δεν υπήρχε συγκεκριμένη μεθοδολογία και κριτήρια υπολογισμού τιμών για τη σύνδεση και τη χρήση του δικτύου διανομής. Για το λόγο αυτό, για τον υπολογισμό των τιμών για τη σύνδεση και χρήση του δικτύου διανομής, η ΡΑΕ εφαρμόζε μεθοδολογία αντίστοιχη με αυτή που χρησιμοποιούσε για τον υπολογισμό των τιμών για το Σύστημα Μεταφοράς.

Συμπερασματικά, έως το 2011 που θεσπίστηκε ο νόμος 4001/2011, με τον οποίο ενσωματώθηκαν στην ελληνική νομοθεσία οι διατάξεις της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ, ελάχιστες διατάξεις των προηγούμενων κοινοτικών Οδηγιών που σχετίζονται με τη δραστηριότητα της διανομής εφαρμόστηκαν στην Ελλάδα.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4001/2011 η κυριότητα του δικτύου διανομής ανήκει αποκλειστικά στη ΔΕΗ Α.Ε. και η διαχείριση του δικτύου θα ασκείται από νομικά και λειτουργικά διακριτή εταιρεία με την επωνυμία ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. που αποτελεί θυγατρική εταιρεία της ΔΕΗ Α.Ε.

Σε εφαρμογή των ανωτέρω, το Μάιο του 2012 συστάθηκε η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. η οποία είναι ανεξάρτητη νομικά, λειτουργικά και διοικητικά και τελεί όλες τις απαιτήσεις ανεξαρτησίας που ενσωματώνονται στο κοινοτικό και εθνικό νομικό πλαίσιο. Η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. έχει λάβει από τη ΡΑΕ Άδεια Διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ και έχει καταρτίσει Κώδικα Διαχείρισης του ΕΔΔΗΕ καθώς και Κώδικα Ηλεκτρικών Συστημάτων ΜΔΝ, οι οποίοι έχουν εγκριθεί από τη ΡΑΕ και έχουν δημοσιευθεί σε σχετικά ΦΕΚ. Παράλληλα η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. εφαρμόζει Πρόγραμμα Συμμόρφωσης σύμφωνα με την κοινοτική και εθνική νομοθεσία. Η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. διανέμει ηλεκτρική ενέργεια σε περίπου 7,4 εκατομμύρια ενεργούς καταναλωτές μέσω των δικτύων Μ.Τ. και Χ.Τ. ενώ παράλληλα διαχειρίζεται και δίκτυα Υ.Τ. στο νομό Αττικής και στα ΜΔΝ. Με βάση τον αριθμό των καταναλωτών που εξυπηρετεί, είναι η πέμπτη μεγαλύτερη

εταιρεία που διαχειρίζεται δίκτυα διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. εκτός από Διαχειρίστρια του ΕΔΔΗΕ είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση των ηλεκτρικών συστημάτων των Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών στο ΕΔΔΗΕ. Η αγορά των ΜΔΝ ηλεκτροδοτείται από 32 αυτόνομα ηλεκτρικά συστήματα μέσω ενέργειας που παράγεται από τοπικούς αυτόνομους θερμικούς σταθμούς παραγωγής που χρησιμοποιούν ως καύσιμο πετρελαιοειδή προϊόντα καθώς και από σταθμούς ΑΠΕ κυρίως αιολικούς και φωτοβολταϊκούς. Τα ηλεκτρικά συστήματα των ΜΔΝ αποτελούν μία ιδιομορφία που δεν συναντάται σε κανένα άλλο κράτος μέλος της Ε.Ε. και μπορούν να αποτελέσουν ιδανικό έδαφος για να αναπτυχθούν προγράμματα έρευνας και καινοτομίας προηγμένων τεχνολογιών.

Τα συστήματα διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρώπη παρουσιάζουν μεγάλη ετερογένεια μεταξύ των κρατών μελών η οποία εντοπίζεται κυρίως στον αριθμό και το μέγεθος των ΔΣΔ, στον αριθμό καταναλωτών που εξυπηρετούν, στα χαρακτηριστικά του δικτύου, στο πεδίο εφαρμογής των δραστηριοτήτων τους, στο επίπεδο διαχωρισμού και στο καθεστώς ιδιοκτησίας τους. Παρόλη την ανωτέρω ετερογένεια, οι ΔΣΔ παρέχουν ένα πολύ υψηλό επίπεδο αξιοπιστίας και ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών τους προς τους καταναλωτές. Οι διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με τους ΔΣΔ στην Ευρώπη είναι πολύ περιορισμένες εξαιτίας κυρίως του εμπιστευτικού χαρακτήρα αυτών καθώς και της μεγάλης ετερογένειας των συστημάτων διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρώπη.

Στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης λειτουργούν περίπου 2.400 ΔΣΔ, η πλειοψηφία των οποίων εξυπηρετεί λιγότερους από 100.000 συνδεδεμένους πελάτες ή μικρά απομονωμένα δίκτυα. Ο αριθμός των ΔΣΔ που εξυπηρετεί πάνω από 100.000 συνδεδεμένους πελάτες ανέρχεται σε περίπου 190 και αποτελεί μόνο το 10% του συνολικού αριθμού των ΔΣΔ. Διαφοροποίηση μεταξύ των κρατών μελών παρουσιάζεται και στο βαθμό συγκέντρωσης των ΔΣΔ όπου σε κάποια κράτη μέλη εμφανίζεται πολύ υψηλός, λόγω του ότι ένας μόνο ΔΣΔ διαχειρίζεται το σύνολο της διανεμημένης ισχύος, και σε άλλα κράτη μέλη εμφανίζεται πολύ χαμηλός λόγω της λειτουργίας πολλών μικρών

τοπικών ΔΣΔ. Στα περισσότερα κράτη μέλη της Ε.Ε. οι ΔΣΔ χαρακτηρίζονται από μεσαίο βαθμό συγκέντρωσης. Στην Ελλάδα λειτουργεί μόνος ένας ΔΣΔ, η εταιρεία ΔΕΔΔΗΕ Α.Ε. η οποία εξυπηρετεί το σύνολο των συνδεδεμένων καταναλωτών της ελληνικής επικράτειας. Επιπροσθέτως λειτουργεί και ένα Κλειστό Δίκτυο Διανομής του Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών.

Ο τομέας ηλεκτρικής ενέργειας στην Ευρώπη διανύει περίοδο μεγάλων αλλαγών τόσο σε τεχνολογικό όσο και σε επιχειρηματικό επίπεδο, οι οποίες μεταβάλλουν τη δομή του ηλεκτρικού συστήματος και επηρεάζουν όλους τους συμμετέχοντες στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ των οποίων και τους ΔΣΔ. Τα νέα δεδομένα που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι ΔΣΔ προέρχονται κυρίως από την ανάγκη αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής μέσω των αντίστοιχων στόχων που έχουν τεθεί από την Ε.Ε., τα μεγάλα κόστη που συνεπάγονται οι συντηρήσεις και ενισχύσεις των «γηρασμένων» υποδομών των δικτύων διανομής καθώς και η ραγδαία εξέλιξη των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνίας και της διεσπαρμένης παραγωγής. Η αύξηση της διείσδυσης της τοπικής παραγωγής μέσω ΑΠΕ, η αυτοπαραγωγή, η διαχείριση της ζήτησης, η τεχνολογική εξέλιξη των έξυπνων μετρητών, η αποθήκευση ενέργειας και η είσοδος νέων φορτίων στο σύστημα διανομής όπως τα ηλεκτρικά οχήματα, δημιουργούν νέες απαιτήσεις στα δίκτυα διανομής δημιουργώντας μεγάλες προκλήσεις στους ΔΣΔ όσον αφορά την αξιοπιστία και την αποτελεσματικότητα του συστήματος και θέτουν πολλαπλά τεχνικά προβλήματα στη λειτουργία των δικτύων τους. Ο ρόλος των ΔΣΔ αλλάζει και στα καθήκοντά τους ενσωματώνονται περισσότερο περίπλοκες διαδικασίες τις οποίες μέχρι τώρα αντιμετώπιζαν μόνο οι Διαχειριστές Συστημάτων Μεταφοράς. Πέραν των ανωτέρω προκλήσεων όμως δημιουργούνται ευκαιρίες για διαχείριση της ηλεκτρικής ενέργειας με πιο ευέλικτο και αποτελεσματικό τρόπο δίνοντας παράλληλα τη δυνατότητα στους καταναλωτές να αποκτήσουν ενεργό ρόλο στο συνολικό τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας.

Η προσαρμογή στους κανόνες της αγοράς λόγω της μετάβασης από τεχνολογίες ηλεκτροπαραγωγής μέσω μεγάλων κεντρικών μονάδων στις νέες τεχνολογίες παραγωγής από ΑΠΕ, η τοποθέτηση των καταναλωτών στο

επίκεντρο της αγοράς ενέργειας και η ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού αποτελούν τρεις από τους βασικούς λόγους που οδήγησαν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην παρουσίαση νέας ενεργειακής δέσμης μέτρων με τίτλο «Καθαρή Ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους» στην οποία, μεταξύ άλλων, προτείνεται η αναδιατύπωση της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ και του Κανονισμού (ΕΚ) 713/2009.

Οι νέες διατάξεις που προτείνονται στην αναδιατύπωση της Οδηγίας 2009/72/ΕΚ και αφορούν τη λειτουργία των ΔΣΔ αναφέρονται στα καθήκοντα των ΔΣΔ όσον αφορά τη χρήση ευελιξίας, στην ένταξη της ηλεκτροκίνησης στα δίκτυα διανομής, στα καθήκοντα των ΔΣΔ που σχετίζονται με τη διαχείριση δεδομένων, στο ιδιοκτησιακό καθεστώς των εγκαταστάσεων αποθήκευσης και στη λειτουργία των τοπικών ενεργειακών κοινοτήτων.

Στον ισχύοντα Κανονισμό (ΕΚ) 714/2009 δεν γίνεται καμία αναφορά στη δραστηριότητα διανομής ηλεκτρικής ενέργειας ή στους ΔΣΔ. Αντιθέτως, στην πρόταση για την αναδιατύπωσή του εισάγεται νέο κεφάλαιο σχετικά με τη λειτουργία των συστημάτων διανομής με το οποίο προτείνεται η σύσταση Ευρωπαϊκού φορέα ΔΣΔ μέσω του οποίου θα συνεργάζονται σε ενωσιακό επίπεδο οι ΔΣΔ που δεν αποτελούν μέρος κάθετα ολοκληρωμένης επιχείρησης ή έχουν διαχωρισμένες δραστηριότητες. Πέρα από τη σύσταση του φορέα ΔΣΔ η πρόταση αναδιατύπωσης του Κανονισμού περιλαμβάνει διατάξεις για τους ΔΣΔ που σχετίζονται με τα τέλη πρόσβασης στο δίκτυο, τον ανακαταμερισμό και τις περικοπές καθώς και τους κώδικες δικτύου.

Στην πορεία για την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας παρατηρούμε ότι τα δίκτυα διανομής και ο ρόλος των ΔΣΔ αρχικά δεν απασχόλησε ιδιαίτερα το κοινοτικό θεσμικό πλαίσιο. Στην Οδηγία 92/96/ΕΚ οι διατάξεις που σχετίζονται με τη δραστηριότητα διανομής καταλαμβάνουν πολύ μικρό μέρος και περιορίζονται σε γενικές αναφορές. Στην Οδηγία 2003/54/ΕΚ οι σχετικές διατάξεις εμπλουτίζονται και εξειδικεύονται και τέλος, στην Οδηγία 2009/72/ΕΚ καθορίζεται, με ακόμα μεγαλύτερη ακρίβεια και λεπτομερείς όρους, η διαχείριση των δικτύων διανομής. Από τα ανωτέρω διαφαίνεται ότι όσο μεταβάλλεται η δομή του ευρωπαϊκού ηλεκτρικού

συστήματος από συγκεντρωτική σε αποκεντρωμένη τόσο αναγνωρίζεται ο ρόλος των ΔΣΔ καθώς αποτελούν έναν από τους βασικούς πυλώνες της στρατηγικής της ΕΕ για την αξιοποίηση του δυναμικού των ΑΠΕ που θα συντελέσει σε πολύ μεγάλο βαθμό στην επίτευξη των στόχων για το 2020 και το 2030.

Στη μετάβαση της ευρωπαϊκής αγοράς ενέργειας προς τις καθαρές μορφές ενέργειας, οι ΔΣΔ καλούνται να διαδραματίσουν ηγετικό ρόλο λόγω του συνεχώς αυξανόμενου αριθμού μονάδων διεσπαρμένης παραγωγής στα δίκτυά τους. Αυτό αποτυπώνεται και μέσω των προτάσεων για αναδιατύπωση του ισχύοντος Κανονισμού και της ισχύουσας Οδηγίας σχετικά με τη λειτουργία και τους κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και των σχετικών διατάξεων που αφορούν τους ΔΣΔ.

Οι νέες απαιτήσεις που δημιουργούνται στα δίκτυα διανομής θέτουν προκλήσεις στους ΔΣΔ όσον αφορά την αξιοπιστία και την αποτελεσματικότητα του συστήματος και πολλαπλά τεχνικά προβλήματα στη λειτουργία των δικτύων τους. Ταυτόχρονα όμως, δημιουργούνται ευκαιρίες για διαχείριση της ηλεκτρικής ενέργειας με πιο ευέλικτο και αποτελεσματικό τρόπο δίνοντας τη δυνατότητα στους καταναλωτές να αποκτήσουν ενεργό και κυρίαρχο ρόλο στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι ανωτέρω προκλήσεις, απαιτείται από τους ΔΣΔ να προβούν σε σημαντικές επενδύσεις στα δίκτυά τους που θα αφορούν κυρίως στην μετατροπή των δικτύων τους σε έξυπνα δίκτυα, στην τοποθέτηση έξυπνων μετρητών και στην αντικατάσταση των «γηρασμένων» τρεχουσών υποδομών τους, με τρόπο που θα διατηρεί την υψηλή ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών τους. Οι κοινοτικές και εθνικές αρχές θα πρέπει να παράσχουν στους ΔΣΔ τα κατάλληλα κίνητρα προκειμένου να προβούν στις απαραίτητες επενδύσεις των οποίων η κύρια πηγή χρηματοδότησης αποτελούν τα τιμολόγια και τα επιτρεπόμενα έσοδα.

Βιβλιογραφία

Ξένη Βιβλιογραφία

10 Steps to Smart Grids, Eurelectric DSO's ten – year roadmap for smart grid deployment in the EU, EURELECTRIC

Giuseppe PRETTICO, Flavia GANGALE, Anna MENGOLINI, Alexandre LUCAS, Gianluca FULLI, (2016) From European Electricity Distribution Systems to Representative Distribution Networks, JRC TECHNICAL REPORTS, DISTRIBUTION SYSTEM OPERATORS OBSERVATORY

Status Review on the Implementation of Distribution System Operators' Unbundling Provisions of the 3rd Energy Package (2016), CEER Status Review, Ref: C15-LTF-43-03

The Future Role of DSOs (2015) - CEER Conclusions Paper, Brussels: Council of European Energy Regulators, CEER

Power Distribution in Europe, Facts and Figures (2013), Eurelectric

Wolf-Peter Schill, Alexander Zerrahn and Friedrich Kunz (2017), Prosumage of Solar Electricity: Pros, Cons, and the System Perspective, Discussion Papers, DIW Berlin, 2017

Ελληνική Βιβλιογραφία

Γαλάνης Θ. (2012) Ελεύθερος ανταγωνισμός και αντιανταγωνιστικές πρακτικές στον τομέα της ενέργειας, ΕΝΕΡΓΕΙΑ: Δίκαιο, Οικονομία & Πολιτική, Επιμέλεια: Νικόλαος Ε. Φαραντούρης, ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ηλιάδου Α. (2012), Απελευθέρωση αγοράς ενέργειας κατά το Ευρωπαϊκό και Εθνικό Δίκαιο, ΕΝΕΡΓΕΙΑ: Δίκαιο, Οικονομία & Πολιτική, Επιμέλεια: Νικόλαος Ε. Φαραντούρης, ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Κουτσούκος Γ. – Ασλάνογλου Μ. – Τροκούδη Α. (2012), Η Εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας: από την πρώτη στην Τρίτη ενεργειακή δέσμη και ο ρόλος του ρυθμιστή και του διαχειριστή, ΕΝΕΡΓΕΙΑ: Δίκαιο, Οικονομία & Πολιτική, Επιμέλεια: Νικόλαος Ε. Φαραντούρης, ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Πολέμης Μ. (2014), Ανταγωνισμός στις σχετικές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα: Ουτοπία ή πραγματικότητα; ΕΝΕΡΓΕΙΑ: Δίκτυα & Υποδομές, Επιμέλεια: Νικόλαος Ε. Φαραντούρης, ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Φαραντούρης Ν. (2012), Από το Παρίσι στη Λισαβόνα μέσω Ρώμης: Η Εξέλιξη της Αρμοδιότητας της ΕΚ/ΕΕ στον τομέα της Ενέργειας, ΕΝΕΡΓΕΙΑ: Δίκαιο, Οικονομία και Πολιτική, Επιμέλεια: Νικόλαος Ε. Φαραντούρης, ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ευρωπαϊκές Συνθήκες

Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα, συνθήκη ΕΚΑΧ

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV%3Axy0022>

Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ)

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV:xy0024>

Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση

[https://europa.eu/european-](https://europa.eu/european-union/sites/europa.eu/files/docs/body/treaty_on_european_union_el.pdf)

[union/sites/europa.eu/files/docs/body/treaty_on_european_union_el.pdf](https://europa.eu/european-union/sites/europa.eu/files/docs/body/treaty_on_european_union_el.pdf)

Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2010:083:FULL&from=EL>

Κοινοτική Νομοθεσία

ΟΔΗΓΙΑ 96/92/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 19ης Δεκεμβρίου 1996 σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31996L0092&from=EL>

ΟΔΗΓΙΑ 2003/54/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 26ης Ιουνίου 2003 σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την κατάργηση της οδηγίας 96/92/ΕΚ,

[http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:caeb5f68-61fd-4ea8-b3b5-](http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:caeb5f68-61fd-4ea8-b3b5-00e692b1013c.0003.02/DOC_1&format=PDF)

[00e692b1013c.0003.02/DOC_1&format=PDF](http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:caeb5f68-61fd-4ea8-b3b5-00e692b1013c.0003.02/DOC_1&format=PDF)

ΟΔΗΓΙΑ 2009/72/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 13ης Ιουλίου 2009 σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και για την κατάργηση της οδηγίας 2003/54/ΕΚ (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:211:0055:0093:EL:PDF>

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 714/2009 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 13ης Ιουλίου 2009 σχετικά με τους όρους πρόσβασης στο δίκτυο για τις διασυνοριακές ανταλλαγές ηλεκτρικής ενέργειας και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1228/2003 (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:211:0015:0035:EL:PDF>

Εθνική Νομοθεσία

Νόμος 1468/1950: περί ιδρύσεως δημόσιας επιχείρησης ηλεκτρισμού

Νόμος 2773/1999: Απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας – Ρύθμιση θεμάτων ενεργειακής πολιτικής και λοιπές διατάξεις

Νόμος 3426/2005: Επιτάχυνση της διαδικασίας για την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας

Νόμος 4001/2011: Για τη λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου, για Έρευνα, Παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς Υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις

Αποφάσεις – Εκθέσεις – Ανακοινώσεις

Ανακοίνωση της Επιτροπής Έρευνα δυνάμει του άρθρου 17 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003 στον ευρωπαϊκό κλάδο του αερίου και της ηλεκτρικής ενέργειας (Τελική Έκθεση) {SEC(2006)1724}

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52006DC0851&from=EN>

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, Η πρόδος προς την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας, COM(2014) 634 final,

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0634&from=EL>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή - Δελτίο Τύπου, Καθαρή ενέργεια για όλους τους Ευρωπαίους- Ελευθερώνοντας το αναπτυξιακό δυναμικό της Ευρώπης, Βρυξέλλες, 30 Νοεμβρίου 2016,

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-4009_el.htm

Πλαίσιο Πολιτικής της Αιτιολογικής Έκθεσης της Πρότασης για την αναδιτύπωση του Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας.

Πρόταση, ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ σχετικά με την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας (αναδιτύπωση), COM(2016) 861 final,

http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9b9d9035-fa9e-11e6-8a35-01aa75ed71a1.0005.02/DOC_1&format=PDF

Πρόταση ΟΔΗΓΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας (αναδιτύπωση), COM(2016) 864 final,

http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:c7e47f46-faa4-11e6-8a35-01aa75ed71a1.0011.02/DOC_1&format=PDF

Δέσμη μέτρων για την Ενεργειακή Ένωση, Ανακοίνωση της Επιτροπής της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, Στρατηγική πλαίσιο για μια ανθεκτική Ενεργειακή Ένωση με μακρόπνοη πολιτική για την κλιματική αλλαγή, COM(2015) 80 final,

http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:1bd46c90-bdd4-11e4-bbe1-01aa75ed71a1.0017.03/DOC_1&format=PDF

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ στο σχέδιο νόμου «για τη Λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου, για Έρευνα, Παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς Υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις»

<http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/I-hlfis-eis.pdf>

Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, Απόφαση ΡΑΕ 39/2014

Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, Απόφαση ΡΑΕ 82/2014

Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, Απόφαση ΡΑΕ 83/2014

Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, Απόφαση ΡΑΕ 678/2014

Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, Απόφαση ΡΑΕ 395/2016

Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, Έκθεση πεπραγμένων, Ιανουάριος 2002 – Μάρτιος 2004
http://www.rae.gr/site/file/system/docs/ActionReports/report2003_2004

Regulatory Authority for Energy (RAE), Annual Report 2006 To the European Commission

http://www.rae.gr/site/file/system/docs/ActionReports/national_2006

Regulatory Authority for Energy (RAE), 2011 National Report to the European Commission,

<http://www.rae.gr/site/file/system/docs/misc1/20102011/16112011>

Ιστοσελίδες

www.dei.gr

www.deddie.gr

www.rae.gr

www.smarteremc2.eu

www.tiloshorizon.eu

www.eusew.eu

www.wisegrid.eu

www.edsoforsmartgrids.eu

www.eurelectric.org

<http://europa.eu/>

<https://ec.europa.eu/>